

12 PRAKTIKALE VERHANDELINGEN

DOOR
THEODORUS AVINCK
ZESDE DRUK

DEEL II

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2005

Uitgegeven volgens Kerkenorde
 H. SCHOUW, Pred. te UTRECHT.
 C. M OLTZER , Pred. te MONTFOORT
 C. S. DUYTSCH, Pred. te MYDRRECHT

Gedeputeerden der Eerwaarde Classis van Utrecht.

Utrecht, den 30 Juli 1784.

INHOUD

1. Een Christen door het geloof werkzaam in al zijn ontmoetingen Galaten 2 vers 20b; I.
2. De natuur van het zaligmakend geloof, waardoor een Christen leeft Galaten 2 vers 20c; II.
3. Het gelovig beschouwen van Jezus' gewillige overgave Galaten 2 vers 20d; III
4. Christus' liefdadige handelwijze omtrent ellendige zondaren Openbaring 2 vers 20a
5. De heugelijke en heilrijke intrede van Christus in het hart van zondaren Openbaring 3 vers 20b
6. Het geestelijk en alleraangenaamst onthaal der ziel, door Christus Openbaring 3 vers 20c
7. Het leven in Gods heugelijke nabijheid. I. Psalm 73 vers 23
8. Gods goedertieren en getrouwe leiding van Zijn volk. II. Psalm 73 vers 24
9. De vertrouwende verwachting der heerlijkheid voor Gods gunstgenoten. III. Psalm 73 vers 24b
10. God, het hoogste Goed boven alle schepselen voor Zijn liefhebbers. Psalm 73 vers 25
11. God, het berustend en onverliesbaar Deel van Zijn volk in de hoogste nood. Psalm 73 vers 26
12. De geestelijke komst en openbaring van Christus tot en aan Zijn liefhebbers Johannes 14 vers 21b

1. EEN CHRISTEN DOOR HET GELOOF WERKZAAM IN AL ZIJN ONTMOETINGEN

Voorgesteld uit Galaten 2 : 20b

"En hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God."

Dat wij in dit pas begonnen jaar in zulk een redelijke welstand mogen samen zijn, is alleen Gods oneindige lankmoedigheid, verdraagzaamheid en goedertierenheid.

De Heere, zo bid ik, bevestig al die menigvuldige zegenwensen, welke te deze tijd, zo in het openbaar als in het bijzonder, worden uitgesproken over land en kerk, overheden en onderdanen, leraars en gemeenten. God make dezelve ja en amen. Zo doe de Heere, zo doe Hij er toe, meer dan overvloedig, boven hetgeen wij bidden of denken kunnen.

Dan, mijn vrienden, wat zouden wij gelukkig zijn, mochten wij de korte tijd, welke ons nog over is om in deze wereld te leven, beter, geloviger, heiliger doorbrengen, dan wij tot hiertoe gedaan hebben. Mocht onze laatste tijd de beste zijn. Dit is de wens en de keus van de oprechten.

Om u en mijzelf tot zulk een Godverheerlijkende wandel op te wekken, is de verhandeling van de voorgelezen woorden zeer geschikt. Wij zien daarin toch het voorbeeld van Paulus, hoe een christen, zolang hij uitwoont van de Heere, door het geloof moet wandelen, en hoe het geloof in alle wisselvallige ontmoetingen des levens, die genade is, die hem staande houdt, en op de rechte wijze Gode behaaglijk doet verklaren. Een stuk, welke overdenking zeer gepast is bij de aanvang van het jaar, niet alleen om ons op te wekken, om dit nieuwe jaar gelovig te beginnen en voort te zetten. Maar de Heere roept ons daarnaast, om ons geloof door het gebruik van het Heilig Avondmaal te sterken. Wat zal ons meer kunnen opwekken en naar hetzelfde begerig maken, dan het gezicht van de noodzakelijkheid des geloofs in alle omstandigheden van ons leven?

Doe er bij, dat wij ons nu reeds enige tijd met het geloof hebben bezig gehouden; waarom het mij gepast voorkwam, om nu nog in de bijzonderheden na te gaan, hoe het geloof in allerlei omstandigheden geoefend wordt.

In de verhandeling zal ik deze orde houden:

1. Aan de voorgelezen woorden zal ik enig licht zoeken bij te zetten, in zo ver als zij opheldering nodig hebben.
2. Zal ik mij bepalen bij de hoofdwaarheid, die daarin voorkomt.
3. Daaruit een woord ter toepassing naar stand en weg en tijdsomstandigheid afleiden.

1. Ter opening der woorden moeten wij letten op de samenhang, waarin zij voorkomen.

De apostel was in het 16de vers van dit hoofdstuk overgegaan, om de eer van des zondaars genadige rechtvaardiging voor God zonder de werken der wet, zowel der schaduwachtige als der zedelijke, in een klaarder licht te stellen, en te verdedigen

tegen de valse apostelen, die Wet en Evangelie onder elkaar vermengden.

Die zuivere leer stelt hij voor in vers 16, en verdedigt dezelve tegen de laster, dat zij goddeloze en zorgeloze mensen maakt, en de deur openstelt voor allerlei losbandigheid. Hij toont de ongerijmdheid van die laster aan, door een vraagsgewijze voorstelling (vers 17), en bewijst, dat zulks strijden zou tegen het ganse oogmerk van zijn bediening (vers 18), ja, tegen zijn eigen bevinding (vers 19 en 20), waaruit hij dan een gegrond besluit afleidt (vers 21).

Wat zijn eigen bevinding betreft. Hij was geheel van de Wet vrijgemaakt en aan dezelve gestorven. Hij had een bevindelijk inzien gekregen in die waarheid, dat door de werken der Wet geen vlees kon gerechtvaardigd worden. Van deze had hij daarom geheel afgezien.

Maar was dit geweest, om hem zorgeloos te doen leven in de zonde? Integendeel, het was om hem Gode te doen leven (vers 19). Dit breidt hij uit in het 20ste vers door aan te wijzen, hoe zijn oude mens gekruist, en zijn nieuwe mens opgestaan was, waarom hij nu een geheel ander leven leefde. Het was niet meer het leven van het eigen ik, maar Christus was zijn leven. Christus was de oorsprong, de werkoorzaak, het grote doel van zijn leven.

Het was zo, dat hij nog van de Heere uitwoonde, en in het lichaam inwoonde, evenwel leidde hij dat leven door het geloof, "en", zegt hij, "hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God."

(1) Gij vraagt nu buiten twijfel: *"Wat verstaat de apostel onder zijn leven in het vlees?"*

- Vlees betekent in de Heilige Schrift veelal, de hebbelijke verdorvenheid. Johannes 3 vers 6: "Hetgeen uit vlees geboren is, dat is vlees". Galaten 5 vers 1: "Het vlees begeert tegen den Geest". Het leven in die verdorvenheid wordt genaamd: een leven en wandelen naar het vlees (Romeinen 8 vers 1).
- Er zijn er, die het ook hier in die zin willen begrijpen. Het komt mij echter welvoeglijk voor, dat Paulus zou willen zeggen: "Dat ik in mijn verdorvenheid leef, dat leef ik door het geloof".
- Het leven in het vlees betekent ook het lichamenlijk en dierlijk leven. Filippenzen 1 vers 22: "Of te leven in het vlees mij oorbaar zij, en wat ik verkiezen zal, weet ik niet". In deze zin neem ik het ook hier op, met de uitleggers.

De enige waarheid, die men tegen deze gedachte inwerpt, wordt ook gemakkelijk weggenomen. Men zegt: "Hier is een tegenstelling tegen het enige geestelijke leven, want Paulus zegt: "En hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God", dus moet dit leven in het vlees onderscheiden worden van het vorige: "En ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij."

Maar deze onderscheiding laat zich niet minder duidelijk zien, wanneer wij ter plaatse denken aan het lichamenlijk leven. Paulus had in het vorige van dit vers gesproken van zijn verborgen Gode leven, en gezegd, hoe hij dit in en met Christus leefde, en wel op die wijze, zoals Christus dat na Zijn opstanding in heerlijkheid leefde.

Nu zou men de apostel hebben kunnen tegenwerpen: "Gij bezit immers dat verheerlijkte leven van Christus in de hemel nog niet, want wij zien u als alle andere mensen aan de behoeften, noodzakelijkheden en wederwaardigheden van dit tijdelijk leven onderworpen." Dit laatste stemt hij toe: "Het is zo", wil hij zeggen, "ik leef nog in het vlees, en woon nog uit van de Heere. Ik ben nog in de zwakke tabernakel van mijn lichaam, maar dit leven zelfs, dit lichamenlijk leven, dit leef ik door het geloof des Zoons van God."

(2) *Wat is nu dit geloof des Zoons van God?*

- Er zijn vermaarde mensen, die hier denken aan het borgtochtelijk geloof, dat Christus geoefend heeft.
- Anderen verstaan er de getrouwheid van Christus onder, in hoedanige zin men de kundigheid geloof moet opvatten, Romeinen 3 vers 3: "Zal hun ongeloof het geloof Gods te niet doen?" Deze uitleggers hebben dan hun oog op die getrouwheid, die de Middelaar betoonde in het volkomen uitoefenen van al de Middelaarsverrichtingen.

Hoewel ik van harte toestem, dat het gelovend berusten van Christus op Zijns Vaders belofte en woord borgtochtelijk en een voornaam stuk van Zijn dadelijke gehoorzaamheid geweest is, en dat ook de getrouwheid van Christus in het uitoefenen van Zijn Middelaarsbediening, de oorzaak was van Paulus' levendmaking, nochtans kan, mijns inziens, niet wel gezegd worden, dat de apostel in en door dat geloof leefde.

Liever versta ik daarom eronder, dat geloof 't welk Paulus uitoefende. *Dat betrouwelijk aannemen, dat leunen en steunen op Christus*, hetgeen hij het geloof des Zoons van God noemt, omdat Deze daarvan het Voorwerp, de verdienende en werkende Oorzaak was, behalve dat ook de eer van Gods Zoon het grote doel van dat geloof was.

(3) *Maar waarom verandert de apostel hier de benoeming?*

Tweemaal had hij in dit vers de benaming van Christus gebruikt. Nu zegt hij niet: het geloof van Christus, maar: het geloof des Zoons van God. Wat is er de reden van?

Het is, om niet alleen de algenoegzaamheid van Christus uit te drukken, als zijnde God bovenal te prijzen in eeuwigheid, waarom ook Zijn gerechtigheid van een oneindige waardij is, maar vooral, omdat het geloof, in deszelfs berusten en verlaten, bijzonder ziet op de Godheid van Christus, en dan terecht het geloof des Zoons van God genaamd wordt. De mening van de apostel komt dan hoofdzakelijk hierop neer: "Het is zo: ik ben dat verheerlijkte leven van Christus nog niet volkomen deelachtig, ik woon nog uit van de Heere. Daarom heb ik de behoeften der natuur ook nog nodig. Ik ben nog gedurig aan de wisselvalligheden en wederwaardigheden van dit ondermaanse leven onderworpen. Maar ook dit leven, leef ik door het geloof des Zoons van God, door een gedurig toe-eigenend gebruik maken van Christus, door een gelovig vertrouwend leunen en steunen op Christus, zodat het lichamelijke leven mij niet belet, dat Christus in mij leeft; want dat natuurlijk leven leef ik zelfs door het geloof." Paulus was bijgevolg geheel gestorven aan de Wet en leefde Gode.

2. Laat ons nu overgaan tot de hoofdwaarheid, die in die woorden ligt opgesloten.

Zij is deze: *Het leven van een Christen, dat hij in het lichamelijke leeft, moet een leven door het geloof zijn. Laat ons dit geloofsleven meer van nabij beschouwen en inzien.*

1. Wat veronderstelt dat geloofsleven?
2. Waarin bestaat het?
3. Hoe wordt het in bijzondere gevallen uitgeoefend?
4. Waarin is het onderscheid gelegen tussen het leven des geloofs en het leven van gevoel?
5. Waarom wordt er gezegd, dat een Christen door het geloof leeft, meer dan door andere genaden?
6. Waarom is dit geloofsleven zo voortreffelijk?
7. Wat veronderstelt dit geloofsleven?

1.

- Het veronderstelt, dat de ziel door wederbarende genade de hebbelijkheid des geloofs deelachtig is geworden. Een natuurlijk mens kan geen geloofsleven oefenen, want alle daden veronderstellen een hebbelijkheid of een vermogen, waaruit die werkzaamheden voortvloeien. Zo is het in alle daden, vooral ook in de oefening van het geloof. Het geloof is een hebbelijkheid, niet een verkregen, maar een ingestorte hebbelijkheid, en deze moet er zijn, zal iemand het geloof kunnen uitoefenen.
- Het veronderstelt ook, dat er in Christus een algenoegzame volheid is tegen alle gebrek en ledigheid, en dat de Heere Zijn beloften voor alle nood en ongelegenheid bezorgd heeft, zodat de ziel in geen omstandigheden komen kan, of daartegen is een gepaste belofte. De beloften zijn toch de enige grond voor het geloof. Zal men nu in bijzondere gevallen geloof oefenen, dan moet er voor elk geval waarin men komt, een gepaste belofte zijn, óf een ingewikkelde, óf een duidelijke en lijnrechte belofte.
- Het veronderstelt insgelijks, dat de ziel de belofte met licht inziet, zodat zij volkomen overtuigd is van de gepastheid daarvan, juist in haar geval. Hoe zal men anders met de beloften werken?
Bekend is het geval van die Godvruchtige vrouw, van welke **vader Brakel** verhaalt, dat zij zeer veel geloofsvertrouwen en bemoediging uit Matthéüs 6 ontving, maar datzelfde hoofdstuk naderhand lezende, daarin niet vond hetgeen zij er voorheen in gezien had. Zoveel verschilt het, of de Heilige Geest Zijn licht over de belofte verspreidt of niet.
- Het veronderstelt ten laatste, dat de ziel licht heeft in de weg van het Evangelie, zodat zij ziet, dat zij door de voorstelling en aanbieding van het Evangelie recht en vrijheid heeft, om zich de beloften te mogen toe-eigenen in alle omstandigheden, waarin zij zich bevindt. Naarmate die haar meer donker is, wordt ook het geloofsleven gemist, in plaats waarvan een wettig bestaan gevonden wordt.

2. Dit geloofsleven bestaat, in het algemeen, *in gelovig op Christus te zien. Uit Hem voedsel en kracht te halen. Op de beloften, zoals die in Hem ja en amen zijn, te steunen. In allerlei wegen en ontmoetingen zich daarop veilig te verlaten, vertrouwend de vervulling van dezelve op des Heeren tijd en zijn eigen weg.*

Waarschijnlijk zult u het liefst in de bijzonderheden willen ontwikkeld hebben, vooral zoals de ziel bevindelijk werkzaam is, wanneer zij leeft door het geloof des Zoons van God. Let dan op:

- a. Een door dit geloof levende ziel is, naarmate dit geloofsleven werkzaam is, gedurig bezig met een aandachtige beschouwing van de volheid, die in Christus is, en van de vele, dierbare beloften, die door Hem verworven en geschonken zijn. Christus in de belofte is gelijk de noorder aspunt, welke de naald van het geloof telkens naar Zich trekt. Bij de belofte leeft de ziel. Bij de belofte verkeert zij zo, dat zij dan eens verwonderd is over de volheid en vrijheid en ruimheid van de belofte, dan eens zich als verliest in de dierbaarheid en gepastheid van dezelve, dan eens verkeert in een stil, bedaard uitzien naar de vervulling van dezelve. Met één woord, zij leeft in een gedurige beschouwing van de dingen, die haar in de beloften geschonken zijn.
- b. Hij, die door het geloof leeft, rust ook met zijn ganse persoon en al zijn belangen op Christus in de belofte. Hij verlaat zich, vertrouwt en steunt op Hem. Hij houdt zich verzekerd, dat Hij al die beloften aan hem vervullen zal. Hiertoe heeft hij alle gronden, want Gods waarheid kan niet falen, niet liegen. Gods almacht kan uit de

zwaarste duisternis het helderste licht voortbrengen. Gods onveranderlijkheid is altijd dezelfde. De overweging van deze stukken geeft aan de ziel die geloofsrust en dat veilig verlaten op de Heere. De ziel vindt door 't geloof in God de rust, en kan Hem noemen.

*Een rotssteen, 't leven, 't zalig lot,
In Wie men steeds mag roemen,
Als vol van goedheid, trouw en macht,
Om wien 't gemoed, omgord met kracht,
De zorg kan toevertrouwen,
Om zelfs in vele tegenheên,
Met Hem voldaan en weltevreên,
Gerust daarop te bouwen.*

- c. Hij beschouwt zichzelf, zoals God hem beschouwt. Hoe beschouwt God nu een gelovige? Immers nooit buiten Christus, maar altijd in Hem. Zo doet de gelovige ziel ook. Zij beschouwt zich, zoals zij in haar Verbondshoofd volmaakt is, en zij, met al haar plichten, alleen in Hem God aangenaam en welbehaaglijk is. Ja, dit is een van de bijzondere daden van het leven des geloofs, dit, dat de ziel zich schat naar hetgeen zij in Christus is, en niet naar hetgeen zij in zichzelf is.
- d. Hij, die door het geloof leeft, antwoordt ook op alle beschuldigingen met Christus. Vele van verschillende aard zijn de beschuldigingen van duivel, wet en consciëntie. Op duizend daarvan kan de gelovige niet antwoorden. Dan gaat hij met zijn beschuldigde ziel naar Christus, opdat Deze voor hem antwoordt. Hij beschouwt Hem door het geloof als de Voorspraak bij de Vader, Die alleen in staat is om zijn aanklagers te antwoorden. Het is dan niet alleen: "Ik word verdrukt, wees Gij mijn Borg". Maar hij voert wel eens die juichende taal: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, die rechtvaardigt, wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is, ja wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods zit, Die ook voor ons bidt." Zo ontvangt hij, om zijn smaders te antwoorden, en dankt God, door Jezus Christus, omdat Hij door Hem de overwinning geeft, om dood, hel, zonde en wereld te kunnen uittarten, en hun geweld te belachen.
- e. Hij is ook in alles met Christus voldaan en tevreden. Aan Christus heeft hij in alle gevallen en omstandigheden genoeg. Daarom verkeert hij gedurig in de onzichtbare dingen. Dit is het verborgen leven met God, het bedenken van de dingen, die boven zijn. Het geloof vertegenwoordigt zich gedurig de onzienlijke dingen en doet de ziel daar verkeren, waar haar schat is.
- f. Eindelijk, hij leeft in een gedurig gebruik maken van Christus in en tot alles, om betamelijk voor de Heere te wandelen. Hij haalt en trekt gedurig kracht uit Christus, ter betrachting van de plichten, die door hem in alle gevallen, wegen en omstandigheden verricht moeten worden. Hij blijft zo in Christus om vruchten te dragen.

3. Zo kom ik vanzelf tot het derde stuk, namelijk, hoe dit geloofsleven in bijzondere wegen en gevallen geoefend wordt?

U begrijpt, welk een uitgestrekt veld ik hier heb, waarin ik mij wel begeven, maar hetwelk ik zeer bezwaarlijk aflopen kan. Ik zal mij daarom vergenoegen slechts enkele zaken aan te wijzen en uit te breiden, en om hierin met orde te werk te gaan, zal ik u voor ogen stellen, hoe dit geloofsleven verkeert omtrent verleden, tegenwoordige en toekomstige omstandigheden.

- a. Het geloofsleven van een Christen verkeert omtrent het *verleden*. Ik wil nu niet

spreken hoe een gelovend Christen opklimmende tot de nooit begonnen eeuwigheid, de liefde der eeuwige verkiezing beschouwt en zingende uitgalmt:

*Ik was nog niet, en 'k was verkoren,
Ik wist het zelf niet, en het goed,
Dat mij eeuwig zaligen moet,
Was al, eer ik was geboren,
Eer ik 't wenste, togedacht,
Dat mij nu wordt toegebracht.*

Ik bepaal mij alleen tot de tijd, en wel tot de wegen van voor- en van tegenspoed, die een Christen hier bewandelt en die elkander doorgaans gedurig afwisselen.

* In wegen van voorspoed herinnert hij zich met blijdschap en nederige dankerkentenis de gunstige bedeling der voorzienigheid. Het was de Heere, Die hem bewaard, Die hem gezegend, Die hem welgedaan heeft. Graag wil hij de tweede oorzaken erkennen, maar hij merkt ze ook niet verder aan dan als tweede oorzaken. Het was de Heere, Die het alles deed, Die hem droeg van de buik en van de baarmoeder af. Daarom zegt hij ook met de dichter van Psalm 71 vers 17: "O God, Gij hebt mij geleerd van de jeugd aan, en nog verkondig ik Uw wonderen." Hij erkent, dat die weldadigheid vrij en onverdiend was. Het was ver boven, ja, tegen zijn verdiensten. Het is daarom zijn taal: "Ik ben te gering voor al Uw weldadigheden en al Uw trouw. Het geloof ziet bijzonder op de bron van al die zegeningen, die hij gekregen heeft: het is alleen uit kracht van Christus' verdiensten. Een gelovend Christen weet, dat hij alles aan Jezus, aan Zijn vernedering en bitter lijden te danken heeft. Hij zegt: Dit mijn brood heb ik aan Jezus' honger, deze drank aan Jezus' dorst, deze kleren aan Jezus' naaktheid, mijn eer en achting aan Jezus' schanden en verachting, met één woord, al mijn genoegens heb ik te danken aan Jezus, Die eer een worm dan een man gelijk, ja een man van smarte, verzocht in krankheid, geweest is." Op deze wijze gedenkt een gelovige Christen de verleden weldaden, en dit noopt hem tot liefde tot, tot dankzegging aan, en tot verder vertrouwen op de Heere.

* Herinnert hij zich voorbij zijnde kruis en drukwegen, het geloof beschouwt daarin het Vaderlijke en zegt: "Ik weet, dat Gij mij uit getrouwheid verdrukt hebt." Het gaat al die verborgen ondersteuning na, die het genoten heeft. Hoe de Heere nooit boven vermogen verzocht, maar altijd kracht naar kruis, en kruis naar kracht gegeven heeft. Het geloof herinnert de Christen de Goddelijke reddingen en verlossingen, die somtijds zoveel merktekenen van Goddelijkheid hadden, dat zelfs blinde natuurlingen moesten erkennen: "Het is de vinger Gods."

Het geloof gaat de zalige vruchtgevolgen na, waartoe die kruiswegen gediend hebben, hoe menigmaal er spijs uitging van de eter en zoetigheid van de sterke.

Met één woord, het geloof, deze dingen beschouwende, raakt daardoor aan het hartelijk danken en erkennen. Het bouwt die God een altaar, Die de ziel antwoordt in haar benauwdheid. De gelovige herinnering aan die wegen dient om verder haar wegen aan de Heere toe te vertrouwen.

"Het is die God, Die mij uit de hand des leeuws en des beers verlost heeft, Die mij ook verlost uit de hand van de Filistijn. Die God, Die mij uit zulke grote nood en dood verlost heeft en nog verlost, op Die vertrouwd ik, dat Hij mij verder verlossen zal."

Op deze wijze gedenkt de Christen de weg, die de Heere hem geleid heeft in deze woestijn. Zo gaat hij in geloofserkentenis na, wat er geschied is van Sittim af tot Gilgal toe, opdat hij de daden des Heeren niet vergete.

b. Wat nu de *tegenwoordige* omstandigheden van de Christen betreft, ook ten opzichte van deze leeft hij door het geloof, in wege van voor- en tegenspoed. Is hij in een weg van *voorspoed*, zodat hij zijn gangen als in boter wast, en de Heere hem zegent, hij leeft door het geloof zowel in wege van uit als inwendige voorspoed.

(1) Ten aanzien van uitwendige voorspoed is zijn geloof werkzaam in het verkrijgen, gebruiken en het scheiden van dezelve.

- In het verkrijgen van uiterlijke zegeningen, rijkdom, achting, gezondheid, enz. leeft hij door het geloof, wanneer hij die dingen zoekt in de rechte orde, dat is, eerst het koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, vertrouwend, dat alle andere dingen zullen toegeworpen worden, naar Matthéüs 6 vers 33. En ziende op de beloften, die de Godzaligheid heeft, met matigheid, zodat de bede van Agur ook de geloofsbede van de Christen is, door de rechte middelen en tot het rechte einde, om meer tot heerlijkheid van God te kunnen zijn.
- In het gebruiken van tijdelijke zegeningen leeft hij door het geloof, wanneer dit geloof hem doet wantrouwen aan zichzelf en aan de schepselen. Wij zijn maar al te gereed om ons hart op de wereld en de tijdelijke voorspoed te stellen, wanneer wij daarmee redelijk bedeed worden. Maar het geloof beschouwt die dingen als vergankelijk, en merkt die dingen niet aan, die men ziet, omdat zij tijdelijk zijn. Het geloof doet een Christen afhankelijk van de Heere blijven, zowel in tijden van voor als tegenspoed. Het schijnt in de eerste opslag een voor de rijke ongepaste les, die Paulus aan de rijken geeft in 1 Timótheüs 6 vers 16, *dat zij hun hoop moesten stellen op de levende God, Die alle dingen rijkelijk geeft, om te genieten.* Maar zij is bij nader inzien zeer gepast, omdat men zo gemakkelijk vertrouwen stelt op zijn goed. Maar het geloof blijft in alle omstandigheden van de Heere afhangen. Het doet hem de tijdelijke zegeningen ook nederig en dankbaar erkennen. Het is zijn taal:

*Ik sta verlegen en beschaamd:
 Wat zal ik, Heer, zoals 't betaamt,
 Wat zal ik U vergelden
 Voor al die liefd' en zorg, die Gij
 Elk ogenblik betoont aan mij?
 Och kon ik 't recht vermelden.
 Wie ben ik toch? Veel te gering,
 Dan al de weldaán, die 'k ontving.
 O onverdiende goedheid.*

- Het geloof beschouwt die zegeningen al verder, niet alleen als geheel boven zijn eigen waardigheid, maar ook vooral als weldaden, die de Christen toevloeien uit de verdiensten van Christus, en die hij uit des Vaders hand ontvangt met een kinderlijk recht. Het geloof doet hem op de rechte wijze verkeren in het gebruiken van die zegeningen, zodat de Christen zich beschouwt als een rentmeester, die eens rekenschap van alles geven zal.
- Eindelijk doet het geloof hem zien, dat er zijn wezenlijk genoeg en ware rust niet in gelegen is. Hij dringt daarom door het zichtbare tot het onzichtbare, en eindigt niet in de gaven maar in de Gever. Het is de betuiging en de zucht van de Christen:

*Laat nimmer toch Uw zegenvloed,
 Mijn aardsgezind en traag gemoed,
 Van U, mijn Schepper trekken.
 Maar 't zij een spoor om 't wank'lend hart,*

*Helaas, zo licht in 't aards' verward,
Tot dankbaarheid te wekken.
Vooral is dit mijn bede en zucht:
Laat mij toch dikwijls van de vrucht
Van 's levensboom hier smaken;
't Geen, daar mij 't aardse ledig laat,
Mijn hong'rig hart alleen verzaadt,
En kan gemoedigd maken.*

- c. In het scheiden van die goederen. Hij zet er zijn hart niet op. Zij zijn zijne goden niet, en dit doet hem met de grote zelfverloochenaar Lodestein zingen:

*Ons harte rust op schat noch lust,
Op gunst, op eer, op staten.
Wil 't blijven, 't kan; wil 't vlieden, 't mag;
Wij kunnen het hebben en laten.*

Zo kan een Christen zelfs de beroving van zijn goederen met blijdschap aanzien, wetende dat hij een beter en blijvend goed heeft in de hemelen. Het geloof beschouwt alle uitwendige zegeningen maar als toewerpsels. Daarom valt het gemis en het verlies van dezelve zo veel te dragelijker.

(2) Zo leeft hij ook door het geloof in geestelijke voorspoed, wanneer hij veel mag wandelen in het licht van des Heeren aangezicht, en voorspoedig in de betrachtning van zijn plichten zijn, met een teder en gezet nabijzijn bij de Heere leven, en veel genietingen van Gods goedheid hebben mag. Dan leeft hij door het geloof, wanneer hij deze dingen met dankbaarheid erkennende, daarvan een goed gebruik maakt. Het geloof bewaart hem ook voor zelfverheffing op ontvangen genade, en leert hem om zijn vrijmoedigheid en de vastigheid van zijn staat niet te gronden op deze genietingen, maar om, niettegenstaande zijn hoogste bevindingen en genietingen, gedurig als een arm zondaar van Christus gebruik te maken en enkel op de beloften te zien en te steunen.

B. Het is er echter ver vandaan, dat een Christen altijd in zulk een weg van voorspoed zou leven. Integendeel, *velen zijn de tegenspoeden der rechtvaardigen*, maar ook hierin leeft hij door het geloof, zowel onder lichamelijke, als onder geestelijke tegenspoeden.

(1) Bevindt hij zich in lichamelijke ongelegenheden, zoals ziekte, armoede, verlies van dierbare naastbestaanden, goede naam, vrienden, met één woord, bevindt hij zich onder alles wat het veel beduidend woord "kruis" te kennen geeft, en waarvan Gods kinderen hier doorgaans rijkelijk bedeed zijn, dan komt het leven des geloofs te pas. Hierin leeft de Christen ook door het geloof.

Laat ons dit eerst in het algemeen, en dan in het bijzonder overwegen.

Wat dan het kruis in het algemeen betreft, en hetwelk op alle gevallen toepasselijk is. Zeer nadrukkelijk was het zeggen van Luther tot Melanchton: *"Mijn lieve Filippus, het is niet de grootheid van het kruis, maar de grootheid van ons ongeloof, dat ons doet vrezen."* Is er geloof, dan roemt de ziel in verdrukking.

Dit zullen wij beter verstaan, als wij nagaan, hoe dit geloofsleven verkeert in wegen van druk.

- Het geloof ziet daaronder op God, zoals Die alle zwarigheden en kruis van eeuwigheid bepaald en verordend heeft. Het geloof zegt: "Des Vaders wijsheid en

- goedheid heeft in die raad gezeten, en heeft het bepaald". Dit doet de ziel met een berustend genoeg zeggen: "De Heere brenge over mij, dat hij bescheiden heeft."
- Het geloof ziet des Vaders hand in de regering en besturing van dezelve. Het zegt: "De Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd".
 - Het geloof beschouwt, hoe de Heere het kruis bepaalt. Het spreekt: "Dit kruis zal geen aasje zwaarder wegen, geen ogenblik langer duren, geen stap verder gaan, dan des Heeren wijze wil is."
 - Het geloof ziet op de verborgen ondersteuning, die de ziel onder haar kruis genieten mag. Het betuigt: "God is getrouw. Hij zal niet beproeven boven vermogen."
 - Het geloof geeft acht op de Goddelijke beloften van draging en uitredding, zo ook op Gods deugden ter ondersteuning, als daar zijn: Gods macht, waarheid, trouw en onveranderlijkheid. Het roept uit:

*Nee, Hij heeft nimmermeer
Dat volk, dat tot Zijn eer
In waarheid wilde leven
Veracht, verstoten, neen.
Hij heeft er nog niet één
Verlaten of begeben.*
 - Het geloof beschouwt de verdrukking, zoals zij de ziel heiligt. Dit maakt, dat de Christen het kruis wel eens met blijdschap omhelzen kan, ziende op de vreedzame vrucht, die het achteraf werkt bij degenen, die daardoor geoefend zijn. Hij vestigt zijn oog op de belofte van Jesaja 27 vers 9: "Dit is de ganse vrucht, dat zij deszelfs zonde wegdoet."
 - Het geloof doet temidden van het kruis, de geestelijke goederen stellen tegen de aardse genoegens. Mag een Christen de eerste hebben en houden, dan kan hij het aardse missen. Zo gaat de Heere hem voor in de belofte van Jesaja 30 vers 20: "De Heere zal u wel brood der benauwdheid en wateren der verdrukking geven, maar uw ogen zullen uw leraars zien." Het geloof brengt hem de aanstaande heerlijkheid onder het oog, en doet hem spreken: "Daarom vertragen wij niet, en hebben wij altijd goede moed, wetende, dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds niet is te waarden tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden."
 - Wordt een Christen beroerd door bittere droefheid, zielbeklemmende vrees en vooruitlopende zorg, het is door het geloof, dat hij die gemoedsverontrustende ongestalte te boven kan komen. Het geloof overwint de droefheid door zich in de Heere te verblijden; hij is daarom, droevig zijnde, altijd blij (2 Korinthe 6 vers 10). Het geloof zegt: "Wij hebben altijd goede moed." Het roemt zelfs wel eens in de verdrukking, het verdrijft de angstvallige vrees, en zegt met Psalm 56 vers 4: "Ten dage als ik zal vrezen, zal ik op U betrouwen." En met Psalm 112 vers 7: "Ik zal geen kwaad gerucht vrezen, mijn hart is vast, vertrouwend op de Heere." Waarbij ook het geloof al zijn zorgen op de Heere werpt, door al zijn noden de Heere bekend te maken, en de beloften Gods te omhelzen.

Zo leeft een Christen door het geloof onder het lijden in het algemeen, ja zo leeft hij ook door dat geloof in elk bijzonder geval en omstandigheid, zoals:

- het verlies van de gezondheid, ziet het geloof naar de reden, keert zich met Hiskia naar de wand, en bidt onderworpen en gelovig, wetende dat het gebed des geloofs de ziel behoudt (Jakobus 5).
- In verlies van goederen ziet het geloof op des Christens beste deel, zijn enig alles,

dat, wat er hinkt, slinkt of zinkt, eeuwig blijven zal. Het zegt: "De Heere is mijn Deel, en dit is mijn beste Deel, dat nooit van mij weggenomen zal worden."

- In verlies van naastbestaanden en vrienden beschouwt het geloof de Heere in al die betrekkingen, die Hij op de ziel aangenomen heeft, want Hij is de Man, de Vader, de beste Vriend. Jezus is de oudste Broer van alle gelovigen, en is hem beter dan tien zonen.
- In verlies van achting en goede naam leert het geloof, dat diegene beproefd is, die niet door de mensen, maar door de Heere geprezen wordt. Het ziet op die naam en plaats, die de Christen in Gods huis gekregen heeft, en die beter is dan die der zonen en dochters.

Dit kan met andere gevallen verder uitgebreid worden.

(2) Maar moet een gelovige zuchten onder *inwendige* kruisen, zoals: woelende verdorvenheden, aanvallen van de vorst der duisternis, verlating van de Heere of geestelijke doodheid, ook dan mag hij door het geloof werkzaam zijn. Immers, onder woelende verdorvenheden ziet het geloof op de belofte van Micha 7: "Hij zal al onze ongerechtigheden dempen." Het ziet op Christus, Die de kracht der zonde, de wet overwonnen heeft. Het dankt voor de overwinning te midden van zijn klagen (Romeinen 7 vers 24).

- In de aanvallen van de vijand is het geloof het schild, dat de vurige pijlen van de boze afkeert: "Vast zijnde in het geloof wederstaat men de duivel" (1 Petrus 5 vers 9). Het geloof ziet de satan gebonden liggen aan de keten van Gods bestuurende voorzienigheid, zodat het niet in zijn eigen hand staat, wie, wanneer en hoelang hij iemand verzoeken wil.
- In verlatingen en verbergingen van des Heeren aangezicht blijft de ziel de Heere, Die Zich verbergt, verwachten, en vertrouwt in duisternissen op de naam des Heeren. Door het geloof stelt zij ook dan de Heere tot haar Toevlucht.
- In dodigheden leeft het geloof op de belofte van Hosea 14 vers 6: "Ik zal Israël zijn als een dauw, hij zal bloeien als een roos; hij zal zijn wortel uitslaan als de Libanon." De ziel omhelst de Goddelijke beloften, en wordt door dezelve levend gemaakt. Zo leeft een Christen door het geloof in donker en licht, naar het uit en naar het inwendige.

3. Maar hoe leeft hij dit leven des geloofs ten opzichte van het toekomstige?

Met een enkel woord zeg ik hieromtrent, dat hij zich zoekt te wachten tegen zondig vooruitlopen. Hij tracht bij de dag te leven, omdat hij weet, dat elke dag genoeg heeft aan zijn eigen kwaad. Hij heeft in alles, dat hem nog kan toekomen, een goed toevorst op zijn getrouwe God en Vader, wetende, dat geen schepsel hem van Gods liefde scheiden zal, aangezien alle schepselen zo in Gods hand zijn, dat zij zich tegen Zijn wil, noch roeren noch bewegen kunnen, gelijk het Heidelbergs onderwijs zegt in de 28ste vraag.

Het vertrouwt door het geloof, dat de Heere hem nimmermeer begeven of verlaten, maar naar Zijn raad leiden, en eens in heerlijkheid opnemen zal. Dus hij leeft in een gelovig vooruitzicht van de aanstaande gelukzaligheid, verwachtende de stad, die fundamenten heeft, wier Kunstenaar en Bouwmeester God is.

Zo schetste ik u het leven van een Christen, levende door het geloof in verleden, tegenwoordige en toekomstige gevallen. Mij dunkt, dit moet u bekoren, zodat gij dit geloofsleven verheft en verkiest boven het leven op gevoelige en bevindelijke genietingen of gewaarwordingen. Trouwens, hier is een groot onderscheid in.

4. *Moet ik nu nog, hoewel maar met een kort woord, het voorname onderscheid aanwijzen tussen het leven door geloof en het leven door gevoelige genade. Dat is hoofdzakelijk hierin gelegen.*

- a. Het gevoel is altijd bezig in het beschouwen van datgene, dat de ziel van Christus mag ondervinden en genieten, maar het geloof ziet op de beloften, die de ziel uit de volheid van Christus worden toegezegd.
- b. Het gevoel is altijd gereed om Gods liefde en gunst op te maken uit Zijn tegenwoordige handelingen, maar het geloof slaat het oog op de beloften, en leest de Goddelijke gunst in Zijn woord, wanneer het deze niet kan lezen in Zijn aangezicht.
- c. Het gevoel verblijdt zich alleen met ontvangen genade, maar het geloof verblijdt zich ook in de beloofde genade.
- d. Het gevoel verheugt zich als het met Simeon het kind Jezus in zijn armen heeft, maar het geloof springt ook op, wanneer het is: "Uw Koning zal tot uw komen."
- e. Het leven op gevoelige genade is gedurig aan afwisselingen onderworpen, naarmate de gestalte der ziel gedurig verwisselt, maar het leven des geloofs is effen en bestendig, en rust op de grond van het Goddelijke getuigenis, dat altijd hetzelfde blijft.

5. *Laat ons nu de reden inzien, waarom een Christen meer gezegd wordt te leven door het geloof, dan door andere genade.*

Het geloof verenigt ons met Christus, Die het levendmakende Hoofd is. Het is door het geloof, dat Christus in het hart woont. Door het geloof daalt en trekt men het levensdoel uit Christus als de vruchtbaarmakende Wijnstok. Het geloof is als de adem van het geestelijk leven: het haalt de lucht des Geestes in, en blaast dezelve weer uit in heilige zuchtingen en gebeden. Het geloof is ook de wortel, de ziel, het wezen van alle andere genaden. Deze moeten uit het geloof voortspruiten, en door het geloof bezielde worden. Terecht wordt dan het Gode leven aan het geloof toegekend. Terecht wordt dan een Christen gezegd door het geloof te leven.

6. *Maar wat is dan dit leven door het geloof een allervoortreffelijkste zaak!*

Hoe moest een Christen daarop gesteld zijn! Trouwens, dit leven is een allervergenoegst en vreedzaamst leven. Het is een bevestigd voornemen. "Gij zult allerlei vrede bewaren, want men heeft op u vertrouwd," leest men in Jesaja 26 vers 3. Wat is het groot in een wereld vol moeite, kwelling en onrust, waarin dikwijls de ene verdrietelijkheid de andere vervangt, te mogen leven in een stil genoegen? Om te midden van de onstuimige zee der wereld, waarop de golven en baren van tegenspoeden elkaar als verdringen, zijn reis gerust en veilig te kunnen voortzetten, is dit niet een alleruitnemendst voorrecht?

Dit geloofsleven is mede een vrij en onafhankelijk leven. Het hangt immers van geen schepsel of tweede oorzaak af. Het ziet alleen op Christus en de belofte, en hangt hiervan alleen af. Het is ook een effen en bestendig leven. Het wordt niet gedurig op en neer bewogen en heen en weer geslingerd: "Het hart, dat op de Heere vertrouwt, is vast" (Psalm 112 vers 7). Het is een ruim en uitgebreid leven. Het leven door het gevoel is zeer bekrompen en bepaald binnen de enge perken van hetgeen men ondervindt, maar het leven door het geloof weidt door hemel en aarde, en beschouwt alles voor zichzelf. Het geloofsleven is dat verborgen Gode leven, waardoor de ziel met Christus leeft. Een voorrecht alleen van het verlore volk. Een leven, dat de wereld niet heeft of kent. Het is ook Godverheerlijkend, het erkent God in Zijn deugden en volmaaktheden, gelijk ik bij een voorgaande gelegenheid aangeezen

heb, en daarom nu niet uitbreid.

Toepassing

C. Ik ga daarom voort om er nog een woord van toepassing, naar tijdsomstandigheid, in onderscheiden stand en weg, bij te voegen.

Onbekeerde mensen, deze stof is wederom niet regelrecht geschikt voor u. Intussen kunt gij daaruit twee zaken leren, en aan deze zult gij ook genoeg hebben, als God die op uw hart drukt.

De eerste is, dat u volstreckte vreemdelingen bent van dit geloofsleven. Immers, wanneer ge u bij de opgelegde stukken neerlegt, zult u zeer duidelijk ontdekken, dat u daaraan geen kennis hebt. Hoe toch hebt ge u gedragen omtrent de wegen der Goddelijke voorzienigheid in het nu afgelopen jaar? U hebt buiten twijfel veel weldaden, boven, ja geheel tegen uw verdiensten genoten. Waarschijnlijk zult ge ook al deze of die kruisen, rampen en wederwaardigheden ondergaan hebben. Maar hoe hebt u daaronder verkeerdt? Bent u in voorspoed dankbaar en in tegenspoed geduldig geweest? Laat mij liever vragen: hebt u God wel in het een of ander stuk erkend, of offerde u in voorspoed aan uw eigen garen, en rookte u aan uw eigen netten, even alsof door deze uw deel vet, en uw spijs smoutig geworden was? Beet u ook in tegenspoed met de hond op de steen, en eindigde u in het schepsel, in tweede oorzaken? Murmureerde u ook tegen God?

En, hoe zou u door het geloof leven, daar u dit geloof nog mist en hetzelfde nog nooit zijt deelachtig geworden? Het tweede, dat ge uit het verhandelde kunt leren, is, dat u ongelukkige mensen zijt, want mist u het leven des geloofs, dan mist u alles, wat in dit jammervolle leven van enige vrucht of dienst kan zijn. U zijt nu wederom een nieuw jaar ingetreden, maar wie weet, wat u daarin zal ontmoeten en bejegenen, welke kruisen, welke zwarigheden u zullen treffen. Gebeurt dit, dan staat u alleen, zonder hulp, zonder troost, zonder toevlucht, u zult dan alles moeten dragen, Ach, wat is een onbekeerd mens, die het geloof mist, ongelukkig, wanneer hem rampen bejegenen! Is zijn geweten wakker, dan moet hij alles aanmerken als beginselen van zijn eeuwige rampen.

En al was het, dat u dit nu begonnen jaar in voorspoed mocht ten einde brengen, denkt u dan niet aan die bedreiging, dat de voorspoed der zotten hen verderven zal, en dat het alleen een vet maken is tegen de dag der slachting? Hoe ongelukkig zijt u dan! *Geve de Heere u daarvan recht gezicht.*

Vraagt u om raad, wat te doen? Ik roep u toe: staat naar geloof, wendt u met uw onbekeerde, ongelovige toestand naar een volle Middelaar, Die de Geest des geloofs verworven heeft, en Die Hem nog aan de wereld wil meedelen.

Is er iemand, die het te doen is om zalig te worden? Voor u is hier het een en ander te leren. U hebt het groot onderscheid kunnen zien, dat er is tussen een leven door geloof en door gevoel. Wanneer u bedaard en met oplettendheid hebt geluisterd, zult u ook wel gevonden hebben, dat u op het laatste gezet bent, en dat het dit gevoel is, waarnaar uw begeerte is uitgestrekt.

U hebt ook kunnen zien, dat dit steunen voor u schadelijk en nadelig is. Dit uw gedrag is de oorzaak, dat u zo blijft omzwerven, daar, wanneer het u door genade geleerd wordt, om door het geloof op het getuigenis en de aanbidding van het Evangelie aan te gaan, u zeker zou bevestigd worden. Welaan dan, mocht u met de verandering en vernieuwing van het jaar, ook eens van werkzaamheden veranderen. Mocht al dat oude, ongelovige, wettische, al dat rusten op gestalten, dat zoeken van iets, als een grond in uzelf, mocht dat eens wijken, mocht het alles eens nieuw bij u worden.

De Heere is zo ontfermend om uw ongelovigheid te hulp te komen. Hij komt niet alleen bij de aanvang van het jaar u bij vernieuwing begroeten met Zijn Evangelie, en de beloften aan u voorstellen en aanbieden, maar aanstonds bij de aanvang van het jaar komt Hij u ook tegemoet met Zijn verbondszegelen om uw geloof te sterken. Wat dunkt u van die ontfermende handelwijze Gods? Hij wil niet, dat u het jaar beginnen zult, of u moest ook door Woord en sacrament van Zijn goedwilligheid tot u, arme zondaren, gewis zijn en verzekerd worden.

Behoef ik u dan op te wekken om het daarheen te wenden? Hij weet, dat u het geloof zo nodig hebt. *De Heere zende Zijn licht en waarheid, dat die u geleide en brenge tot Zijn heilige berg.*

Gelovig volk, mag ik u kort bepalen bij uw tekortkomingen in dit leven door het geloof, bij derzelve zondigheid en schadelijkheid, bij haar bronnen en oorzaken, en bij de middelen tot uw herstel. Dat u op den duur weinig van dit geloofsleven hebt, behoef ik u niet aan te tonen.

U zelf dacht reeds onder de verklaring: "Wat ben ik er dan meestal ver van af." Getuige daarvan is die verre gaande neerslachtigheid en bedruktheid in de kruiswegen, die zielbeklemmende en vooruitlopende zorg, dat betrouwen op uzelf en rusten op het schepsel, die wereldgezindheid en verkleefdheid aan het stof, die weinige vrucht en troost, die ge uit Woord en sacrament ontvangt, die droogheid en onvruchtbaarheid in het goede, de kracht van woelende verdorvenheden. Wat zijn al deze dingen anders, dan zovele bewijzen, dat u nog veel mist van dit leven door het geloof?

Maar hoe alleronbetamelijkt en zielschadelijk is deze handelwijze.

Onbetamelijk zeg ik, want hoe menigmaal hebt u ondervonden, dat de Heere getrouw is? Hoeveel en dierbare beloften zijn u gedaan, beëdigd en verzegeld? Maar u wilt daarbij ook iets in de hand hebben, of u gelooft niet.

Het is schadelijk, want u berooft u van al die genoegens, voordelen en troost, die u kon genieten uit het meerder leven door het geloof. Hoe gemakkelijk zou ge uw weg bewandelen, wanneer ge uw geloof meer mocht uitoefenen?

Laat maar uw voorgaande bevinding daarvan spreken. In welk een aangename kalmte, hoe vrij van alle nodeloze zorgen en pijnigende kommer zou ge uw dagen slijten? Hoe gezet en teder zou u voor de Heere leven? Wat mag toch wel de oorzaak zijn van deze uw ongestalte?

- Zou het niet praktikale onkunde van God en Zijn heerlijke volmaaktheden zijn? Onkunde in de beloften? Daar is geen geval, of daar is een belofte tegen, maar als deze ons onbekend is, hoe kunnen wij ons geloof dan op dezelve gronden?
- Onkunde in de wijze, hoe die beloften aan ons geschieden, te weten: als aan zondaren, slechten en behoeftigen.
- Te veel vertrouwen schepselen op tweede oorzaken.
- Onopmerkzaamheid op de wegen der Goddelijke voorzienigheid, en ondervinding van Goddelijke reddingen.
- Eindelijk, herstellen van paal en perk, in tijd, mate en wijze, hoe men wil geleid zijn.

Vraagt u naar de middelen om u te herstellen?

Zij zijn deze.

- Tracht naar ervarenheid in het Woord der beloften, zoekt deze op te zamelen. Zij zijn verspreid door het ganse Woord, om onze naarstigheid op te wekken. Daar kan geen geval of omstandigheid zijn, of daarvoor is een belofte in het Woord. Dus moesten wij trachten meer kundigheid in dat Woord te hebben, opdat ons

- geloof in de gevallen voedsel mag vinden.
- Zoekt hoe langer hoe evangelischer in uw bevattingen te worden. Hoe zuiverder uw begrippen zijn van de vrije genade, hoe meer u van die vrijheid, ruimte en welmenendheid van de belofte zult overtuigd zijn, en hoe meer u door het geloof van de belofte gebruik zult durven maken.
 - Tracht meer af te zien van alle waarschijnlijkheden, en pleegt geen raad met vlees en bloed. Het vertrouwen op de Heere, en het steunen op eigen verstand, kan niet samen gaan.
 - Luistert niet naar hetgeen de vijand en het ongeloof u zoeken wijs te maken. God en Zijn Woord zijn al sedert vele eeuwen waarachtig bevonden. God is door vele duizenden verheerlijkt en getrouw bevonden, en u, hoeveel proeven hebt u reeds daarvan gehad? Gedenkt de weg, die de Heere u tot hiertoe geleid heeft, of hebt u Hem ooit trouweloos bevonden?
 - Zucht veel om de Geest des geloofs. Deze is het, die niet alleen de hebbelijkheid des geloofs in het hart werken moet, maar die ook gedurig op die hebbelijkheid tot dadelijke uitoefening, met Zijn licht en kracht moet invloeien.
 - Eindelijk, tracht gelovig gebruik te maken van de middelen, waardoor het geloof versterkt wordt, van het horen en lezen van Gods Woord, en de bediening der heilige bondszegelen, waardoor, als door zichtbare tekenen, God de beloften van het Evangelie des te beter te verstaan wil geven, en waardoor Hij de waarheid en trouw van dezelve wil verzegelen en bevestigen.

Hoe oneindig goedertieren is de Heere niet, daar Hij weet hoe ons in dit begonnen jaar, het geloof wederom te pas zal komen, dat Hij ons aanstonds bij de aanvang van hetzelfde reeds het bondszegel laat toedienen, opdat wij gelovig en gemoedigd met Hem dit jaar zouden intreden, en de beëdigde en verzegelde belofte onze stok en staf zou zijn, waarop wij, op reis door de woestijn, veilig mogen rusten.

Ik eindig met u toe te roepen:

*Tracht toch, zo lang u hier beneên
Naar d' onbetwistb're wil des Heeren
Nog moet in Mesechs tent verkeren,
Op 't heilpad des geloofs te treën.
Al hebt u in u zelf geen krachten,
De Leidsman, Die er u op bracht,
Zal 't ook door Zijne wond're macht
Voleinden. Blijft maar op Hem wachten.
Uw Jezus geeft toch altijd kracht,
Aan die gelovig op Hem wacht.*

2. DE NATUUR VAN HET ZALIGMAKEND GELOOF, WAARDOOR EEN CHRISTEN LEEFT. II

Voorgesteld uit Galaten 2 : 20c

"Die mij liefgehad heeft, en Zichzelf voor mij heeft overgegeven."

De apostel had gezegd, dat hij het natuurlijk, het burgerlijk leven, dat hij in het vlees leefde, leefde door het geloof des Zoons van God. Dit hebben wij bij de voorgaande gelegenheid ingezien.

Nu wijst Paulus aan, welke de aard en natuur is van het geloof, waardoor hij leefde, zo ten opzichte van het Voorwerp, waaromtrent dat geloof verkeerde, de Zone Gods, Die hem had liefgehad, en Zichzelf voor hem had overgegeven, als ten aanzien van het wezen des geloofs, of deszelfs toeëigenende daad: Die mij heeft liefgehad, en Zichzelf voor mij heeft overgegeven.

Gewichtige en aangename woorden. Met recht zegt er iemand van: "Dit zijn wel korte spreuken, maar de Heilige Schrift en alle evangelische vertroosting zijn daarin vervat, even alsof Paulus gearbeid had, om alle woorden in één woord samen te trekken, in welke twee onwaardeerbare kleinoden te vinden zijn, namelijk: Christus' liefde en Christus' gift."

Zal ik dan aan de ruimte der zaken, die in deze woorden ligt opgesloten, enigszins voldoen, maar deze bijeenkomst niet te lang uittrekken, u zult mij dan wel de vrijheid geven, dat ik mij alleen bepaal bij de beschouwing van Jezus' liefde, en dat ik u aanwijs, hoe het geloof daaromtrent met toeëigening verkeert.

Een stuk, welks behandeling in dit uur niemand ongepast kan voorkomen, of heeft de Heere ons in en door het Heilig Avondmaal, als door een gewisse gedachtenis en pand, niet vermaand en verzekerd van Zijn hartelijke liefde en trouw jegens ons?

En wat is nu onze plicht? Wat anders, dan dat wij op die beëdigde en verzegelde betuiging "amen" zeggen, en ons geloof daaromtrent met toeëigening doen verkeren en uitroepen: "Ja Heere Jezus, ik weet en geloof, dat u mij lief hebt." Dat ons geloof daartoe worde opgewekt. Hoe zouden onze harten dan branden in wederliefde! Hoe zouden wij Hem lieven, Die ons zo uitnemend heeft liefgehad! De Heere zij daartoe in ons midden tegenwoordig.

In deze onze verhandeling zullen wij wederom

1. De woorden zelf kort verklaren.
2. De hoofdwaarheid, daarin vervat, breedvoeriger ontvouwen.
3. Daaruit een woord van toepassing afleiden.

1. Wat dan vooreerst de verklaring van de woorden betreft. Paulus zegt: "Die mij heeft liefgehad." Zo ergens, dan is hier ieder woord een zaak.

Letten wij :

- A. Op de Persoon, die liefheeft.
- B. Op de daad zelf, namelijk: liefhebben.
- C. Op het voorwerp, dat is: mij.

A. De uitmuntend Persoon, Die liefheeft, is Dezelfde, welke de apostel in het voorgaande van het vers, *Christus, Gods Zoon*, genoemd had. De liefde van wie zij

komt, is aangenaam, maar haar aangenaamheid rijst, naarmate de voortreffelijkheid van de persoon, die ons genegen is, groter is. Of stellen wij niet meer prijs op de gunst van een vermogend vorst, dan op de genegenheid van een geringe bedelaar? Laten wij ons niet veel meer gelegen liggen aan de achting en liefde van een wijze en Godvruchtige man, dan aan die van een dwaze en goddeloze?

Maar hoe oneindig groot moet dan de liefde van Christus alles te boven gaan. Hij is de Zoon van God, de eeuwige Zoon van de eeuwige Vader: God uit God, de waarachtige God en het eeuwige Leven. Jezus' liefde is een Goddelijke liefde, en daarom ook een:

1. Eeuwige liefde, die reeds plaats had voor de tijden der eeuwen, en duren zal in eindeloze eeuwigheden. Roept de Heere de ziel toe: "Ik heb u liefgehad", de ziel roept Hem toe, eeuwige liefde, en willen sommigen Jeremia 31 vers 3 gelezen hebben. Althans het geloof zegt:

*Eer de bergen, eer de dalen
Rezen, daalden, hoog en laag
Eer daar damp van d' aarde steeg,
Eer de zon of maan haar stralen,
Zonden, 't water wist zijn tij,
Daalde Jezus' gunst op mij.*
2. Jezus' Goddelijke liefde is ook een onafhankelijke liefde. God kan toch in geen van Zijn daden afhangen van, of bewogen worden door het schepsel. God is vrijmachtig, onafhankelijk werkzaam op een volstrekt vrijwillige wijze. Er is niets in het schepsel te vinden, dat de oorzaak is, waarom God zo of zo werkt. Hij heeft ook daarom lief, omdat Hij vrijwillig lief heeft.
3. Zijn liefde is ook een onveranderlijke liefde, want het is God, Die lief heeft, en Die daartoe door niets in het schepsel bewogen is. Hij kan ook door niets, dat buiten Hem is, bewogen worden om Zijn liefde te doen ophouden. Inderdaad, Gods vrije zondaarsliefde is zo volstrekt onveranderlijk, als ze onafhankelijk is.
4. Zij is ook een almachtige liefde, die het geliefde voorwerp niet slechts helpen kan met wensen en aan hetzelfde het goede te willen, waarboven de hartelijkste liefde van het schepsel het zelden kan brengen, maar Jezus, Gods Zoon Zelf, doet alles wat Hem behaagt. Hij kan de grootste zwarigheden overwinnen. Hij kan alles ten goede, ten beste van het geliefde voorwerp daar stellen.
5. En hoe groot is het, dat Zijn liefde, een alwetende liefde is. Hij, Gods Zoon, weet toch alle omstandigheden van het geliefde voorwerp. Geen noden, geen behoeften, geen gebrek is voor Hem verborgen.
6. Niet minder wordt Zijn liefde bestuurd door de hoogste wijsheid. Zijn liefde is geenszins van die dwaze aard, dat zij alles inwilligt. Zij werkt met oordeel, en deelt mee, dat aan het beminde voorwerp nuttig en heilzaam is.

Deze zijn de voornaamste eigenschappen van Jezus' liefde, aangemerkt als de liefde van de Zoon Gods. Niet minder waarde en hoogachting verdient zij, in zover zij de liefde van Christus is, van die gezalfde Messias, Die van de Vader verordend, aangesteld en bekwaam gekeurd is, om zondaren lief te hebben. De Vader is daarom dan ook ten volle tevreden en voldaan met Zijn zondaarsliefde.

- (1) Hij, Die liefheeft, is de hoogste Profeet en Leraar. Welk een zaligheid voor diep blinde en onkundige zondaren, die van zichzelf wel zeggen mogen: "Ik ben onvernuftiger dan iemand." Is het de grootste Leraar, Die liefheeft, wat mag het geloof dan niet van Hem verwachten, tot onderwijzing, besturing en vertroosting?
- (2) Heeft de enige Priester lief? Het geloof zegt: "Dan heeft Hij ook voor mij Zijn

grote offerande aan het kruis volbracht, en bidt Hij nu ook voor mij bij de Vader, dan zal Hij mij gedurig zegenen."

- (3) Heeft de eeuwige Koning lief? Wat kan en mag het geliefde voorwerp niet hopen van zulk een uitmuntende Persoon? Hoe veilig kan en mag het zich aan Zijn regering, bescherming en besturing toevertrouwen? Wat kan en mag het geloof niet van Hem tegemoet zien, Die is een Koning der koningen en een Heere der heren? O, uitmuntende, dierbaarste Persoon. Zo verheven en majestueus, als beminnelijk en begeerlijk voor een arme zondaar. Deze is het, van welke de apostel zegt: "Die mij heeft lief gehad."

B. *Laten wij deze daad nu wat nader beschouwen.* Het woord zelf streelt het oor. Het is: *liefhebben*.

Daar is niet veel doorzicht nodig om te besluiten, dat wij hier deze kundigheid niet hebben te nemen voor de liefde van welbehagen en vereniging, waarvan het begenadigde volk alleen het voorwerp is, en die volgt op het geloof en de liefde der Godvruchtigen, waarvan de Zaligmaker spreekt in Johannes 14 vers 21: "Die Mij liefheeft, zal van Mijn Vader geliefd worden, en Ik zal hem liefhebben, en Ik zal Mijzelf aan hem openbaren."

Paulus spreekt hier van de voorkomende liefde, die het voorwerp was van zijn geloof, en waarvan hij, als een zondaar aangemerkt, het voorwerp was. Die liefde van wel willen en weldoen, die Christus de uitverkorenen, als zondaren, toedraagt. Die liefde, waarvan Johannes zegt: "Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad". Een liefde, die door het geloof omhelsd en toegeëigend wordt.

- Dit liefhebben bestaat dan: in de eeuwige, vrijmachtige, verkiezende liefde. Immers had Christus lief, wanneer de Vader en de Heilige Geest sommige, bepaalde personen uit het gevallen mensdom ten eeuwigen leven hebben uitverkoren. Welk een vrijmachtige, onafhankelijke en onveranderlijke liefde straalt niet door in die volstreckte verkiezing!
- Hij heeft liefgehad, toen Hij Zich als Borg voor de uitverkorenen aanbood, en de verlossing op Zich nam. Toen Hij Zich als plaatsbekledend Verbondshoofd van al de Zijnen met de Vader inliet. Toen het was: "Verlos dezen, dat zij in het verderf niet nederdalen! Ik heb verzoening gevonden."
- Hij had lief, toen Hij in de volheid des tijds, kroon en troon verliet, en in een geringe, nederige mensheid, hier op aarde Zijn woning nam. O, welk een liefde, dat Hij, Die het Zich geen roof achtte, Gode gelijk te zijn, Zichzelf vernietigd heeft, en de gestalte van een dienstknecht aannam! Welk een stof van verbazende verwondering! Het Woord wilde vlees worden, en onder de mensen wonen! Gods Zoon wilde in de wereld komen om zondaren zalig te maken!
*Acht men zulk een goedheid niet?
 Kan die liefde 't hart niet raken,
 Die haar rijkspaleis verliet,
 Om haar vijand rijk te maken?*
- Jezus Christus heeft liefgehad, toen Hij om alle gerechtigheid te vervullen, een armoedig, arbeidzaam en verachtelijk leven geleid heeft, zijnde een smaad van mensen, veracht van de volken, en zulks alles om aan de eisen en vloeken van de Wet te voldoen, want Hij werd niet alleen uit een vrouw geboren, maar ook onder de Wet, opdat Hij degenen, die onder de Wet waren, verlossen zou. Wat was dit anders dan liefde? Het was voorwaar een sterk sprekend bewijs van Jakobs liefde, dat Hij ter oorzaak van zijn genegenheid voor Labans dochter, het vee hoedde, dat

hij zeven, ja twee maal zeven jaren diende om zijn beminde Rachel. Maar dit valt zeer in het niet bij Jezus' zondaarsliefde. Hij diende 33 jaren, en bracht de laatste door in een zeer lage, armoedige en verachtelijke staat, en zulks om zondaren te zaligen. Waarlijk, deze liefde gaat alles te boven.

Hemel, zou 't geen liefde zijn?

Die voor snode hellewichten,

Kon verdragen zoveel pijn,

Zoveel arbeid wou verrichten?

- Allerbijzonderst heeft Christus liefgehad, toen Hij Zich tot in de smadelijke kruisdood vernederde. Niemand heeft groter liefde, dan dat hij zijn leven stelt voor zijn vrienden. Wat moet Jezus dan geen Vriend van zondaren zijn, dat Hij voor ons gestorven is, toen wij nog vijanden waren? Deze liefde gaat alle bevassing te boven. De Godmens alleen was in staat om Zijn leven vrijwillig af te leggen voor aartsrebellens, voor doodsvijanden. Geen menselijk verstand kan deze liefde doorgronden. Geen pen kan die recht tekenen, geen tong die uitspreken. Het wordt daarom zo menigmaal in het Woord van God opgegeven als een bijzonder bewijs van gadeloze liefde. Eindelijk, Jezus heeft lief, als Hij door de roeping en nodiging van het Evangelie arme, verloren zondaren zoekt. Of is dat geen liefde, dat Hij zondaren nagaat, en hen bidden laat, dat zij de verzoening zouden aannemen? Immers worden zondaars van Christus' wege gebeden, en op het hartelijkst genodigd, dat zij zich door Hem zouden laten behouden. Zeker, dit is liefde, dit is vrije zondaarsliefde om niet alleen de verzoening daar te stellen, maar zelfs de zondaar te nodigen om die verzoening te omhelzen en aan te nemen. Hoe toont de Heere Jezus Zijn alles te bovengaande zondaarsliefde hierin, dat Hij Zich zoveel aan het heil van arme zondaren laat gelegen liggen.

Met hoeveel recht mocht de apostel dan zeggen: "Hij heeft liefgehad". Hij spreekt in de verleden tijd, alsof Christus nu ophield met lief te hebben, het tegendeel is echter waar. Zijn liefde is onveranderlijk dezelfde, maar het is om aan te wijzen, dat des Heilands liefde een voorkomende liefde was, en dat Hij sprak van die liefde, die een voorwerp van het geloof was.

C. Laten wij nu ook zien, wie het gelukkig voorwerp van Jezus' liefde was.

De apostel zegt: "mij". Luther¹ vraagt: "Wie is deze "mij"?" Het antwoord is: die zondaar, die verloren en veroordeeld was. Deze "mij" is bijgevolg niet Paulus, als een bekeerd en gelovig mens, want dan had hij eerst een bekeerde en gelovige moeten zijn, eer hij had mogen geloven, maar welk een tegenstrijdige ongerijmdheid zou dat zijn? Neen, het was een goddeloze, ondeugende, vijandige en onbekeerde Paulus, waarin geen goed, geen geschiktheid gevonden werd. Deze had Jezus liefgehad.

Hervey² zegt nadrukkelijk: "Ik hoor de apostel niet zeggen: Hij had mij lief, mits ik mij bekeerde. Hij gaf Zichzelf voor mij over, ingeval ik zo denk of zo handel. Maar Hij had mij lief en gaf Zich voor mij over, toen ik nog een goddeloze was, en geen voorwaarden volbracht had, toen ik krachteloos was en geen voorwaarden volbrengen kon." Waarlijk zo was het.

- Gods Zoon had Paulus reeds van eeuwigheid liefgehad, niet om een voorgezien geloof of goede werken. Paulus kwam in de verkiezingsliefde Gode voor als een verdoemelijke, net als alle andere mensen. Als zulk een werd hij vrijmachtig verkoren.
- Toen Christus als Borg bij de Vader voor Paulus intrad, was hij een doodschuldig

¹ Brief aan de Galaten blz. 225.

² Brieven tegen Wesley blz. 171.

- en diepgevalle mens.
- Toen Christus in de wereld kwam, was het einde en oogmerk daarvan, naar de inhoud van het getrouwe Woord, dat alle aanneming waard is, om Paulus als een voorname zondaar zalig te maken.
 - Toen Christus een arm, veracht leven vol smart leed, was het om Paulus door Zijn armoede rijk te maken en om hem, die onder de Wet was, te verlossen.
 - Toen Christus leed, stierf Hij voor Paulus als een zondaar. De vijand Paulus is met God door de dood van Christus verzoend. De rechtvaardige Christus stierf voor de onrechtvaardige Paulus, opdat Hij hem tot God zou brengen.
 - Toen Paulus geroepen en genodigd werd door het Evangelie, werd hij niet als een deugdzaam en geschikt man, maar als een zondaar tot bekering geroepen, als een slechte, als een goddeloze.

O, verbazende, nederbuigende genade! O, vrije en onverdiende barmhartigheid! Hierin is een lengte, breedte, hoogte en diepte van Christus' liefde, die alle kennis te boven gaat. Dat Hij de heilige engelen bemint en liefheeft, is niet te verwonderen, want zij zijn zuivere troongeesten, krachtige helden, die Zijn woord doen en de stem Zijns bevels gehoorzamen. Dat Hij het Godvruchtige volk, dat Hem door genade heeft lief gekregen, bemint, dit is nog te begrijpen, want Hij ziet in hen Zijn beeld, dat Hij in hen aanvankelijk hersteld heeft. Dat Hij ook alle redeloze, en van het leven ontblote schepselen bemint, is ook geen wonder, want zij zijn het werk Zijner handen, en hebben geen zonde. Maar dat Hij afvallige, snode rebellen, vijandige zondaren, die tegen Hem niet zelden, als met hoog verheven schilden aandruisen, liefheeft, dit moet alle aandacht van engelen en mensen opwekken, en zal een nooit eindigende oorzaak tot aanbidding en verwondering in de hemel zijn. En nochtans is het zo, hoe groot het ook mag zijn.

Het geloof van Paulus zegt: "Die mij heeft liefgehad." Door dit geloof leefde de apostel in zijn toeëigenend en mijnend omhelzen van de liefde van Christus.

2. Ik ga nu over tot de nadere overweging van die waarheid, die hier geleerd wordt, en van een groot belang voor ons zelf is, te weten: *het waarachtig, zaligmakend geloof, door hetwelk een Christen leeft, bestaat in een toeëigenend omhelzen en mijnen van Christus.*

Dit geloof zegt met een verzekerd vertrouwen: "Christus heeft mij liefgehad." Deze waarheid wordt ons zeer duidelijk in de verklaarde woorden voorgesteld.

De uitmuntende **Perkins**, die grote voorstander der rechtzinnige leer tegen Arminius, zegt terecht van deze woorden: "Hier wordt de natuur van het rechtvaardig geloof beschreven, dat is de liefde Gods en de verdiensten van het lijden van Christus, ons zelf toe te eigenen."

Een waarheid, die onze nauwkeurige oplettendheid dubbel waardig is, want in dit stuk mistastende, kunnen wij in gevaar van zalig te worden zijn, althans blootgesteld worden aan diepe moedeloosheden en veelvuldige slingeringen. Maar is het dan in één zaak nodig, dat de bedachtzaamheid in het spreken en horen de wacht over ons houdt, het is zeker in dit stuk. *Zij de Heere ons dan nu nabij met Zijn licht en genade.*

In de overweging van deze waarheid zullen wij :

- A. Onderzoeken, waarin deze verzekering, die tot het wezen en de natuur van het geloof behoort, gelegen is.
- B. Zullen wij bewijzen, dat er zulk een verzekering in het geloof plaats heeft.
- C. Haar voortreffelijkheid aantonen.

A. Laat ons dan eerst zien, waarin die verzekering, dat toeëigenende vertrouwen bestaat.

Niet in die bewustheid, dat ik in een staat van genade ben, dat ik reeds deel aan Christus heb, dat ik reeds genade bezit en dat ik Jezus in mijn hart ontvangen heb. Nee, dit is veel meer een gevolg van die verzekering, waarvan ik nu spreek. Ik moet toch eerst geloven, zal ik weten, dat ik geloof geoefend en dus dadelijk deel aan Christus en de zaligheid gekregen heb. Zou het niet ongerijmd zijn te zeggen, dat het geloof is: het weten, dat men in Christus geloofd heeft? Zo men deze verzekering al tot het geloof wil brengen, *is zij een wederomslaande daad des geloofs*, (reflectie) maar de verzekering, waarvan ik nu spreek, is *een uitgaande daad*.

Die wederomslaande daad is maar alleen in zover tot de geloofsdaden te brengen, voor zover het geloof ook verkeert omtrent dat gedeelte van Gods getuigenis, waarin de Heere verklaart, dat Hij een vast verbond gelegd heeft tussen het geloof en het bezit van de beloofde goederen, tussen geloof en zaligheid. Dat moet degelijk onderscheiden worden van de toeëigenende verzekering der belofte, waarvan de belofte het voorwerp is, en wel zoals die in de aanbidding van het Evangelie tot ons, als zondaren komt, zodat wij tot haar omhelzing en geloofsaanneming, als zondaren geroepen worden.

Maar het voorwerp van die wederomslaande daad is dat gedeelte van Gods verklaring, waarin God doet weten, wie Hij voor deelgenoten van het beloofde goed houdt. Die zullen zeker zalig worden. Hiertoe worden wij als gelovigen geroepen, en deze daad volgt eerst na de voorgaande, want ik kan en mag mijn aandeel aan het beloofde goed niet geloven, voordat ik eerst Christus met al Zijn weldaden, door het geloof heb aangenomen. Maar is dit geschied, dan ben ik zelfs verplicht, om met mijn geloof verder door te dringen, en ook dat gedeelte van het Goddelijke getuigenis te omhelzen, waarin staat, dat ik, nu ik geloof, ook zeker deel aan Christus heb en zalig zal worden.

In zover is ook deze verzekering een daad des geloofs, hoewel voorname Godgeleerden het liever willen genoemd hebben, *een bewustheid, een verzekering des gevoels*, waardoor men weet in Wie men geloofd heeft.

Een verzekering, die door de Heilige Geest gewerkt wordt, en waardoor Hij getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn, wanneer Hij, óf met licht op de ingewerkte genade instraalt, waardoor Hij ons doet zien die dingen, die ons van God geschonken zijn hieraan geeft men in het algemeen de naam van middellijke verzekering óf door bijzondere voorkomingen deze of die belofte op het hart drukt, en de ziel begenadigt met de uitlatingen Zijner liefde, met gevoelige genietingen. Deze wordt de *onmiddellijke verzekering* genoemd. Maar onder geen van beide verstaan wij deze verzekering des geloofs.

Deze toeëigenende daad, waarvan ik nu spreek, bestaat *in dat berusten op de Goddelijke belofte, waardoor ik ten volle overtuigd ben, dat Christus machtig en gewillig is, om mij in het bijzonder te helpen*. Wilt u het korter? *Zij bestaat in een volle overreding van Jezus' hartelijke genegenheid tot mij, arme zondaar*.

Onze Heidelbergse Catechismus beschrijft het voortreffelijk, doch wat breedvoeriger, *als dat zeker vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonde, eeuwige gerechtigheid en zaligheid geschonken is, uit loutere genade om de verdiensten van Christus*. De onderwijzer spreekt hier niet, - hoewel sommigen het in die zin opgevat willen hebben - van het welwezen, maar van het wezen, de eigen aard of de eigen natuur van het geloof. Hierin bestaat dan die verzekering, waarvan wij zeggen, dat zij

volstrekt tot het wezen des geloofs behoort.

Dit is geen bloot redeneren, waardoor men besluit: "God roept de zondaars door het Evangelie. Ik ben een zondaar, derhalve word ik geroepen." Zulk een blote redenering staat tegenover het geloof. Als het geloof levend en in oefening is, geeft het zich geen tijd, om besluiten te trekken, maar dan werkt het lijnrecht met de belofte, zoals die de ziel door licht des Geestes bestraalt en neemt dezelve, zoals zij tot haar komt.

Veel minder is dit een stout opdringen en vaststellen: "Christus is voor mij gestorven," zonder dat dit enige werkzaamheden omtrent die Christus veroorzaakt. Het ware geloofstoeëigenen is hemelsbreed onderscheiden van zulk een denkwijze, die van Hattem voorstond.

Dat zeker vertrouwen wordt door de Heilige Geest, door middel van het Evangelie in het hart gewerkt. Het Evangelie verklaart mij de hartelijke gewilligheid en geneigdheid van Christus om zondaren te zaligen. Het verklaart mij Jezus' liefde, niet alleen voor anderen in het algemeen, maar ook voor mij. Want het Evangelie spreekt personeel tot elk, die onder de bediening van hetzelfde leeft.

De Heilige Geest, als een Geest des geloofs, gebruikt de bediening van het Evangelie en verspreidt licht over de evangelische voorwerpen, zodat ik zie, dat ik geroepen, dat ik genodigd word, en dat Christus machtig en gewillig is om mij te zaligen.

Verder buigt die Geest mijn wil over, waardoor ik Christus voor mij omhels en aanneem, en amen zeg op de aanbidding van het Evangelie en de liefde van Christus mij in het bijzonder toeëigen. Dit is de wezenlijke geloofsdaad, waardoor wij Christus aannemen.

Ik kan u de werkzaamheid des geloofs omtrent Christus in de belofte niet duidelijker voorstellen, dan wanneer ik u dezelve doe vergelijken bij het ontdekkend en overtuigend werk des Geestes door de Wet, hetwelk niet bestaat in dat redeneren: "Alle mensen zijn zondaars, ik ben een mens, derhalve ben ik een zondaar."

Maar de Heilige Geest gebruikt de bediening van de Wet en doet mij zien, dat ik in persoon die zondaar ben, die door de Wet veroordeeld en verdoemd wordt. De Wet zegt tot mij: "Gij zijt die man, gij zijt die zondaar. Mijn ziel gelooft, dat hetgeen de Wet zegt, zij dat zegt, niet alleen in het algemeen en tot allen, die onder de Wet zijn, maar ook tot mijn eigen persoon, en omdat ik zulks geloof, daarom zeg ik: ik ben die zondaar, die diep schuldige, die veroordeelde, die ellendige." Evenzo is het met het geloof omtrent het getuigenis van het Evangelie. Het blijft niet in het algemeen berusten: "Christus heeft zondaren liefgehad", maar het zegt: "Hij heeft mij liefgehad."

Mogelijk rijst er bij deze of gene die bedenking op: "Bestaat het geloof in zulk een verzekerd vertrouwen en toe-eigenen, waar blijft men dan met zoveel zwakke en duistere zielen, die nooit tot die hoogte kwamen, zodat zij konden zeggen: "Jezus heeft ook mij liefgehad?"

Ik zou daarop kunnen antwoorden: wij moeten nooit de waarheden aan de bevindingen, maar wel de bevindingen aan de waarheid beproeven. Zo moeten wij ook niet de waarheden naar de onderwerpen, maar de onderwerpen naar de waarheden schikken. Wij moeten bij de waarheid staan of vallen, maar de waarheid zelf moet altijd staande blijven. Nu zullen wij in het vervolg zien, dat het gezegde waarheid is, een waarheid, die ons klaar genoeg in Gods Woord geleerd wordt. Men zou ook kunnen zeggen, dat men niet kan afgaan op het oordeel van zulke donkere zielen. Het kan wel waar zijn, dat zij die gemelde, gevoelige bewustheid niet kennen, zodat zij niet ten volle overtuigd zijn aangaande hun overbrenging in de genadestaat, maar dat

is een geheel ander stuk.

Ook kan het ongeloof zo woelen, zo sterk zijn, dat de ziel gedurig geslingerd en belemmerd wordt door veel twijfelingen, en niet kan onderscheiden, welke verzekering, hoe flauw ook, er nog is, net zoals men bij iemand, die in een zware flauwte ligt, kan bemerken dat het leven nog in hem is.

Doch laten wij het stuk eens wat nader beschouwen, en ik maak mij sterk, dat de donkerste van Gods echte kinderen, door deze waarheid niet zal geslingerd worden. Wat de vijand en het ongeloof doen, is een andere zaak, deze misbruiken de kostelijke waarheden, maar dat is niet op rekening van de waarheid zelf te stellen.

Merken wij dan aan, dat de ziel gewoonlijk langs trappen tot deze toeëigenende daad komt.

1. De eerste trap is, dat de ziel haar ongeloof ziet en dat als een schuld beschouwt. Het zij zo, dat zij Jezus' liefde en goedwilligheid tot haar niet geloven kan, maar daar zij tevoren voor dat ongeloof pleitte, merkt zij dat nu aan als haar schuld. Zij gelooft, dat het ongeloof haar grootste en verfoeilijkste zonde is.
2. Een tweede trap is, dat de ziel met licht begint te zien, dat Jezus zo algenoezaam en gepast voor haar is. Zij zegt: "Juist zulk een vrije, onafhankelijke en algenoezame liefde heb ik nodig." En hiermee begint reeds het personeel werken met Christus.
3. Verder ziet zij, dat Jezus gewillig is en het aan Zijn zijde niet ontbreekt. De ziel ziet, dat Jezus genegen is om haar te helpen, maar zij is aan haar kant onwillig, gebonden en machteloos. Hiermee vermengt zich reeds het geloof aan Christus' genegenheid en liefde tot haar, hoewel zij het niet recht durft uitspreken, dat zij gelooft, dat Jezus haar lief had.
4. Wanneer nu door de roepstem van het Evangelie het aanbod van genade de ziel met licht toestraalt, begint zij te geloven, dat Christus haar aangeboden wordt. O, zegt mij, aan mij, zowel als aan een op de wereld. Christus is gewillig en geneigd om mij te hebben, zoals ik ben. Dit kan ik geloven. Zo wast de toeëigenende verzekering al vast meer aan.
5. Zo staande, en de genegenheid van Christus tot haar inziende, heeft de ziel nu en dan enige ogenblikken, waarin zij een heimelijk berusten en een ootmoedig, vrijmoedig betrouwen op Christus in zich gewaar wordt. Maar dit wordt alras door vele donkerheden, redeneringen en bedenkingen verduisterd, hetwelk de oorzaak is, dat die ziel niet tot de rechte rust kan komen.
6. Eindelijk, wanneer de Heere die nevelen van ongelovige twijfelingen en redeneringen door Zijn Woord en Geest verdrijft, en licht en kracht schenkt, dan kan de ziel er niet van tusschen, maar moet op grond van de Goddelijke verklaring in het Evangelie, de liefde van Christus tot haar geloven. Dan breken alle banden, en de ziel zegt op dat ogenblik met volle geloofsvrijmoedigheid: "Gij hebt mij liefgehad, en Uzelf voor mij overgegeven."
 Hoewel nu de vijf eerstgenoemde werkzaamheden, oefeningen des geloofs zijn, die ook de toeëigenende verzekering in een mindere of meerdere mate in zich houden opgesloten, nochtans kan de ziel tot geen rust en vrede voor zichzelf komen, tenzij zij tot de laatste trap gevorderd is, en Jezus' liefde, zoals die haar, als een zondaar in het Evangelie ter geloofsomhelzing wordt voorgesteld, heeft aangenomen.

B. Maar laat ik overgaan om te bewijzen, dat er zulk een verzekering des geloofs is, en dat zij behoort tot het wezen des geloofs.

In dit stuk hebben wij verschil met de Roomsgezinden, die dit sterk ontkennen, en bij welke het twijfelen aan Christus' bijzondere liefde één van de grondzuilen is van hun bijgeloof. Door de arme zielen gedurig in onzekerheden en twijfelingen te houden, worden toch de meesten van hun valse en bijgelovige kerkgebruiken noodzakelijk, die, zodra de mensen deze waarheid geloofden, door allen als nodeloze mensenvonden zouden aangezien worden.

Maar wij hebben hierin ook verschil met alle Pelagiaansgezinden, die eerst iets voorwaardelijks in de mensen zoeken en stellen willen. Zij zeggen: "Wij moeten eerst geloven, en dan moeten wij aan zekere kentekenen beproeven, bijzonder, of wij een oprechte gehoorzaamheid omtrent God, of tenminste een welmenende geneigdheid hebben, om Hem te dienen, eer wij ons van Christus' liefde tot ons, in persoon mogen verzekerd houden. Wij moeten aan onze kant eerst deze en die voorwaarden volbracht hebben, eer wij de liefde van Christus tot ons, aan ons mogen toepassen."

Hierom nemen zij alle verzekering uit het geloof weg. Tegen deze troosteloze leer hebben de Hervormers zich dapper met de Goddelijke hulp gekant, en dit stuk, de verzekering des geloofs, mannelijk verdedigd. Het was zelfs een hunner voornaamste wapenen, waarmee zij het Pausdom bestreden. Het was het door hen groot begunstigd leerstuk, waarvoor zij ten allen tijde geijverd hebben.

De grote Luther drong hierop zo sterk aan, dat hij elders zegt: "In het woord "mijn" bestaat het merg van het Evangelie". Over onze woorden merkt hij aan: "Hier hebt u beschreven de ware toestand, en het wezen van het geloof. Die deze woorden door een vast geloof met Paulus kan zeggen, is welgelukzalig."³

Niet minder sterk sprak de hervormer Calvijn in zijn verklaring van deze plaats zeggende: "Die mij lief gehad heeft, zegt de apostel. Want het is niet genoeg te geloven, dat Christus zondaren zalig maakt, zo men zichzelf die genade niet toeëigent." Het is nog sterker als hij zegt: "De verzekering van de belofte met toe-eigening kan zo min van het geloof worden afgescheiden, als het licht kan worden afgescheiden van de zon."

Zou het dan niet te bejammeren zijn, als wij afweken van die gronden van onze Hervorming, die zo klaar op Gods Woord rusten, en dat wij het geloof in een zoeken, begeren, willen, in een pogen om te geloven stellen zouden? Zouden wij arme zielen, die zich behelpen met dat pogen en willen, en zich geruststellen op dat zoeken en begeren, in hun jammerlijk zielsbedrog mogen stijven, en daardoor de oorzaak zijn, dat zij, zich bedriegende, verloren gingen?

Doch het zal er maar op aankomen, of dat gevoelen op genoegzame gronden van zekerheid steunt. Ik meen: ja.

1. Waar toch leest men ergens in Gods Woord van het geloof, of men vindt er zulk een toeëigenend mijnen? Iemand, die al die plaatsen in de Bijbel geteld had, zegt, dat zij een getal van ruim driehonderd uitmaken. Men vindt dat woord "mijn" zelfs achtmaal, en als in een adem, in Psalm 18 vers 3. En sluit de beschrijving, die Paulus ons opgeeft in Hebréeën 11 vers 1 deze verzekering niet in zich?
2. De bijzondere, personele roeping, die in het Evangelie geschiedt, brengt dit ook mee. Want daarin worden niet alleen maar allen in het algemeen, allen, die onder het Evangelie leven, genodigd, maar zij geschiedt aan elk in het bijzonder: het is uw persoon. Het Evangelie spreekt: "Mijn Vader geeft u het brood. De Meester is daar, Hij roept u. U komt de belofte toe." Nu is het geloof niet anders dan de echo van de aanbidding. Het geloof moet daarom omtrent de personele aanbidding in

³ Brief aan de Galaten blz. 229.

het Evangelie ook met een personele toeïgening verkeren. Wat zeg ik? Het is zelfs Gods gebod aan degenen, die tot hiertoe op de weg der zonden bleven, dat zij Hem van nu af aan, van hun eerste terugkeren af aan, hun Vader zouden noemen (Jeremia 3 vers 4).

3. Wij beroepen ons verder op de taal van het genadeverbond. Wat is de hoofdbelofte? Immers deze: "Ik zal u tot een God zijn". Maar nu is het geloof immers niet anders, dan een inwilliging van dit verbond? Het wordt zeer eigenaardig uitgedrukt in Hosea 2 vers 22: "Ik zal zeggen tot Loammi: gij zijt Mijn volk." Dit is de taal van het verbond, en dat zal zeggen: "Mijn God." Dit is de taal van het geloof van de inwilligende zondaar.
4. De waarheid van deze zaak blijkt ook duidelijk uit de bediening der bondszegelen, zowel de Doop als het Heilig Avondmaal. In de bediening van de Doop wordt niet gezegd: "Ik doop kinderen in het gemeen, maar ik doop u." In het Avondmaal is het niet: "Neemt, eet, dit is Mijn lichaam, dat voor zondaren gebroken is", maar het is: "Dat voor u gebroken is." Ons formulier geeft er deze verklaring van: "Dat is, zo dikwijls als gij van dit brood eet, en van deze drinkbeker drinkt, zult gij daardoor als door een gewisse gedachtenis en pand vermaand en verzekerd worden van Mijn hartelijke liefde en trouw jegens u." Spreken nu zo de sacramenten, dan moet ook het geloof toe-eigenend "mijn" zeggen, wat toch beduidt anders het personeel aannemen der tekenen van brood en wijn? Wat het eten? Wat anders, dan het personeel mijnen voor zich? Hier immers is geen pogen om te eten. Hier voldoet geen willen, geen begeren om te eten. Het dadelijke eten en drinken betekent bijgevolg de toeëigenende daad des geloofs.
5. Doe er bij een geloof, dat Christus' zondaarsliefde in het algemeen gelooft. Een geloof, dat vertrouwt, dat Christus liefde en toegenegenheid tot zondaren heeft om die zalig te maken, kan het zaligmakend geloof niet zijn, want dit alles bevat het historisch geloof. De duivelen geloven dit ook. Dus moet het rechtvaardigend, het zaligmakend geloof heel wat anders zijn.
6. Boven dit alles zou ik de voorbeelden der gelovigen, zo van de oude als van de nieuwe dag kunnen bijbrengen, maar wanneer was ik dan aan het einde, al noemde ik slechts de voornaamsten? Bekend is de taal van Abraham, Job, David en anderen. Dan wijs ik u alleen maar naar het getuigenis, dat Paulus van hen geeft in Hebreëën 11 vers 13: "Deze allen zijn in het geloof gestorven en hebben de belofte van verre gezien, geloofd en omhelsd". Wat de gelovigen van het Nieuwe Testament betreft, zegt de apostel in 2 Korinthe 4 vers 13, dat zij diezelfde Geest des geloofs hadden. Maria sprak van: mijn Zaligmaker. Thomas, toen hij van zijn ongelooft genezen was: mijn Heere en mijn God. En ook Paulus in onze tekst en in vele andere plaatsen.

Ziedaar de bewijzen, die de opgegeven waarheid klaar genoeg bevestigen. Het zou te lang duren, wilde ik de bedenkingen en tegenwerpingen der Roomsgezinden en anderen beantwoorden. Liever ga ik over tot:

C. Het derde stuk, om u de noodzakelijkheid van deze verzekering te doen opmerken.

De vraag is namelijk, *of deze toeïgening van Christus' liefde volstrekt noodzakelijk is? Moet de ziel vertrouwelijk kunnen zeggen: Jezus heeft mij lief gehad?*

Ik antwoord: "Ja zeker, te weten, en dit moet ik u nogmaals herinneren, ik spreek niet van die verzekering, waardoor ik weet dat ik genade heb." Dit, hoe aangenaam het ook wezen mag, zou ik nooit als volstrekt noodzakelijk durven vaststellen.

Ik bedoel ook niet, dat deze geloofsverzekering in de volste ruimte, en met volkomen

verzekering gekend moet worden, zodat er geen waar geloof zou zijn, of het moest van alle twijfeling bevrijd zijn. Neen, er is geen één genade geheel volmaakt, bijgevolg ook het geloof niet. Bij de beste is nog ongelooft. De voornaamste worden menigmaal geslingerd door veel twijfelingen.

Maar dit wil ik zeggen, dat die verzekering, dat Christus mij genegen is, dat Hij mij hartelijk gezind is, dat Hij mij kan en wil helpen, door welke verzekering ik overtuigd word om Christus voor mij personeel aan te nemen, met meer of minder bewustheid, dat die verzekering volstrekt noodzakelijk is, want:

1. Zonder deze verzekering wordt men niet gerechtvaardigd. Ik heb mijn oog niet op de toerekening van Christus' gerechtigheid, die in de Goddelijke vierschaar geschiedt. Deze is onmiddellijk en gaat vóór het geloof, maar ik spreek van de rechtvaardiging in ons geweten, die op het geloof volgt, waarvan onze Catechismus in vraag 60 zegt, *dat zij genoten wordt, zo ver men zulk een weldaad met een gelovig hart aanneemt.* En in vraag 61, *dat men door het geloof de gerechtigheid en heiligheid van Christus aanneemt en zich toeëigent,* en dat zulks de reden was, waarom hij leerde van door het geloof gerechtvaardigd te zijn. Laat ik mij betreffende dit stuk ook beroepen op de bevinding der gelovigen. Konden zij wel eer enige rust, troost en kalmte voor hun geweten vinden, voordat zij tot die verzekering geraakten? In hun aangenaamste gestalten bleef er altijd iets over. Het was altijd: "Mijn schuld is niet weggenomen." Maar toen zij die verzekering ontvingen, ging het hun als de Christenreiziger: hij raakte het pak van zijn zonden kwijt. Zo ras hij aan het kruis van Christus met toeëigening des geloofs kwam, raakte hij aan het zingen:

*Dusver kwam ik met zond' belaan
En vond geen lichtenis;
Totdat ik aan deez' plaats kwam gaan,
Hier eindt mijn droefenis.*

2. Niet minder is deze verzekering ook nodig ter betrachting van evangelische heiligmaking. De liefde van Christus kan ons daartoe niet dringen, zo wij niet geloven, dat die liefde tot ons is. Wij kunnen geenszins uit dankbaarheid onze plichten oefenen, noch Gode leven, zo wij ons niet aanmerken als door Christus van de Wet vrijgemaakt en verlost. Hoe kunnen wij door al die vermaningen, die in het Woord gedaan worden, opgewekt worden tot onze plicht, want die worden afgeleid uit de verplichting, waaronder Gods genade ons brengt. Zo wekt Paulus de Efeziërs in hoofdstuk 4 op tot de betrachting van de liefde tot de naasten, uit aanmerking van die genade: "Zijt jegens elkander goedertieren, barmhartig, vergevende elkander, gelijkewijs ook God in Christus ulieden vergeven heeft." Zo leidt ook Johannes de plichten van de liefde tot God af uit diezelfde grond, zeggende: "Wij hebben Hem liefgehad, omdat Hij ons heeft liefgehad." Ik zou dit in bijzonderheden nader kunnen aantonen, en vragen: hoe zal iemand zich in de Heere verblijden kunnen, hoe al zijn zorgen op de Heere wentelen, hoe in alle omstandigheden van voor en tegenspoed, voldaan en tevreden zijn, hoe roemen in de verdrukkingen, zo hij aan Jezus' liefde twijfelt?
3. Wat zeg ik? Zelfs de uiterlijke godsdienstplichten kunnen zonder deze verzekering niet geoefend worden. Welke vrucht zal het woord der prediking van het Evangelie doen, wanneer ik de liefde van Christus, die mij daarin aangeboden wordt, niet omhels, zo weinig als de prediker der Wet, indien ik niet geloof, dat ik die zondaar ben? Hoe zal men gelovig zonder deze verzekerende toeëigening

kunnen bidden? Hoe zal men met een kinderlijk vertrouwen kunnen bidden, als men Jezus' genegenheid en liefde tot zich verdenkt? Ik wil niet zeggen, dat wij dan ook de meeste, zo niet alle Psalmen onmogelijk kunnen zingen. De allertreurigste en moedelooste, ik meen de 88ste, begint toch: "O Heere, God mijns heils." Wij moeten eerst Gods Woord en de belofte geloven, zullen wij Gods lof bezingen, zoals er van Israël gezegd wordt in Psalm 106 vers 12. Hoe zal men zonder deze verzekerende toeëigening de sacramenten tot zijn troost gebruiken? Het formulier van het Avondmaal zegt terecht, dat daartoe nodig is, dat wij de zekere belofte Gods geloven moeten. Hoe zal iemand uit de rechte grond Christelijke handreiking aan de armen doen? Of dringt Paulus op die plicht niet aan door te zeggen: "Gij weet de genade van onze Heere Jezus Christus, dat Hij u door Zijn armoede zou rijk maken?" Indien ik nu niet geloof, dat die genade mij personeel raakt, dan zijn die woorden voor mij geen drangreden tot de gemelde plicht.

4. Ten laatste, deze verzekering is noodzakelijk, of wij kunnen geen hoop hebben op de heerlijkheid. Maar is het nu niet onze plicht, zowel als ons voorrecht, om volkomen te hopen op de genade, die ons zal toegebracht worden? Hoe kunnen wij dat echter doen, zo wij twijfelen aan Jezus' liefde tot ons? Hoe kan ik dan de dood en de eeuwigheid gemoedigd afwachten?

Toepassing

3. Doch het wordt tijd, dat ik er een woord van toeëigening bijvoeg.

De grote vraag is, of u allen, die mij hoort, deze woorden van Paulus door het geloof de uwe kunt maken en zeggen: "Christus, Gods Zoon, heeft mij liefgehad?"

A. Mogelijk zijn er, die zullen zeggen: "Wel, wie zou daaraan twijfelen? Onze lieve Heere en Zaligmaker heeft ons liefgehad."

Maar zulk een spreker antwoorden wij : daar is ook een opgedrongen verbeelding, een stijve inbeelding, waarmee duizenden eeuwig verloren gaan. Met die inbeelding komen wij allen in de wereld. De mensen verbeelden zich, dat Jezus hun Zaligmaker is. Was dit met recht toeëigenend omhelzen, dan mocht men hun ook toeroepen: "Groot is uw geloof." Bijna nooit twijfelen zulke mensen. Hun geloof staat altijd vast zonder te wankelen. Hoe nodig is het daarom, dat men zich onderzoekt, of ons mijnen van het rechte soort is, want een Bileam kan ook zeggen: mijn God (Numeri 22 vers 18). Al gaf Balak mij, alles, zo vermocht ik het bevel mijns Gods niet overtreden. Maar hoe hemelsbreed verschilt dit van het geloofs toeëigenen?

Laten wij onszelf dan eens afvragen:

1. Heb ik ooit gezien, dat ik die vrije, onafhankelijke zondaarsliefde van Christus nodig had? Het recht gelovig aannemen van Christus wordt toch geboren uit het gezicht van die noodzakelijkheid, daar die gemelde stijve inbeelding niet eens weet, waartoe men de Zaligmaker van node heeft. Op zijn best laat zij zeggen: "Omdat wij zondaren zijn, hebben wij Hem van node." Maar wordt haar gevraagd: "Waarin bestaat dat, wat wil het zeggen, dat wij zondaren zijn?" Dan staat zij verlegen. Zij kent er niets van, veel minder heeft zij gevoel van zonden.
2. Heb ik ooit die liefde omhelsd en aangenomen op die wijze, zoals die uit het Evangelie mij wordt aangeboden? Was de liefde van Christus als Profeet, om mij te leren, te onderwijzen, te ontdekken, te ontbloten, was Zijn liefde als Koning om mij te regeren, te bestieren, Zijn Wet in mijn hart te schrijven, mij zo dierbaar als Zijn Priesterlijke liefde, om mijn schuld te verzoenen? Dit is een goed bewijs, omdat het ingebeeld vertrouwen, die ambten, óf verwacht, óf geheel vaneen scheidt.
3. Het recht gelovig mijnen kan ook best gekend worden aan deszelfs vruchten en

uitwerkselen. Hoe meer het waar geloof in volle zekerheid kan zeggen: "Jezus heeft mij liefgehad", hoe meer het in de laagte, in ootmoed, en zelfverfoeiing inzinkt. Terwijl de ingebeeelde waan en het opgedrongen geloof, hoe sterker het is, zoveel te trotser, hoogmoediger het is, hoe meer het de mens verheffen zal over zichzelf. Hoe meer waarachtig geloof, hoe meer lust en genegenheid er zijn zal, om naar alle geboden van God te leven. Terwijl die stijve inbeelding, hoe sterker zij is, de mens hoe langer, hoe lossen en lichtvaardiger maken zal.

4. Het waarachtig geloofsmijnen en toeëigenen gaat gepaard met veel strijd. De vijand legt het er alleszins op toe, om de ziel af te trekken, dat zij "mijn" zegge. **Owen** zegt ergens: "De duivel weet, dat hij zulks nooit kan zeggen, en dat, zodra als wij tot de Heere "mijn" zeggen, hij geen recht meer op ons heeft, om tot ons "mijn" te zeggen." Daarbij komt ook niet zelden het ongeloof op een verschrikkelijke wijze tegen dat geloofswerk op. Dit wordt niet zonder veel strijd uitgeoefend. De ziel moet menigmaal, als de vader des kinds, met tranen uitroepen: "Ik geloof Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp". Maar het ingebeeld vertrouwen weet van geen strijd, en kan altijd even gemakkelijk geloof ven.

Ziedaar enige stukken opgenoemd, waaruit u, geruste en zorgeloze zondaar, zo God u het licht van onderscheiding geeft, zou kunnen zien, dat u nog onkundig zijt van het recht geloofstoeëigenen. Hoe ongelukkig, hoe rampzalig ongelukkig zijt u dan. Christus verklaart u plechtig met een eed Zijn liefde en goedwilligheid om u te behouden. Hij betuigt, dat Hij, om u te zoeken en te zaligen, in de wereld gekomen is. Hij verklaart, dat Hij uit enkele liefde voor onrechtvaardigen geleden heeft. Dit laat Hij u betuigen door Zijn knechten. Ja, wat zeg ik? Hij laat u door hen bidden, dat u die verzoening door een heilvallend geloof zou aannemen.

Welk een niet te verschonende dwaasheid is het dan, dat u dit heilsaanbod versmaadt? Hoe ondragelijk zal het u vallen in de jongste aller dagen, wanneer Hij, Die u nu nog Zijn liefde aanbiedt, maar Die door u versmaad is, als de ontzaglijk vertoornde Rechter op de wolken verschijnen zal, en u dat woord zult horen: "Deze mijn vijanden, die niet gewild hebben, dat Ik Koning over hen zou zijn, brengt ze hier, slaat ze dood."

En was dit dan nog een tijdelijke dood, maar het zal de eeuwige dood zijn, waarbij de duivelen u er nog over zullen beschimpen, dat u, wie Jezus' liefde was aangeboden, eeuwig met hen in de plaats der pijniging blijven moet.

Ik weet wel, dat u het thans buiten Christus kunt stellen. U ziet niet, dat u Hem van node hebt, of waartoe. Maar zo blijvende, zult u dat pas zien, wanneer de dood u zal verrast hebben.

Och, wat ik u bidden mag, geloof eens, met een waarachtig geloof, de liefde van Christus tot u, arme zondaren. Niet, alsof ik wilde, dat ge u zou opdringen: Christus heeft mij lief met een liefde van welbehagen, en ik ben een kind van God. Nee, dat mag u niet geloven, voordat u Christus eerst gelovig omhelst.

Maar dit: "Christus heeft uit loutere liefde om arme zondaren Zich allerdiepst vernederd. Om zondaren zalig te maken, heeft Hij alles geleden en gedaan wat er verricht moest worden, om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen, en deze laat Hij mij uit enkel onafhankelijke zondaarsliefde nog aanbieden. Hij breidt de ganse dag Zijn handen in liefde tot mij, wederstrevige, uit. Hij laat Zijn hartelijke gezindheid tot mij plechtig verklaren. Hij wil mij zalig maken."

Geloofde u zulks waarachtig, wat zou u, zelfs die de hardste en onverschilligste zondaar zijt, wat zou u niet bewogen worden? U zou een biddende Zaligmaker beschouwen als de liefde zelf, die Zich uit liefde voor u, vijanden van Hem, heeft

laten kruisigen. U zou op het diepst daarover bedroefd zijn, dat u Hem versmaad hebt. U zou rouwklagen, wanneer u zien mocht, welke liefde het is, die u doorstoken hebt. *Nu, de Heere drukke het op uw hart.*

B. Bijzonder geschikt is deze stof, tot lering, besturing en aanmoediging van u, zielen, die in het gezicht staat van uw schuldige en verloren toestand.

Niets is er, waar u meer naar te staan hebt, dan naar een gelovig omhelzen en mijnen van Christus. Doorgaans handelt u in deze zeer verkeerd en schadelijk. U besteedt meestal uw tijd om iets in u zelf te zoeken, als een bewijs van genade en aandeel aan Christus. Kon u zoiets vinden, dan denkt u, dat u Christus met verzekering zou kunnen omhelzen. Dan zou u de genade en liefde van Christus uzelf durven toeëigenen.

Zo blijven sommigen dagen en jaren staan. Geen wonder, want tegen één enig bewijs, waarop men wat moed zou vatten, doen er zich veel andere dingen op, die er de oorzaak van zijn, dat men weer alles verdenkt. En daarbij, indien de Heere met Zijn ontdekkend licht in het hart schijnt, moet men besluiten, dat men onder de vloek en de toom van God ligt, dood in zonden en misdaden, ontbloot van alle ware heiligheid, en onmachtig om zich uit die staat te redden.

Inderdaad, zo zijn wij van natuur. Ja, naarmate de Heilige Geest met Zijn ontdekkend en overtuigend werk in het hart doordringt, zal men al meer en meer gruwelen en snoodheid in zich vinden. Maar waar zal men daartegen enige troost vinden in die toestand? Niet, door eerst wat in zichzelf te zoeken! Waarlijk, nooit is er enige rust voor het verslagen geweten te vinden, dan alleen in de personele toeëigening van Christus' liefde.

Ik wil nu niet spreken van sommigen, die een zekere soort van tederheid, kleinheid en ootmoed stellen in het twijfelen aan Christus' liefde tot hen. Die het een hoog spreken noemen, wanneer zij horen, dat iemand meer gemoedigd en gelovig leven mag. Dit is een ongelukkige misvatting, want het tegendeel is waar. Al dat ongelovig klagen, al dat verdenken van Jezus' liefde komt uit trotsheid voort. Wij willen eerst wat in ons vinden, om ons die liefde waardig te keuren.

Och, dat u allen, die u nog nooit die liefde toegeëigend hebt, en daar zo treurig, moedeloos en nedergebogen door het ongeloof geslingerd henen gaat, dat u allen daartoe komen mocht, om u die liefde toe te passen.

Misschien zegt u: "Mag ik mij die liefde dan maar zo toeëigenen, zo maar geloven, dat Jezus mij heeft liefgehad? Christus heeft immers alle mensen niet lief? Hij is niet voor alle mensen gestorven, maar voor Zijn volk, bepaaldelijk voor Zijn schapen?"

Dat is zo, Jezus heeft zeker alleen geleden voor de uitverkorenen, voor die Hem van de Vader gegeven zijn. Hij heeft alleen Zijn gemeente met Zijn bloed gekocht, maar mocht u dit dan daarom voor u niet geloven? Mocht u dan die liefde voor u niet omhelzen? Of moet u eerst weten, of ge uitverkoren zijt? Wie bent u, arme worm, dat u in het boek van Gods besluit wil zien? Niemand kan dat tevoren weten. Geloof en omhels deze liefde, en u zult de blijken van uw verkiezing in uw geloof vinden, want er geloven zoveel als er ten leven verordineerd zijn. Dus, als u gelooft, zijt u onder de verordineerden.

De grond, waarop u mag afgaan is de verklaring van God in Zijn Woord, dat Hij bevestigt door de sacramenten, dat Jezus machtig en gewillig is om u te helpen. Die liefde van welwillendheid moet u omhelzen, en die voor u bijzonder geloven, alleen op het gezag van het Goddelijk getuigenis.

Of zegt u: "Zou ik die liefde van Christus tot mij maar zo geloven, dat zou immers

vermetelheid zijn?"

Ik antwoord: "Zou het vermetelheid zijn, dat u een geloofwaardig, vermogend en deugdzaam Persoon, Die u plechtig betuigde, dat Hij grote genegenheid had om u te helpen, geloof gaf op Zijn verklaring? Zou dat vermetelheid zijn, vooral wanneer Hij die verklaring bevestigde met Schrift, eed en zegel?"

O, mijn vrienden, Jezus is waarachtig, en alle mensen, de besten zelfs, zijn leugenachtig. Nu, die Jezus komt tot u met Zijn plechtige verklaring in het Evangelie, dat Hij gekomen is om u te zaligen en te behouden, dat Hij niet voor geschikten, deugdzaam, vernederden, verootmoedigden en wat niet al, maar voor goddelozen, voor zondaren, voor onrechtvaardigen gestorven is, en dat Hij dezulken roept om hen te zaligen, om aan hen Zijn genade te verheerlijken. Deze betuiging van Zijn hartelijke liefde en genegenheid tot u heeft Hij met Schrift, eed en zegel bevestigd. Daarvan heeft Hij u de panden in het Avondmaal gegeven.

Hoe kunt u dan twijfelen aan Zijn zondaarsliefde? Hoe durft u het vermetelheid noemen, wanneer men daarop aangaat? Dat is vermetelheid, dat u tussenbeide staat, dat u draalt, dat u wacht met u die liefde toe te passen, dat u het durft uitstellen, om aan het grote gebod van God te gehoorzamen. Het is vermetelheid, dat u "door deze of gene goede gestalte aangemoedigd, of door het gezicht van uw slechtheid ontmoedigd wordt om tot Christus te durven komen, want daardoor keert u het oogmerk Gods in het Evangelie om, dat is, om u als een zondaar te zaligen.

Misschien denkt iemand: "Ach, ik ben zo bang voor zelfbedrog, zou ik mij niet bedriegen, als ik die liefde van Christus zo voor mij zelf geloofde?"

Nee vrienden, u zou u kunnen bedriegen, als u maar vaststelde: "Jezus heeft mij lief met een liefde van welbehagen, het welbehagen Zijns volks", en wanneer u daaruit dan het besluit opmaakte, dat u genade hebt. Dit zou iemand te schielijk en onbedachtzaam kunnen doen en zich zo jammerlijk bedriegen.

Ook zou ge u bedriegen, wanneer ge uw geloof bouwde op enig gevoel of bevinding. Maar gaat u aan op het getuigenis van het Evangelie, dan kunt u nooit bedrogen worden. Of zegt uw ongelovig hart: "Dat zou te gemakkelijk zijn, zo maar te geloven, dat Jezus ook mij heeft liefgehad." Welaan, vindt u dat zo gemakkelijk, neemt er dan zo aanstonds de proef van, waarom doet u het dan niet op dit zelfde ogenblik? Wat draalt u dan?

Waarlijk, u zult dat zo gemakkelijk niet vinden, als het op de uitoefening aankomt. Niets is voor ons wettisch, ongelovig en achterdochtig hart zo zwaar, dan om Christus' liefde tot ons recht te geloven, vooral wanneer men staat in het gezicht en gevoel van eigen schuld. Om Jezus' liefde te geloven, behoort niet minder dan almachtige genade. Daartoe moet de Heilige Geest licht en kracht des geloofs geven. Maar dan, ja dan is het ook gemakkelijk, dan is er een heilige vanzelfsheid. De Heere lere het u.

C. Gelovig volk, laat deze betuiging veel de taal van uw hart zijn: *Jezus heeft mij lief gehad*. U hebt niet alleen die verklaring en betuiging in het Woord, en de verzegeling van die waarheid in de sacramenten, maar u hebt er ook de bevinding van tot uw troost en uw blijdschap. Hoe menigmaal hebt u ook Zijn liefde van welbehagen, goedkeuring en vriendschap ondervonden? U kunt zeggen: "Ik weet niet alleen uit Jezus' verklaring, dat Hij mij liefgehad heeft, maar ik weet het ook uit de zalige ondervinding van de vrucht en de uitwerkselen der liefde aan mijn hart."

O, hoe gelukkig bent u. Die, welke Jezus lief heeft, heeft Hij lief tot het einde toe. Wacht u intussen, dat ge uw bevindingen en verkwikkende genietingen van Jezus tot de grond legt van vrijmoedigheid en vertrouwen. De ervaring van die liefde moet u

wel met blijdschap en dankzegging erkennen, maar zij moet nooit uw grond zijn. Dat men dit niet genoeg onderscheidt, maakt, dat vele gelovigen zo heen en weer geslingerd worden, en dan eens over alles heen komen, dan weer geheel neergeslagen zijn.

Wilt u een effen en bestendige geloofsweg hebben?

- Tracht dan te leven op Gods beloften. De verklaring van Jezus' liefde in Zijn Woord moet u een genoegzame grond zijn, om ze u telkens met verzekering toe te eigenen. Die verklaring, zoals die tot u als zondaren komt, en die u verzekert, dat Jezus' liefde een volkomen liefde is.
- Zoek meer en meer vastigheid en verzekering des geloofs te verkrijgen. Het is zo, zo lang u hier in de strijd zijt en te worstelen hebt met een gedurige bedenking en ongelovige twijfelingen, zo lang is er in u, zowel vlees als geest, zowel ongelooft als geloof. Doch strijdt de goede strijd des geloofs. Wat ons ook donker mocht zijn, en waaromtrent wij bedenkingen en bekommelingen mogen hebben, maar dit moet altijd bij ons buiten bedenking blijven, dat Jezus ons heeft liefgehad, dat Hij alles geleden en gestreden, alles verricht en ondergaan heeft, uit vrije zondaarsliefde, om ons arme zondaren te zaligen, en dat Hij nog dat zondaarslievend hart, die innige geneigdheid heeft. Laat dit toch bij u vast en onwrikbaar zijn. Hij heeft u van Zijn liefde wederom de tekenen en panden gegeven. Doet Hem daarom die oneer niet aan, dat u Zijn liefde verdenkt.
- Laat het levend geloof aan deze liefde u in alles bemoedigen. Dit moet het geloof zijn, waardoor u leeft in de onderscheiden wegen en wisselvallige ontmoetingen, welke u bejegenen. Deze verzekering van Jezus' liefde zal u bemoedigen in uw kruiswegen, u ondersteunen in elke omstandigheid, en u bekwaam maken tot elke plicht. Jezus' liefde is genoeg in en tot alles.
- Onthoudt het, wat ik u van de eigenschappen der liefde gezegd heb. Herinner u gedurig, niet alleen de onafhankelijkheid en onveranderlijkheid van die liefde, maar ook de wijsheid, waardoor al haar daden te uwen opzichte bestuurd worden. Laat die overweging u in gevallen en wegen doen berusten, ook in dezulken, die u wegens uw bekrompen oordeel, niet kunt vereffenen met Jezus' liefde.
- Laat de geloofsbeschouwing van die liefde u ook opwekken om u meer en meer met al uw belangen aan Hem toe te vertrouwen, gelovende, dat Zijn liefde het wel zal maken.
- Laat het blijken, dat het geloof van Christus' liefde een dringende kracht heeft. Wij moeten Hem liefhebben, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad. Liefde moet de wetsteen der liefde zijn.
- Eindelijk, leeft veel in de geloofsbeschouwing van deze liefde. Overdenkt toch veel deze drie zaken:
Vooreerst, wie Hij is, die liefheeft: Jezus Christus, Gods Zoon.
Ten tweede, waarin Zijn liefde bestaat, hoe Hij die in de verwerving en toepassing der zaligheid ten toon spreidt.
Ten laatste, wie zij zijn, die Hij lief heeft: arme, goddeloze, afkerige zondaren, vijanden van God.
Elk dezer stukken zal u met verwondering, aanbidding en wederliefde vervullen.

Nu gelovig volk, Hij, Die ons liefgehad heeft, zal blijven. Dit zal de inhoud zijn van het lied des Lams voor de troon:

*Wie zou niet die liefde roemen,
Lieve Jezus! Wie u niet
Een meêdogend Heiland noemen,
Die op armen nederziet?
Harten, tongen willen we paren,
En verheffen U veel meer,
Dan Aärons priesterscharen,
Bij het brandend outersmeer.
Kost'lijk zijn ons Uw gedachten,
Allerzaligst is het deel
Dat wij naar Uw heilwoord wachten.
Zwijgt toch nimmer hart en keel,
Roemt die liefde, kweekt die vonken,
Nodigt al wat helpen kan,
Wordt in Jezus' liefde dronken,
Spreekt en zingt er eeuwig van!*

3. HET GELOVIG BESCHOUWEN VAN JEZUS GEWILLIGE OVERGAVE. III

Die Zichzelf voor mij heeft overgegeven. Galaten 2 : 20d.

De hoogste trap van de liefde, waartoe wij door de tweede tafel der wet verbonden worden, is dat wij onze naasten liefhebben als onszelf. Zo ver kunnen wij het echter in deze staat van onvolmaaktheid niet brengen. Wat moeten wij dan denken van de liefde van Christus? Hij heeft arme zondaren nog liever gehad dan Zichzelf. De overgave van Zichzelf voor de verloren wereld is er een alleruitnemendst bewijs van. Hier vandaan is het ook dat dit stuk zo dikwijls in de Heilige Schrift als een zo'n uitnemend bewijs van Zijn alles overklimmende liefde tot zondaren voorkomt.

Geen wonder dan dat Paulus, nadat hij gesproken had van deze liefde tot hem als een zondaar, waarover wij tot u gesproken hebben, er nu op laat volgen: "*En Zichzelf voor mij heeft overgegeven.*"

Dit wonderbare bewijs van de liefde van de Heiland, deze overgave van Zichzelf voor arme zondaren, zullen wij in dit uur wat nader overdenken. Waarlijk een uitnemend en belangrijk stuk dat onze beschouwing meer dan waard is. Maar ook een zo uitnemend en belangrijk stuk, dat ik mij niet in staat bevind om de grootheid van deze daad van liefde naar behoren open te leggen. De fijnste trekken van het kunstigste penseel geven ons daarvan slechts een grove schets. De welsprekendste redenaar moet hier stamelen, want:

*Wie onzer kan de lof dier grote gift verhalen?
Hoe zou een zwarte kool de glans der zon afmalen?
Wiens eindig brein kan dat geheim doorzien
Och, was ik nu in staat u dit zo voor te stellen,
Dat u, vergaderd volk, mij samen mocht verzellen
Om ons, met 't geen wij zijn, Hem weer aan te bien.
Och mocht ons tot dat doel Zijn liefdegloed ontvonken!
Werd thans nu aan ons hart Zijn lieve Geest geschonken.
Dan werd onz' geest ontvlamd, ons hart aangedaan
Och dat Zijn Geest ons bracht in 's Konings binnenkamer!
Dan waren wij nu elk tot dit ons werk bekwamer,
Ik om te spreken, u om 't gesproken te verstaan!*

Wij zullen weer in dit uur deze orde houden dat wij:

- I. De woorden kort zullen uitleggen
- II. Dan breder behandelen wat daaruit te leren is
- III. Een onderscheiden woord van toepassing spreken.

I. De woorden kort zullen uitleggen

Wat dan de woorden zelf betreft, ieder woord is ook hier een zaak die onze overweging dubbel waard is.

Paulus spreekt hier van het uitnemendste bewijs van Jezus onnavolgbare zondaarsliefde, namelijk Zijn overgave, welk bestaat in die daad van Christus vrijwillige zondaarsliefde, waardoor Hij in de volheid des tijds volgens Zijn onveranderlijke borgtocht en tot uitvoering hiervan, Zichzelf vrijwillig, uit

vrijmachtige liefde aan God Zijn Vader heeft opgedragen en overgegeven tot uitoefening van een volvaardig, onberispelijk, volkomen en volstandige gehoorzaamheid, zelfs tot het ondergaan van een gewelddadige en bloedige verzoeningsdood in de plaats van schuldige zondaren.

Dit is het stuk dat de apostel bedoelt als hij zegt: "*Die Zichzelf voor mij heeft overgegeven.*"

Laat ons in de nadere overdenking op het volgende letten:

1. Op de Gever.
2. Op de daad zelf.
3. Op de Gift.
4. Op de persoon voor wie.
5. Op de tijd wanneer Hij Zichzelf heeft overgegeven.

1. De Gever

Wie is dan de Persoon, die Zich gegeven heeft? Hij is een alleruitnemendst en verheven Persoon. Christus, de Zoon van God. Hij, die de gezalfde Profeet, Priester en Koning is, was ook zo in Zijn overgave. Maar bijzonder komt Hij hier als Priester in aanmerking. Als zodanig heeft Hij Zichzelf Gode onstraffelijk opgeofferd. Hij is de Zoon van God en daarom de waarachtige God. Als zodanig had Hij ook macht om Zijn leven af te leggen. Joh. 10 : 18. Want Hij moest Heere van Zijn leven zijn, opdat Zijn gave niet alleen vrijwillig, maar ook tegelijk rechtmatig was. Dit is de Persoon die Zichzelf overgaf. Het is waar dat Hij van velen, ook bijzonder van Zijn Vader is overgeleverd. Maar dit is ook niet minder door Hemzelf geschied, door een geheel gewillige en vrije daad.

2. De daad zelf

Deze daad is het welk onder het woord *overgegeven* valt. En dit is hetzelfde woord dat wij in Rom. 4: 25 door *overleveren* vertaald vinden. Dit wordt gebruikt van de offeranden die ten offer werden overgegeven. Waarvandaan Paulus er bijvoegt in Efeze 5 :2: "*Die Zichzelf overgegeven heeft tot een offerande en slachtoffer Gode tot een welriekende reuk.*"

Deze overgave was een zoenofferande. In dat overgeven offerde Christus Zichzelf op aan Zijn Vader. Hetzelfde woord wordt ook gebruikt in de rechtbank van het overleveren van iemand tot straf. Maar van deze aard was de overlevering van Christus: Hij stelde Zichzelf in de handen van God als Rechter, om voor de zonden van de uitverkorenen, welk Hem toegerekend waren, te betalen. Hij werd dus aangemerkt als de strafschuldige zondaar en gaf Zichzelf vrijwillig tot straf over aan Zijn Vader. Denk daaraan bij dit overgeven dat, zoals ik zojuist gezegd heb, het een hoogst vrijwillige daad is. Wat is toch vrijer dan een gift?

3. De Gift

En waarin bestond deze Gift? Mijn vrienden, niet in goud of zilver, niet in het bloed van stieren en bokken. Maar, o wonder van genade, in Zichzelf. Het was zeker iets groots geweest, had Hij de hele wereld gegeven. Het was nog groter geweest, had Hij duizenden van engelen gegeven. Maar wat was dat alles in vergelijking met het geven van Zichzelf, die verheven Persoon, die Godmens? Wat is er bij deze Gift te vergelijken? Hij gaf Zichzelf!

Dit leert ons dat Hij Zijn gehele Persoon heeft overgegeven. Zijn ziel en lichaam,

terwijl de Goddelijke natuur de stralen der Godheid voor zekere tijd inhield. Hij, de Godmens gaf Zichzelf geheel over. Maar het leert ons ook dat het een ware opoffering tot verzoening was. Geen lijden in schijn. Niemand anders leed in Zijn plaats, maar Hij gaf Zichzelf tot een verzoening. Rom. 3 : 25.

Wie staat niet verbaasd over deze gift? Hij, de Godmens heeft Zichzelf overgegeven voor ons arme zondaren, opdat Hij Zichzelf in de genadetijd aan ons met al Zijn verdiensten, rijkdommen, schatten en genade zou kunnen geven. Hoe groter en belangrijker is het werk van de verlossing boven dat van de schepping! In de schepping was God de gever, maar in de verlossing is Hij de gever én de gift. Wat een geschenk, Zichzelf te geven!

4. Voor wie?

Maar voor wie heeft Hij Zichzelf gegeven? Het geloof van Paulus zegt: *voor mij*. Ik heb in mijn voorgaande verhandeling gezegd, dat wij hier niet moeten denken aan de bekeerde en gelovige Paulus, maar aan hem als een zondaar aangemerkt.

Trouwens toen Paulus nog krachteloos was, is Christus te zijner tijd voor de goddeloze Paulus gestorven, voor de onrechtvaardige, om hem tot God te brengen.

Laat mij bij deze gelegenheid ten opzichte van de mensen voor wie Christus gestorven is, aanmerken dat men deze van verschillende zijden kan beschouwen naar de verschillende doelen van de vraag: Voor wie heeft Christus Zichzelf overgegeven?

Ziet men op de bedoeling en het bepaalde oogmerk van God in die verzoening, dan zijn de gelukkige onderwerpen bepaald, alleen de uitverkorenen, die Hem van de Vader gegeven zijn. Hij heeft alleen Zijn gemeente met Zijn bloed gekocht. Volgens de Bijbelse leer van vrije genade kan er geen algemene verzoening, geen algemene verlossing of genade zijn, want een voldoening zonder werkelijke uitwerking is geen voldoening.

Nee, mijn vrienden, de leer van de bijzondere genade is de steun en grondzuil van de leer van het Evangelie; van de leer van vrije genade. Alles wat deze leer enigermate verzwakt, is tot ondermijning van de vrije genade. Christus is voor een bepaald aantal gestorven. Hij heeft Zichzelf voor niemand overgegeven, dan voor de uitverkorenen.

Of ziet men in de vraag op de vrucht en het genot tot verblijding, vertroosting en het zalig deelgenootschap van de vrije genade, dan is het alleen voor de gelovigen. Die overgave van Christus kan niemand tot blijdschap of tot vertroosting strekken. Niemand heeft er een werkelijk aandeel in, dan de gelovigen alleen.

Maar wil men met die vraag zeggen: *Wie heeft recht om van die Gift gebruik te maken? Wie mag het zichzelf toeëigenen?*

Dan antwoord ik: Zondaren die onder de bediening van het Evangelie leven. Want daar kunnen die mensen niet voorkomen in het aanzien van uitverkorenen. Want als dit zo was, dan moest men eerst weten dat men een uitverkorene was voor men die Gift omhelzen mocht. Maar nu kan niemand van zijn verkiezing verzekerd zijn vóór dat hij gelooft. En zo kunnen die mensen dan ook niet worden aangemerkt als gelovigen of als reeds bekeerd. Want naar de leer van de Bijbel en onze Catechismus, gaat het geloof vóór de bekering.

Maar nu moet ik eerst geloven voor ik een gelovige kan zijn. Hoe kan ik nu iets door het geloof omhelzen, als ik vooraf moet geloven voor mij iets toegezegd wordt?

Nee, mijn vrienden, in dit stuk komt maar alleen in aanmerking dat wij zondaren zijn. Het Evangelie zegt *daarom dat Christus voor genadelozen, voor onrechtvaardigen heeft geleden. Dat Hij gekomen is om te zoeken en zalig te maken dat verloren was.*

En dat wij dit: *voor mij*, in de tekst ook in deze zin moeten opvatten blijkt hieruit, omdat van het geloof in haar oefening gesproken wordt. Waarbij men niet eerst overdenkt of men wel uitverkoren zou zijn noch of men wel een gelovige is, maar waarbij men zich beschouwt als een zondaar, en als zulk één de aangeboden verlossing omhelst.

Maar ik moet niet vergeten dat de spreekwijze: *voor mij niet* slechts betekent, zoals de Socinianen willen, ten nutte, ten goede van mij, maar dat ze te kennen geeft een inplaatsstelling. Taalkundigen merken op dat zelfs ongewijde schrijvers die spreekwijze in die zin gebruiken. De apostel wil dan zeggen: 'Hij heeft Zich in mijn plaats tot een rantsoen overgegeven; Zich als Borg stellend in mijn plaats bij God de Vader als Rechter.' Dit woord voor mij of in plaats van mij, houdt de hele verzoeningsleer in. Die verwisseling van personen, die inplaatsstelling van Christus als Borg voor de uitverkoren zondaar, is het begenadigd leerstuk van Paulus. Het komt voor in al zijn brieven en het is het merg van de gehele Evangelieleer. Het is alsof de apostel wil zeggen:

*Hij wou voor mij Gods gramschap dragen,
Beminnen deugd en haten 't kwaad.
Ja, voor mij aan Zijn Vader vragen,
Waarom is 't dat u Mij verlaat?
Hij droeg voor mij de gloed der hellen,
Opdat ik die niet dragen zal.
Hij liet Zich door de satan kwellen,
Hij werd gespijst met enkel gal.
Dit droeg Hij alles voor mijn zonden,
Hierdoor word ik van straf en schuld
Bevrijd en schuil nu in Zijn wonden.
Hierdoor word ik met heil vervuld.*

5. Wanneer Christus Zich heeft overgeven

Laat ons nu ook nog met een enkel woord inzien wanneer Christus Zich zo heeft overgegeven. Paulus spreekt daarvan in de verleden tijd: *Hij heeft*. Men kan daarom zeggen: *Hij heeft Zich overgegeven*.

- ? In de nooit begonnen eeuwigheid, toen Hij Zich als Borg aan de Vader heeft voorgesteld, toen gaf Hij Zich reeds voor zondaren over. In de moederbelofte, in de offeranden en andere schaduwen van de wet, in welke Hij als gekruisigd werd afgeschaduwd. Toen Hij de menselijke natuur heeft aangenomen.
- ? In het bijzonder heeft Hij Zich overgegeven, en hierop heeft ook Paulus het oog, toen Hij Zich tot de kruisdood overgaf; toen Hij Zich stelde tot straflijden in de handen van Zijn Vader als Rechter, Welke al de fiolen van Zijn gramschap over Hem uitstortte. Toen stelde Christus Zich tot een schuldoffer. Toen gaf Hij Zich inzonderheid over aan Gods wraakoefenende gerechtigheid, aan de vloekende wet, aan de macht en het geweld van de duivel, aan de handen en banden van allerlei smartelijke mishandelingen van Zijn vijanden.

O, verheugende geloofstaal! Gewichtige roem van het geloof! Jezus, de Zoon van God, heeft Zich als Borg in mijn plaats gesteld! Hij heeft Zich voor mij, dood en doemschuldig zondaar, overgegeven om alles in mijn plaats te doen en te lijden wat er was te doen en te lijden.

Terecht verbindt de apostel dit met het voorgaande. Hij had gesproken van de

uitnemende liefde van de Zaligmaker tot zondaren. Maar groter bewijs kon Hij daarvan niet geven, dan dat Hij Zichzelf voor zondaren overgaf. Dit is toch de hoogste trap van vrije liefde!

*Roem vrij Orest'les en zijn vriend. Roem Jonathan.
Roem al wat immer blijk van liefde heeft gegeven.
Hier blaakt een heter vuur, wie is 't die noemen kan,
Een vriend als Hij, die voor Zijn vijand gaf het leven?*

Hoe diende die gelovige toeigening niet om Paulus in alle wisselvallige ontmoetingen voor Jezus te doen leven! Want de liefde van Christus door het geloof omhelsd en toegepast, is van een dringende kracht om *'dit te oordelen dat, indien Een voor allen gestorven is, zij dan ook allen gestorven zijn, opdat zij die leven, niet meer voor zichzelf zouden leven, maar Hij, Die voor hen gestorven en opgewekt is.'*

Ja, had Jezus Paulus zo lief gehad en Zich voor hem overgegeven, welk een ondankbaarheid zou het dan niet zijn, als hij nog wat gerechtigheid ging zoeken bij de wet? Want hierdoor zou hij de algenoegzaamheid en waardigheid van deze overgave van Christus verloochenen.

Nee, Christus had hem verlost van de wet door deze in plaatsstelling. Dus was Paulus der wet gestorven, opdat hij Gode leven zou.

Ziehier de woorden zelf in hun verband overdacht en open gelegd.

II. Dan breder behandelen wat daaruit te leren is

Vele en belangrijke leringen liggen daarin voor ons opgesloten, die ik echter, hoewel ze onze overdenking wel waard zijn, nu maar alleen kan opnoemen. Bijvoorbeeld:

- Wat een groot kwaad de zonde is, als die niet verzoend kon worden, of Gods Zoon moest Zichzelf voor ons overgeven.
- Christus moest Zich zo diep vernederen.
- Hoe oneindig groot en gestreng de rechtvaardigheid van God is, als die niet voldaan was dan door de dood van de Borg. Geen mindere offerande dan deze werd van de beledigde Godheid aangenomen.
- Hoe verschrikkelijk de verwachting is van alle onboetvaardigen en ongelovigen die op deze grote zaligheid geen acht geven om die door een waar geloof aan te nemen. Want is dit aan het groene hout geschiedt, wat zal dan aan het dorre geschieden?
- Bijzonder leren wij uit het verklaarde de eindeloze grootheid van Jezus zondaarsliefde. 'Want niemand heeft groter liefde dan Deze, dat Hij Zijn leven stelt voor Zijn vrienden. Maar hier wordt de liefde Gods jegens ons bevestigd, dat Christus voor ons gestorven is toen wij nog zondaars waren.'

Behalve al deze leringen is er nog een bij welke ik uw aandacht bijzonder wil bepalen. Ze is deze: *Jezus borgtocht was een volstrekt vrijwillige borgtocht. Hij handelde in alles gewillig.* Hij gaf Zichzelf voor ons over! Een waarheid welke voor ons, zondaren, van een alleruiterste gewicht en belang is. Dit zal nader blijken uit een meer bijzondere overweging, waarin ik:

1. *De blijken van Jezus gewilligheid in het opnemen en uitvoeren van Zijn borgtocht zal aanwijzen.*
2. *Enkele bedenkingen die daartegen zouden kunnen oprijzen trachten weg te nemen.*
3. *U onder het oog brengen dat deze gewilligheid van Christus van het uiterste belang, ja volstrekt noodzakelijk was.*

1. Betreffende het opgeven van bewijzen waaruit blijkt dat Jezus borgtocht geheel vrijwillig was. Overal waar wij Christus beschouwen als Borg en Middelaar vinden we daar de duidelijkste en doorluchtigste bewijzen voor deze leer. Bijvoorbeeld:
 - a. Klimmen wij op tot in de eeuwigheid, dan zien we Hem op de vrijwilligste wijze Zich aan Zijn Vader ten Borg der uitverkorenen aanbieden. Nauwelijks stelde de Vader Hem die borgtocht voor, of Hij bewilligde aanstonds in dezelve. Het was Zijn taal: *Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen.* Psalm 40. Niettegenstaande Hij volkomen wist wat daartoe behoorde om dat welbehagen te doen. Wat er allemaal geleden en gestreden en verricht moest worden. Hij boog Zich gewillig onder die last en gaf Zijn toestemming met de grootste bereidwilligheid aan dat verdrag.
 - b. Letten wij erop hoe Christus Zich in de eerste belofte Genesis 3 : 15 ontdekt heeft. Wij vinden ook daarin de kennelijke blijken van Zijn gewilligheid, vooral wanneer wij die belofte vergelijken met hetgeen Hij als de opperste Wijsheid in Spreuken 8 : 31 betuigt. Hier is het: Mijn vermaken zijn of waren met de mensenkinderen. Dit ziet toch niet op het werk der schepping, want de wereld van Gods aardrijk was er al toen Hij daarin was spelende, volgens het begin van dit vers. Nu, bij de aanvang, was Zijn vermaking met de mensenkinderen. Waar ziet dit anders op, dan op die belofte, waarin Hij als Borg en Middelaar aan het gevallen mensdom was toegezegd? Toen werd de wijsheid, heiligheid, rechtvaardigheid, genade en barmhartigheid van God in de weg van verzoening ten duidelijkste getoond, en dit was Zijn vermaking. Maar was dit ook niet een bewijs van Zijn uiterste gewilligheid?
 - c. Bijzonder blinkt Jezus gewilligheid uit in Zijn ganse leven hier op aarde. Ik had u de gezegende Heiland slechts te vertonen van Zijn kribbe af tot aan Zijn kruisdood toe, en elke omstandigheid waarin Hij Zich bevond zou ons toeroepen: Jezus was gewillig tot Zijn zwaarste lijden! Vooral wanneer wij onder het oog houden dat de Zaligmaker de nauwkeurigste kennis had van alles wat Hem zou overkomen. Hij voorzag zeer duidelijk Zijn ganse lijden en de minste omstandigheden daarvan. Houdt dit onder het oog, mijn vrienden, en ga dan eens het ganse leven van Christus na. Het kan niet anders zijn of ge zult dan in alles de zichtbaarste blijken van Zijn uiterste gewilligheid ontdekken.
 Laat mij, om u daartoe een weinig te hulp te komen, het een en ander daarvan aanstippen. Het was Zijn spijs (zo sprak Hij in Johannes 4 : 4) dat Hij bezig was in Zijn werk als Middelaar. Maar wat is zo begerig, zo aangenaam voor een hongerig mens, dan het gebruik van spijs, en hoe gewillig is hij om dezelve tot zich te nemen? Jezus nu, die ook bij ondervinding wist wat lichamelijke honger is, verklaart hier dat het Zijn spijs was dat werk, hetwelk de Vader Hem gegeven had, te verrichten. Hij betuigt in Lukas 12 : 50 dat Hij geperst werd totdat alles volbracht was. Dit drukt niet alleen een hoge gewilligheid uit, maar zelfs een zeer hijgende begeerte, een allersterkst verlangen naar hetzelfde alsof het een genoeglijke zaak was.
 Toen Petrus, Zijn begunstigde apostel, Hem het lijden uit medelijden zocht te ontraden, toen was het: *Ga achter mij satan!* Judas integendeel, de verrader Judas, wiens oogmerk Hem ten volle bekend was lang voordat het uitgevoerd werd, zelfs van het begin af, deze Judas wordt door Hem in Zijn gezelschap geduld. Jezus gaat gemeenzaam met hem om en maakt hem zelfs een van Zijn vertrouwelingen. Hoe gemakkelijk had de Zaligmaker hem de gelegenheid, om zijn verraderlijk oogmerk

uit te voeren ontnomen kunnen hebben. Jezus had hem in Zijn gezelschap niet behoeven toe te laten of onder Zijn apostelen geduld te hebben. Is er nu ooit een bewijs van gewilligheid tot het werk, dan is dit geen der minste.

Laat ik er nog bijvoegen hoe duidelijk des Heilands gewilligheid zich openbaarde in Zijn laatste Avondmaal. Hij maakt Zich gereed met de uiterste bedaardheid van geest tot Zijn aanstaande gewelddadige dood. Hij maakt als het ware Zijn testament, waarin Hij arme zondaren tot Zijn erfgenamen verklaard. Hij geeft hun daarvan de tekenen en zegelen. Hij geeft hun Zijn gebroken lichaam en vergoten bloed sacramenteel in handen, en heft bij het eindigen de plechtige lofzang aan. Ademt dit alles niet van de grootste gewilligheid? Veel was er nog ten bewijze hiervan bij te voegen, maar de tijd laat dat niet toe.

- d. Laat ons alleen nog met weinige woorden naspeuren hoe Jezus gewilligheid uitblonk in de laatste ogenblikken van Zijn leven. O mijn vrienden, staan wij stil bij des Heilands lijden aan het kruis, wij moeten verbaasd staan vanwege Zijn alles te boven gaande gewilligheid daartoe. Hij ging als een lam ter slachting, en als een schaap dat stom is voor het aangezicht van zijn scheerders. Hij deed Zijn mond niet open.

Laten wij Hem maar eens vergezellen van Zijn opgaan naar Jeruzalem totdat Hij in het graf gelegd was. Waar we ook het oog neer slaan, wij vinden daar bewijzen van Zijn uiterste bereidwilligheid. Even als deed Hij een zegepraal, wilde Hij Jeruzalem intrekken, onder het roepen van Hosanna! Hij stapte Gethsémané binnen, niet alleen met een verbazende kloekmoedigheid, maar ook met de gereedste bereidwilligheid, ofschoon Hij wist dat Zijn vrienden Hem daar zouden vinden. Hij gaf de verrader zelfs het bevel om zijn voornemen haastig uit te voeren. Tot tweemaal toe zei Hij tot Zijn belagers dat Hij Zelf de Persoon was die ze zochten en gaf Zich dus gewillig in hun handen. Hij wilde niet dat de engelen Hem te hulp kwamen ofschoon Hij daarom maar te bidden had. Met één woord gaf Hij Zijn geest in de handen van Zijn Vader en stortte zijn ziel uit in de dood. Liggen in dit alles niet de kenbare bewijzen van de hoogste vrijwilligheid? Waarlijk, wij kunnen bij deze lijdende liefde niet stil staan of alles roept ons toe: *Ik heb Mijzelf voor u overgegeven!*

Maar wie roept de Heiland dan ook niet toe:

*Gij, Heiland, hebt voor mij de perse willen treden,
Gij hebt gewillig alle hoon en smaad geleden.
O, vrije zondaarliefde, naar waarde nooit gemeld,
Die onze dode ziel in 't leven weer hersteld!
Gij hebt vrijwilliglijk de schuld op U geladen,
Droeg die in onze plaats, en schonk ons Uw genaden,
Gij bracht vrijwillig op ons kostbaar zielrantsoen,
Voldeed aan Vaders recht door lijden en door doen.
Kom aan, gelovig volk, ontsluit nu hart en monden!
Wilt Zijn gewilligheid, Zijn vrije liefd' verkonden!
Roemt Jezus, Die Zichzelf voor u gegeven heeft,
Waardoor u zijt verlost en namaals eeuwig leeft!*

- e. Deze verbazende gewilligheid van Christus tot het volbrengen van Zijn borgtochtelijk werk moet onze verwondering nog meer opwekken, wanneer wij de volgende omstandigheden overwegen, te weten, Jezus gaf Zichzelf gewillig over

tot het grootste en zwaarste lijden naar ziel en lichaam, waarvan wij, eindige schepselen, geen begrip kunnen hebben. Trouwens, welk een moeite kost het ons, wanneer wij de minste ongenoegens voor elkander zullen ondergaan om elkander te helpen of te redden. Nochtans onderging Jezus het allerbitterste en zwaarste lijden gewillig! Hij onderging gewillig dat lijden, zonder daarbij enig voordeel voor Zijn eigen persoon te bedoelen. Het is zoals de belofte zegt: *Om de arbeid Zijner ziel zal Hij zaad zien, Hij zal de dagen verlengen.* Het is zo dat God Hem om dat lijden zeer verhoogd heeft, en Hem een Naam heeft gegeven, die boven alle naam is, zodat Hij als Middelaar loon voor Zijn werk ontvangt. Maar dit alles vloeit voort uit het Verbond tussen Hem en de Vader opgericht, hetgeen ook alleszins vrijwillig was, behalve dat men het gemelde eerder als een gevolg van Zijn vernedering dan als een loon beschouwen mag. Want als God komt Hem alle oneindige heerlijkheid, majesteit en luister toe en had het Hem behaagd Zich met de menselijke natuur in eenheid des Persoons te verenigen zonder Zich als Borg in de plaats van zondaren te stellen en Zich zo diep te vernederen. Wat zou Hem belet hebben, om aan de menselijke natuur de grootste heerlijkheid waarvoor zij vatbaar is mee te delen? Bijgevolg was die heerlijkheid niet zozeer het doeleinde of de beoging van Jezus lijden.

Maar hoe verheft dit de gewilligheid van de Zaligmaker tot en in dit lijden op een uitnemende wijze? Dezelve rijst nog hoger wanneer wij het ware oogmerk van Zijn overgave nagaan. Het was om ons arme zondaren, die van nature Zijn aartsvijanden zijn, te zaligen. Voor een goede zou mogelijk iemand ook bestaan te sterven. Hier of daar zal mogelijk nog wel een edelmoedig mens gevonden worden, die voor een waardige vriend zich gewillig in gevaar zal begeven om hem te helpen of te redden. Maar Jezus gaf Zich gewillig over voor snode ondankbare vijanden, voor onverzoenlijke haters. En zulks om hen te verlossen.

- f. Merk bij dit alles nog aan dat de Heiland dat lijden onderging, ofschoon Hij in diezelfde tijd de grootste zaligheid kon genoten hebben. Zijn volmaakt heilige, menselijke natuur, verenigd met de Goddelijke natuur, kon de hoogste gelukzaligheid aanstonds genoten hebben. Evenwel verkiest Hij vrijwillig de grootste armoede, de vernederendste schande, de zwaarste smarten, de diepste ellende, de vervloekte dood. Wat moeten wij denken van Jezus vrijwilligheid tot dit alles!

- g. Ten laatste, hoe heerlijk straalt die ook door, wanneer wij ons herinneren dat het in Zijn vrije keus stond om dit lijden al dan niet te ondergaan.

Ik weet, daar tegen kan enige bedenking opkomen, maar die behoort tot het:

2. Tweede stuk, waartoe ik dan nu ook overga, om die bedenkingen, welke de hoogste bereidwilligheid van de Heere Jezus enigszins schijnen te verdonkeren, weg te nemen. Ik bepaal mij evenwel alleen maar tot de volgende vier:

- a. De eerste is: Hoe kan de Heiland zo hoogst vrijwillig gehandeld hebben, daar de Vader Hem immers heeft aangesteld, gezonden en overgegeven? Als de Godmens was Hij aan Zijn Vader alle gehoorzaamheid schuldig. Hoe kan Hij dan als volstrekt vrijwillig aangemerkt worden?

Wij antwoorden: Als God aangemerkt was de Zoon niet minder vrij en vrijwillig in het aannemen van die voorstelling dan de Vader vrij was in het voorstaan van dezelve. Er zijn geen onderscheiden willen in het ene Goddelijke Wezen. De wil is

geen personele eigenschap, maar behoort tot de Goddelijke natuur. Hoewel er drie onderscheiden Personen zijn in het ene Goddelijk Wezen, zijn er nochtans in dat Wezen geen drie willen. Het is één en dezelfde wil.

Christus als God aangemerkt heeft Zich overgegeven met dezelfde wil waarmee de Vader Hem gegeven heeft. In geen enkel deel strijdt daartegen dan ook dat de Vader gezegd wordt *Zijn Zoon gegeven, gezonden en overgeleverd te hebben*. Immers wordt ook de Geest gezegd, van de Vader gezonden te worden in de harten der verlost, en nochtans werkt ook Hij in dit stuk volkomen vrijwillig, delende aan een iegelijk mede gelijk Hij wil. 1 Kor. 12 : 11. Christus, als een volmaakt heilig Mens, was ook met een vanzelfsheid gereed, om alles uit te voeren wat Hij op Zich genomen had. Bijgevolg heeft gemelde bedenking niet de minste kracht.

b. Meer waarschijnlijkheid heeft de tweede. *Jezus borgtocht was volstrekt noodzakelijk. Hoe kan die dan gewillig zijn?*

Maar noodzakelijkheid strijdt niet tegen gewilligheid. Alles wat noodzakelijk is, is daarom nog niet gedwongen. God is noodzakelijk heilig en echter is Hij dat ten hoogste vrijwillig. De duivelen zijn volstrekt noodzakelijk boos en kunnen niet goed worden. Echter zijn ze wel vrijwillig kwaad. Zo was Christus na Zijn verbintenis noodzakelijk gehouden om dezelve te volvoeren. Maar dit was een noodzakelijkheid van onveranderlijkheid, maar niet van dwang. Hoe noodzakelijk het verzoeningswerk van Christus ook was, te Zijnen opzichte, nadat Hij de borgtocht op Zich genomen had, nochtans was Hij tevoren volkomen vrij. Het besluit van God om zondaren zalig te maken is volkomen vrijmachtig en vrijwillig. De Zoon van God was volkomen vrij of Hij onze belangen Zich wilde aantrekken of niet. Ten onzen opzichte is er noodzakelijkheid. Wij, arme zondaren, konden anders niet verlost en gezaligd worden. Maar het was de hoogste vrijwillige liefde van Christus, dat Hij dit werk op Zich nam, waarom het ook terecht genade genoemd wordt. U weet de genade van onzen Heere Jezus Christus. 2 Kor. 8 : 9. Het vermindert bijgevolg Jezus' gewilligheid niet.

c. Maar men zou kunnen zeggen: *Jezus stierf een gewelddadige dood*. Deze werd Hem door geweld van anderen aangedaan. Judas verried Hem, de gerechtsdienaars grepen Hem, Pilatus veroordeelde Hem. Hoe kan dit alles bestaan met Zijn hoogste gewilligheid?

Wij antwoorden: Dit strijdt in het geheel niet tegen elkander. Ik kan nu niet aantonen hoe deze dood van de Borg op die wijze noodzakelijk was en alles op een rechterlijke en gewelddadige wijze geschieden moest. Maar dit zeg ik: Christus betoonde Zich in dat alles gewillig. Het bewijs daarvan vinden wij in het neerslaan van de ganse bende door het opslaan van Zijn oog en het spreken van een woord. Zou Hij het toen niet hebben kunnen ontvluchten? Zouden Zijn aanvallers Hem hebben kunnen grijpen zo Jezus Zich niet had willen laten vangen? Hij kon meer dan twaalf legioenen engelen tot Zijn hulp ontvangen. Twaalf legioenen van die sterke helden, waarvan er één in staat was om in een nacht een geheel machtig leger, gelijk als dat van Sanherib was, te verslaan. Maar Hij wilde dit niet. Hij gaf Zich gewillig over.

d. Eindelijk, en dit schijnt wel de grootste zwaarigheid te zijn. *Heeft de Heiland Zich binnen Gethsémané niet onwillig betoond?* Daar bid Hij dat de drinkbeker mocht voorbijgaan, en dat de Vader Hem uit die ure verlossen wilde.

Maar deze bedenking is ook niet moeilijk op te lossen. Ik wil u niet vermoeien met de verschillende verklaringen *van de drinkbeker en de ure*. Men kan daarvoor schrijvers over het lijden van de Zaligmaker nazien. Ik wil ook niet aanvoeren hoe deze bede

eindigde in een geheel gewillige onderwerping aan des Vaders wil. Maar ik zeg alleen dat deze worstelingen van des Heilands onschuldige natuur in Hem volstrekt noodzakelijk waren.

Wij mensen begeven ons niet zelden in gevaren en zwaarigheden. Wij verbeelden ons en wachten dat wij dezelve gemakkelijk te boven zullen komen, wegens gebrek aan genoegzaam overleg. Die gewilligheid, welke wij in ons bevinden, is niet zelden een gevolg óf van onbedachtzaamheid, óf van onwetendheid. Maar geen van beiden kon of moest bij de gewilligheid van Christus plaats hebben. Hij had de nauwkeurigste bewustheid en kennis van al Zijn lijden in haar oneindige last en zwaarte. Hij zag in die bange uren Gods troostrijke invloeden opgeschort en Zijn toorn uitbreken tegen onze zonden. De schuld van onze ontelbare zonden Hem toegerekend, drukte Hem neer in zijn volle zwaarte. De wet met al haar vloeken was tegen Hem gewapend. De macht van de hel met al haar geweld was op Hem losgelaten. Onder dit alles werd Hij alleen gelaten. Hij alleen moest dragen, doordragen hetgeen zondaren in eeuwigheid moesten lijden.

Dit eindeloos gewicht van lijden doorzag het volmaakt verstand van Christus. Hij doorzag dat in al zijn zwaarte. Hij had daarvan de levendigste en uitgebreidste kennis. En hoe kon zulks anders dan gepaste hartstochten in Zijn menselijke natuur veroorzaken? Hij zou geen mens, veel minder een heilig mens geweest zijn indien Hij voor die aandoeningen onvatbaar was geweest. Had Hij de grootte en zwaarte van Zijn lijden niet geweten, gewis Zijn gewilligheid zou weinig te betekenen hebben. Had dat geen indruk van gevoelige vrees bij Hem verwekt, dan was Hij de ongevoeligste en verhardste Mens geweest. En wat zegt de gewilligheid om te lijden in iemand die geheel onverschillig en zonder gevoel is. Had Christus er niet voor gebeeft, dan was Hij geen volkomen heilig mens geweest. Immers, zijn gepaste gemoedsbewegingen, die overeenkomen met Gods handelingen, noodzakelijke en betamelijke plichten in de schepselen. Gods strafoefenende gerechtigheid nu is een voorwerp van vrees. Jezus, als een heilig Mens, moest dan vrezen, overmits Hij als Borg het Voorwerp was van Gods wraak.

Voegt hierbij: Christus als Mens in het afgetrokken beschouwt, kon de pijn en de smart niet beminnen. Daar Hij echter als Borg op het einde zag, gewillig was om die te ondergaan. Hier vandaan bad Hij: *Vader, verheerlijk Uw Naam. Dat is: Laten al Uw deugden in het verlossingswerk door Mij verheerlijkt worden. Uw onkreukbare gerechtigheid, Uw vlekkeloze heiligheid, en Uw onwrikbare waarheid, zowel als uw barmhartigheid, genade en ontferming.*

Misschien denken sommigen van u dat ik me te lang heb bezig gehouden met de gemelde stukken en het wegnemen van de ingebrachte tegenwerpingen.

Ik vlei mij gemakkelijk verschoning te vinden bij allen die begrijpen van welk een grote aangelegenheid het is dat wij weten dat Jezus volkomen gewillig was in de uitvoering van Zijn Borgtochtelijk werk, overmits er anders geen enkele zondaar had kunnen behouden worden. En dit geeft mij gepaste aanleiding tot het:

Derde stuk, te weten om de noodzakelijkheid van deze gewilligheid aan te wijzen. Vergenoegt u echter alleen met deze vier volgende bijzonderheden.

- a. Die gewilligheid was volstrekt noodzakelijk ten opzichte van Christus. Hij was anders onze Borg niet geworden. Als God kon Hij nooit gedwongen worden. Dit toch strijd volkomen tegen Zijn oneindige macht. Gedwongen te worden veronderstelt een staat van onmacht. Als heilig mens was Hij onder de gebiedende macht van de wet en bijgevolg verplicht om de zedelijke geboden van de wet ten

onderhouden. En als een volkomen heilig Mens was Hij niet verplicht tot onderhouding van de ceremoniële wetten die feitelijk alleen zondige schepselen raken, noch ook van de stellige geboden, bijvoorbeeld van besnijdenis want Hij had geen zondige begeerten; of van de Doop, want Hij had geen zondevuil dat afgewassen moest worden. Veel minder kon Hij, die volkomen onschuldig was, gedwongen worden tot het dragen van enige straffen. Zou dan de Borgtocht, door doen en lijden, door Christus uitgevoerd worden, Hij moest gewillig, volkomen gewillig zijn om dezelve op Zich te nemen en op te brengen.

- b. Dat Jezus gewillig was, was ook noodzakelijk ten opzichte van Gods rechtvaardigheid. Deze kon, met eerbied gezegd, geen onschuldige persoon dwingen om de straf voor een ander te ondergaan. Dit zou immers de hoogste onrechtvaardigheid geweest zijn? Indien Christus onwillig was geweest, dan zou ook Zijn lijden geen voldoening, maar veel eerder een schending van de Goddelijke gerechtigheid geweest zijn, omdat er aan Gods gerechtigheid door een dadelijk lijden moest voldaan worden. Evenzo kon Zijn lijden ons ook niet zaligen zonder Zijn wil, omdat Gods rechtvaardigheid niet toelaat dat iemand gedwongen wordt om Borg te zijn.
- c. Deze gewilligheid van Christus was ook bijzonder noodzakelijk omdat, zonder dit, God Zijn Borgtocht niet aangenaam kon zijn. Alles wat onwillig geschiedt kan God niet behagen. Hiervan toonden Joden en heidenen in hun offeranden overtuigd te zijn. De Joden waren daarom gewoon een lichte insnijding te maken in de huid tussen de hoornen van hun offerdieren, opdat het beest, knikkende, schijnen mocht zijn gewilligheid aan te duiden om geofferd te worden. De heidenen goten tot datzelfde doel water in de oren van hun offerdieren en waren beschroomd om het onwillige dier te slachten. De liefde en de gewilligheid is de *ziel* van alle daden. Al gaf iemand zijn lichaam over om verbrand te worden, zonder liefde en gewilligheid, dan was het niets. En daarom zou ook de offerande van Christus de Vader niet aangenaam geweest zijn, als daaraan de gewilligheid ontbroken had.
- d. Maar deze gewilligheid was ook noodzakelijk ten opzichte van ons. Zo nodig als de toestemming Gods des Vaders was, aangemerkt als Rechter, zou Christus voor ons zijn en in onze plaats aangenomen worden. Evenzo noodzakelijk is de bewilliging van de Heere Jezus, of Zijn voldoening kon ons niet toegepast worden. Het zou een onwettige vervreemding zijn geweest van de goederen tegen de wil van de eigenaar. Daarom zegt Paulus *dat wij geheiligd zijn door de wil van Christus*. En toen Hij Zijn ziel uitstortte in de dood, dat is, Zich vrijwillig in de dood gaf, *dan zou Hij met de machtigen de roof delen*, volgens Jesaja 53 : 12. Dit zou het gezegend vruchtgevolg voor ons zijn. Wij worden hersteld, niet alleen omdat Christus voor ons gestorven is, maar omdat Hij vrijwillig gestorven is. Dit is de ziel van Zijn offerande.

III. Laat ons nu met deze waarheid dat Jezus Zichzelf volkomen vrijwillig heeft overgegeven tot onszelf inkeren.

Hoe zijt u nu, mijn waarde vrienden, omtrent deze waarheid gezind en werkzaam? Hebt u deze Gave in geloofseerbied aangenomen, gelovig omhelsd en uzelf toegeëigend? Zo ja, dan moet u kennis hebben aan deze volgende zaken:

- ? U moet bij ontdekkend licht van Gods Geest gezien hebben dat ge aan Gods recht vervallen de eeuwige toorn en vloek waardig bent. Bijgevolg dat uw red en radeloze toestand waarin u ligt gevallen door de zonde, een schuldige, zondige en

hulpeloze staat is, zodat, indien er geen Borg in uw plaats tussentrad, voor eeuwig zou moeten omkomen. Hebt u dit niet gezien bij het licht van Gods Geest, dan hebt u ook nog nooit de noodzakelijkheid en dierbaarheid van Jezus overgave gezien. Dan kent ge uw belang daarin nog niet.

- ? Hebt u ooit ontdekking van Christus aan uw gemoed gehad? Ik bedoel de openbaring van Zijn gepastheid en algenoegzaamheid, zodat u door middel van het Evangelie, door de verlichting van de Heilige Geest gezien hebt dat die bereidwillige Verlosser juist gepast was voor u? Hebt u Hem aanschouwt, zoals Hij niet alleen gewillig was om Zich voor u over te geven, maar ook zoals Hij Zich in het Evangelie verklaart, gewillig te zijn om Zich aan u te geven? Bracht de Heilige Geest die ontdekking zo aan uw hart, dat u daardoor tot Christus getrokken werd? U begrijpt wel dat ik nu niet spreek van de gronden, waarop u geloven moogt. Deze liggen alleen in de verkondiging en de aanbidding van het Evangelie. Maar ik spreek nu van de bewijzen van uw geloof en deze moeten in u zijn.
- ? Mag ik u verder vragen: Hebt u onder de invloeden van die genadige trekking Christus voor uzelf aangenomen zoals Hij in het Evangelie wordt aangeboden? Dat is, de gehele Christus voor u persoonlijk en om niet? Hebt ge u vrijwillig aan Hem overgegeven, met ziel en lichaam, ten dankoffer, gelijk Hij Zich voor u ten zoenoffer gaf? Hebt u ooit met een levende werkzame geloofstoeëigening geloofd dat God Zich gewillig voor u heeft overgegeven? Dan kan het niet anders zijn of u moet uzelf ook als vrijwillige Amazia's met alles wat u zijt, hebt en vermag aan Hem geheel vrijwillig voor tijd en eeuwigheid verbonden hebben. Het moet dan de blijde taal van uw ziel geweest zijn: *Wij zijn Uwe, o tegenbeeldige David, en met U zijn wij, o Zoon van God!*

a. U onbekeerde mensen, u bent nog geheel vervreemd van deze dingen. Nauwelijks verstaat u daarvan de klanken. Maar wat bent u dan rampzalig ongelukkig. De rijkste gift kan de bedelaar niet verrijken tenzij hij zich deze persoonlijk toeigent. Maar zo kan ook deze dierbare waarheid u geen heil of zaligheid aanbrengen zo u daarvan geen gelovig gebruik maakt.

Dat Jezus Zich voor zondaren, voor goddelozen heeft overgegeven kan u geen troost of heil geven tenzij dat u als een zondaar en goddeloze deze Jezus omhelst en aanneemt. In plaats van voordeel zal het voorstellen van deze waarheid uw oordeel aanmerkelijk verzwaren, want blijft u de aanbidding van deze Borg verwerpen, u zult het oordeel geenszins ontvlieden, zo u op zo'n grote zaligheid geen acht geeft.

U zult overgeleverd worden door uw Rechter in de handen van uw beulen, die u eindeloos zullen pijnigen. U zult dan eeuwig moeten ondergaan hetgeen Jezus als Borg in oneindigheid van gewicht gedragen heeft. En wat de hel in de hel voor u zal uitmaken zal dit zijn, dat uw geweten u gedurig zal verwijten, dat u het zo gewild hebt. Dat het uw vrijwillige keus geweest is, dat u Jezus, Die Zich als Borg in uw plaats door het Evangelie liet aanbieden, hebt versmaad, verstoten en van de hand gewezen! De herinnering hieraan zal een hel in uw boezem zijn!

Vraagt u, *wat raad dan?*

Ach, dat u zulks van harte vroeg! Jezus heeft Zich voor zondaren overgegeven om ze te zaligen. Maak dan gebruik van Hem! Tot die zaligheid behoort ook het ontdekkend werk des Geestes. Wend u dan naar Hem toe en bid om Zijn Geest. Die Geest, die Hij voor u verworven heeft, is het die u ontdekken en overtuigen moet. Ach, kende u die grote Gave en wist u wie het was die tot u zegt: *geef Mij uw hart*, u zou van Hem begeren dat Hij het nam. Nu, de Heere Zelf lere het u door Zijn krachtadig werkende

genade!

b. Wat zegt u ervan, die het om zalig worden te doen is? Wat dunkt u van de gewilligheid van Christus om Zich voor u, in uw plaats over te geven? Wat dunkt u van de Christus?

'Ja, zult u misschien zeggen, kon ik dat geloven, dat Hij Zich voor mij heeft overgegeven, dan was ik gered. Maar dit is juist de zaak waar het aan scheelt.'

Wel, waar aan ontbreekt het toch, dat u dit niet kunt geloven. Dat ge u deze overgave van Christus niet toeigent?

U denkt mogelijk: 'Ik ben zo slecht, zo walgelijk, zo zondig en schuldig.'

Maar Jezus heeft Zich immers niet voor rechtvaardigen, voor deugdzaame mensen, maar voor godlozen, voor zondaren overgegeven? Hij heeft Zich overgegeven, niet om u vroom, heilig en Godzalig te vinden, maar om u zulken te maken door Zijn genade en Geest. Hij heeft Zich overgegeven, om Zich een volk te reinigen, ijverig in goede werken. Maar niet om zulk een volk te vinden.

Zegt u: 'Ik kan echter niet geloven dat Hij Zich voor mij in het bijzonder zou hebben overgegeven en daarom mij in het bijzonder bedoelen zou.'

Ik antwoord: Gelijk Hij Zich voor zondaren heeft overgegeven in de dood, zo geeft Hij Zich ook aan zondaren in het Evangelie. Tot verwaande Laodicezen is het zelfs: *Ik raad u!* Jezus' hand is open om zich aan u te geven, maar u moet dan ook uw hand uitsteken om aan te nemen en te ontvangen. Bent u hier gekomen met een zuchtend hart om wat te mogen ontvangen? Het kan u nog gaan gelijk het Saul gebeurde. Deze ging uit, niet om iets gewichtigs te ontvangen, maar om vaders ezelingen te zoeken en zie, hij ontving een geheel koninkrijk. Mogelijk is de een of ander van u hier gekomen met bijbedoelingen, althans niet om Christus nu te ontvangen. Echter geeft Jezus Zich aan u en indien u Hem aanneemt zo hebt u Hem en een geheel Koninkrijk.

'Ja maar (zo zegt misschien de een of ander) Christus heeft Zich immers niet voor alle mensen overgegeven? Het zijn alleen dezulken die Hij van eeuwigheid in liefde heeft gekend, voor wie Hij gestorven is, voor wie Hij de borgtocht op Zich genomen heeft. Hij stelde Zijn leven alleen voor Zijn schapen. Hij heeft Zijn gemeente gekocht met Zijn bloed. Wist ik nu dat ik een uitverkorene was, dan zou ik mij die overgave durven toeigenen.'

Maar ik antwoord: ja zeker, dat is een eeuwige waarheid en gegrond op de Bijbel. Christus is bepaald naar het doel van God voor niemand anders dan voor de uitverkorenen gestorven. Deze zijn het alleen wiens plaats Hij als Borg heeft bekleed. Maar welk een besluit maakt u daaruit op? Dat u dan eerst moet weten of u een uitverkorene bent? Dit is allerongerijmdst en tegen de Bijbel. U moet éérst uw roeping en dan uw verkiezing vast maken. Het overgeven van Christus, zoals dat naar het bepaalde doel van God alleen voor de uitverkorenen is, is geenszins het eerste voorwerp des geloofs waartoe u geroepen wordt. Zodoende gaat u zeer ver *achteruit* zien. Zo is ook de zaligheid, zoals die genoten wordt van een gelovige, die deze overgave zich heeft toegeëigend, niet het eerste voorwerp van het geloof. Dan loopt u te ver *vooruit*.

Wat dan? Waar wordt u dan toe geroepen?

Om te geloven dat Jezus Zich voor zondaren en godlozen tot een rantsoen heeft overgegeven. En dat de Vader met het losgeld voldaan, u die gerechtigheid laat aanbieden opdat u, wie en hoe u ook mag wezen die voor uzelf omhelzen en aannemen mag. Dit is het middel dat het Evangelie u voorstelt, de weg die de Heere tussen het verkiezen en bezitten van de zaligheid gelegd heeft. Omhelst u nu de

aangeboden genade, dan krijgt u de zaak in bezit en kunt van uw verkiezing uit uw geloof verzekerd worden.

Of denkt u: 'Ik zou dat wel willen aannemen, maar is er zoeven niet gevraagd, wanneer er tot ontdekking gesproken werd, of de mensen zulk een ontdekking van Christus in Zijn eigen licht, aan hun zielen waren gewaar geworden? En dit is juist de zaak die ik mis, hoe kan ik dan geloven?'

Maar, mijn vrienden, het is wat anders, wat een bewijs is van ons geloof, en in die zin heb ik ook gezegd, dat men mijn vraag moest opvatten. Het is heel wat anders wat een grond voor het geloof is. Die bijzondere openbaring van Christus in het Evangelie is alleen de grond. Er is ook een groot onderscheid tussen hetgeen waardoor men vermogen ontvangt om te komen en datgene waardoor men recht en vrijheid ontvangt om te mogen, ja verplicht wordt om te moeten geloven. Het eerste ligt in de ontdekking en bewerking door de Heilige Geest. Die moet licht en kracht des geloofs geven. Het laatste ligt in de aanbidding van het Evangelie, en in het gebod van de wet, die ons verplicht om te geloven.

Laat ik wat nader komen. Zou u durven ontkennen, dat u ooit enige ontdekking van Christus, door Woord en Geest, aan uw harten hebt gehad? Is er dan nooit iets van Jezus' gepastheid, dierbaarheid en gewilligheid aan ge uitgestraald? Ik wil nu niet spreken van gevoelige gewaarwordingen. Maar ik vraag alleen of uw verstand nooit opgeklaard werd, zodat Jezus u recht beminnelijk en begerlijk voorkwam?

Ach, laat eens het redeneren varen en vat Jezus eens op Zijn Woord. Omhels Hem voor u. En luister eens. Er is een tweërlei noodzakelijkheid die u dringen moet om een ogenblik langer u te bedenken. Neem dat eens bedaard in overweging. Er is een noodzakelijkheid van liefde aan de kant van Christus. Hij heeft Zich voor u, arme zondaren overgegeven en eist nu op dit ogenblik dat u die gave uit Zijn hand ontvangt. Hoewel Hij rechtvaardig had mogen eisen dat u Hem eerst had opgezocht, zoekt Hij nu u het eerst en loopt u als het ware met Zijn gave achterna. Maar er is ook een noodzakelijkheid aan uw zijde, of hoe zal anders uw schuld weggenomen worden? Hoe zult u vrede vinden zonder deze Borg? U hebt immers wijsheid, rechtvaardigende, heiligende en vertroostende genade nodig? Maar buiten deze Borg kunt u die niet ontvangen. Wel, is er dan zo'n noodzakelijkheid toe, laat dan toch geen ogenblik verloren gaan! Haast u dan toch! U kunt toch immers zonder Christus niet zalig sterven? Hoe zou u zonder Hem in het oordeel verschijnen? Kom, neem Hem op dit ogenblik aan, zoals Hij Zich aan u geeft.

c. Gelovig volk, die meerdere keren met toeigening voor uzelf, Christus hebt aangenomen zoals Hij Zich voor u heeft overgegeven. U moet ik nog het een en ander herinneren. Staat veel met verwondering en aanbidding stil bij de beschouwing van Christus liefde. Bij die uitnemende liefde, welke Hij betoond heeft in Zichzelf voor u over te geven.

- Vraagt uzelf daarbij af: *Wat dunkt u van de Christus, Wiens Zoon is Hij?* Wie is de Gever? En dan zult ge uzelf moeten verliezen in verwondering en aanbidding dat Hij, die het geen roef behoefde te achten Gode gelijk te zijn, Zich om uwentwil vernietigd heeft.
- Beschouwt de Gave: *het is Zichzelf.*
- Geeft u er acht op voor wie, dan moet u verbaasd staan wat Hem bewegen kon om zoveel voor u, slechte en snode rebel en vijand te lijden en uit te staan.
- Beschouw veel door het geloof waartoe Hij Zich voor u heeft overgegeven. Tot hetzelfde doel waartoe Hij Zich aan u heeft gegeven, te weten, tot uw Borg en

Middelaar, zoals hoedanige u, die arme schuldige zondaren blijft, Hem nodig hebt: tot een Verbond voor u; tot een Licht voor u; tot een Schuilplaats, tot Spijs en Drank, tot Kleding, tot een Leraar en Leidsman, tot een Overste en Voorbeeld. En wat niet al? Om Zich in al die betrekkingen aan u te kunnen geven. Tot dat gewichtig doel gaf Hij Zich voor u.

Ach, maak dan toch in alles veel gebruik van Hem. Geef uzelf ook ten dankoffer weer aan Hem over! Hoe menigmaal hebt u dat niet gedaan? U kunt dat nooit teveel doen. Trouwens, dit weet ik, wanneer uw geloof werkzaam is, en wanneer u ziet welk een grote liefde het is, dat Christus Zich voor u heeft overgegeven, dan kan het niet anders of, al had u duizend zielen en lichamen, u zou die alle graag aan Hem overgeven. Dan is het: *u zijt de mijne en ik ben de Uwe voor tijd en eeuwigheid.*

Heeft Jezus Zich voor u overgegeven, wat moest u dan ook niet alles voor Hem overgeven? Alles wat u hebt en bezit, wanneer Hij dat opeist, zelfs uw liefste panden, uw beste bezittingen, uw liefste lusten en begeerlijkheden, wilt u dat alles niet afstaan voor de liefde tot Christus? Heeft Hij zo gewillig alles verloochent, ja Zichzelf, en zou dan bij u eigen zin, wil en lust op de troon blijven? Wees toch dankbaar! Laat Jezus zondaarsliefde steeds de inhoud zijn van uw lof, het kruis van Christus moet uw enige bestendige roem zijn.

Eindelijk, laat deze beschouwing van Jezus liefde u altijd tot bemoediging dienen. Heeft Hij Zich vrijwillig voor u, overgegeven, wat hebt u dan niet van die liefde te verwachten? Hij kan en zal u niets onthouden. Dit besluit maakte Paulus op uit de liefde des Vaders: *Die ook Zijn Eigen Zoon niet gespaard heeft, maar voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons met Hem niet alle dingen schenken?* O, wat is er van die liefde niet te verwachten? Van Hem, Die u liever gehad heeft dan Zichzelf! Hij kan en wil en zal u nooit begeven, nooit verlaten, totdat Hij u zal gebracht hebben daar waar u eerst recht verstaan zult wat het álles in heeft dat Jezus Zichzelf voor ons heeft overgegeven.

*O, dierbare Middelaar, Die in de bres trad,
Moet niet wat adem heeft, uw zondaarsliefde prijzen?
Moet Uw verlore Kerk U het geurig wierookvat,
Niet zwaaien en U hulde en eeuwig eer bewijzen?
O, Goddelijke Borg, de wereld kent u niet,
Maar staal noch tijd zal nooit Uw naam bij ons doen slijten
Zo we U niet prezen met een eeuwig liefdelied,
De stenen zouden ons de ondankbaarheid verwijten!*

Amen.

4. JEZUS KLOPT AAN ONS HART. I

"Zie, Ik sta aan de deur, en Ik klop". Openbaring 3 vers 20a

Deze woorden staan in de laatste van de zeven brieven aan de gemeenten in Azië. Deze zijn niet profetisch, zoals de rest van het boek Openbaring, maar er staan wel veel gedeelten in van de leer die men liefhad en vele vermaningen. Deze laatste brief is geschreven aan de gemeente te Laodicéa een stad in Phrygië, niet ver bij Kolosse vandaan.

Daarom lezen wij ook dat de apostel Paulus wilde, dat zijn brief die aan de Kolossenzen geschreven was, ook aan de gemeente van Laodicéa gegeven werd om te lezen (Kolossenzen 4 vers 16).

Wij vinden hier evenals in de vorige zes brieven eerst een opschrift (vers 14), dan de inhoud (vers 15-20), en dan het slot in vers 21, 22. De brief begint met een beschrijving van de droeve toestand van deze gemeente (vers 15- 17).

Er waren twee hoofdkwalen in Laodicéa: een buitengewone lauwheid en onverschilligheid. Deze worden nadrukkelijk genoemd in vers vijftien en herhaald onder zware bedreiging in vers 16.

Hun tweede en niet minder gevaarlijke hoofdkwaal was: gruwelijke verwaandheid en hoogmoed. Hoe ellendig deze gemeente er ook aan toe was, zij verbeeldde zich echter dat het bij hen heel goed ging. Hieraan ontdekt de liefdevolle Heiland hen in vers 17.

Hierop volgt nu het tweede deel van deze brief. Hierin vinden we een zeer tedere vermaning. Wat blijkt Zijn ontferming daarin, dat de Heiland Zich met zulke slechte mensen bemoeien wil. Dat Hij ondanks die vreselijk slechte en verbasterde toestand van deze gemeente, toch nog bij haar aanhoudt met opwekken, nodigen en het aanbieden van Zijn gunst. Al was het hun ellende, dat zij alles misten en dat zelfs niet door hadden, toch biedt Hij hun de genade aan, om hun toestand te leren kennen (vers 18). Omdat het hun ellende was dat zij lauw en gemakzuchtig waren, wekt Hij hen op ijverig te zijn en zich te bekeren (vers 19).

Deze duidelijke vermaningen onderstreept de Heiland nu nog verder in het 20ste vers. Hierin zien we op welke liefelijke manier Christus arme zondaren tot bekering opwekt en dat Hij alle heil en genade aanbiedt aan de ellendige, Laodicese gemeente.

Wij dachten, dat het goed is deze woorden in het hierna volgende te behandelen.

Wij hoeven u niet aan te tonen hoever onze toestand met die van de Laodicese gemeente overeenkomt. Letten wij op het vijftiende tot het zeventiende vers, dan merken wij, dat het een gemeente was, die niet openbaar goddeloos, maar ook niet echt godvruchtig was. Ze was niet openlijk vijandig tegenover Jezus en de leer van vrije genade. Ze was er niet blij mee en maakte er ook geen gebruik van. Een gemeente die zich trots verbeeldde dat ze haar zaken in orde had, ondanks haar ellendige toestand.

Dat was nu een gemeente, die niet anders te verwachten had, dan uit Christus' mond te worden gespuwd en aan de verwoesting te worden overgegeven. Ondanks dit alles was het toch een gemeente, waar de liefderijke Heiland nog bleef aanhouden met roepen, kloppen en nodigen. Een nodiging om zich te bekeren en de genadetijd te gebruiken, voordat Hij zou komen om voorgoed de genadetijd voor hen te beëindigen.

Geliefde vrienden, indien wij de toestand van Nederland, en ook die van onze eigen gemeente hiermee vergelijken, wat een overeenkomst is er dan! Niemand van ons zal kunnen betwisten, dat de Heiland Zich ook nog onder ons vertoont, al kloppend door Woord en Geest, door zegeningen en oordelen.

U ziet dus dat onze tekstkeuze terecht is.

Wij hoeven u ook niet tot oplettendheid op te wekken, want dit doet Christus al voor ons door het woordje: *ziet*, let er op, wat het Griekse woordje betekent. Dit woord wordt gebruikt als er van belangrijke dingen gesproken wordt, om verwondering en verlangen op te wekken.

Het is dus of de Heere Jezus zeggen wil: "Let op, verwondert u over Mijn grote geduld en vrije liefde voor zondaars, dat Ik nog op deze wijze tot deze slechte gemeente wil richten: Gemeente van Laodicéa, dat Ik met Mijn aanbiedingen tot u kom, ondanks uw grote zonden, uw lautheid, uw huichelarij, uw naaktheid, uw armoede, uw blindheid en uw ellende. Ik kom tot u met al Mijn schatten van gelukzaligheid en genade. U heeft echter al Mijn oproepen nog steeds veracht en al Mijn gaven en Mijn genade misbruikt. Al uw plichten hebt u verzuimd en de belangen van uw ziel en zaligheid hebt u verwaarloosd.

Ja, Ik bied u nog leven en zaligheid aan, hoewel u niets dan eeuwige toorn verdiend hebt. Zie toch het ongekende, vrije en ontfermende van Mijn zondaarsliefde in deze woorden. Bewonder en aanbid het bijna eindeloze geduld dat Ik voor u heb.

Ja, nog eens, let er op, luister toch naar Mijn raad, denk er toch ernstig over. Het is een belangrijke zaak. Het werkt in u de zaligheid of het verzwaart uw oordeel in die grote dag. Laten die aanbiedingen toch opwekken om er gebruik van te maken. Het is net, alsof wij Paulus zijn prediking horen besluiten in Handelingen 13 vers 38, 40 en 41: "*zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door Deze u vergeving van zonden verkondigd wordt.*" Zie dan toe, dat over u niet kome, wat gezegd is in de profeten: "*ziet u, verachters, en verwondert u en verdwijnt.*"

Zo doet Jezus hier ook met deze opwekking. Hij trekt onze aandacht en vraagt ons goed op te letten. Wat had de Heiland te zeggen, wie van ons zal ernaar luisteren?

Zie, Ik sta aan uw deur, en Ik klop.

U ziet, dat het voorstel tweeledig is.

- I. Eerst geeft Christus een bericht van wat Hij doet. Het is: *Ik sta aan de deur en Ik klop.*
- II. Dan vinden wij het zegenrijke aanbod van genade: *Indien iemand Mijn stem hoort en de deur opendoet, Ik zal tot hem inkomen.*

I. Het eerste zal ons stof genoeg geven tot nadenken. Wij moeten de verrichtingen vol liefde van de Heere Jezus in de gemeente van Laodicéa nauwkeurig bekijken. Ik hoop dat wij dit met toepassing op onszelf zo mogen inzien, dat wij erdoor bewogen werden, om die ontfermende Zaligmaker niet langer aan de deur van ons hart te laten kloppen, maar dat wij de deur van onze zielen voor Hem zullen openen!

Gebed

Gezegende Verlosser, klop niet alleen door Uw Woord, maar ook door Uw Geest aan onze harten en open ze voor U. Amen.

Wij letten in de behandeling van deze tekst op drie zaken:

1. **Wij beschouwen de voortreffelijke Persoon Die hier spreekt: 'Ik'.**
2. **Wij slaan acht op de plaats waar Hij staat: Hij staat aan de deur.**
3. **Wij letten op het werk, dat Hij daar verricht: Hij staat er te kloppen.**

1. Wij beschouwen de voortreffelijke Persoon Die hier spreekt: 'Ik'.

- ? Het is waar dat Hij Zich in onze tekst 'Ik' noemt. De dierbare Heiland heeft Zijn Persoon in het veertiende vers op een verheven wijze beschreven. Daar beschreef Hij Zich als de Amen, de getrouwe en waarachtige Getuige, het Begin der schepping Gods. Aan deze verheven namen zullen we zeker onze aandacht schenken.
- ? Hij noemt Zich de 'Amen', Die de Waarheid zelf is, Die amen zegt op de gehele wil en het welbehagen van de Vader. Op Zijn Woorden zegt heel de Kerk amen. Elke gelovige zegt tot Hem bij het eerbiedig aannemen van Zijn beloften: "Amen, Heere, mij geschiede naar Uw Woord". Hij Die Zich hier de Amen noemt, is het in Wie alle beloften ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid (2 Korinthe 1 vers 20), en Die Zijn woorden geen ja en neen, maar ja en amen maken zal (2 Korinthe 1 vers 18).
- ? Hij is ook 'de getrouwe en waarachtige Getuige.' Een Getuige Die het Evangelie, de hele raad van God tot zaligheid, aan arme zondaren bekend maakt door Zijn Woord en door Zijn knechten. Een Getuige van Gods wil, van Zijn verbond, van de genade en waarheid van het Evangelie, en ook een Getuige van onze plicht, van onze gedragingen ten opzichte van Hem en Zijn Evangelie. Ja van onze hele wandel, onze innigste gedachten en overleggingen is Hij de getrouwe Getuige Die getrouw is in al Zijn daden, getrouw in heel Gods huis (Hebreeën 3). Getrouw in Zijn liefde, in Zijn verbond, in Zijn hulp, in Zijn genade, in Zijn beloften. Ik kan al die dingen zomaar opnoemen.
Wat maken deze dingen de Persoon Die aan onze deur staat te kloppen toch innig geliefd! Ja, Hij is de waarachtige Getuige, Die enkel waarheid spreekt, Die het met al Zijn beloften echt meent. Hij gebruikt geen bedrieglijke of misleidende woorden in Zijn nodigheden. Als Hij aan een deur klopt, wil Hij er ook echt binnen gelaten worden. Op Zijn woorden kan men ten volle aan. Wie zou naar het voorstel en het aanbod van zo'n oprechte Persoon niet luisteren?
- ? Hier voegt Hij bij: 'het Begin der schepping Gods.' Dit moeten we niet zo opvatten, alsof Hij het eerste schepsel was, maar zo, dat Hij Die de Schepper van hemel en aarde is, Zelf schiep. Zonder Hem is niets gemaakt, dat gemaakt is, naar Johannes 1. Die zowel de Alfa, als de Omega van de schepping is, de Eerste zowel als de Laatste. Die aan elk schepsel zijn begin gegeven heeft, en het nog onderhoudt.
Hij heeft ons geschapen door Zijn Woord, onderhoudt ons door Zijn zorg, beschermt ons door Zijn voorzienigheid, ondersteunt ons door Zijn macht, verlicht ons door Zijn Geest, wederbaart ons door Zijn kracht en zaligt ons door Zijn verdiensten. Met één woord: *uit Wie, door Wie en tot Wie alle dingen zijn.*

Wat een dierbare Persoon! Het is zo terecht dat we Hem ons hart geven. Die beminnelijke en dierbare Christus, Die het hart zo rechtmatig toekomt. Die het zo rechtvaardig kan eisen; het is eerlijk dat Hij een plaats krijgt in ons hart. Bovendien komt Hij niet om het hart te bederven, maar om het eeuwig te zaligen, gelukkig te

maken. Hij is het als die grote Koning waard dat de poorten en deuren voor Hem geopend worden.

Bovendien is Hij een Persoon Die met Zijn komst in de ziel, alle heil en zaligheid meebrengt voor tijd en eeuwigheid. Deze aanbiddeijke Immanuël is het Die hier aan de deur staat.

2. Wij slaan acht op de plaats waar Hij staat: Hij staat aan de deur.

Wij letten op:

- a. de plaats, waar Hij verkeerde: het was voor de deur;
- b. de wijze, hoe Hij er verkeerde: Hij stónd aan die deur.

a. de plaats, waar Hij verkeerde: het was voor de deur;

Wat in het gewone leven een deur is, hoeven wij niet te zeggen. Iedereen weet dat het een ingang tot een huis of een vertrek is, die je open kunt doen om toegang te krijgen, of die je kunt sluiten om de toegang te weren.

Ik hoef ook niemand te zeggen, dat wij hier geen echte deur bedoelen of een letterlijk staan van Christus aan de deur. Nee, dit moet symbolisch opgevat worden.

Een deur hoort bij een huis of een vertrek. Dat huis is hier ons hart, waar Jezus in wil zijn. Hij vraagt dus niet alleen een plaats in ons verstand.

Wat is nu de deur van dat hart? We zouden kunnen zeggen: de zintuigen, vooral het gezicht en het gehoor, waardoor Hij ingang in de ziel krijgt.

Door het gezicht onder het lezen van het Woord, maar vooral door het gehoor. Paulus schreef: "*zo is het geloof uit het gehoor*" (Romeinen 10). Petrus zei op de Pinksterdag: "*laat mijn woorden tot uw oren ingaan*" (Handelingen 2).

Bovenal moet men hieronder verstaan de vermogens van de ziel: het verstand, de bekwaamheid om te oordelen, de wil en het geweten.

- Zo is het verstand de deur, waardoor Jezus ingaat, als de ziel de gezegende Verlosser leert kennen.
- Zo is het oordeel de deur, als dat de weg van het heil toestemt en goedkeurt.
- De wil, wanneer die Jezus kiest, omhelst, toeigent en aanneemt.

Dan trekt Jezus door dit alles het hart in, en dit mag dan wel de deur van de ziel genoemd worden.

b. de wijze, hoe Hij er verkeerde: Hij stónd aan die deur.

Maar wat wil het nu zeggen, dat Jezus aan die deur stónd? Op verschillende wijzen wordt ons de Heiland voorgesteld.

- Dan eens zittend, als bewijs van Zijn koninklijke macht en heerschappij, en ook tot uitoefening van Zijn rechterlijke macht. Zo beschrijft Maleachi Hem voor ons in Maleachi 3 als zittend, om de kinderen van Levi de priesters te reinigen.
- Nu eens wandelend, ten teken dat Hij werkt en waakt en zorgt. Zo zag de apostel Johannes, in het tweede hoofdstuk, Christus wandelend in het midden van de zeven gouden kandelaren.
- Dan weer zien we Hem neerbuigend als teken van Zijn genadige goedheid, of als bewijs van Zijn toom in de uitvoering van Zijn oordelen.
- Soms wordt de Heiland ons beschreven als staande: hetzij aan de rechterhand van de Vader, ten teken van Zijn priesterlijke werk en voorbidding; zo zag Stefanus Hem (Handelingen 7 vers 5556); hetzij in het midden van de gouden kandelaren (Openbaring 1 vers 13) als bewijs van Zijn genadige nabijheid en bekwaamheid om Zijn Kerk te helpen en te beschermen.

Zo wordt Hij hier getekend. Hij staat aan de deur van het hart van deze Laodicezen.

Dit drukt over het algemeen uit: Zijn lankmoedigheid, goedertierenheid en lijdzaamheid jegens deze zondaren, en ook staat Hij klaar om te helpen. Met open oog en luisterend oor, de voeten altijd vaardig en altijd met de wil om binnen te trekken bij de arme zondaar: de zondaar die zijn hart voor Hem openzet en Hem maar wil ontvangen en binnenlaten.

Kom, laten wij eens in details zien, wat dit 'staan aan de deur' zoal betekent. Hopelijk worden wij in die ontfermende handelwijze door Gods Geest zo ingeleid, dat wij het niet over ons hart verkrijgen kunnen, om Jezus nog langer buiten te laten staan. Ik hoop dat wij eens onder dit voorstel in gelovige eerbied uitroepen: 'Kom in, u Gezegende des Heeren. Waarom zou U buiten blijven staan?'

1. Dit staan van Jezus aan de deur betekent dat de Heiland al tot de ziel was genaderd. Zij lagen in laksheid, lauwheid, verwaandheid en trotse verbeelding neer. Zij zochten niet naar Jezus, ze vroegen niet naar Hem. Zij keken niet eens naar Hem om. Maar kijk, daar komt de ontfermende Zaligmaker. Die gaat hén opzoeken, Die gaat daar aan de deur van hun hart staan.

Zo doet Hij nog. Jezus is de eerste Die van Zijn kant de ziel opzoekt. Dat Woord zal eeuwig 'amen' blijven: *'Ik ben gevonden door hen, die naar Mij niet vroegen, en tot hen die Mij niet zochten, heb Ik gezegd: Ziet, hier ben Ik'* (Jesaja 65 vers 1).

Och weet, dat al het arme volk, aan wiens hart de Heiland met Zijn genade gewerkt heeft, graag zal willen uitroepen: *u, God des aanzien, heb ik ook gezien naar Hem, die mij aanziet?*

Moest u niet juichend tot eer van vrije genade betuigen:

*O liefde, liefde overgroot!
Mijn arme ziel was levend, dood,
Toen Jezus mij kwam trekken,
Ja, Zich geheel ten beste gaf
Zijn leven zelf om mij uit 't graf
Der zonden, op te wekken.
Hij riep,
Ik sliep,
'k Sloot mijn oren,
'k Wou niet horen,
Maar Hij drong mij
Door mijn hart, Zijn liefde dwong mij.*

Ja, zo blijft het hele leven door, want dik wijls is de ziel van het begenadigde volk in de toestand van de bruid van Hooglied 5. Zij ligt vaak op een bed van lauwheid en zorgeloosheid te slapen. Wie is dan de eerste? Natuurlijk Jezus, de Heiland Die zondaren liefheeft! Hij maakt Zijn slapende bruid wakker.

2. Dit staan aan de deur betekent ook, dat Hij nog buiten het hart van deze Laodiceërs was.

Dit bleek ook uit hun hele gesteldheid, zoals die ons in het begin van de brief getoond wordt. Zo is het met ons allen van nature. Wij missen Jezus. Wij mogen Hem in ons hoofd en hersenen hebben door puur verstandelijk begrip, of in onze mond door over Hem te kunnen spreken. Maar zolang Hij door genade geen zegevierende intrede in onze zielen gedaan heeft, missen wij Hem in onze harten.

De Zaligmaker kan ook bij iemand die reeds genade kent, buiten staan. Wij zien het in de bruid, in het reeds aangehaalde vijfde hoofdstuk van het Hooglied. Niet in Zijn Persoon, en het aandeel van Hem, o nee, als zij Hem eens door het geloof in hun harten hebben ingelaten, dan blijft Hij er ook eeuwig in, en wijkt met Zijn Geest nooit meer van hen. Maar met Zijn nabijheid, Zijn gevoelige tegenwoordigheid en Zijn nauwe gemeenschapsoefening, wijkt Hij meermalen van Zijn volk, om allerlei heilige, rechtvaardige en wijze bedoelingen, zodat Hij buiten staat.

3. Dit staan voor de deur drukt ook uit, dat de deur voor Jezus gesloten was. Zo is het. Van nature hebben wij een gesloten hart voor Christus, en wij houden het gesloten, zolang wij kunnen. Wat zitten er niet al sloten voor de deur, die Jezus buiten houden. De duivel, de zonde en de wereld kunnen er in en uittrekken zoveel zij willen; voor hen houden wij de deur open, maar de beminnelijke Jezus moet buiten blijven staan.

Wilt u eens horen wat voor sloten er al zijn, die het hart voor de Zaligmaker gesloten houden?

- Het is het slot van onwetendheid en onkunde, een slot van blindheid: men ziet geen gedaante of heerlijkheid in Christus, dat men Hem begeren zou (Jesaja 53).
- Een slot van liefde tot de zonde en de werelddienst. Hierdoor moet Christus buiten staan.
- Maar vooral is er het slot van ongeloof, en dit houdt eigenlijk de deur dicht. Als dit slot weggenomen of verbroken is, dan springen al de andere sloten vanzelf open.

Bij de Laodiceërs had men voornamelijk twee sloten. Zorgeloze lauwheid was het ene, en trotse verwaandheid was het andere slot, dat Jezus buiten hield.

Mag ik terloops eens vragen, mijn geliefden, wat voor een slot is er op uw hart, dat Jezus nog buiten houdt?

Luister toch met licht van boven en in uw eigen belang, kom tot inkeer. Ook bij gelovigen kunnen dikwijls nog veel sloten zitten, die het hart voor Jezus sluiten, en Zijn nader binnenkomen verhinderen.

Behalve de reeds genoemde, waarvan het ongeloof de voornaamste is, kan er zo'n lauwheid, traagheid, eigengerechtigheid en verwaandheid wezen, dat het hart voor Christus gesloten is. Ook kan men zijn schuld en tekortkomingen zo wettisch beschouwen, dat er geen toegang voor de Heiland is.

4. Dit 'staan' drukt ook Jezus' lankmoedige lijdzaamheid uit, Zijn groot geduld.

Hoe verachtelijk Hij ook behandeld werd, hoeveel hoon en tegenstand Hij ook van de zondaren leed, Hij bleef aanhouden, Hij bleef staan. Hij had allang boos kunnen heengaan. Het was werkelijk al zeer genadig, als Hij eenmaal tot ons kwam om ons Zijn gunst aan te bieden, en als Hij dan weer vertrok nadat wij die weigerden. Maar nee, Hij is zo verbazend lankmoedig! Hij blijft staan wachten om genadig te zijn: *"Ik heb Mijn handen de ganse dag uitgebreid tot een weerspanning volk"* (Jesaja 65).

5. Niet minder drukt het woordje 'staan' de oneindige bereidheid van Christus uit om zondaren te zaligen.

Hij stond als met uitgebreide armen te wachten, of de deur ook eindelijk mocht opengaan. Hij toonde er de grote liefde in Zijn hart mee aan. Zo doet de ontfermende Christus nog. Hij staat onmiddellijk gereed om Zijn genade aan ons te schenken. Door het Evangelie, zegt Hij tot ons, *"ziet hier ben Ik, ziet hier ben Ik,"* dat is volgens de kanttekeningen: Ik bied Mij aan om u te dienen, wat wilt u dat Ik doe?

6. Ten slotte drukt dit 'staan' vooral ook de aanhoudende standvastigheid van Christus uit.

Hij geeft het niet op, maar gebruikt alle mogelijke middelen om binnen te komen. Wat een zondaarsliefde van de gezegende Verlosser. Hij heeft immers ons, arme zondaren, niet nodig? Toch heeft Hij voor onze zaligheid zoveel over! Wie is niet vol verwondering? Er staat niet voor niets het woordje 'zie' vooraan in de tekst.

3. Wij letten op het werk, dat Hij daar verricht: Hij staat er te kloppen.

Stond Hij daar nu werkeloos? O nee, Hij voegt er bij: "*Ik klop*". Wat is kloppen letterlijk? Het is het slaan op een deur om binnengelaten te worden. Iedereen zal wel begrijpen, dat wij dit figuurlijk moeten opvatten.

Wat is dan hier dit kloppen van Christus? Dat is niet anders dan die hartelijke, welgemeende uitnodiging van Hem aan de ziel, om binnengelaten te worden. Wanneer Hij hen roept tot Zijn zalige gemeenschap, zal ons verder duidelijk worden, als wij de manier waarop Christus aanklopt nauwkeuriger gaan bezien.

Kom, span u nu een beetje in, dan zult u zien, dat Jezus allang op de een of andere wijze aan uw harten geklopt heeft. Ik hoop dat u dit mag zien met geesteslicht. Dan zou u Hem niet langer laten kloppen. Als wij niet weten, dat er aan onze deur geklopt wordt, zullen wij ook niet opstaan om open te doen.

Luister dan.

1. Jezus klopt aan het hart.

Eerst door Zijn Woord, zowel door de Wet als door het Evangelie.

- ? Door de wet, wanneer Hij de zondaar de vloeken en bedreigingen van de Wet laat voorstellen. Als Hij beveelt: "*zeg de goddeloze, dat het hem kwalijk zal gaan.*" Of als Hij die ontzaglijke verklaring doet in Galaten 3 vers 10: "*vervloekt is een ieder die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der Wet, om dat te doen.*" Zo klopt Jezus, als Hij de zondaar de schrik van de Heere laat voorstellen, opdat hij tot het geloof bewogen zou worden. Als u Gods toorn en bedreiging over de zonde voorgesteld worden, klopt Christus daardoor aan uw harten.
- ? Maar vooral gebruikt Hij nog het liefelijk Evangelie, die uitlokkende nodiging, dat hartelijk roepen: "*wend u naar Mij toe en word behouden.*" Of de nodiging: "*komt, want alle dingen zijn gereed. Komt, eet van Mijn brood en drinkt van de wijn, die Ik gemengd heb. Hoort aandachtig naar Mij, en eet het goede, en laat uw ziel in vettigheid zich verlustigen. Neigt uw oor, en komt tot Mij. Hoort en uw ziel zal leven, want Ik zal een eeuwig verbond met u maken, en u geven de gewisse weldadigheden Davids.*" Die lokkende roepstem wordt in Jesaja 55 gevonden. Hierdoor roept Hij de zondaar toe:

*Bij Mij, bij Mij is hulp en kracht.
Mijn arm alleen kan heil beschikken,
en trekken ge uit satans macht,
en voeren ge uit satans strikken.
Ik strek Mijn hand nu tot ge uit,
Wel ziel, grijp toe, wil naar Mij horen,
eer Ik des hemels poort toesluit.
Geloof in Mij, ga niet verloren.*

Geliefden, kent u dit kloppen niet? Heeft de Heere Jezus door Zijn knechten niet vele jaren aangeklopt? Wat hebben zij u vele malen gebeden, alsof God door hen bad, dat u zich met God zou laten verzoenen!

2. Jezus klopt door Zijn zegeningen en weldaden.

Iedere zegening en weldaad, die u in het tijdelijke of in het geestelijke leven ontvangt, is een klop van Christus op uw hart: "*doe Mij open!*" Daardoor wil Hij u met goedertierenheden trekken. Elke weldaad, die u ooit ontvangen hebt, was zo'n klop van Christus. Hebt u dit ooit zo opgemerkt? Ga dan eens na, hoelang Christus al geklopt heeft en hoe vaak. Doe uw hart toch voor Hem open!

3. Niet minder klopt Christus door benauwende en dreigende oordelen, waar Hij wat harder mee slaat als het vorige kloppen niet helpt.

Al die rampen, waarmee ons land, de kerk, ons huis, of wij zelf bezocht worden, zijn kloppingen. Iedere ziekte, smart, elk onheil dat ons overkomt, iedere tegenspoed die ons ontmoet, is een kloppen van Christus om binnen te komen.

Hoor de Heere Zelf eens betuigen, dat die oordelen daarvoor nodig zijn. Dat zijn zulke kloppingen (Hosea 2 vers 56): "*Daarom, ziet, Ik zal uw weg met doornen omheinen, en Ik zal een heiningmuur rondom u maken, dat zij haar paden niet zal vinden. En zij zal haar minnaars nalopen, maar hen niet aantreffen; en zij zal hen zoeken, maar niet vinden; dan zal zij zeggen: ik zal heengaan en weerkeren tot mijn vorige Man, want toen was mij beter dan nu*". Zo ook in het vijfde hoofdstuk: "*Ik zal Efraïm zijn als een felle leeuw, en het huis van Juda, als een jonge leeuw. Ik, Ik zal verscheuren en heengaan; Ik zal wegvoeren en er zal geen redder zijn. Ik zal heengaan, en weerkeren tot Mijn plaats, totdat zij zichzelf schuldig kennen en Mijn aangezicht zoeken; als het hun bang zal zijn, zullen zij Mij vroeg zoeken*".

4. Jezus klopt door voorbeelden.

Zo zijn de bekering van anderen, het Godvruchtige leven van de gelovigen en de zonden van de goddelozen, even zoveel kloppende waarschuwingen. Zo lezen wij van voorbeelden van ongelovigheid en ongehoorzaamheid in Hebreeën 12, om ons te waarschuwen. Zo worden ons de voorbeelden van de geloofshelden in Hebreeën 11 voorgesteld om ons te lokken. Ieder mens van onze kennissen die bekeerd is, is een roepstem tot ons, dat wij ook genade krijgen kunnen. Elk oordeel, dat een zondaar treft, is een stem die ons toeroept: indien ge u niet bekeert, zo zult ge allen desgelijks vergaan. Zo is het sterven van onze bekenden een roepstem, om ons toch te haasten ons hart voor Christus te openen.

5. De Heiland klopt door overtuigingen in het geweten.

Er zijn weinig mensen, of zij krijgen nu en dan wel eens een stem en klopping in hun geweten die hun zegt: 'als ge u niet bekeert, zo zult ge verloren gaan, het zal met u niet goed aflopen. Als u eens moest sterven, hoe zou het dan met u gaan? Blijft u die u bent, dan gaat u naar de hel en dan bent u voor eeuwig verloren.'

Mijn geliefden, is het niet zo? Zegt uw geweten u dat niet gedurig, de ene tijd minder, de andere tijd meer? Hoe vaak gebeurt het niet onder een ontdekkende preek, of bij een andere gelegenheid?

6. Tenslotte klopt Jezus door Zijn Geest.

Wanneer Hij dat door Zijn krachtadig werk doet, heeft dat kloppen alléén de gewenste uitwerking. Zonder dat kan al het vorige niet helpen, maar is het net, of men

aan de deur van een dove klopt. Maar komt er het werk van de Geest bij, dan doet de zondaar de deur van zijn hart open, en laat de liefderijke Heiland binnen.

Ziet u het nu? Op zoveel manieren klopt Jezus. Zo stond Hij aan de deur van deze Laodiceërs te roepen, te nodigen en te bidden. Terecht mag dit kloppen genoemd worden. Het omvat:

- U hebt een deur waarop geklopt wordt. Dat hebben wij gezien.
- Een klopper. Dat zijn de middelen.
- Een hand die ze in beweging zet. Dat is Jezus' hand.
- Kloppen gebeurt door meer dan één slag.
- Door kloppen worden de mensen van binnen in gang gebracht om open te doen.
- Kloppen geschiedt om binnen te komen.

Dat dit ook het doel van Jezus' kloppen hier was, leert het vervolg van onze tekst.

Zo zagen wij Jezus aan de deur van de Laodiceërs kloppen. Er zijn redenen genoeg dat de tekst begint met het woordje 'zie'. Want wat wij hier zien, wekt de grootste verwondering.

Laten we nu letten op de Persoon, Die hier staat te kloppen.

Als we terugdenken aan wat wij van Hem gezegd hebben, is mogelijk onze verbazing gewekt. Moest iedereen niet uitroepen: wie ben ik, dode hond, dat de God van hemel en aarde Zich zoveel van mij aantrekt?

Bij welke mensen staat Hij aan de deur te kloppen?

Een Godgeleerde zei: *stond Jezus ooit aan de deur van rechtvaardige en goede mensen, om hun verdiensten, geschiktheid of bekwaamheden?*

Geef maar eens antwoord.

Welke geschiktheid was er in de goddeloze koning Manasse om Hem te ontvangen, toen Hij kwam aankloppen aan de deur van zijn hart? Manasse, die Hem hoonde; of van David die Hem vergat; van Magdaléna die in hoererij geleefd had; of van een verloren zoon, verdorven door losbandigheid; of van Mattheüs die in zijn tolhuis zat; van een moordenaar die zijn moorden aan het kruis moest boeten; van vele Joden die Hem wreed kruisigden; of van Saulus die Hem lasterde en vervolgde?

Maar wij hoeven verder geen bevestiging meer, dan het voorbeeld, dat wij hebben in onze tekst. Hij staat hier in het bijzonder aan de deur van de kerk van Laodicéa, waaraan Hij Zijn brief stuurt.

Hoe denkt u dat de kerk in die tijd was? Zij was naar de beschrijving die wij er van hebben, zeer bedorven, afgefallen van haar geloof en ijver; vol roekelozen en huichelaars, hoogmoedig over haar voorspoed en rijkdom, lauw in haar godsdienst, vleselijk in haar hartstochten, zich verheffend over onbenullige dingen in haar dwaze verbeelding.

Toch zijn het die slechte mensen, waaraan deze waarschuwing gezonden wordt, en tot wie Christus spreekt: "*Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop.*"

Waarlijk zoals die grote Man zegt, zo is de gesteldheid van deze Laodiceërs geweest. Wie verbaast zich er niet over, dat Jezus zo laag neerbuigt tot zulke mensen?

Als wij dit overdenken, moet ook hier onze aanbeddende verwondering opgewekt worden. Terecht zegt een beroemd godgeleerde: "De aanbiddelijke Immanuël verklaart Zich hier niet alleen gewillig, maar Hij verlangde echt om in te komen. Hij staat aan de deur met de grootste lankmoedigheid en volharding, totdat alle hindernissen weggenomen zijn, of liever, totdat één groot beletsel weggenomen is, te

weten: het ongeloof. Hij klopt door de prediking van Zijn Woord, en de beloften van Zijn Evangelie, zoals één die aanhoudt om binnengelaten te worden en die zich niet laat wegsturen". Met recht, zo is het, dan moeten wij die liefderijke handelwijze van Christus niet verliezen.

Tenslotte vestigen wij onze aandacht op het doel, waartoe alles diende. Het is al drie eeuwen geleden opgemerkt door de godvrezende en geleerde William Perkins over onze woorden: "Jezus wil zo graag in het hart van zondaren intrekken, niet zozeer om te zien welke vriendschap men Hem daar bewijzen zou, als wel om Zijn liefde aan hen te betonen". Wat een weergaloze, onbaatzuchtige liefde!

Toepassing

Het wordt nu tijd dat wij voor de toeigening een woord spreken naar ieders onderscheiden stand en weg.

Mijn geliefden, om tijd te winnen zullen we nu niet in het algemeen spreken over de Nederlandse kerk. Wij zeggen daarvan maar een enkel woord: de Nederlandse kerk lijkt over het algemeen in veel opzichten op de gemeente te Laodicéa. Het is geen moeilijke opgave de overeenkomsten te zoeken. Zij vallen dadelijk vanzelf in het oog. Er is lauwheid en onverschilligheid omtrent de waarheden, waar onze voorouders goed en bloed voor over hebben gehad. Traagheid in de godsdienstplichten, zowel in de openbare eredienst, als in de verborgen plichten. Wat komt dit veel voor. Bij dit alles komt een Laodicese verwaandheid en inbeelding. Men roept over meer licht, meer kennis. Het is alsof onze eeuw de wijsheid in pacht heeft. Men ziet laag neer op onze echt verstandige en godvruchtige voorouders, die heel wat meer licht van zaligmakende kennis en waarachtige, evangelische godzaligheid hadden, dan onze hedendaagse, verwaande Laodiceërs.

O mijn vrienden, hadden wij de ogen maar op de rechte plaats, wij zouden gauw merken, dat een grauwe sluier over ons gespreid wordt, en er een beredeneerd Christendom onder ons opstaat en de overhand krijgt. Een volk, dat rein is in eigen oog maar nog nooit van zijn vuil gewassen is.

Wat zal hiervan het gevolg zijn? Verhoedt God het niet, door Zijn Geest in een ruimere mate uit te storten, dan is het met Nederlands kerk gedaan! Hij zal ons, lauw volk, uit Zijn mond spuwen. Wij hebben waarlijk niets anders te wachten, als er geen herstel komt. Laten wij maar in Gods boek zoeken en lezen, daar dreigt God met de zwaarste oordelen over zo'n volk als het onze en geen van die bedreigingen zal afgewend kunnen worden.

Het is waar, dat Jezus nog aan de deur van de kerk van Nederland staat te kloppen. Gods getrouwe knechten zijn nog in een redelijk aantal onder ons, die elk naar het talent, dat de Heere hun gegeven heeft, een steentje van hun kant proberen bij te dragen.

Hij laat ons door Wet en Evangelie, het leven en de dood voorstellen. Hij klopt ook nog aan door verscheiden zegeningen, maar niet minder door vele oordelen. Hij voegt telkens weer nieuwe zegeningen aan de oude toe. Ja, Hij klopt in deze tijd nog veel sterker aan door zware bedreigingen.

Wie weet wat Nederland boven het hoofd hangt! God weet het en sommigen zien angstige tijden tegemoet. Ik wenste wel dat ons Laodicese Nederland op dat geklop nu eens wakker wordt geschud en gaat roepen tot zijn God.

Nu, mijn geliefden, laten we ons nu meer tot ieder persoonlijk richten. Hoe is het met

ons? Hoelang heeft de Heere al aan uw deur geklopt?

Hier is niemand of Jezus heeft bij hem aangeklopt door Zijn Woord. Zowel door de Wet als door het Evangelie. Hij klopt op dit ogenblik nog bij u aan. Zijn er niet waar Hij door ziekten, of door bijzondere omstandigheden, wat harder heeft aangeklopt? Weet u nog dat u ziek op bed lag en u bang was voor de dood? Wat was u toen benauwd. Weet u nog dat uw geweten wakker werd en u zag, dat u buiten Christus was, en dat u verloren zou gaan, als het zo bleef? Wat een voornemens had u toen? Wat beloofde u allemaal? U hebt die tijd toch niet vergeten?

Ik bedoel ook u, die dikwijls ongerust werd, toen u van een plotseling sterfgeval van deze of gene hoorde, en u de vraag stelde, hoe het nog met u zou aflopen.

U bedoel ik, die vaak in de kerk of ergens anders zulke gewetensovertuigingen kreeg, dat het u zelfs wel eens naar een verborgen plaats dreef om te bidden.

Ja, zijn er hier niet, waarbij Jezus al lang op die manier heeft aangeklopt?

Er zullen er hier ook zijn, waar nog meer bij aangeklopt is. Die onder de kloppingen van hun geweten, door de algemene overtuigingen van de Geest leven en die onder de indruk zijn van hun gevaarlijke staat. Die zeker geloven, dat zij voor eeuwig verloren gaan. Maar bij wie het altijd maar bij zoeken en begeren blijft. Men komt niet tot de geloofsonderhandelingen met Christus.

Nu, allen die ik opgenoemd heb, u kunt niet ontkennen, dat Jezus aan uw deur staat te kloppen. Hoe onverantwoord is het, dat u de Heiland zo lang buiten voor uw deur laat staan. Dit is de grootste dwaasheid. Ook is het funest en schadelijk voor de ziel. Want, kan er iets dwazers bedacht worden, dan deze handelwijze van u? Stelt u zich voor, een arm, ellendig en naakt man, die van honger vergaat, en stel dat een aanzienlijk, vermogend, goed mens, met zijn beide armen vol met allerlei schatten, aan de deur van die ellendige kwam kloppen, om hem al die goederen te schenken, en van al zijn ellende te genezen... maar dat die ellendige weigerde de deur te openen.

Stel echter, dat die man met zijn schatten bleef staan met de oprechte bedoeling, dat hij hem die zou geven. Toch bleef de ander weigeren de deur voor hem te openen, ja, hij wilde er niet eens voor opstaan. Waar zou u zich het meest over verwonderen?

Over de lankmoedigheid, goedertierenheid en verdraagzaamheid van die man, of over de dwaasheid en ondankbaarheid van de ellendige, die liever verkiest in zijn ellende en gebrek te vergaan?

Dit is juist het kenmerk van uw leven, dwaze zondaar, die Jezus niet in uw hart toelaat. U bent die ellendige: arm, blind, jammerlijk en naakt. Jezus staat met al Zijn schatten voor uw deur, om u die te schenken. Hij klopt bij u aan, ja, Hij klopt meermalen aan. Hij heeft daar nu reeds jaren en dagen staan kloppen, en u versmaadt Hem, u weigert Hem binnen te laten, en verkiest liever in uw gebrek om te komen. Wat een verregaande dwaasheid!

Deze handelwijze verwoest en bederft de ziel. Want denkt u niet, dat Jezus eens met Zijn kloppen zal ophouden? Vooral zeg ik dat tegen u, bij wie het geweten spreekt. Zijn Geest zal niet in eeuwigheid met u twisten!

Daarbij, wie weet hoe spoedig de dood bij u zal aankloppen, en dan is het met het kloppen van Jezus gedaan. Dan zult u, als het te laat is, met de dwaze maagden kloppen en roepen: *"Heere, doe ons open!"* Maar dan zal het antwoord zijn: *"vanwaar komt u? Ik heb u nooit gekend! Ga weg van Mij, u werkers der ongerechtigheid."* Als deze genadetijd voorbij is, heeft de engel gezworen bij Hem, Die leeft tot in der eeuwigheid, dat er geen tijd meer zijn zal.

Nu staat Jezus nog aan uw deur te kloppen. Ook op dit ogenblik, onder dit middel.

Mogelijk zijn er hier, waar Hij op dit ogenblik opnieuw aanklopt aan het hart door de overredingskracht van de waarheid. Althans, dit is zeker, dat Hij nu tot u allen, één voor één zegt: Ja, mensenkind, u raakt Mijn Woord. Ik roep: verlaat de slechtigheden. Span u wat in, terwijl u hoort, dat u ten leven wordt gebeden.

Zie, rijkdom, eer, en blijvend goed ben Ik gereed aan u te schenken. Verwerp dit aanbod niet, maakt spoed. Waarover zou u zich nog bedenken?

Ja, met recht, waarom zou u Jezus langer laten wachten? Denk eens aan dat aangrijpende woord in Hebreëën 12 vers 25: "*zie toe, dat u Hem Die spreekt, niet verwerpt. Want indien dezen niet zijn ontvloden, die hem verwierpen, die op aarde goddelijke antwoorden gaf, veelmeer zullen wij niet ontvlieden, zo wij ons van Hem afkeren Die van de hemelen is.*"

De apostel eindigt daar zijn waarschuwing met dat geduchte woord: "*want onze God is een verterend vuur.*" De Heere Zelf drukke het op uw harten.

Een kort woord tot u, mensen, die door de kloppingen naderbij bent gekomen. Ik bedoel u, in wie de Heere door Zijn Geest aan het hart werkt. Tot u zegt de Heiland in het bijzonder: ziet, let erop, Ik sta aan uw deur en Ik klop.

Hoelang heeft Christus nu al aan uw harten geklopt? Hoe dikwijls heeft Hij Zijn kloppen herhaald? Ja, heeft Hij die niet verdubbeld? En nog is Jezus niet binnengelaten.

Wel, wordt u niet bang, dat Hij eens zal ophouden, en dat Hij van de deur vertrekken zal? Wee u dan, als Hij zal geweken zijn! Wat ik u dan toch bidden mag, laat Hem niet langer staan. Merk toch een kloppende Jezus op en weiger niet langer om Hem open te doen.

Ik hoop niet, dat u er aan twijfelt, of Jezus het in Zijn kloppen echt meent, of Hij wel in uw hart wezen wil. U zou in ieder geval niet erger zijn dan deze Laodiceërs, en in hun slechte harten wilde Hij inkomen.

Denk ook niet: was ik maar echt van mijn slechtheid overtuigd, kende ik mijn ellende maar, dan zou ik kunnen geloven, dat Jezus bij mij aanklopte. Want deze Laodiceërs hadden helemaal geen kennis van hun ellende. Zij verbeeldden zich integendeel, dat zij rijk en verrijkt waren, en aan geen ding gebrek hadden. Toch stond Christus aan hun deuren. Twijfel dan niet langer aan Jezus' zondaarsliefde. Probeer toch iedere klopping op te merken, en geeft het de Heiland gewonnen.

Ik wenste wel dat de dierbare Christus Zelf de sloten en grendelen zal verbreken, en dat Hij Zijn zalige intrede in uw zielen zal doen.

Gelovig volk, in het kort nog drie vragen aan u.

- Weet u het nog, dat Christus aan uw deuren klopte? Wat waren er veel sloten en grendels voor! Wat bleef Hij lang staan kloppen! Welke redeneringen en bedenkingen van het ongeloof hadden er bij u plaats, eer u de Heere Jezus binnenliet! U wilde eerst het huis in orde hebben, alles gereed maken. U durfde Christus in zo'n ongeschikte woning niet te ontvangen, maar wilde het eerst wat opknappen, en wat dies meer zij. Met hoeveel recht had Christus mogen stoppen. Maar ziedaar Zijn vrije ontferming. Hij hield aan en liet niet los, totdat Hij uw harten overwon en met Zijn genade binnenkwam. Verwonder u met aanbidding over Zijn liefde. Dat Hij u zo begunstigde, terwijl Hij anderen voorbijging.
- Een tweede vraag: hebt u niet gemerkt dat de gezegende Verlosser aan uw deur blijft staan kloppen? Immers met Zijn Woord en Geest is Hij u nog steeds nabij. Wat klopt Hij niet bij u aan door Zijn Woord, om u op te wekken, te bemoedigen,

te besturen met het doel een grotere plaats in uw hart te krijgen. Ja, hoe dikwijls op een bijzondere wijze door Zijn Geest. Ga de weg eens na, die de Heere u geleid heeft. Eens was u in slaap geraakt evenals de bruid uit het Hooglied. Wat klopte Hij aan, om u wakker te maken. Dan was de Heiland wel eens van u geweken met Zijn gevoelige tegenwoordigheid, daar gaf u Hem meer dan eens reden toe.

Maar was Hij niet altijd de eerste? Wat hield Hij aan, totdat u Hem binnenliet! Dan had Hij u iets te zeggen: ter bestraffing, ter besturing, ter bemoediging of ter vertroosting.

Hij klopte nog wel eens aan. Dan had Hij aan u iets te vragen, zoals aan Petrus: Hebt u Mij lief? Of: Wie zegt u, dat Ik ben? Wat dunkt u van de Christus? Of: Wat is uw begeerte en wat is uw verzoek? En meer van zulke vragen. Daarvoor klopte Hij opnieuw aan. Terecht mag Christus dan ook wel tot u zeggen: zie, Ik sta, Ik blijf staan aan uw deur om te kloppen.

- Mijn derde vraag is deze: hoe staat het met uw plicht ten opzichte van deze kloppende Jezus? Verlangt u wel echt naar Hem en naar het staan aan uw deur? Wat moest u ermee in uw schik zijn!

Als een goede vriend, die we graag bij ons hebben, aan onze deur klopt, zijn wij er blij mee. Als er eens een vorst of prins bij ons aanklopte, om ons een bezoek te brengen, wat zouden wij er mee ingenomen zijn. Wat zouden we ons vereerd voelen!

Ja, blijft Jezus zo staan kloppen, dan houdt Hij ook de wacht over de deur van uw hart. Wat moest u dan vol vertrouwen leven, want dit is het werk van uw Zielenvriend. Wat moest u ermee vereerd zijn, als met een bezoek van de grote Erekening. Het moest uw vertrouwen opwekken, omdat Hij als uw grote Bewaarder over u de wacht houdt.

Verder, gelovigen, zet u ertoe om aandachtig naar Jezus' kloppen te luisteren, opdat, wanneer Hij klopt, u Hem vlug zult opendoen. Let op en tracht met Habakuk op uw wachttorens te staan. Geloof toch, dat Jezus nooit aan uw hart klopt, of Hij heeft wat bijzonders te zeggen, tot uw bestraffing, vermaning, besturing of vertroosting. Hij wil u van zijn liefde laten genieten. Hiervan berooft ge uzelf als u niet luistert en ernaar leeft. U wordt in Psalm 89 vers 18 beschreven als een volk, dat het geklank kent.

Vrienden, die ons dikwijls komen bezoeken, leert men spoedig aan hun kloppen kennen. Zo gaat het ook hier. Door gewoonte krijgt u hier ook geoefende zintuigen. De jonge Samuëls merken de stem van de Heere niet zo snel op, als de oude Eli's.

Vrienden, nog een enkel woord. Jezus klopt aan ons aller hart en zegt: *doe Mij open*. Laat het antwoord onzer zielen zijn, waar ik mee eindig:

*Mag ik dan mijn oor vertrouwen,
zijt U 't Jezus, Die mij noodt?
Mag ik 't wel voor waarheid houden,
is 't geluk niet veel te groot?
Wilt U in mijn diep 'ellenden,
tot mij nog Uw ogen wenden?
Ja, ik voel het aan mijn hart,
lieve Jezus, 't is Uw stem.
'k Voel het aan de liefdessmart.
'k Voel het aan de kracht en klem,
waar ik mij door vind gedreven,
om mij gans aan U te geven.*

*Heer ', ik stel mij in Uw handen,
red mij uit mijn slavernij,
breek de boeien en de banden,
maak mij door Uw liefde vrij.
Reinig mij van al mijn zonden,
in het zoenbloed Uwer wonden!*

AMEN.

5. HOE KOMT JEZUS IN ONS HART. II

"Indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen."

Openbaring 3 vers 20b

Toen wij de vorige keer deze woorden overdachten, hebben we de kloppende Heiland gezien aan de deur van het hart van de gemeente in Laodicéa. Nu willen we samen het grote doel overdenken waarom Hij daar stond te kloppen. De stof van deze prediking is dierbaar en werkelijk voor ons allen van het grootste belang. Ons eeuwig welzijn is gelegen aan het goede begrip, het gelovig betrachten en de zalige ervaring ervan! Moge de Heere daarom met de werking van Zijn Geest in ons midden willen komen, zodat wij voor het eerst of opnieuw onze harten voor deze gezegende Koning der ere zullen openen en Hij Zijn heilrijke intrede in onze zielen doet! Er zijn wat grendels en afsluitingen die de deur van ons hart voor Hem gesloten houden, maar de Heere Zelf moge deze allemaal verbreken. Amen.

Wij zullen bij de behandeling van deze woorden op twee zaken moeten letten, namelijk:

1. De gelukkige mensen, bij wie de Heere Jezus Zijn gezegende intrek wil nemen. *Indien iemand Mijn stem zal horen.*
2. De heuglijke intrede zelf met het heilrijk gevolg ervan: *Ik zal tot hem inkomen en avondmaal houden.*

1. De gelukkige mensen, bij wie de Heere Jezus Zijn gezegende intrek wil nemen.

De stem van de Heere Jezus

Deze gelukkige mensen worden ons beschreven als mensen die de stem van de Heiland horen en die de deur voor Hem opendoen. Laten we er nu eerst op letten dat zij de stem van de Heiland horen.

Mijn stem, zegt Jezus. Een stem is een hoorbaar geluid. *Er zijn, naar het voorvalt, zo veel soorten stemmen in de wereld, en geen ervan is zonder stem*, zegt Paulus in 1 Korinthe 14:10. Maar in eigenlijke zin is een stem een geluid dat verstaan kan worden, een redelijke taal; daarom kan een stem alleen maar aan redelijke wezens worden toegerekend.

Uit de woorden 'Mijn stem' blijkt van Wie de stem is waarover het hier gaat. Het is de stem van Hem, Die spreekt over Zichzelf, de kloppende en nodigende Heiland. Wat het wezen van de zaak betreft, is het spreken hetzelfde als het hiervoor genoemde kloppen. Daarom is het goed dat u zich herinnert wat we de vorige keer gezegd hebben van het kloppen van Jezus aan het hart van zondaren. Dit kloppen vindt plaats door Wet en Evangelie, door zegeningen en oordelen, door de overtuiging van het geweten en de algemene gaven van de Heilige Geest, totdat eindelijk door het zaligmakende werk van de Geest het hart wordt ingewonnen. Al dit kloppen gebeurt ook door het roepen met de stem.

Wilt u echter liever toch een onderscheid maken tussen het kloppen en het roepen, dan mag gezegd worden dat de stem de nadruk aangeeft die Jezus bij het kloppen gebruikt. Dat is in het natuurlijke leven ook zo. Men roept dan ook wel, terwijl men tegelijk ook

klopt om zich bekend te maken, om spoediger binnengelaten te worden of om des te meer aandrang uit te oefenen als men merkt dat de bewoner geen zin heeft om open te doen. Daardoor worden roepen en kloppen meermalen samengevoegd. Zo hebben de dwaze maagden niet alleen geklopt maar ook geroepen: "*Heere! Heere! doe ons open!*" (Mattheüs 25:11).

Stel u in dit gedeelte van onze tekst de Heere Jezus dan ook voor met Zijn armen vol schatten en goederen aan de deur van de Laodicëers, nadat Hij al verschillende keren geklopt heeft. Maar omdat Hij geen gehoor kreeg, klopte Hij niet alleen, maar liet Hij ook Zijn stem horen: Doe Mij open!

Daarbij gebruikte Hij allerlei argumenten om binnen te komen. Hij riep om Zich bekend te maken, alsof Hij zei: Ik, Ik ben het Zelf, de gezegende Heiland. Het is geen vijand die aan uw deur staat, voor wie u bang moet zijn om die open te doen, maar uw beste Zienvriend. Die staat hier om u alle schatten van heil en genade te schenken! Hij deed dit om des te spoediger binnengelaten te worden. Hij had daar al zo lang gestaan. Het was meer dan tijd dat zij Hem binnen lieten. Het is: "*Heden moet Ik in uw huis zijn.*"

Een even belangrijke reden om te roepen is dat Hij alles aanwendde om al hun bedenkingen en bezwaren uit de weg te ruimen. Hierom was het dus dat de Zaligmaker Die zondaren mint, niet alleen klopte, maar ook riep.

Verlangt u er nu ook naar om eens enkele van de stemmen te horen die de Heiland gebruikt om u te overtuigen? We zullen er enkele voor u opnoemen, hoewel we dit niet kunnen uitwerken. U hebt allereerst de lokkende stem uit Jesaja 55:2 en Mattheüs 11:28. Wat is die heerlijke Bijbel toch vol van zulke uitlokkende en uitnodigende woorden van de Zaligmaker!

- In Jesaja 55:2 is het ook een vragende stem: "*Waarom weegt u geld uit voor wat geen brood is?*" De dierbare Christus vraagt zo teer aan ieder die onder de bediening van het Evangelie leeft, waarom hij zijn tijd, arbeid en krachten aan de dienst van de duivel en de wereld geeft. Zo vraagt Hij in Mattheüs 22:42: "*Wat dunkt u van de Christus?*" Of in Ezechiël 18:31: "*Waarom wilt u sterven?*" Hebt u wel ooit aan deze drie ontroerende vragen van Christus gedacht? Wat hebt u erop geantwoord?
- Soms spreekt Hij niet alleen, maar weent Hij ook over de hardnekkigheid en het ongeloof van de zondaar, zoals in Lukas 19:41: "*Toen Hij nabij kwam, en de stad zag, weende Hij over haar.*" Zo kwam Hij hier ook naar Laodicéa Zo komt Hij ook nog tot ieder van ons. Wie van ons kan nu een wenende Zaligmaker versmaden? Wie kan dat wenend woord zonder ontroering aanhoren?
- Dan is er Zijn vrije, aanbiedende stem in Jesaja 65:1: "*Tot het volk, dat naar Mijn Naam niet genoemd was, heb Ik gezegd: ziet, hier ben Ik.*" Zo ook in Openbaring 22:17: "*Die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet.*"
- Als de zondaar niet weet waarom hij de Heiland en Zijn weldaden nodig heeft, en waarom hij de dierbare Zaligmaker moet binnenlaten, dan tracht Jezus hem ervan te overtuigen door Zijn ontdekkende stem. Deze stem gebruikte Hij in vers 17 van ons hoofdstuk tot de gemeente van Laodicéa Zij meenden dat ze rijk waren, maar Hij maakt hun in ontferming bekend, dat zij arm, blind, jammerlijk en naakt waren. Zo doet Hij door Zijn woord ook nog met ons, want Hij laat ons door middel van Zijn knechten onze verloren staat steeds opnieuw onder het oog brengen!

- Bij de gemeente van Laodicéa kwam ook nog een radende, adviserende stem; dat zien we in vers 18. Hij Wiens naam Raad is, wil ons nog voortdurend ten beste raden!
- Bovendien gebruikte Hij bij deze gemeente een vermanende stem, in vers 19: "*Wees dan ijverig en bekeer u.*" Wat laat Hij ons toch voortdurend vermanen en wat wekt Hij ons steeds op! Het is: bekeert u en geloof het Evangelie.
- Wat gebruikt de Heiland eveneens bestraffende stemmen. Dan is het: "*Deze dingen heb Ik tegen u*", en dan weer: "*Wat zijt u vreesachtig, u kleingelovigen?*" Of ook: "*Heb Ik u niet gezegd, dat, zo u gelooft, u de heerlijkheid Gods zien zult?*"

Zo zijn er veel van dergelijke stemmen. Ja maar, de ziel zegt dikwijls: ik zou voor Christus mijn hart wel openen, maar ik ben zo zondig, zo onrein, zo walgelig. Ik durf Hem in mijn hart niet te ontvangen. Ik moet eerder met Petrus zeggen: "*Ga uit Heere, want ik ben een zondig mens.*" Om dit bezwaar weg te nemen, voegt de ontfermende Heiland er een bemoedigende stem aan toe. Hij zegt: "*Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen, maar om zondaren tot bekering te roepen.*" En ook: "*de Zoon des mensen is gekomen om te zoeken en zalig te maken, dat verloren is.*"

Kan de ziel echter nog niet geloven, dat Jezus het meent als Hij zegt dat Hij Zich over hen ontfermen wil, welnu, dan buigt Hij zo laag neer, dat Hij er een eedzwerende stem bij toevoegt. De Amen, de waarachtige en getrouwe Getuige, Die niet liegen kan, komt met een eed tussenbeide in Ezechiël 33:11: "*zo waarachtig als ik leef, spreekt de Heere.*" Dit is alles overwinnend! Deze eed moest toch een einde maken aan alle tegenspraak van het ongeloof! En of dit alles nog niet genoeg was, staat Hij ook met een biddende en smekende stem te roepen in 2 Korinthe 5:20: wij bidden, zegt Paulus uit naam van zichzelf en zijn medeapostelen, wij bidden, alsof God door ons bad, "*wij bidden van Christus' wege: laat u met God verzoenen.*" Ten slotte, als al deze stemmen niet voldoende zijn, voegt Hij er een vreselijke, bedreigende stem bij. Dan luidt het in Hebreëen 12:25: "*Want indien dezen niet zijn ontvloden, die hem verwierpen, die op aarde goddelijke antwoorden gaf, veelmeer zullen wij niet ontvlieden, zo wij ons van Hem afkeren, Die van de hemelen is.*" En in Hebreëen 10:29: "*Hoeveel te zwaarder straf, meent u, zal hij waardig geacht worden, die de Zoon van God vertreden heeft, en het bloed van het testament onrein geacht heeft, waardoor hij geheiligd was, en de Geest der genade smaadheid heeft aangedaan?*"

Zo heb ik u verschillende soorten van stemmen genoemd, die de Heiland gebruikt om de ziel te overtuigen de deur van haar hart voor Hem te openen.

Het horen van Christus stem

Wat betekent nu het horen van Christus' stem? Het is allereerst een horen met het uitwendige oor. Daarom komt men ook graag op de plaats waar de stem van Jezus wordt gehoord, en zo neemt men ijverig en nauwgezet de genademiddelen in acht. Het geloof is immers uit het gehoor, en het gehoor door het woord van God, Romeinen 10:17.

Dat horen zal vooral bestaan in een ijverig luisteren en acht geven op wát men hoort. Zo luisterde Lydia. Dit is het, wat de Heiland in Jesaja 55 eist: "*Hoort aandachtig naar Mij!*" (vers 2) Dan probeert men met ingespannen aandacht te luisteren en door te dringen tot de eigenlijke zaak.

Dit horen zal eveneens betekenen dat men zich afwendt van alle andere stemmen buiten die van Christus. Er zijn zoveel stemmen die ieder voor zich om het hardst roepen om binnengelaten te worden. De zonde, de wereld en de duivel eisen ieder

voor zich ons hart. Als wij naar Christus' stem beginnen te luisteren, dan begint ons wettisch en ongelovig hart dikwijls zó hard in ons te roepen, dat we Christus nauwelijks kunnen horen. Al die wettische en ongelovige redeneringen zijn stemmen, die ons beletten om naar Jezus te luisteren. Maar een ziel die naar de stem van de Heiland luistert, probeert voor al die stemmen de oren te stoppen. Dan luidt het: *'Ik zal horen wat God de Heere spreken zal,'* Psalm 85:9. Als dat zo is, dan luistert men niet, wat deze of gene of wat mijn spitsvondige ongelooft zegt. Heel in het bijzonder zal dit horen een gelovig aannemen en gehoorzamen van Christus' stem zijn. Meermalen betekent horen hetzelfde als geloven. Zo zei David tegen Saul in 1 Samuël 24:10: *'waarom hoort (dat is: gelooft) u de woorden der mensen?'* De blindgeborene zei tegen de Joden in Johannes 9:27: *'Ik heb het u reeds gezegd, en u hebt het niet gehoord'* (dat is: niet geloofd). Voor veel andere plaatsen in de Schrift geldt dit. Het horen van Jezus is dus een gelovig toestemmen en aannemen van Gods getuigenis. De ziel die zó hoort, luistert niet alleen met aandacht naar al die genoemde stemmen van Christus en valt die volledig bij, maar volgt ze ook op.

Als Hij zegt: *gij zijt arm, jammerlijk en naakt*, dan zegt de luisterende ziel: 'amen, zo slecht is het inderdaad met mij gesteld. Zo'n ellendige ben ik'

Als Hij zegt: *Ik raad u, dat gij van Mij koopt*, dan zegt de ziel opnieuw: 'amen, buiten U is geen heil of zaligheid, en ik heb juist de goederen die U mij aanbiedt, zo nodig!'

*O, die heeft mijn ziel zo nodig;
ze is gebrekkig, macht'loos, dodig,
nietig en een aarden vat!
Ik wil uw goed'ren dan ontvangen,
en voor gena, gena erlangen.
Kom aan, verrijk mij met Uw schat.*

Dan zegt de ziel: 'wilt ge uw genade aan mij verheerlijken, is Uw aanbidding niet alleen voor andere zondaars, maar ook voor mij, wel, Heere, ik geloof Uw Woord. Ik kom op dat getuigenis tot U.'

*Roept u mij tot Uw eigendom,
hier ben ik dan, o Heer! Ik kom
met al mijn zielsverlangen
om als een gans ontledigd vat
Uw Geest, die zaal 'ge hemelschat,
uit vrije gunst t' ontvangen.
Hebt Ge in gená en goedheid lust,
gebiedt u mij te komen,
Uw scepter wordt van mij gekust,
Uw trouwring aangenomen!*

Welnu, dit in het kort over het horen van Jezus stem. We hebben er maar iets van kunnen zeggen.

Het opendoen van de deur

Hier voegt de Heiland aan toe: en de deur opendoen. Dit wordt gezegd van die gelukkigen, waar de Heiland wil binnenkomen. Het voegwoord 'en' geeft daarbij aan dat dit opendoen een gevolg is van hun horen. De vorige keer hebben wij gezien, wat wij hier onder de deur moeten verstaan. Dat zijn onze redelijke zielsvermogens, ons

verstand en oordeelsvermogen, onze wil en neigingen, waardoor wij met ons hart gericht zijn op dingen buiten ons en wij de indrukken daarvan in onze zielen terugkrijgen. In het bijzonder gaat het er hier om, wat het zeggen wil de deur voor de Heiland te openen. Laten wij beknopt de verschillende kanten ervan wat nader bezien.

1. Dit opendoen zal allereerst bestaan in een wegdoen van al die obstakels en hinderpalen, die Jezus buiten de deur houden.

De grendels en sloten, waarover we de vorige keer spraken, moeten weggeschoven worden. Dat zijn hier de lauwheid, ingezonkenheid en traagheid, en ook de trotse inbeeldingen en waanideeën van de Laodiceeërs. Dat zijn de zonde en de liefde tot de wereld, en vooral al de redeneringen en tegenwerpingen van het ongeloof. Dat is al het wettisch gewroet en geredeneer. Dat is in één woord alles wat de binnenkomst van Jezus wil verhinderen.

2. Men opent de deur ook door al de wegen in te slaan en de middelen te gebruiken, die de zalige binnenkomst van de Heere Jezus kunnen bevorderen.

Dan probeert men steeds meer en duidelijker Jezus' volheid, Zijn algenoegzaamheid, gepastheid en bereidwilligheid te doorgronden. Men spant zich steeds meer in om met een levendig hart in te blikken in de vrijheid, de ruimte en onbegrensdsheid van het Evangelie, zoals dat tot hem als een zondaar komt. Dan is men niet meer bang, dat men te ruim, te groot en te onbegrensd in Jezus' zondaarsliefde kan geloven.

3. Vervolgens opent men de deur door zich aan te bieden aan Christus.

Mijn vrienden, als iemand de kloppende stem van de Heere Jezus hoort: Mijn zoon, Mijn dochter, geef Mij uw hart, dan komt hij of zij met dat hart en zegt: Heere, hier is mijn hart, onrein, walgelijk, vuil en melaats; o, trekt U er toch in!

4. Ook opent men het hart door waarachtige, evangelische droefheid en verootmoediging.

Als ons hart, dat zo hard als een rotssteen is, door evangelische droefheid getroffen wordt, baant dit de weg voor Christus om erin te trekken. De Joodse rabbijnen hebben een spreekwoord, dat zegt: de heilige en eeuwig gezegende God heeft tot Israël gezegd: als u voor Mij in uw hart een opening van boetvaardigheid maakt zo groot als het oog van een naald, dan zal Ik voor u in Mijn hart zulke grote openingen maken, dat er wagens en karren in kunnen trekken. Wilt u liever de taal van de Bijbel, luister dan naar Jesaja 57:15: *"alzo zegt de Hoge en Verhevene, Die in de eeuwigheid woont, en Wiens Naam heilig is: Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij hem, die van een verbrijzelde en nederige geest is."*

5. Men opent de deur vooral ook door geloofsuitgangen naar Christus.

Dat is in wezen het echte openen van het hart voor Christus, want het is door het geloof, dat Hij in onze harten woont. Als de ziel instemt met de weg van verzoening en de vrije aanbidding van het Evangelie aanvaardt, als zij de gezegende Immanuël hart en hand geeft, als zij Hem omhelst, toeigent en aanneemt, dan zegt ze 'amen' op het goddelijke getuigenis en opent ze het hart voor Hem.

6. Tenslotte opent men zijn hart voor Christus door de verlangens van liefde in het hart naar Hem.

Er staat immers in Johannes 14:23: *"zo iemand Mij liefheeft, die zal Mijn woord bewaren; en Mijn Vader zal hem liefhebben, en Wij zullen tot hem komen, en zullen woning*

bij hem maken." Zo is het, de liefde tot de beminnelijke Heiland opent voor Hem ons hele hart. Daarom zegt die liefhebbende ziel ook meermalen tot Christus:

*Daar is mijn hart geheel en al,
of 't wil, of 't kan, het moet en zal,
't moet U, mijn Heiland, minnen.
U, lieve Jezus, anders geen,
U, dierb 're Jezus, U alleen.
En wil 't niet, ... dring er binnen!
Dring het,
dwing het.
Doe het zwichten
door Uw schichten.
Al zou 't scheuren,
dring erin, het zal niet treuren.*

Zó opent men voor Christus de deur van het hart.

Dit opendoen wordt nu door het woordje 'en' aan het horen van Jezus' stem verbonden. Dit is terecht, want niemand zal voor de Heiland de deur opendoen, of hij moet éérs Zijn stem horen. De aanbieding en nodiging van Christus in het Evangelie is het enige dat de zondaar recht en vrijmoedigheid geeft om de deur voor Christus open te doen. Ik moet dus eerst de stem van Christus in het Evangelie horen en ik moet geloven, dat die niet alleen tot anderen maar ook tot mij gericht wordt; anders zal ik de deur niet opendoen. Maar zodra de ziel mag horen zoals hiervoor is uitgelegd, dus: zodra ze gelooft, dan kan zij er niet meer onderuit; dan opent zij het hart voor Christus en geeft Hem ingang in de ziel.

2. De heuglijke intrede zelf met het heilrijk gevolg ervan: Ik zal tot hem inkomen en avondmaal houden.

Nu wordt het tijd dat we de heerlijke en zalige belofte wat nader beschouwen, zoals die aan deze gelukkige mensen is gedaan. Die belofte luidt: *"Ik zal tot hem inkomen, en avondmaal met hem houden, en hij met Mij."*

U ziet dat deze belofte uit twee elementen bestaat. Eerst is er het algemene: *"Ik zal tot hem inkomen."* Daarna komt het heuglijke en heilrijke gevolg dat het binnengaan van Christus in de ziel zal hebben: *"Ik zal avondmaal met hem houden en hij met Mij."*

Laten we eerst de belofte op zichzelf beschouwen; en vervolgens zien hoe deze aan het eerder genoemde horen en opendoen is verbonden.

Wat de belofte op zichzelf betreft, de Heiland belooft hier aan mensen die naar Zijn stem horen en de deur opendoen, dat Hij tot hen zal inkomen. Daarom moeten wij nagaan waarin dit zalig binnenkomen van Christus in de ziel bestaat.

Het is werkelijk een allerbelangrijkst onderwerp in het bevindelijke geloofsleven. Onze zaligheid hangt er van af, want missen we Jezus, dan missen we alles; en hebben we Hem door het geloof in ons hart, dan alleen zijn wij voor eeuwig gelukkig. Maar het is tegelijk ook een onderwerp waarvan de bespreking nauw luistert. Men kan in het spreken over het komen van Jezus in het hart de ruif immers te hoog hangen, waardoor men zielen bedroeft en in verwarring brengt, die God niet bedroefd wil zien. Men kan de ruif ook te laag hangen, waardoor men de ziel pleistert met loze kalk en kussens onder de oksels van de ziel legt, zodat men jammerlijk misleid wordt. Ik weet

niet wat van deze twee het ergst is voor hen die zich daaraan schuldig maken. *Want wie de goddeloze rechtvaardigt, en de rechtvaardige veroordeelt, zijn de HEERE een gruwel, ja die beiden* (Spreuken 17:15).

Laat de overdenking hiervan zowel de spreker als de luisteraars aansporen om met eerbied en concentratie over dit gewichtige onderwerp te spreken en te horen spreken! Moge de goede Geest onze woorden en gedachten zó besturen, dat wij in het midden van de paden van het recht mogen wandelen (Spreuken 8:20), en dit onderwerp, dat zo heel belangrijk is, op de juiste manier behandelen.

Om duidelijkheid te scheppen zeggen we vooraf, dat wij onderscheid moeten maken tussen twee manieren waarop Christus in de ziel kan komen.

- Er is een komen van Christus in het hart, dat we als een allereerste en wezenlijke komst van Christus moeten beschouwen. Daarmee is Hij voor altijd bij Zijn volk. Deze komst mogen wij niet missen, want anders gaan we voor eeuwig verloren.
- Er is ook een ander komen van Christus in het hart, namelijk het besef dat Hij tot onze ontroering in ons hart aanwezig is. Daar moet ieder van ons naar staan, omdat men zich daarin mag verblijden; maar dit kan gemist worden, terwijl ondertussen het eerste komen van Christus wél werkelijkheid is geworden. Daarom durven wij dit tweede komen niet beslist noodzakelijk te noemen.

De eerste komst van Christus

De eerste en noodzakelijke komst van Christus in het hart is niet anders dan die nauwe, verborgen vereniging die er is tussen Christus en de ziel, waardoor Christus door de Geest en de ziel door het geloof zich zo innig verenigen, dat zij één verborgen lichaam zijn. Wij geloven, dat dit de zuivere, vrije genadeleer van de Bijbel is, dat Christus in alles de Eerste is en ook in alles het eerst begint. Dus ook in deze vereniging is Hij de Eerste in de ziel, namelijk zodra Hij met Zijn Geest zaligmakend in haar begint te werken.

Vraagt u wanneer dit plaatsvindt?

Dan antwoorden we: bij de eerste levendmaking. In dat eerste ogenblik, als de dode zondaar levend wordt, is Jezus met Zijn Geest in dat hart gekomen.

Vraagt u wanneer de ziel dat geestelijke leven ontvangt?

Dan antwoorden we: bij de eerste zaligmakende overtuiging van de Geest.

Vraagt u mij nu verder waarin die zaligmakende overtuiging bestaat?

Dan wil ik graag erkennen dit niet te kunnen of te durven aangeven. Trouwens, welke natuur of geneeskundige zal het juiste tijdstip kunnen aangeven, dat de vrucht in het lichaam van de moeder voor het eerst leven ontvangt? Ik denk dat het niet alleen overmoedig is hierover een uitspraak te willen doen, maar ook het gevaar oplevert dat we op een droevige manier kunnen mistasten door deze komst van Christus in het hart óf te vroeg óf te laat vast te stellen.

Het vaststellen hiervan is ook niet nodig, want de komst van Christus in het hart is niet genoeg, evenmin als het in het natuurlijke leven voldoende is, dat een kind in het lichaam van de moeder ontvangen is. Het moet immers nog daadwerkelijk geboren worden en tevoorschijn komen. We moeten echter wel staande houden, dat Jezus door Zijn Geest in een hart is gekomen waar werk voor Hem te doen is. Want wij kunnen ons geen leven, hoe gering ook, in een dode zondaar voorstellen zónder vereniging met het levendmakend Hoofd. En ik geloof nooit dat een ziel van haar kant het eerst begint. Nee, Jezus is ook in deze vereniging de Eerste door het geestelijke leven als zodanig door Zijn Geest in het hart te werken. Zo brengt Hij van Zijn kant de vereniging tot stand.

Maar als de ziel dit Goddelijke werk heeft ervaren, verenigt zij zich van haar kant metterdaad door een omhelzen in geloof en een aannemen van Christus voor zichzelf. Zij doet dat niet alleen door haar begeren en verlangen te uiten of door zichzelf op te dragen en aan te bieden van haar kant, maar ook door daadwerkelijk de geloofshand uit te steken en Christus voor zich persoonlijk toe te eigenen. Hierin bestaat het wezen van het geloof!

Er is verschil van mening tussen rechtzinnige christenen, of het *geloof* als zodanig, dan wel de *dáád van het geloof* ons met Christus verenigt. Maar als wij het onderscheid maken zoals we zojuist deden, is dit verschil snel beslist. Wij zeggen namelijk dat beide meningen juist zijn. Vanuit *Christus* gezien is het door het geloof als zodanig, en vanuit *ons* gezien is het door de daad van het geloof. Jezus werkt door de Geest het geloof zelf, en wij steken door de werking van de Heilige Geest – dan ook de hand van het geloof uit, en doen Jezus binnenkomen.

De Heere Jezus komt in het verstand van die mens door een gevoelvolle, levendige en bevindelijke kennis van Hem. Hij komt in het gevoelsleven van die mens door Hem als de meest Waardige en Dierbare haar liefde en hoogachting te schenken. Bijzonder komt Hij ook in haar wil, omdat die mens met alle blijdschap en vertrouwen zich aan Hem overgeeft. Dan heeft die mens aan Jezus genoeg. Dan verenigt de Persoon Christus Zich zo innig, zo wezenlijk, zo persoonlijk met de persoon van de gelovigen, dat zij als het ware maar één persoon zijn. Dit is een verborgenheid, die wij niet zouden durven poneren, als die ons in de Bijbel niet helder en duidelijk geleerd werd. Vat dit echter niet op alsof wij dwalende mystieke geestdrijvers zijn, die menen dat de gelovigen 'verchristust' worden, zoals zij het uitdrukken, waarmee ze bedoelen dat het wezen van Christus en dat van de gelovige met elkaar vermengd worden. Denk ook niet dat we als de Hernhutters zijn, van wie sommigen menen dat aan het inwonen van Christus lichamelijke consequenties zijn verbonden.

Wacht u echter ook voor het denkbeeld dat de vereniging van Christus met de ziel eigenlijk weinig voorstelt. Nee, ze is wezenlijk en reëel, zodat de Persoon van de Middelaar in de persoon van de gelovigen is, en de persoon van de gelovigen in de Persoon van de Middelaar. Zo spreekt de Heiland Zelf in Johannes 17:21: "*opdat zij allen één zijn, gelijk u, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn; opdat de wereld gelove, dat u Mij gezonden hebt.*" Zo ook verder in de verzen 22 en 23. Dit is een verborgenheid, die ver boven ons verstand en begrip uitstijgt en die wij dan ook niet kunnen omschrijven. Datzelfde geldt voor de vereniging tussen de drie Personen in het goddelijke Wezen, van de twee naturen in Christus, van de ziel en het lichaam in de mens. Wij kunnen wel zeggen wat die vereniging niet is, maar we kunnen niet goed onder woorden brengen wat ze wel is.

Dit kunnen wij naar bevinding op grond van de Bijbel zeggen: de mens die zich zo met Christus verenigt, is niet slechts tevreden met de letterlijke beloften, maar alleen met Christus in de beloften. De gesteldheden van het hart, de werkzaamheden in het gemoed en de godsdienstige verplichtingen kunnen op zichzelf genomen de ziel niet meer voldoen. Het moet Christus, de Persoon van Christus zijn, Die hij moet hebben.

Gelovigen, laat deze tijd maar terugkomen in uw herinnering! Want dit gebeuren kan beter ondervonden dan beschreven worden. Herinner u die tijd maar, toen u Jezus in uw hart liet komen. Wat was het u toen toch wonderlijk te moede! Hoe opende ge uw hart voor Hem, of laat ik liever zeggen: hoe werd uw hart voor Hem geopend!

Het kan niet duidelijker gezegd worden dan een zeker Godzalig dichter – die nu reeds juicht voor Gods troon – gedaan heeft toen hij zijn persoonlijke ervaringen weergaf

met deze woorden:

*Mij dacht: ik zag Jezus zo bijzonder,
en dat gezicht was mij zo wonder.
De ziel smolt, hoorde, en zag
iets, dat haar bond met liefdekoorden
aan Jezus ' hart. Zij vond geen woorden
als: Ja Heer Jezus! amen! ach!
Hij vroeg: wilt ge uw hart Mij geven?
Ik antwoordde met heilig beven:
Ja, grote Jezus! hart en al
zij eeuwig aan U opgedragen.
Neem u het naar Uw welbehagen;
het Uwe het eeuwig blijven zal.
Toen is Hij in mijn ziel gekomen
en heeft het voor Zich ingenomen.
Deez. 'daad weet van geen naberouw;
ik moest mij toen voor Hem verklaren,
ik kon het langer niet bewaren.
Toen smolt ik in verwonderingen.
't Was: ik! ik! één van Uw keurelingen?
Een voorwerp van Uw liefde en trouw!*

Is het zo niet toegegaan, gelovigen? De omstandigheden kunnen anders zijn, maar ze veranderen de kern van de zaak niet; ik weet dat het, wat het wezenlijke betreft, zo is toegegaan! Nu is Hij met alles wat Hij is en met al Zijn gaven als Middelaar in de ziel gekomen. Als Profeet is Hij in haar om haar verder te leren en te leiden. Als Priester woont Hij in haar als Zijn tempel. Als Koning regeert en beschermt Hij haar. Ja, nu komt Hij in de ziel met alles wat Hij doet, als heer van dat huis.

De gelovigen zijn het huis van Christus volgens Paulus in Hebrëen 3:4. Hij verzorgt dat huis daarom nu ook. Er is nooit gebrek aan vuur en licht van de Geest, en aan alles wat noodzakelijk is. Hij siert dit huis ook als Zijn woning op, zoals er staat in Psalm 93:5: "*de heiligheid is Uw huis sierlijk, HEERE! tot lange dagen.*" Maar ik mag vooral dit niet vergeten: als Hij dit huis als Zijn eigendom inneemt, dan bevrijdt Hij het van alle lasten en schulden die erop liggen. Ja, dan neemt Hij al het onderhoud in het vervolg voor Zijn rekening. Hij zal alles wat er in het vervolg te doen is, op Zijn kosten herstellen.

Als wij een huis betrekken, brengen wij er onze bezittingen ook in. Als Jezus op deze wijze Zijn intrek neemt in de ziel, dan brengt Hij ook alles mee wat Hij bezit. Hij komt met Zijn gehele godheid en goedheid in de ziel, met Zijn genade die rechtvaardigt, heiligt en vertroost, zodat de ziel kan zeggen:

*Jezus, Die kwam in mij wonen;
Zijne rijkdom is de mijn',
en nog groter erekronen
zullen mij geschonken zijn.
Jezus ' volheid en genade,
Jezus ' rijkdom, Jezus ' eer,
Zijn verworven heilsweldaden
zijn de mijn'; wat wens ik meer?*

Zo hebben we iets gezegd over deze eerste komst van Christus in de ziel. Waar Hij zo Zijn intrek in de ziel genomen heeft, blijft Hij eeuwig.

Christus' komst in het vervolg van het geestelijke leven

Maar wij zeiden dat Christus ook daarna nog in de ziel komt, in het vervolg van het geestelijke leven.

Dan komt Hij bij vernieuwing tot Zijn bruid, springende op de bergen en huppelende over de heuvelen van ongeloof en zwaarigheden, Hooglied 2:8. Dit komen van Christus omvat drie dingen:

- (1) Hij komt in hun ziel door Zijn gaven,
- (2) door Zijn openbaring en
- (3) door Zijn werk.

- (1) Hij komt in hun ziel door de gave van Zijn licht, want telkens maakt Hij hun duisternis tot licht en doet Hij voor hen het licht opgaan in de duisternis. Hij geeft hun Zijn leven en maakt daardoor hun ziel, die gedurig aan het stof kleeft, levend, zodat zij de belofte ervaren: *'Ik leef en u zult leven.'* Hij geeft hun Zijn sterkte, zodat zij ervaren dat Hij Zijn kracht in hun zwakheid volbrengt.
- (2) Hij komt ook in hun ziel als Hij Zich eens op een buitengewone wijze aan hen openbaart, zodat hun ogen de Koning te zien krijgen in Zijn schoonheid, volgens de heilsbelofte van Jesaja 33:17. Hij komt in hun ziel, als Hij op een bijzondere wijze hun van hun aandeel aan Hem verzekert door tegen hen te zeggen: *'Ik ben uw Heil'*, Psalm 35:3. Hij komt in hun ziel, als Hij tijdens de bediening van het Woord en de sacramenten wel eens op een gevoelige wijze Zijn liefde doet ervaren, proeven en smaken.
- (3) Tenslotte komt Hij meer en meer in hun ziel doordat Hij in hen werkt. Dat gebeurt als Hij hun verdorvenheden, en in het bijzonder hun ongeloof, verder ten onder brengt. Dat gebeurt als Hij in hun leven opnieuw genade werkt, die levend maakt en versterkt. Dat doet Hij vooral als Hij het geloof meer en meer versterkt en doet toenemen. Met één woord gezegd: *dan giet Hij water op de dorstigen, en stromen op het droge, zodat zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken*, Jesaja 44:34.

Deze belofte van Zijn komen in het hart wordt verbonden met de eerder genoemde werkzaamheden van het horen en opendoen. Er staat immers: *'indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur open doen, Ik zal tot hem inkomen.'*

Het wordt hier voorwaardelijk voorgesteld, maar dit betekent niet, dat de mens het vermogen heeft om te horen en de deur open te doen, en dat dit vooraf als de bijdrage van de mens geëist wordt. Zo misbruikt een remonstrant deze tekst, en zo heeft men die ook aangevoerd om een nieuwe verzonnen orde des heils te propageren. Nee, daar is het ver vandaan! Deze opvattingen gaan in tegen vele teksten in de Bijbel. Daar wordt ons geleerd dat wij van nature doof zijn; hoe kunnen wij dan horen? Daar lezen we, dat we volstrekt dood zijn; hoe kunnen doden dan opstaan en de deur opendoen? Iemand met genade kan met het beginsel van het nieuwe leven dat hij bezit, niets uitrichten zonder dat hij voortdurend opnieuw de kracht van die genade ervaart. Het nieuwe leven is iets dat steeds afhankelijk is van Gods genade.

Maar waarom wordt het hier dan toch als een voorwaarde voorgesteld?

Om heilige en wijze redenen!

- ? Allereerst worden wij hierdoor herinnerd aan onze plicht. Dergelijke uitdrukkingen in de Bijbel leren ons niet wat wij kunnen, maar wat wij moeten doen, wat onze plicht is. God doet ons geen onrecht, als Hij in Zijn Wet van ons eist, wat wij niet doen kunnen. Dit wordt breder in de behandeling van de negende vraag van onze Heidelbergse Catechismus aangetoond.
- ? Het staat er zo om ons bij onze onmacht te bepalen. Als wij zien dat we het niet doen kunnen, veranderen wij met vader Augustinus het gebod in een gebed en zeggen: geef Heere, wat u gebiedt en u zult niet tevergeefs gebieden! Het staat zo in de Bijbel om ons geloof steeds te vestigen op de absolute beloften, waarin genade zonder enige voorwaarde beloofd wordt, zoals in Jesaja 29:18: *"te dien dage zullen de doven horen de woorden van het Boek."* Zo wordt Christus voorgesteld als Degene Die de sleutel van David heeft, Die opent en niemand sluit.
- ? Het wordt ook op deze manier geformuleerd om ons te leren, dat de Heere met de redelijke mens op een redelijke wijze handelt. De Heere werkt door een dergelijke wijze van voorstellen, als Hij door Zijn Geest en genade daadwerkelijk de ziel doet horen en het hart voor Hem opent. De geschiedenis van de dode Lazarus maakt ons dit duidelijk. Hij kon immers niet horen, toen de Heiland riep: *"Lazarus, kom uit!"* Maar de Heere Jezus gebruikte dat bevel om er mee te werken; en de dode Lazarus hoorde en kwam naar buiten, Johannes 11:44. Ook de opdracht aan Ezechiël is opmerkelijk. In Ezechiël 2:1 staat: *"De Heere zeide tot hem: mensenkind, sta op uw voeten, en Ik zal met u spreken."* En wat volgt er in het tweede vers? Dat is heel opmerkelijk. *"Zo kwam in mij, toen Hij tot mij sprak, de Geest, Die mij op mijn voeten stelde; en ik hoorde Hem, Die tot mij sprak."* Zo gebruikt de Heiland nog zo'n manier van uitdrukken om ermee te werken.
- ? Tenslotte moeten we erkennen dat de ene genade aan de andere geschakeld wordt, hoewel we geen orde des heils voorstellen, waarin het goed gebruiken van de overgebleven natuurlijke krachten met genade beloond wordt. Het goede werk dat de Heilige Geest in het hart begint, wordt voortgezet en voleind. De Heere had hun gegeven Zijn stem te horen en de deur open te doen, en dat was al het begin van Zijn werk in hun ziel; welnu, dat werk zal Hij dan ook met Zijn genade lonen en kronen.

Nu nog een enkel woord over de wijze waarop de nodiging hier plaatsvindt, en dan beëindigen we de uitleg van de tekst.

Hoor eens hoe onbepaald het hier klinkt: *"iemand"*. Al heeft hij nog zo erg, nog zo zwaar, nog zoveel gezondigd, hij moge zijn die hij is, nu is het nog tijd. Al was hij in het burgerlijke leven nog zo'n verachtelijk mens, zodat een aanzienlijk man niet bij hem binnen zou willen komen, al heeft hij Mij nog zo lang laten kloppen, al heeft hij Mij meermalen van de hand gewezen, nu is het nóg tijd. *Ik sta aan de deur om te kloppen. Als iemand nu nog Mijn stem hoort en de deur opendoet, Ik zal tot hem inkomen!* Wat zou deze nodiging moeten dienen om de lauwe en trage Laodiceeërs op te wekken om de deur open te doen.

Toepassing

Nu wordt het tijd, dat wij nog wat meer zeggen over ieders verschillende situatie. De grote vraag is daarbij: *is Jezus al in ons hart gekomen zoals we beschreven hebben, of staat Hij bij ons nog buiten aan de deur van het hart te kloppen?* We hebben verschillende dingen over de zalige komst van Christus in het hart gezegd. Als we die heel eenvoudig toepassen op onszelf, hoe spoedig zullen we dan ontdekken of wij dat

komen van Christus in ons hart door ervaring kennen of niet!

? Mijn vrienden, Christus is nog niet gekomen in het hart van u bij wie de Dagonen en de andere afgoden nog op de troon zitten. Het is dan onmogelijk dat Christus binnengekomen is. Waar de ark komt, moet Dagon vallen, leren we in 1 Samuël 5. Beide kunnen niet op éénzelfde plaats regeren. Als de Heiland ooit in uw hart gekomen is, dan zou u de taal van Efraïm hebben verstaan en dan zou u ook gezegd hebben wat in Hosea 14:9 staat: "*Wat heb Ik meer met de afgoden te doen? Laat ze varen.*"

? Nog eens, waar Jezus intrek neemt, gaat een licht op. Als de zon opgaat, verdwijnt de duisternis. Als u dus God niet werkelijk kent, en ook uzelf en Christus niet, dan is Christus niet in uw hart gekomen.

? Waar Jezus Zijn intrek heeft genomen, daar heeft men zijn hart voor Christus ingeruimd. Daar heeft men zijn hart zoals het was aan Hem overgegeven. Toen klonk het:

*Neem u mijn hart, het komt U toe;
het is der vreemde heren moe!*

Maar u hebt daar nog geen kennis aan, als ge uw hart voor uzelf houdt en het aan de zonde en de wereld geeft.

? Waar Jezus Zijn intrek in de ziel heeft genomen, is ook Zijn hele gevolg. Dan heeft men innige en ware liefde tot de vromen, en men heeft het meest lief die het meest teer zijn in godsvrucht. Dat de liefde tot hen die God vrezen een kenmerk is van de inwoning van Christus, leert Johannes in 1 Johannes 4:12: "*Indien wij elkander liefhebben, zo blijft God in ons.*" Dus als u deze mensen haat, hen smaadt en lastert, en hun hooguit om de een of andere bijbedoeling liefde bewijst, dan laat u zien dat Christus nog niet in uw hart gekomen is.

Wat bent u ongelukkig als u dit mist! Want dan mist u Jezus, de Zaligmaker. Dan mist u alle heil, en gaat u voor eeuwig verloren. Nu staat Hij nog te kloppen, te roepen, te nodigen. Dat heeft Hij nu opnieuw het hele, bijna vervlogen jaar gedaan, en u hebt geweigerd. U hebt niet gewild. Hoe zult u ontvlieden, mijn beste medemens, als u op zo'n grote zaligheid geen acht geeft? Als u zo naar de eeuwigheid gaat, hoe zal dan het verwijt van de gesloten hemeldeur waarvoor u komt te staan, voor eeuwig aan de gesloten deur van uw hart knagen! Dan zal al uw roepen: "*Heere! Heere! doe ons open!*" u ook niet kunnen baten. Als u hier niet naar Jezus' stem hebt willen luisteren, dan zal Hij naar uw stem ook niet luisteren. Dan zal het zijn: "*ga weg van mij, Ik heb u nooit gekend!*" Moge God het eens in uw hart doen indringen.

En u die al enige tijd er wat mee bezig geweest bent, het jaar is al zo ver voorbij en u bent nog dezelfde. U blijft op uw oude weg. Hoelang zult u nog op twee gedachten hinken? Kom, nu of nooit, nog vóór dit **oudejaar** helemaal voorbij is, moet u Christus in uw hart laten komen. Het is: *heden, terwijl u Zijn stem hoort!*

Zijn er hier mensen, bij wie het wat verder gegaan is, die ervan overtuigd zijn hoe goed en noodzakelijk het is dat het hart zich voor Christus opent?

Maar zij zeggen: *ik kan het niet. Ik merk dat ik er niet toe bij machte ben.*

Tegen u wil ik zeggen: dat is waar, u kunt die ijzeren sloten en koperen grendelen niet verbreken. U bent dood en kan niet horen. U kunt de deur niet opendoen. Maar het blijft wel uw plicht. God heeft en houdt rechtvaardig Zijn eis tegenover u.

Maar wat moet u nu dan doen, terwijl u niets kunt doen?

Het antwoord is: als redelijke mensen steeds in de weg van Gods instellingen gaan, met een zuchtend hart tot God vluchten en om Zijn Geest bidden. Het was onder de prediking van Paulus, dat Lydia's hart geopend werd.

Bied uw dood en onmachtig hart aan Christus aan! Waar de Wet van u eist dat u moet horen en de deur open moet doen, terwijl uw dodelijke onmacht het voor u onmogelijk maakt dat gebod op te volgen, daar komt nu het Evangelie tussenbeide! Dat biedt u in zijn beloften die genade aan, die u daarvoor nodig hebt. Wat is dat een oneindige liefde voor zondaren! Bent u doof, zodat u de stem van Jezus of Zijn kloppen niet kunt horen? Het Evangelie zegt in Jesaja 29:18: *'te dien dage zullen de doven horen de woorden van het Boek.'* Bent u een dode, het Evangelie belooft in Johannes 5:25: *'voorwaar, voorwaar zeg Ik u: de ure komt, en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem van de Zoon van God, en die ze gehoord hebben, zullen leven.'* Zijn de sloten zo sterk en kunt u de deur niet openen? Jezus verklaart in het Evangelie, dat Hij de sleutel Davids heeft en dat Hij opent. Kom dan, laat het gebod in een gelovig gebed veranderd mogen worden, en pleit bij de Heere op deze en andere beloften!

Mijn vrienden, er zijn er onder u die besef hebben van het kloppen door de Geest van Jezus. U hebt meermalen uw hart Hem aangeboden en ook wel eens geroepen: *kom in, u gezegende des Heeren; waarom zoudt u buiten staan?* Tegen u wil ik ook nog enkele dingen persoonlijk zeggen.

Hebt u nu al gemerkt, waar het u aan schort dat Jezus nog niet in uw hart gekomen is? U hoort Zijn stem niet zoals u die zou moeten horen. U luistert te veel naar de vreemde stemmen van uw redenerend ongelooft, van uw wettisch ingestelde hart, en van de aartsvijand van uw zielen. Naar al die stemmen luistert u, en die maken dikwijls van binnen zo'n geraas, dat u nauwelijks het geluid van Jezus in het Evangelie kunt horen.

Wij hebben in de uitleg van de tekst al de stemmen opgesomd, waarmee de Heiland ook tegen u in het Evangelie spreekt, in het bijzonder de stellige uitnodiging, dat ook u in het bijzonder bedoeld wordt. We hebben gewezen op de stem die tegen u zegt: haast u en kom af, Ik moet heden, vandaag nog in uw huis en hart zijn. Mocht u daar eens naar luisteren en die stem horen!

U zegt: 'Ja, ik kan soms nog wel geloven, dat Jezus mij bedoelt, en dat Hij mij roept en nodigt, maar ik ondervind dat ik totaal onmachtig ben; ik kan de deur niet open krijgen.'

Dat is zo, maar schuift u er ook nog meer grendels voor door al die bezwaren en dat geredeneer? Ik ben bang dat u dit al te veel doet. Het is waar, die grendel van het ongelooft is zo zwaar, dat u die niet kunt wegschuiven, maar Jézus is er toe in staat. Die kan en wil het doen. Zing daarom:

*O Jezus, geef mij te geloven.
Schenk u mij Geest en kracht van boven.
Scheur u het slot eens van mijn hart,
die grendels, die U houden buiten.
Gij kunt alleen mijn hart ontsluiten,
Uw macht zelfs koop 'ren deuren tart.*

'Ja maar, zegt u misschien, het is niet alleen mijn onmacht, die Jezus buiten houdt, maar ik zie duidelijk dat het vooral door mijn onwilligheid komt.'

Het is waar dat de onwil aan uw kant is en niet aan de kant van Jezus. Dat gelooft u werkelijk. Wel, verneder u dan over die onwilligheid die vijandschap tegen God is,

maar werp u tegelijk met die onwilligheid op Christus, Wiens werk het is om ook de grendel van uw onwil weg te nemen. Hij kan, en wil, en zal het doen.

Zijn er onder u die wensen dat Christus Zijn intrek in uw ziel neemt? Laat dit besef u dan leiden en bemoedigen. Het is uw plicht maar tegelijk ook uw hoogste belang om te komen tot een grotere, een duidelijker en nauwkeuriger kennis van Jezus' woord, zoals die in het Evangelie tot u komt. Als u dit goed begrijpt, zal dat alle moeilijkheden en bezwaren wegne men, die u ooit kunt inbrengen.

Waarom wilt u toch niet horen, dat Jezus' stem het zuivere Evangelie is, en dat Hij Zijn genade volstrekt vrij en om niet aan u wil schenken? Dan zouden al die bedenkingen wat betreft uw onwaardigheid, uw onmacht en ongeschiktheid geen steek meer houden, maar dan zou ge uw hart voor Hem openen, zodat Hij Zijn intrek in uw ziel kan nemen. Nu, de Heere Zelf opene door Zijn Geest uw oren, zodat u de stem van Jezus op de juiste manier verstaat!

Gelovigen, ziehier uw voorrecht, uw plicht en uw troost. Dat zijn de drie dingen, waar ik nog even met u over spreken moet.

Uw voorrecht

- Ja, u hebt Jezus stem gehoord; u hebt de deur van uw hart voor Hem mogen openen en Hij heeft intrek in uw zielen genomen. Is dat niet zó toegegaan als wij het omschreven hebben? We zijn ervan overtuigd dat dit zo is, wat de kern van de zaak betreft. Denkt u nog wel eens aan de tijd toen u Jezus tot Koning inhuldigde in uw ziel, toen Hij Zijn intrede in uw hart nam om er bezit van te nemen? Wat was dat een zalige tijd! Verwonder u in aanbidding! Elizabeth riep met verwondering uit: *"vanwaar komt mij dit, dat de moeder des Heeren tot mij komt?"*

U mag gerust met veel meer verwondering uitroepen: vanwaar komt mij dit, dat de Heere Zelf tot mij komt? Het antwoord zal spoedig klinken: het komt door de eeuwige, vrijmachtige liefde van de Vader, Die nu juist uw slechte en verdorven hart voor Zijn Zoon uitkoos. Het komt door de vrije zondaarsliefde van Jezus, Die gaarne omgaat met tollenaars en zondaren. Hij koos de beestenstal van Bethlehem uit om er geboren te worden, bóven het hof van Herodes en de paleizen van Jeruzalem. Zo heeft Hij ook uw goddeloos hart uitgekozen boven dat van mensen die veel braver en geschikter zijn! Eeuwig, eeuwig moge de eer worden toegebracht voor deze vrije genade!

- Daarbij, u mag Jezus' stem nog steeds horen! Nu eens is het een stem van vertroosting, dan weer van opwekking, dan van aanmoediging en dan van bestraffing. Ik zou u kunnen herinneren aan veel tijden en uren, onder de bediening van het Woord en het sacrament of in verborgen en eenzame plaatsen, waar Jezus een gepast woord naar uw toestand en uw weg gesproken heeft. Daarvan moet u toch zeggen: *"dit is de stem van mijn Liefste, ziet Hem. Hij komt springende op de bergen en huppelende over de heuvelen!"*

Uw plicht

- Wat moet u verblijd zijn over het inwonen van Christus in uw hart. Wat moet u veel óp hebben met Hem Die in u woont! We zijn immers in onze schik als een vriend, op wiens gezelschap wij gesteld zijn, ons komt bezoeken. Jezus is onze beste Zielenvriend!
- Als Jezus in uw hart is gekomen, moet u zorgen dat er steeds werk voor Hem is!

Waar Hij is, daar is Hij niet graag zonder werk. Hij vertrok spoedig van plaatsen waar Hij geen werk vond, maar waar werk was, blééf Hij. Dat kunt u lezen in de evangeliën. Zo is het nog.

- Hoeveel werk hebt u niet voor Hem! Hij is een Profeet; en hoe nodig is het voor u, blinden en onkundigen in uzelf, dat Hij u voortdurend leert. Hoe hebt u ook steeds Zijn priesterlijke werk nodig! U kunt en mag op betere gronden dan Micha zeggen: *nu weet ik, dat de HEERE mij weldoen zal* (Richteren 17:13), nu ik deze door Hemzelf aangestelde Hogepriester in mijn hart ontvangen heb.
- Zucht en klaagt u over allerlei verdorvenheden die in u woelen? Wel, Hij Die in u woont, is een machtige Koning. Maak maar veel gebruik van Hem. In en door Hem alléén kunt en zult u overwinnen.
- Dan nog iets: hoe luistert u eigenlijk naar Zijn stem? Bent u vaak bezig om te horen en te luisteren? Is Davids houding uiteindelijk ook de uwe: "ik zal horen, wat de Heere spreken zal?" Onderscheidt u Jezus' stem ook genoeg van die van vreemden? Of luistert u nog te veel naar vreemde stemmen, en wordt u daardoor heen en weer geslingerd?
- Welk een plicht hebt u ook om steeds de deur van uw hart voor Christus open te houden! Mag ik u vragen, hoe het op dit punt met u gesteld is? Heeft de Heiland de vrije toegang tot uw hart? Kan Hij er voortdurend naar Zijn welgevallen binnenkomen? Of vindt Hij ook bij u wel eens een gesloten deur? Zijn er bij u dikwijls niet veel sloten en grendels van wereldliefde, ongelof, lauwheid en traagheid, die Hem buiten houden? Hoe schadelijk en verkeerd, hoe nadelig is dat voor u! Jezus komt nooit in het hart, of Hij brengt wat mee. Hiervan berooft u zich door uw verkeerde manier van doen.
- U moet al meer en meer de deur voor Hem opendoen door u er steeds meer op te richten Hem levendig en hartelijk te kennen. Pleit toch veel op deze belofte: zij zullen kennen, en vervolgen de Heere te kennen. Laten er toch meer geloofsuitgangen naar Hem zijn. Hoe wijder ge uw hart voor Hem door het geloof opent, met des te meer schatten kan Jezus binnentrekken. Tracht daarom uw liefdesuitgangen naar Hem ook sterker te doen zijn. Het water van de Geest moet in uw leven steeds hoger stijgen. Zijn er onder u die moeten klagen dat Jezus voor hun gevoel uit het hart is weggegaan, dat Hij buiten staat, dan is de weg u aangewezen. Het is en blijft dezelfde weg. U moet Zijn stem horen en de deur opnieuw voor Hem openen. Dan zal Hij opnieuw bij u Zijn intrek nemen.

Uw troost

Ten slotte mag ik u wijzen op de bronnen van troost voor u, kinderen van God.

- Als Hij eens bij u Zijn intrek genomen heeft, dan zal Hij, wat uw staat voor God betreft, eeuwig in u blijven om u te leiden, te leren, te besturen, te beschermen en te vertroosten. Hoe veilig bent u met zo Iemand Die in u woont! Wie of wat zou u kunnen deren?

Julius Caesar zei eens tegen een schipper, die vreesde dat hij vergaan zou: *vrees niet, want u hebt Caesar aan boord!* Maar u mag terecht zeggen: *vrees niet, want ik heb Jezus aan boord.*

- Hebt u Jezus' stem gehoord, hebt u de deur voor Hem geopend en is Hij bij u binnengekomen, dan zult u ook Zijn zalige stem horen: *'kom, u gezegende des Vaders!'* Dan zal Hij ook voor u de hemelpoort openen. De dwaze maagden zullen dan tevergeefs staan kloppen, en roepen: *"Heere! Heere! doe ons open!"* Maar de poort zal dan voor u openstaan. Jezus zal dan het bevel al gegeven hebben: *doe de poorten open, zodat het rechtvaardige volk kan binnengaan.* Dan zult u voor

eeuwig binnegaan in de vreugde van uw Heere.

Daarom mag ik nu eindigen:

Wil toch, lieve Heiland!

komen in ons hart, als in Uw hof.

't Zal door vreugde ingenomen eeuwig zingen Uwen lof.

U zijn hope niet verbloemen,

noch verhelen zijne smart,

maar U Overwinnaar noemen,

de Beheerser van mijn hart.

AMEN

6. HET GEESTELIJK EN ALLERAANGENAAMST ONTHAAL DER ZIEL, DOOR CHRISTUS. III

Voorgesteld uit Openbaring 3 : 20c

"En Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij."

Toen wij u de eerste keer deze woorden voorlazen, hebben wij het verband, waarin ze voorkwamen, beschouwd. Wij zagen tevens, hoe in dit vers de liefderijke Heiland betuigde, wat Hij deed: Hij stond aan de hartedeur van deze verwaande Laodiceërs te kloppen. Wij hebben deze verrichting van de Heiland tezamen overwogen. Vervolgens hebben wij met elkander de hartelijke aandrang gezien, die Hij gebruikte om binnen te komen. Het was: "Indien iemand Mijn stem hoort, en de deur opendoet, Ik zal tot hem inkomen."

Maar hier blijft het niet bij. Hij belooft tot verdere aandrang in deze woorden: "En Ik zal avondmaal met hem houden, en hij met Mij." Dit is de stof, die wij nu behandelen moeten. Aanprijzing heeft dezelve niet nodig, want de enkele voorlezing prijst die genoegzaam aan. Wij merken toch aanstonds, dat dezelve het innige en verborgene van het inwendig Christendom behelzen. Dat verborgen Manna, die witte keursteen, die niemand kent, dan die hem ontvangt.

Ook zal dezelve ulieden niet ongepast in dit uur voorkomen, daar de bediening van het Avondmaal gisteren en de vorige rustdag in ons midden gehouden is. De overweging onzer woorden zal ons gepaste aanleiding geven om ook naar die omstandigheid een woord ter toeëigening te spreken.

Ach, dat de Heere spreker en hoorder zo mocht voorkomen, dat onbekeerde mensen hun gemis mochten zien, en op deze heerlijke zaken verliefd worden, en dat des Heeren gunstgenoten niet alleen de nasmaak van hetgeen zij genoten hebben, ontvangen mochten, maar ook opnieuw de zalige ervaring ervan genieten mochten. De Heere zij daartoe in ons midden. Amen.

Wij zullen in de behandeling dezer woorden

1. Die op zichzelf beschouwen.
2. Zien, hoe zij als een aandrang om binnengelaten te worden, met recht worden aangevoerd.

1. **Wat de woorden op zichzelf betreft**, letten wij:

- A. kort op de personen, aan wie hier beloofd wordt, tezamen feest te zullen houden. Het is: *Ik met Hem, en Hij met mij.*
- B. Op de feestmaaltijd zelf. Het is: *avondmaal tezamen houden.*

A. Wat het eerste betreft, de personen namelijk, die zijn zeer verschillend.

1. De een, die hier spreekt, is de dierbare Christus, Die wij de eerste keer, toen wij over deze woorden spraken, nader beschouwd hebben als de Amen, de Getrouwe, de waarachtige Getuige, het Begin der schepping Gods, zoals Hij in het 14de vers beschreven wordt. Waarlijk een uitmuntend en verheven Persoon, de Godmens Christus Jezus.
2. De andere persoon is in het algemeen een arme, blinde, naakte, verwaande Laodiceër, die aan alles gebrek heeft, en tevens zo verwaand is, dat hij zich

inbeeldde, dat hij rijk en verrijkt was en geen dings gebrek had, dus lauw, trots, ijver loos en laatdunkend. Het is bij dezen aan wiens deur Hij stond te kloppen, en die Hij dit Zijn groot heil aanbood. Echter nader, voorzover zij het dadelijk zouden deelachtig worden en genieten, zijn het dezulken, die in geloofseerbied Zijn stem hoorden, en in geloofsgehoorzaamheid hun harte deur voor Hem openden, want zo luidt de conditionele voorstelling: "Indien iemand Mijn stem enz."

Dus zijn het dan diegenen, die dit voorrecht deelachtig worden, die de roepstem van het zalig Evangelie in acht nemen, en dezelve eerbiedig opvolgen, gelovig amen zeggende op het Goddelijk getuigenis.

Zulken, die de grendelen van het ongeloof en vijandschap weggeschoven hebbende, de deur hunner harten voor Christus zo geopend hebben, dat Hij de vrije ingang in hun zielen kreeg, en er met al Zijn Godheid en goedheid introk.

Welke twee verbazend verschillende personen!

De een: de hoge, heilige en volzalige God. De andere: de zondige, ellendige, in zichzelf dood en doemschuldige zondaar! Nimmer is er een maaltijd van zulke verschillende gasten gehouden. De arme, kreupele Mefiboseth mocht zeggen: "Wie ben ik, dode hond, dat ik brood zal eten aan des konings tafel? Maar wat is dat, vergeleken bij dit geval! Hij was nog van koninklijke afkomst, een nakomeling van Jonathan, David hals- en hartsvriend.

Maar hier is de gast een nakomeling van Adam, Gods vijand, die bij zijn vergaande armoede nog in een allerellendigste staat gedompeld, alle verachting verdient, en een hater en vijand Gods van natuur is.

B. Tegen deze zegt de Heiland echter: "Ik zal Avondmaal met u houden, en gij met Mij". U ziet, dat de belofte tweeledig is: *Ik met Hem, en hij met Mij*.

Die zaken zijn onderling zo nauw aan elkander verbonden, dat wij in nodeloze herhalingen zouden vervallen, indien wij op zichzelf beschouwen wilden. Laten wij die dan in algemeen overwegen, en zien wat het is, dat Jezus met de ziel en de ziel met Christus avondmaal houdt.

- Dat de gemeenschap met Jezus en het genieten van Zijn volzalige heilgoederen meermalen onder het zinnebeeld van *een maaltijd* voorkomen, is bekend. Zo worden Jezus en Zijn volle heilgoederen bij een verkwikkelijk onthaal vergeleken, voorgesteld en aangeboden: Spreuken 9, waar de Opperste Wijsheid voorkomt, als haar huis gebouwd, haar slachtvee geslacht hebbende, en haar gehele tafel toegericht, nodigende en roepende: komt, eet van mijn brood, en drinkt van de wijn die Ik gemengd heb. Zo horen wij ook de hemelse Zielbruidegom in het lied der Lieder, dat van Salomo is, uitroepen: "Eet vrienden, drinkt, en wordt dronken, o liefste! (Hooglied 5 vers 1). Zo betuigt David, dat de Heere zijn tafel toerichtte tegen over zijn tegenpartijders, en zijn beker deed overvloeien. Zo beloofde de Heere in Jesaja 25, dat Hij op de berg Sion alle de volkeren een maaltijd zou bereiden, een maaltijd van reine wijn, van vet vol mergs, van reine wijnen, die gezuiverd zijn, dat niet anders, dan de toediening van des Middelaars heilvolle genadegoederen te kennen geeft. Vergelijkt hiermede Lukas 14 en bijzonder Matthéüs 22, waar het *een avondmaal* genoemd wordt.
- Bijzonder wordt ook de volkomen genieting van die goederen in de zalige heerlijkheid onder het zinnebeeld van *een avondmaal* voorgesteld. Zo zegt de Engel aan Johannes in Openbaring 19 vers 9: "Schrijft: zalig zijn ze, die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams!"

In onze woorden denken wij, dat voornamelijk gezien wordt op de heugelijke genieting van die verbondsgoederen in de tijd, doch alzo het volkomen genot in de hemel er een gevolg van is, denken wij, dat zulks niet moet uitgesloten worden, zijnde het ene maar de eerstelingen, en het ander de volle oogst.

Laten wij dan eerst zien, waarin dit onderling avondmaal houden hier in de tijd, en dan, waarin dit hiernamaals bestaan zal.

1. Wat het onderling Avondmaal houden in de tijd betreft, dit kunnen wij tot deze drie zaken brengen. Het bestaat toch:

- a. in een gemeenzame omgang met elkander.
- b. in een onderling onthalen van elkander.
- c. in een berustend vergenoegen van de een in de ander.

Overwegen wij elk dezer drie stukken in het bijzonder wat nader.

a. Wij zeiden, dat het bestond in een gemeenzaam verkeer met elkander.

Maaltijden worden alleen onder gemeenzame vrienden, ter onderhouding en aankweking van die vriendschap, gehouden. Daarom worden die ook vriendenmalen genoemd, en op zulke maaltijden heeft dan ook de gemeenzaamste omgang plaats.

Zo is het ook hier. De dierbare Heiland houdt avondmaal met Zijn gelovig bondsvolk, en zij met Hem, door een allernauwste gemeenschapsoefening en omgang met elkander. Wij kunnen dit stuk in de bijzonderheden, waarin het bestaat, behan delen.

Dit gemeenzaam verkeer zal bestaan:

- (1) In een onderling bezoeken van elkander. Jezus openbaart Zich menigmaal op het ongedachtst en onverwachtst aan de ziel, zeggende tot haar: "Ziet, hier ben Ik!" Springende menigmaal over al die bergen van ongelooft en zwarigheden, over al die heuvelen van moedeloosheden en nederbuigingen, die Zijn komst in de weg schenen te staan. En de ziel van haar zijde vindt het nergens zaliger, dan dat zij haar opwachting bij Christus maken mag. Hiervandaan is dat het ene ding, dat zij begeert, dat zij ook zoekt, om al de dagen haars levens te mogen verkeren in des Heeren voorhoven. Daarom zijn haar de eenzame en verborgen plaatsen zo begerlijk, dat zij verlangt om in het eenzaam met God gemeenzaam te mogen verkeren.
- (2) Het zal bestaan in dat onderling gemeenzaam samenpreken, zoals een vriend met zijn vriend. Als vrienden onderling tezamen maaltijd houden, zijn zij het gemeenzaamst in het spreken. Zo is het ook hier. Jezus van Zijn zijde spreekt gemeenzaam tot de ziel, niet alleen door Zijn Woord, maar ook door Zijn Geest tot het hart, wanneer Hij de kostelijke beloften van het Evangelie haar met licht doet aanstralen, zodat zij zeggen moet: "Dit is de stem mijns Liefsten." De ziel van haar zijde zegt met David: "Ik heb U mijn wegen verteld." O, wanneer zij zo met de Koning aan de tafel zit, heeft zij ook haar verzoekschriften in te leveren. Dan neemt zij die tijd waar om haar belangen Hem voor te stellen. Dan heeft zij in een of ander duister geval wat te vragen. Dan eens deze of gene begeerte Hem voor te stellen, hetzij voor haar persoon in haar uit of inwendige belangen, hetzij voor haar naastbestaanden, hetzij voor haar geestelijke broeders en zusters, hetzij ten opzichte van de kerk in het algemeen, hetzij ten opzichte van het land van haar inwoning.

Met één woord, als zij zo in des Konings tegenwoordigheid verkeren mag, heeft zij zovele en zo velerlei noden voor te stellen, kinderlijk, gul en eenvoudig, dat zij dan dikwijls tijd te kort schiet. O, het gaat haar dan net als Esther, die, toen zij bij Ahasveros ter maaltijd was, die tijd waarnam, om haar verzoeken in te leveren.

- (3) Ja nog eens, als zij onderling zo gemeenzaam verkeren, openbaren zij elkander hun innigste en diepste geheimen: Jezus aan Zijn kant houdt niets voor de ziel achter. Het is dan: "Zou Ik voor Abraham verbergen, wat Ik doe?" (Genesis 18). Of: "Zijn verborgenheid is met de oprechten" (Spreuken 3 vers 31). O, wat wordt de ziel meermalen op zulke tijden in het geheimste van Gods Koninkrijk ingelaten, en het haar gegeven de verborgenheden van Gods Koninkrijk te verstaan! Daarom verstaat een eenvoudige vrome, die verwaardigd wordt bij de Heere en zijn hart te leven, meer van het innige en wezenlijke van de Godsdienst, dan de grootste onbekeerde geleerde met al zijn letterkennis. De laatste verstaat alleen de woorden en klanken der zaken, maar een vrome verstaat de zaken der woorden.
- Maar de ziel van haar zijde openbaart dan ook niet minder haar geheimen. Hoe gul en eenvoudig legt zij dan haar gehele weg voor Hem open, haar goed en slecht, haar zuur en zoet, haar donker en licht. Zij houdt dan niets achter. Al haar omstandigheden openbaart zij Hem gul en kinderlijk. Haar tobkend, wantrouwend, ongelovig woelen, de verdorvenheden van haar boos hartsgestel openbaart zij aan deze Zielevriend, ja zelfs dat, hetwelk zij aan geen mens, haar vertrouwdste vriend niet zou durven openbaren, dat stelt zij Jezus dan onbewimpeld voor.
- (4) Eindelijk, dit gemeenzaam verkeer zal ook bestaan in een teder, ootmoedig, gezet verkeer met de Heere. Naderende de Heere tot de ziel, zodat zij in het licht van Zijn aangezicht mag wandelen en zij over geen verberging noch wijking te klagen heeft. En de ziel van haar zijde nadert tot Hem. Dit was dat nabij zijn, hetgeen Asaf zo goed was, volgens Psalm 73 vers 28, waar men de naderingen van God, en tot God lezen kan. Beide is de ziel goed en zalig.

b. Maar vooral, zeiden wij, bestond dat onderling avondmaal houden in een onderling onthalen van elkander. Dit is toch mede het voorname doel van een maaltijd. Beschouwen wij dit in dit avondmaal een weinig nader.

I. Jezus, die gulle en vriendelijke Gastheer, onthaalt de ziel aan de tafel van het Evangelie en der bondszegelen. Daar zet Hij de kostelijkste en aangenaamste gerechten voor, spijzen, die de ziel voeden, verkwikken, versterken en vervrolijken. Komt, laten wij eens enige van deze gerechten, die de Heiland ons laat opdienen, beschouwen.

(1) Hier hebt u vlees, brood en wijn, namelijk Hemzelf, want Hij is dat ware Levensbrood, Dat uit de hemel is nedergedaald. Hij geeft Zijn eigen vlees en bloed. Zijn vlees toch is waarlijk spijs, Zijn bloed is waarlijk drank (Johannes 6). Dit nu geeft Hij hun te eten, dat is: te genieten, als Hij hun niet alleen die zielespijs voorzet, aanbiedt en haar in de nodiging van het Evangelie recht en vrijheid geeft om toe te tasten, roepende tot de slechte zondaar: kom, eet van Mijn brood en drink van de wijn, die Ik gemengd heb, maar als Hij de ziel dan dadelijk ook de geloofshand schenkt om te nemen. Ja, een geloofshand om het door geloofstoeëigening te eten, te gebruiken, zich te eigenen, hetgeen alles levend, natuurlijk, eenvoudig en duidelijk in de handelingen der communicanten aan het avondmaal wordt afgetekend en afgebeeld. O, wanneer de ziel dan met zulk een levend geloof zich Christus toeëigent, ervaart zij ook de zielvoedende en zielversterkende kracht dezer spijs. Dan zegt zij tevens met verwondering over het oneindige, laagneerbuigende van Jezus' zondaarsliefde: "Wie ben ik, dode hond, dat ik brood mag eten aan des Konings tafel, ja, dat ik Jezus eigen vlees mag eten?" Ja, dan zegt zij, hoewel in een geheel andere zin dan de ongelovige Joden het eertijds zeiden: "Wie is Deze, dat Hij ons Zijn eigen vlees te eten geeft?" Zij roept er in verwondering over uit:

O welk een wonder avondmaal!

*De nodigende Koning
 Is Zelf de spijs en 't zielsonthaal,
 Schoon in Zijn Hemelwoning;
 O wonder, die in d' eeuwigheid
 Bekleed met glans en majesteit,
 Is op Zijn troon gezeten,
 Die wordt hier op een wond're wijs,
 Mijn arme ziele tot een prijs,
 En door 't geloof gegeten.*

Ja, dan onthaalt Hij de ziel ook op alle zielvervullende weldaden, op des Heeren goed, dat koren, die most en die olie, de jonge schapen en runderen tot welke zij, naar de heilbelofte van Jeremia 31 toevloeien.

(2) Verstaat er al die kostelijke heilweldaden door, die Hij verworven heeft, als daar zijn: de verzoening door Zijn bloed, de vrede met God, de Geest der verlichting en vernieuwing, de aanneming tot kinderen. Met één woord: alle rechtvaardigende en heiligende genaden, die wij deelachtig worden door het gelovig aannemen en omhelzen. Als zij dus hun mond wijd open doen, wordt die ook rijkelijk met dit goed vervuld.

(3) Maar als Hij op een bijzondere, buitengewone wijze met de ziel avondmaal houdt, zet Hij hun ook banketwerk voor. Ik druk mij zo uit om bij het zinnebeeld van een maaltijd te blijven. Dat zijn die goederen, die tot verkwikking en troost dienen, haar schenkende die uitlatingen van Zijn gevoelige liefde, van Zijn verkwikkende genietingen, haar volop van alles schenkende, zodat haar ziel met smeer en vetigheid verzadigd wordt, en zij juicht met vrolijk zingende lippen.

Dit altoos te genieten, zonder afbreken, zou de ziel niet nuttig zijn. Echter behaagt het des Heilands liefde om Zijn volk nu en dan op zulk een bijzondere, verkwikkende wijze te onthalen en te vergasten. Dit doet Hij in een meerdere of mindere mate, wanneer Hij de zielen Zijner gunstgenoten onder de bediening van woord en bondszegelen eens op een bijzondere wijze opwekt en verlevendigt, haar zo leidende in die grazige weiden, haar voerende aan zeer stille wateren (Psalm 23). .

Wanneer zij zo de zoetheid en verkwikkende kracht van de genademiddelen uit zalige bevinding ervaren mogen, zodat zij uit moeten roepen met de Psalmist in de 63ste Psalm: "Voorwaar, ik heb U in het heiligdom aanschouwd, ziende Uw sterkte en Uw eer", worden zij gedrenkt uit de beken Zijner wellusten, als Hij hun onder de bediening van het avondmaal wel eens op een gevoelige wijze voorkomt, zodat zij zeggen moeten met de bruid: "De Koning heeft mij gebracht in de binnenkamer (Hooglied 1). Hij voert mij in het wijnhuis (Hooglied 2).

(4) Nog eens, de Heere Jezus onthaalt op die wijze Zijn arm volk, als Hij eens op een buitengewone wijze hun geloof opwekt en verlevendigt, zodat zij niet alleen met een levendige toeëigening de belofte voor zichzelf omhelzen, maar dat hun geloof doortrekt, zodat zij ook dat verband voor zichzelf omhelzen, dat de Heere tussen genade en zaligheid gelegd heeft, wanneer Hij hun staat bijzonder opklaart, zodat zij weten in Wie zij geloofd hebben, en van hun aandeel aan de verbondsgoederen verzekerd worden; de Geest zo getuigende met hun geest, dat zij kinderen Gods zijn, zodat zij hun betrekking op Hem met geen opgraven te zoeken hebben, maar dezelve bij Goddelijk licht klaar inzien.

(5) Verder onthaalt Hij hen, als Hij Zich op een bijzondere wijze in Zijn nabijheid aan hen ontdekt, zodat zij deze beminnelijke Ereking in Zijn Goddelijke schoonheid zo van nabij te zien krijgen, dat zij als verrukt en in verwondering worden opgetogen, terwijl Hij Zich aan hen openbaart, zoals Hij niet doet aan de wereld.

(6) Nog eens, Hij onthaalt de Zijnen in zulk een verkwikkende mate, als Hij Zich in Zijn liefde op een gevoelige wijze aan hen uitlaat, wanneer zij nadrukkelijk in Zijn eeuwige, vrije verkiezingsliefde worden ingeleid, of in Zijn lijdende verzoeningsliefde in de tijd, of in de vrije ontfermende liefde in de genadetijd, of Zijn liefde zo verrukkend machtig in hen uitstortende, dat zij met de bruid moeten uitroepen: "Ondersteun mij met de flessen, versterk mij met de appels, want ik ben krank van liefde." Dit kan wel eens in die mate en trap plaatshebben, dat het lichaam er bijna onder bezwijkt, en zij het als niet dragen kunnen, maar wel eens moeten uitroepen, gelijk Rutherford elders van zichzelf zegt, dat hij getuigen moest: "Heere, houd wat in, want de lederen zak zou bersten."

(7) Ja, Hij onthaalt hen, als Hij in ongelegenheden, noden en posten met Zijn vertroostende invloeden op een bovengemene wijze de ziel voorkomt, wanneer Hij naar het hart van Jeruzalem sprekende, hun buitengewoon toeroept, dat hun strijd vervuld en hun ongerechtigheid verzoend is. Als Hij hun met nadruk deze en gene beloften, gepast naar hun omstandigheden met zulk een Goddelijk licht en klaarheid op het hart drukt, dat zij gemoedigd en volvrolijk in het midden van die kruiswegen verkeren mogen. Dan spreekt Hij tot hun zielen van vrede, en zegt tot hen: "Ik ben uw Heil!"

(8) Eindelijk, Hij onthaalt hen, als Hij Zijn volk in een zielverwijdende, verruimende en vervrolijkende gestalte brengt. Dit is een gevolg van het voorgaande. O, dan heeft de ziel vreugde op vreugde, volgens de heilbelofte in Jeremia 39.

Ziedaar, iets gestameld hoe de dierbare Christus Zijn volk wel eens op een bijzondere wijze onthaalt en vergast. Maar zoals wij daarnet al gezegd hebben, is dit geen gewone kost. Dit geschiedt nu en dan op bijzondere tijden, gewoonlijk in de eerste tijden bij de eerste overgang, wanneer men de liefde van de ondertrouw genieten mag. Of in bijzondere gelegenheden in het vervolg, als Hij in Zijn vrijmacht eens een feestdag houden wil, als er een plechtige verbondsvernieuwing plaats heeft, als er eens een gedenkdag van het vorige gehouden wordt, als men tot bijzondere, buitengewone plichten zal geroepen worden. Eindelijk als er, óf een kruisweg ophanden, óf men dadelijk in een kruisweg is. Deze en dergelijke zijn de gewone tijden, waarin de Heiland Zijn volk op zulk een buitengewone wijze onthaalt.

Hier blijkt ook Zijn wijsheid en goedheid in. Werd dit dagelijks genoten, men zou er aan gewoon worden, en dus zou het die bijzondere smaak verliezen. Men zou er te veel in eindigen en de gevoelige genade zou onze Christus worden. Men zou dikwijls hoog gevoelend zich boven zijn medegelovigen verheffen, het onderscheid tussen hemel en aarde zou niet genoeg blijven. Om nu te zwijgen, dat ons lichaam dit op de duur niet zou kunnen dragen, en wij voor het werk van ons tijdelijke beroep onbekwaam zouden zijn.

Ziet, deze en dergelijke redenen kunnen ons de wijsheid van Jezus' handeling in dit stuk klaar ontdekken.

II. Dan, dit Avondmaal houden onderling zijnde, zo is ook dit onthalen onderling. Onthaalt de Heere Jezus hen, zet Hij hun zulke heerlijke gerechten voor, zij onthalen Hem ook van hun kant.

Maar eilieve, wat hebben deze arme, blinde, naakte en jammerlijke Laodiceërs Hem voor te zetten? Niets dan een schuldige, ledige, berooide ziel, die van ongerechtigheden krioelt, en die zo walgelijk is als een maandstondig kleed, zoals er eigenlijk in de grondtaal (Jesaja 64) staat. Dit is de enige kost, die zij van haar zijde heeft voor te zetten.

Maar dat is nu de stof van eeuwig aanbiddende verwondering. Dat is nu de afgrond van vrije genade, dat Jezus nu die schotel aangenaam is, dat Hij daar niet alleen van walgt, maar dat Hij verklaart, dat zulks Zijn aangename en verkwikkende spijs is. Zo spreekt Hij er Zelf van, toen die Samaritaanse vrouw haar vuil en onrein hart Hem ter zaliging overgaf. Toen was Hij door die spijs zo verkwikt, dat Hij weigerde enig ander voedsel te gebruiken, hoewel Hem tevoren gehongerd had. "Het is Mijn spijs", zei Hij tot Zijn discipelen, toen zij Hem ten eten nodigden, "het is Mijn spijs, dat Ik doe de wil Desgenen, Die Mij gezonden heeft, en dat Ik Zijn werk volbreng" (Johannes 4).

O, als Jezus maar zondaren zaligen mag, dan is het Zijn spijs. Wel, wie van ons zou die Zaligmaker zijn hart niet ter zaliging overgeven? Dit is het enige van onze kant, dat wij Hem als ons eigen goed geven kunnen.

Als wij Hem op wat anders onthalen kunnen, geven wij het Hem uit Zijn eigen hand. Dan moet Hij het eerst Zelf aan ons geven, eer wij het Hem geven, eer wij Hem onthalen kunnen. Maar op die tijd, als Hij het eerst geeft, dan kunnen wij echter ook Hem onthalen.

Dan is het, zoals de bruid zei: "Terwijl de koning aan de ronde tafel zit, geeft mijn Nardus zijn reuk." Ja, dan zegt men tot zijn kostelijke Zielsbruidegom: "Laat ons vroeg ons opmaken naar de wijnbergen, laat ons zien, of de wijnstok bloeit, de jonge druifjes zich opendoen, de granaatappelbomen uitbotten, daar zal ik U mijn uitnemende liefde geven. De dudaïm geven reuk, en aan onze deuren zijn allerlei edele vruchten, nieuwe en oude, om mijn Liefste! die heb ik voor U weggelegd. (Hooglied 7 vers 12 en 13).

Wanneer de ziel haar Liefste zo krijgt te onthalen op de mirre van ootmoedige en boetvaardige tranen, op de specerijen van een levend en vast geloof, op de honing en honingraat van ongeveinsde en zoete liefde tot Hem, op de wijn van haar geestelijke blijdschap, sterkte en kloekmoedigheid, op de melk van oprechtheid en heiligheid, o hoe verblijdt zij zich dan niet! Niet alleen, dat Hij laag neerbuigt, dat Hij het haar eerst gegeven hebbende, Zich als verkwikt toont, door dat bij haar te vinden, dat Hij haar toeroept in Hooglied 5 vers 1: "Ik ben in Mijn hof gekomen, o Mijn zuster, o bruid! Ik heb Mijn mirre geplukt en Mijn specerijen, Ik heb Mijn honingraten met Mijn honing gegeten: Ik heb Mijn wijn, mitsgaders Mijn melk gedronken."

Dit verbaast haar te meer, dewijl zij het Hem niet eens zo goed kan voorzetten als zij het van Hem ontvangen heeft, want zoals Owen zeer wel zegt: "Onze genaden zijn als schoon water, dat door een vuile goot loopt." Ja, zij heeft die kostelijke gaven nog bezoedeld, echter, o verbazende neerbuiging, Jezus rekent er Zich door onthaald als zij het Hem maar voorzet.

Dus hebben wij het onderling onthaal gezien.

c. Maar wij hebben gezegd, dat dit onderling avondmaal houden niet alleen bestond in een gemeenzame omgang, gul onthaal, maar ook, ten derde, *in een berustend vergenoegen in elkander*.

Waarlijk zo is het, als Jezus en de ziel tezamen maaltijd houden, vergenoegen zij zich in de ander. Jezus verkwikt zich in haar. Zij is Zijn Hefzibah, Zijn lust is aan haar! O, Hij beschouwt haar niet, of het is: "Gij zijt schoon, mijn Vriendin! (Hooglied 1). Ja, Hij betuigt, dat Hij over haar vrolijk zal zijn, gelijk een bruidegom over zijn bruid (Jesaja 62). Beschouwt Hij de genaden, die Hij door Zijn Geest in haar gewrocht heeft, wat verlustigt Hij er Zich niet over. Ziet Hij haar geloof, hoe is het dan: "Gij hebt mij het hart genomen met een van uw ogen" (Hooglied 6). Ziet Hij haar liefde tot Hem, dan is het: "Hoe schoon is uw uitnemende liefde, hoeveel beter is uw uitnemende liefde dan wijn, en de reuk uwer oliën dan alle specerijen (Hooglied 4).

Beschouwt hij haar wandel, hoe beslikt die dikwijls ook wezen mag, heeft men anders maar de voeten geschoeid met de bereidheid van het Evangelie, dan is het: "Hoe schoon zijn uw gangen in uw schoenen, u prinsendochter" (Hooglied 7). Met één woord, Hij beschouwt haar in Hem volmaakt. Daarom noemt Hij haar zo dikwijls "volmaakte" in het Hooglied. Ja, Hij zegt Zelf: "Geheel zijt u schoon, en daar is geen gebrek aan u."

Wie zou zulks durven denken van zulke slechten, albedervers, als de Heere Jezus het Zelf niet zei? Maar de ziel van haar zijde berust ook volkomen in de Heere. O, zij is volkomen met Hem voldaan. Het is: "Al wat aan Hem is, is gans begerlijk". Zij, met Hem avondmaal houdende, vindt alles in Hem, dat haar liefde, achting, eerbied en volkomen genoeg uit kan maken. Dit zegt zij in de rust, dit is de verkwikking: "Wie heb ik nevens U in de hemel, nevens U lust mij niets op de aarde, bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo zijt u de Rotssteen van mijn hart en mijn Deel in eeuwigheid."

Hoe uitnemend dit nu alles wezen mag, het zijn echter maar eerstelingen van de volle oogst. Dit onderling avondmaal houden zal hierna eerst ten volle plaatshebben, wanneer zij zullen aanzitten aan het avondmaal van de bruiloft des Lams. Hier had ik een zee van zaken, was het niet, dat de tijd te ver heengaat, dus zeg ik nu maar alleen, dat daar aan dat avondmaal al de drie opgenoemde stukken op een volmaakte wijze en in de hoogste trap plaats zullen hebben.

- a. Jezus en de gezaligde ziel zullen daar een onafgebroken en volmaakte gemeenschap oefenen. Hier mogen zij reeds veel van Hem kennen, maar het is en blijft ten dele veel van Hem genieten. Het is afgebroken en wordt gedurig gestremd. Het is hier ook alles als in een spiegel door een duistere rede, maar daar zullen zij met een recht, geheel ongedekt aangezicht, Hem zien en kennen gelijk zij gekend zijn. Hier is het door de verreijker des geloofs, dat zij de Onzienlijke zien, maar dan zal het een zien van aangezicht tot aangezicht zijn. Zo zullen zij dan eeuwig, zonder scheiden, altijd bij de Heere zijn. Gelovig volk, heft uw hoofden eens op uit het stof uwer gebreken en ellenden, en denkt eens gelovig en gemoedigd aan dat hemels avondmaal.

*O, dat leven boven wolken,
Schoner dan hier in de kolken,
Daar 't al blinkt van heiligheid,
Daar is de ziel in veiligheid;
Daar geniet men U volkomen,
Jezus lief! O deel der vromen!
Daar is de ziel niet meer bedroefd,
Omdat zij niet meer behoeft.*

- b. Daar onthalen zij elkander. Niets zal daar voor de ziel te goed en te kostelijk zijn. Ik stip de zaken maar aan. Jezus zal haar daar het al in alles zijn, een drie-enig, algenoegzaam God het ondervindelijk deel der ziel. Daar zullen zij met de volheid Gods geheel vervuld worden. Daar zullen zij hun hart voor eeuwig kunnen ophalen in alle dierbare genietingen van alle wenselijke vergenoegingen, en dat voor eeuwig. O ja, dan geniet zij die verzadiging der vreugde voor Gods aangezicht, en die liefelijkheden aan Zijn rechterhand eeuwig en altoos.

*Eeuwig in Gods wil verslonden,
Eeuwig leven zonder zonden,
Eeuwig in 't volmaakte licht,
Leven voor Gods aangezicht,
Eeuwig, eeuwig zonder rusten,*

Eeuwig zich in God verlusten!

Ja, de ziel zal zich daar ook van haar zijde volmaakt ter onthaling aan haar lieve Jezus overgeven, Hem dan volmaakt dienende, lievende en lovende. Wat zal zij dan haar dierbare Heiland met der serafijnen ijver, en der engelen zuiverheid, Hem eeuw in, eeuw uit, zonder verwisseling van tijd, volmaakt danken, prijzen en verheerlijken.

*Daar, vromen,
Daar zult u eeuwig zijn ontbonden,
Van de zonde.
Het witte kleed van heiligheid,
Eeuwig dragen.
Nacht en dagen
Zonder vragen,
Naar de dagen, uur of tijd.
Daar zal uw ziele eeuwig zinken,
En verdrinken,
Zonder ruste dag of nacht.
Eeuwig roemen, loven, prijzen,
Eer bewijzen,
't Lam, Dat voor u is geslacht.*

- c. Ja, daar zal ook een volmaakt berustend genoeg in elkander plaatshebben. O, wat zal de Heiland in Zijn volmaakte bruid, die daar nu zonder vlek of rimpel Hem voorgesteld wordt, Zich dan eeuwig verlustigen. Daar ziet Hij nu Zijn arbeidsloon volkomen, waar Hij zoveel om geleden en gestreden heeft. Hoe zal Jezus Zich in die gekochte bloedprijs van Hem niet vermaken, als Hij daar al Zijn gekochte volk bij de anderen zal zien, en zo al Zijn Middelaarsverrichtingen volkomen zal beantwoord vinden.

Ja, maar ook de ziel van haar kant. O, welk een vergenoegd berusten wederom in Hem. Daar zal zij pas recht verstaan, wat vrije genade is. Daar zal zij in die Goddelijke, onnaspeurlijke rijkdom van Christus, eerst recht inzien krijgen. Daar zal al het onnadenkelijke van de wijsheid van de verzoeningsweg haar aanstralen, en zij de Goddelijke zondaarsliefde in Zijn grootheid, vrijheid en lage neerbuiging, met aanbeddende verwondering inzien. Wie, die deze stukken, die ik daar stamelende genoemd heb, inziet, roept niet uit: "Zalig zijn ze, die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams" (Openbaring 9).

Zo hebben wij gezien, hoewel met veel gebrek, waarin dit onderling avondmaal houden, zo hier in de tijd, als hiernamaals in de eeuwigheid, gelegen is. Dit wordt nu terecht onder het zinnebeeld van een maaltijd, ja van *een avondmaal*, meermalen in de Heilige Schrift voorgesteld.

Wij zullen kort maar enige, weinige overeenkomsten opnoemen.

- Een maaltijd wordt bereid, de gasten ertoe worden uitgekozen, zij werden genodigd, komen zij, dan zitten zij met elkander aan, worden onthaald, hierdoor verzadigd, gevoed, versterkt en verkwikt. Zaken, die u zelf gemakkelijk kunt overbrengen, en die ik te uwer uitbreiding overlaat.
- Het is bijzonder een avondmaalstijd. De avondmaaltijden waren oudtijds, inzonderheid in het Oosten, prachtiger, heerlijker en duurden langer dan middagmaaltijden. Zaken, die ik om de korte tijd niet durf uitbreiden.
- Dit wordt nu aan het vorige inkomen verbonden. Het is: "Ik zal tot Hem inkomen en avondmaal houden." Geen wonder, dat Jezus Zich zo nauw met de ziel had

verenigd, gelijk wij de vorige keer zagen, dat Hij ook met haar at en dronk. Had Hij Zijn huisvesting in haar ziel genomen, Hij zou dan Zelf geen vreemde tafel zoeken, noch toelaten, dat zij gebrek had, maar zorgen, dat er volop van alles was.

2. Maar wat moest dit voorstel nu niet ter aandrang dienen voor deze Laodiceërs? En voor allen tot wie deze nodiging komt, om Jezus niet langer te laten staan kloppen, maar om in eerbied des geloofs naar Zijn stem te luisteren en de deur voor Hem open te doen?

Zij waren in zichzelf ellendige, arme zondaren, die buiten Christus van honger en kommer moesten vergaan, en in hun gebrek voor eeuwig omkomen. De ontfermende Heiland belooft hun, dat Hij niet alleen Zijn intrek bij hen nemen wil, maar hen zelfs met alle overvloed vergasten. Hij wilde hen rijkelijk onthalen. Was er iets, zou men zeggen, dat iemand bewegen moest om voor Jezus het hart te openen, dan was het dit. Zo hebben wij dit vers, met des Heeren hulp, in drie keren met elkander overwogen.

Toepassing

Laten wij nu met hetgeen wij verhandeld hebben, ter bijzondere toepassing overgaan.

A. Onbekeerd mens! Ik zal nu tot u niet spreken. Ik weet niet meer tot u te zeggen, dan hetgeen ik al menigmaal tot u gezegd heb, en het maakt geen indruk. U blijft dezelfde onder al het voorstellen en spreken. Ook is de verhandelde waarheid zozeer niet voor u geschikt. Echter een woord nog, het mocht tot ogenzalf dienen.

Waren u de opgenoemde dingen niet geheel onbekend en vreemd? Verstond u zelfs van sommigen de klanken der woorden wel? Als u bedaard hebt geluisterd, zal er niet veel nodig zijn, om ge uw vervreemdheid, en uw gemis van deze heerlijke dingen, onder het oog te brengen.

En u, onbekeerde en ongelovige Avondmaalgangers, hebt u wel ooit gemeenschap met Christus aan het Avondmaal ge oefend? Ja, was dit wel ooit het einde en oogmerk, dat u in uw Avondmaal bedoelde?

Ik zal u nu de verkeerde oogmerken in uw Avondmaal gaan niet onder ogen brengen. Zulks deed ik meermalen bij dergelijke gelegenheden als deze. Eén woord maar.

Als een redelijk mens vraag ik u in Gods tegenwoordigheid af: hoe zult u het ontvlieden, indien u op zulke grote zaligheid geen acht geeft, als wij u heden nog voorgesteld hebben? Jezus wil u die nog deelachtig maken. Daartoe staat Hij aan uw deur te kloppen, ook heden. Dan moet u Zijn stem horen en de deur open doen, en dan wil Hij tot de verwaandste Laodiceërs inkomen en Avondmaal met hen houden. God Zelf drukke het op uw hart.

B. En u, die het uw zaligheid rekenen zou, als u van die heerlijke zaken wat mocht genieten, wier zielen zelfs onder het spreken, min of meer er nog naar uitgingen, tot u had ik een enkel woord.

Hoe staat u er mede? Ik vertrouw nu, dat u zo ongehoorzaam aan het Goddelijk gebod niet zult geweest zijn, om zelfs uitwendig van de verbondstafel af te blijven. Daar zou u achteraf geen vrede bij vinden.

Maar vertrouwende, dat u er in gehoorzaamheid aan het Goddelijk bevel verschenen zijt, zo vraag ik u: hebt u er met Jezus, en Hij met u, Avondmaal gehouden? Ik bepaal maat noch trap. Was er niet iets, dat u van Christus voor u te zien en te genieten kreeg? Veracht de dag der kleine dingen niet, maar erkent toch het minste.

Mogelijk zult u zeggen: "Och neen, er was niets, ik ben er dodig, geesteloos en harteloos aan geweest, en zo ben ik gebleven."

Wel, ziet u niet, waar het u haperde? Jezus maakt dit onderling Avondmaal houden

vast aan het horen van de stem, en het openen van de deur. Dat is het juist, waar het u haperde. U luistert niet genoeg naar die vrije, aanbiedende stem in het Avondmaal: "Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken is, dit is Mijn bloed, dat voor u vergoten is, tot vergeving uwer zonde."

O, had u gelovig naar die stem geluisterd, en uw hartedeur voor Hem geopend, Hij was er ingekomen, en u had met Hem te gast gegaan! Foei u, dat u zo nauw in uw eigen ingewanden zijt, dat u zo bekrompen zijt, dat u zulk een kwaad gerucht over Jezus' handelwijze brengt, alsof Hij zo bekrompen in het onthalen was, dat Hij Zijn gasten hongerig vertrekken liet. Was er dan geen overvloed van spijs? Er was immers alles volop? Werd u niet genoeg genodigd? Voedde u achterdocht omtrent de Gastheer, of Die u wel bedoelde, of Hij het u wel gunde? Wel foei u! Vernedert u over deze gruwelijke zonden om zulk een vriendelijk, gul en welmenend Gastheer van valsheid en geveinsdheid te beschuldigen! Had Hij u niet bedoeld, Hij zou u niet hebben laten verzoeken, niet hebben laten nodigen.

Maar u zult mogelijk geen honger gehad hebben. Salomo zegt: "De verzadigde ziel vertreedt zelfs het honingzeem." Of mogelijk hebt u wel iets willen gebruiken en reeds in de hand gehad, maar hebt het u afhandig laten maken. Hetzij hiermede zo het wil, de schuld is aan uw zijde, dus hebt u grote reden niet alleen om u over u zelf te beklagen, maar ook om er u op het diepst voor de Heere over te verneeren.

Maar wat nu gedaan? Het nu moedeloos opgegeven? De vijand en het ongeloof in de hand gewerkt? O, hoe verkeerd zou zulks niet zijn! Nee, God in Zijn handelwijze gebillijkt, in de schuld voor Hem gevallen en het stuk verbeterd, door nu op dit ogenblik in geloofseerbied Christus aan te nemen. Als u gelooft, dan eet u, dan houdt u Avondmaal met Jezus. Hiertoe hebt u juist geen openbaar Avondmaal nodig. Zo kunt u in het verborgen met Jezus Avondmaal houden.

Och, dat dit voorstel van zaken in dit uur u nu nog achteraf daartoe mocht opwekken, en dat u er eens bij bepaald werd van welke heerlijke dingen ge u door uw ongeloof berooft!

C. Meer gelovig volk, ook tot u had ik in het bijzonder een en ander, alzo deze stof bijzonder ulieden raakt, te zeggen.

1. Vooreerst vraag ik u in het algemeen af: Wat dacht u van de verhandelde zaken? Had u er geen kennis aan? Hoe hebt u niet meermalen met de dierbare Jezus onderling Avondmaal gehouden? Maat en trap bepaal ik wederom niet. Hoe hebt u dan niet eens in het eenzame met God gemeenzaam mogen omgaan? Dan weer eens onder de middelen van woord en bondszegelen?

O, ik weet, dat het zo is, dat u de opgenoemde zaken niet vreemd waren. Wel, ei, erkent het, laat het u nederig, klein en ootmoedig maken. Toen Mefiboseth verlof kreeg om aan Davids tafel te eten, was het: "Wie ben ik, dode hond?" (2 Samuël 9).

2. Maar er zullen er hier mogelijk wel onder des Heeren kinderen zijn, die zullen zeggen: "Het staat er met mij zo breed niet voor, ik weet genoegzaam niets van dat onderling Avondmaal houden, althans niet van dat verkwikkende, van die uitlatingen, van die gevoelige genietingen."

Ei, hebt u er dan nooit iets van gehad? Hebt u dan nooit een brokje gehad, al is juist het gemeste kalf niet voor u geslacht geweest? Komt, laat ik u eens kort enige tijden herinneren. Toen u onder dat middel of op die tijd in het verborgen in het eerst niet alleen Jezus' algenoegzaamheid en gepastheid, maar ook Zijn gewilligheid voor u te zien kreeg, was er toen geen blijdschap en vrolijkheid bij u?

Nog eens, toen ge u aan Hem overgaf om u te laten zaligen, genoot u toen niets van

Zijn liefde? Toen u nu en dan eens hartelijk en gelovig het verbond inwilligde, hebt u toen niets van Zijn zalige nabijheid ervaren? Zijt u ook dit en dat Avondmaal vergeten, toen uw hart met zulk een aangename kalmte, vrede en blijdschap vervuld werd, dat u in weerwil van uw ongelovig hart moest zeggen: "Gij, God des aanzien, heb ik ook gezien naar Dien, Die mij aanziet?"

Zou ik spreken van uw eenzame plaats, van deze en die gezelschappen, waarvan u wel eens getuigen moest: "Gewis was de Heere aan deze plaats en ik heb het niet geweten". Bent u al die tijden vergeten? Of heb ik het dan mis? Is er dan nimmer iets van die natuur gebeurd? Ik kan dat van onze goedertieren, ontfermende Heiland niet geloven. Ik heb veel te grote gedachten van Zijn weldadigheid.

Maar ik heb reeds uw instemming: "o ja," zegt u, "als ik al die tijden en stonden zou opnoemen, waar zou ik beginnen? Maar het was in die verkwikkelijke ruimte, in die hoge trap niet, waar ik anderen wel eens van hoor spreken, en zoals het nu behandeld is".

Wel, ei, veracht toch de dag der kleine dingen niet! Het wordt juist niet aan elk gegeven om gevoelige genade in zulk een trap te genieten, dat men met vader Augustinus moet roepen: "Heere, houd op, ik kan niet langer dragen." En met een andere oudvader: "Heere Jezus, houd op met Uw liefde in te storten, of mijn lederen zak zou bersten."

Dat zijn tijden, die zelden komen en ras weer gaan, maar doet evenwel de Heere Jezus geen oneer aan door te ontkennen, hetgeen Hij aan u gedaan heeft.

Wilt u er echter wat meer van genieten, laten wij u dan de weg er naar toe nog kort aanwijzen.

- a. Vooraf zeggen wij echter: houdt onder het oog, dat de Heere Jezus in dit stuk bijzonder op een vrijmachtige wijze handelt. Die genietingen worden hier spaarzaam uitgedeeld, worden meest voor de eeuwigheid bewaard, behorende ook niet zozeer tot het wezen, ja zelfs niet tot het welwezen. Echter is het aangenaam en verkwikkend.
- b. De uitmuntende hoogleraar Rutherford zegt elders in zijn Godvruchtige brieven tot iemand, die klaagde, dat zij er zo weinig van genoot: "Ik kan u geen ongelijk geven, dat u er u over beklagt en er begerig naar zijt, want het moet de begeerte van elk redelijk schepsel opwekken, inzonderheid van hen, die er ooit iets van geproefd hebben. Ik zal u zeggen, wat u doen moet. Onthaal Hem goed. Geef Hem de voornaamste plaats in uw hart. Zet Hem boven aan en verwelkom Hem op het sobere gedeelte, dat u hebt. Een goed onthaal doet iemand niet alleen blijven, maar noodzaakt hem om ook wederom te onthalen."
- c. Wij voegen er bij:
 - Oefent veel een levend geloof. Naarmate u gelovig het geklank kent, wandelt u in het licht van des Heeren aangezicht, en zult ge u de ganse dag in Zijn naam verheugen.
 - Stelt Jezus ook veel uw begeerte in dit stuk voor. Zegt Hem, dat u naar Zijn innige en nauwe gemeenschap dorst en hijgt.
 - Erkent ook het minste, dat u er van ontvangen mag, al is het juist in die mate en trap niet als u het wel wenste. Het is een vrij, onverdiend goed en dubbel dankenswaardig. Dit erkennen zal de Heere opwekken om meer te geven.
 - Tracht ootmoedig, gezet en nauwkeurig te wandelen. Hij ontmoet de vrolijke en die gerechtigheid doen, en die Zijner gedenken op hun wegen.
 - Eindelijk, vrome, denkt toch veel om het avondmaal van de bruiloft des Lams. Daar zijt u toe geroepen, en dat zal eens uw deel zijn. Dat is u ook verzegeld in het

Avondmaal. Ei, houdt er u toe bereid. Verheugt u in het vooruitzicht, ja, verlangt er met onderwerping naar.

Nu, ik eindig met die uitroep, die terecht op dit onderling avondmaal geschieden mag:

*O, zalig, vol en dronken zijn,
Van Jezus' merg en wijnen,
Dat doet haar zorgen, smart en pijn,
Vergeten en verdwijnen.
Welzalig, die tot zulk een feest
Geroepen zijn, en naar de Geest,
Aldus met zinnen dronken,
Genieten hier die hemelkost,
Totdat volmaakte nieuwe most,
Wordt boven ingeschonken.*

7. HET LEVEN IN GODS HEUGELIJKE NABIJHEID. I

Voorgesteld uit Psalm 73 vers 23

"Ik zal dan gedurig bij U zijn, u hebt mijn rechterhand gevat."

Deze Psalm is de eerste van het derde boek der Psalmen, naar de Hebreeuwse verdeling, die het gehele boek in 5 delen of boeken verdeelt, beginnende het derde met deze, en eindigende met de 89ste Psalm.

De maker wordt ons in het opschrift vermeld Asaf te zijn. Het is zo, dat er een aantal geleerde mannen is, die hier niet aan Asaf, maar aan een ander denken. Zo zijn er, die aan David denken, omdat, óf David de dichter van al de Psalmen is, een gevoelen al voor lang bondig weerlegd, óf uit een andere grond voortvloeiende. Nog verder, schijnt ons toe, wijken die af, die hier aan Mozes denken. Wij voor ons denken met de meesten aan Asaf.

Het is zo, dat de voorzetletter zowel door "voor" als "van" vertaald kan worden, zoals door onze overzetters in het begin van de 75ste Psalm geschiedt, waar zij het vertalen: 'een Psalm voor Asaf', en waar David, gelijk de kanttekenaars ons leren, de maker van schijnt te zijn. Hier is daartoe echter geen noodzaak, want de stof en de stijl is van Asaf. Naar het oordeel van taalkundigen voegt hierbij het slot van de vorige Psalm.

Welke de gelegenheid geweest is, waarbij dit gewichtig zangstuk gedicht is, kunnen wij niet goed bepalen, maar wij zullen u het waarschijnlijkste en meest aangenomen gevoelen mededelen, te weten, dat het Absaloms dood zou zijn, die schielijk afgesneden, en in de bloei van zijn jaren en zijn voorspoed, werd weggerukt.

Wat de inhoud en het oogmerk betreft, wij kunnen er niets profetisch in ontdekken, maar wel een aangename en troostrijke leer, die daarop uitkomt, dat elk waar begenadigde waarlijk ten hoogste gelukkig is, hoe het in de weg der voorzienigheid ook met hem mag gaan. Dit kostelijk leerstuk, dat zulk een aanmerkelijke invloed in onze ganse praktijk heeft, behandelt de dichter zo:

- ? Eerst draagt hij er ons de korte stelling van voor (vers 1).
 - ? Vervolgens toont hij dit uit zijn eigen bevinding verder aan en breidt het nader uit (vers 2 tot 23). In deze uitbreiding geeft hij ons eerst zijn treurige gesteldheid op, te weten, hoe hij in droevige slingeren en verzoeken geraakt was, die ontstaan waren uit de beschouwing van de voorspoed der goddelozen (vers 2 tot 8), van de tegenspoed der rechtvaardigen (vers 9 tot 16).
 - ? Dan vermeldt hij ons, hoe hij uit die strik gered werd en die twijfelingen en ongelovige redeneringen te boven kwam (vers 17 tot 22).
 - ? Eindelijk vernieuwt hij zijn heilige keus, nu hij in de hoofdwaarheid, die hij in vers 1 had opgegeven, gesterkt was, welke hij ons opgeeft met de redenen ervan (vers 23 tot 28). De keus vindt u in vers 23a, de redenen ervan in vers 23b tot 28.
 - ? In deze verzen ziet men de nuttigste en dierbaarste waarheden tot lering, bemoediging, besturing en vertroosting van des Heeren kinderen. Zij kunnen tevens ter uitlokking, ontdekking en overtuiging van onbekeerden dienen.
- Dit lokte ons uit om de voorgelezen stof en enige volgende met u te behandelen.

De Heere zij nu, en in het vervolg bij ons met Zijn genade en Zijn Geest.

Nu beschouwen wij de dierbare keus van Asaf met derzelver eerste reden. U ziet dan vanzelf, dat wij op twee bijzondere hoofdzaken te letten hebben:

- I. Op Asafs keus.
- II. Op de reden ervan.

I. Wat het eerste betreft, de keus is: "Ik zal dan gedurig bij U zijn."

De spreekwijze, berichten ons de taalkenners, is sierlijk, maar ook tevens zeer afgebroken. Eigenlijk staat er alleen maar: *en ik bij U*. De Latijnse overzetting heeft ook kort en krachtig: *en ik ben met U*. Deze afgebrokenheid in spreken geeft er een onbedenkelijke nadruk aan, en zal ons de hevigheid der geemoedsaandoening van Asaf te kennen geven. (Ik zeg: van Asaf, want die houden wij voor de spreker en geen ander.) Het is, alsof de Psalmist, overstelpt met heilige aandoeningen, wil uitdrukken:

- Vooreerst: zijn wegzinken in schaamte over zichzelf: en ik bij U. Ik, die het zo slecht gemaakt heb, die zo murmureerde, met U twistte, zo dwaas oordeelde, zulke verkeerde begeerten koesterde. Het is hier:

*Dit is de roem van Zijn genade
Dat een Koning met een made
Dat een algenoegzaam God
Wordt eens zondaar deel en lot!
Dit zal zijn het eeuwig wonder,
En daar boven, en hier onder,
Voor de ziel, die u verkiest
Dat zij zich daarin verliest.*

- Ten tweede: het zal de hevigheid van zijn liefde uitdrukken: ik bij U! u, Die mijn dierbare Bondsgod, mijn Bewaarder, Ontfermer, en algenoegzaam Goed zijt. Vraagt U mij: wilt u ook niet weggaan? Och nee: *ik bij U*.
- Ten derde: niet minder drukt die afgebrokenheid, de hartelijkheid en gezetheid van zijn gemoed uit. Hij had geen lang beraad nodig, het lag op de bodem van zijn hart.
- Eindelijk: het geeft de overstelping van zijn hart te kennen. Het is, alsof hij zo overstelpt wordt, dat hij geen woorden vinden kan, om zijn gemoedsbewegingen gepast voor te dragen.

Ziet, deze en dergelijke gestalten, dunkt ons, worden ons door dit afgebroken zeggen geleerd. Evenwel hebben onze geëerde overzetteren het met recht aan gevuld: *ik zal dan gedurig bij U zijn*.

Er zijn voorname mannen, die het liever dus aanvullen: *ik was nochtans gedurig bij U*. Dan zou het de grondgesteldheid van zijn hart uitdrukken temidden van de ongelovige en moedeloze vrezes en twijfelingen, waarin hij enige tijd verkeerd had. Alsof hij zeggen wilde: "Hoe ik door des vijands listen en ongelooft, in de donkere wegen van Gods voorzienigheid ook geslingerd ben, hoe ook mijn ongelovig hart, en overgebleven verstand des vleeses, dat vijandschap tegen God is, er mee instemde: ik bleef nochtans bij U, verliet U niet geheel. Daar was en bleef altijd bij mij strijd tussen vlees en geest, tussen geloof en ongelooft. Ik kon nooit tot die ongelovige gedachten besluiten, dat ik de Heere in het geheel varen liet." Het is zeker een waarheid op zichzelf.

Maar wij houden het evenwel bij de overzetting der onzen: *ik zal dan gedurig bij U zijn*.

Laten wij dan de woorden verklaren, en daartoe:

- A. Zien wat Asaf er mee uitdrukt: *ik zal dan bij U zijn*.

- B. Zien, wanneer hij zo bestaan zou. Het is: *gedurig*.
 C. Zien, hoe het als een besluit voorkomt uit het voorgaande. Het is: *ik zal dan gedurig bij U zijn*.

A. Wat het eerste betreft, de betuiging is: *ik zal dan bij U zijn*. Nu eens wordt de Heere gezegd bij en met de mens te zijn in het algemeen, en bij Zijn volk in het bijzonder, dan wordt het van de ziel gezegd, dat zij bij de Heere is. Trouwens, dit gaat samen, en het laatste is een gevolg van het eerste.

Ik zal nu niet spreken hoe God, in het algemeen, bij al Zijn schepselen is (Handelingen 17 vers 18). Dit wordt hier niet bedoeld. De Heere is ook in het algemeen nabij, als Hij met Zijn Woord, geloften, sacramenten en instellingen tot de Zijnen komt. En in het bijzonder, als Hij met Zijn genade, Geest, licht, kracht, levensinvloeden en vertroosting de ziel voorkomt. Zo was de Heere hier bij Asaf. Geen wonder, dat hij dan ook uitdrukt: *ik zal bij U zijn*. Men kan het lezen en aanvullen:

- a. Ik zal met U zijn.
 b. Ik zal bij U zijn.
 c. Ik zal voor U zijn.

a. *'Ik zal met U zijn,'* zo, dat ik Uw zalige gemeenschap voor alles kiezen zal.

*'t Is hier zo blij en heilig,
 't Is hier zo vrij en veilig,
 Ik zit in zoveel rust;
 't Is niet als heil en vrede,
 Mijn ziel vindt dus met rede
 Hier al haar heil en lust.*

Zal ik met U zijn, ik zal gedurig Uw zijde kiezen, het met Uw zaak en volk houden. Ja, maar ook: *met U zal ik zijn, U in alles mij voor ogen stellende* (Psalm 16): met mijn geloof ter berusting, met mijn liefde ter vereniging, met mijn overdenkingen, die van U zoet zullen zijn, steeds denken aan U op mijn leger (Psalm 63). In het kort: ik zal zijn met U, waar ik mij bevind, in alle omstandigheden, wat mij ook bejegene.

*Met U leef ik,
 met U zweef ik,
 Heere, door het goed en kwaad,
 Met U sterf ik,
 met U erf ik,
 Wat bij U te wachten staat.*

b. Ik zal *bij U zijn*; bij U, HEERE, Adonai, Elohim, Jehovah. Die namen had de dichter in deze Psalm van God gebruikt. Dan ligt hierin:

- vooreerst, ik zal bij U komen, om U ootmoedig mijn schulden te belijden, als aan mijn Elohim, de God des verbonds bij Wie vergeving is.
- Verder: ik zal bij U zijn, als mijn Elohim, door gedurige, vernieuwde geloofsoefeningen, waardoor ik het verbond telkens instem, en daaruit mijn sterkte en kracht haal.
- Nog eens, ik zal bij U zijn, als de Adonai, de Grondzuil, mijn Rotssteen en Toevlucht, bij Wie ik schuilde. Bij U schuil ik (Psalm 143) en ik zal bij U, de onveranderlijke Jehovah zijn. Ik zal mij op die onveranderlijke trouw verlaten.

c. Maar ik zei ook, dat men kan lezen: Ik zal *voor U zijn*. Ik zal met ziel en lichaam,

met al wat ik heb en ben, voor tijd en eeuwigheid voor U zijn, en mij geheel aan U en Uw zalige liefdedienst toewijden, schrijvende met hart en hand: *ik ben des Heeren*. Ziedaar kort aangewezen, wat de Psalmist bedoeld had.

Men kan dit nu opvatten, óf als een betuiging van zijn wens, óf als een liefdesbetuiging, óf liever als een verklaring van zijn keus: *maar mij aangaande, ik met, bij, en voor de Heere*, evenals in vers 28.

*Mij aangaande, 't is mij goed,
Wat de wereld zegt of doet,
'k Wil mijn deel hun gaarne geven,
't Is mijn deel, dat ik gewis
Weet al wat mijn zieleleven
Bij de Heere der heren is.*

Bijzonder is het een geloofsbetuiging, niet in het onzekere, nee: ik zal bij, met en voor U zijn. En welke waren de gronden van zijn geloof? *Gods beloften*, Gods verbond (Jeremia 32), Gods eigenschappen, Gods namen, met één woord, alles wat God is en heeft, bijzonder ook Zijn eed. Onwrikbare zuilen, waar hij op rusten kon, dat hij altoos bij de Heere zou zijn, en niet afvallen.

B. Maar wanneer zou hij zo bij de Heere zijn? Gedurig, steeds, te allerwegen, te allertijd, niet bij vlagen, onder de middelen of als hij eens opgewekt was, nee, gedurig.

- ? In wegen van voorspoed om bewaard te worden voor Jeschuruns bestaan, hoogmoed, zelfverheffing, verrijdeling en zelfbetrouwen.
- ? b. In wegen van tegenspoed, om lijdzaam makende, heiligende, lerende en vertroostende genade van U te ontvangen.
- ? In tijden van bijzondere genietingen en uitlatingen van des Heeren liefde, om dan niet op mijn aangename gestalte te steunen, mij daarop te verheffen, of met de gift weg te lopen, en de Gever voorbij te zien.
- ? In wegen van donkerheden naar Jesaja 60 vers 10, om bewaard te worden voor moedeloosheid, voor de listen van de vijand, om op een ongeziene Christus, en de enkele beloften zuiver te vertrouwen. "Als ik in de duisternis zal gezeten zijn, dan zal de Heere mij tot een licht zijn" (Micha 7 vers 8).

Met één woord, gedurig, altijd, in mijn ganse leven en ook in mijn sterven, zal ik bij U zijn.

C. Nu blijft er nog over, dat wij zien, hoe het als een besluit voorkomt. Het is: ik zal dan *gedurig* bij U zijn.

Sommigen lezen: echter, evenwel, niettegenstaande ik zo was uitgegleden, evenwel, of echter zal ik gedurig bij U zijn, terwijl mijn ontrouw Uw getrouwheid niet zal teniet doen.

Wat mij aangaat, terecht dunkt *ons*, hebben het de onzen als een redengeving ingevuld: *dan, derhalve, of daarom zal ik gedurig bij U zijn*. En waarom? Omdat de Heere Israël zo goed is (vers 1). Omdat ik zulk een omdolend en afzwerwend schepsel ben. Omdat ik, als ik buiten Gods heiligdom ben, voor zoveel slingeringen en verzoekingingen bloot lig. Omdat ik zo geheel afhankelijk van de Heere ben. Omdat de Heere mij zo gedurig moet oprichten.

Ik zwijg nu van die redenen, die wij in het vervolg nog zien moeten.

Maar mogelijk heeft een of ander der Godzaligen reeds gedacht: "Is dat niet sterk van Asaf gesproken, is er niet een zelfverheffing in? Hoe kan iemand, die zijn om en afzwerwend bestaan kent, zo stout spreken: *ik zal dan gedurig bij U zijn*? Ik zou het

hem niet durven nazeggen."

Hierop antwoord ik: hij spreekt naar zijn oprechte keus, waarvan hij zich ten volle bewust was, naar het wezen van de genade welke dit meebrengt, en hetgeen alles afdoet, niet ziende op zichzelf, maar op de Heere. Daarom laat hij er aanstonds op volgen: "Gij hebt mijn rechterhand gevat."

2. Dit is ons tweede stuk: de reden van Asafs keus.

Wij gaan nu ter verklaring over, en hierin zullen wij :

- A. de zaak op zichzelf zien.
- B. hoe het als een grond van vertrouwen voorkomt.

A. De zaak is: *Gij hebt mijn rechterhand gevat*. De tijd verbiedt ons om omstandig in de verklaring te zijn, dus zullen wij maar aanstonds tot de spreekwijze zelf overgaan, en hierin zullen wij zien:

- a. wat het zeggen wil, dat de Heere Asaf bij de rechterhand gevat had.
- b. wanneer dit geschiedde.
- c. en eindelijk de nadruk van die spreekwijze.

a. Wat het eerste betreft, de spreekwijze *bij de rechterhand te vatten*, drukt uit:

- Iemand uit te leiden. Zo wordt het gebruikt om Israëls uitleiding uit Egypte uit te drukken. Zo vinden wij het in Jeremia 32, waar de Heere zegt: "Ten dage als ik hun hand aangreep om hen uit Egypte te voeren." Zo had de Heere hem uit zijn natuurstaat gevoerd, hem uit het diensthuis van de helse Farao voerende.
- Het drukt uit: het verbond maken. Zo vinden wij van Israël gezegd in Ezechiël 17: "Hij heeft de eed veracht, brekende het verbond, daar hij, ziet, zijn hand gegeven had." Zo had de Heere zijn rechterhand gevat, hem op en aannemende in het verbond, en onder de roede doende doorgaan, hem brengende onder de band des verbonds.
- Het geeft ook een allersterkste vriendschap en gemeenschap te kennen. Zo lezen wij, dat Paulus van de gelovigen zegt, dat zij hem gaven de rechterhand van gemeenschap (Galaten 2). Zo had de Heere hem vriendschap bewezen, die met hem gemaakt in Zijn Zoon.
- Het drukt mede uit het dadelijk leven van hulp en ondersteuning. Zo luidt de belofte in Jesaja 41 vers 13: "Ik, de Heere, uw God, grijp uw rechterhand aan, die tot u zeg, vreest niet, Ik help u."
- Zo had Asaf Goddelijke uitredding, hulp en ondersteuning ontvangen in zijn moeilijke wegen, waarvan hij in het voorgaande gewaagde.
- Bijzonder ook brengt het mee bewaring, Psalm 16: "De Heere is aan mijn rechterhand, ik zal niet wankelen." Zo had de Heere hem tot hiertoe bewaard en zou Hij hem verder bewaren.
- Eindelijk drukt het een vaderlijke en herderlijke leiding uit. Zo gebruikt de Heere Zelf die, spreekwijze in Jesaja 45: "Alzo zegt de Heere tot Kores, wiens rechterhand Ik vat, dien Ik leide. Het zal dan ons herinneren, hoe de Heere hen geleid had en verder leiden zou. Trouwens, daarvan zal hij nader in het vervolg spreken, gelijk wij dit dan hopen in te zien.

b. Maar wanneer had de Heere Zijn rechterhand zo gevat? Want Hij zegt: *Gij hebt dit gedaan*.

Men kan met onderscheid zeggen, dat, toen de Heere hem ontdekt had, hem de Borg onder het oog bracht, hem in het verbond op en aannam, Hij Zijn liefde en vrede in

zijn gemoed uitstortte, Hij hem meermalen ook onder de heilige instellingen verzegelde en bevestigde van Zijn onveranderlijke liefde, hem gedurig de ganse weg verder leidde, iedere nieuwe ontdekking aan zichzelf en van de verzoeningsweg, iedere nieuwe kracht om zijn plicht te kunnen uitoefenen, iedere voorkoming, iedere uitredding, dat alles was een gedurig vatten bij de hand. Ik behoef dit, om reeds gezegde zaken niet te herhalen, nu niet uit te breiden.

c. Laat ons nu kort de nadruk van de spreekwijze nagaan. Hier is ieder woord een zaak. *Gij hebt mijn rechterhand gevat.*

- Niet ik de Uwe, ik ben U niet voorgekomen, maar u mij. Niet alleen in het begin, toen ik geheel lijdelijk niets tot mijn levendmaking deed, en u mij als een vuurbrand uit het vuur rukte, maar ook gedurig, verder op de weg moet ik zeggen: Gij God des aanziens. Gij Adonai, Elohim, Jehovah, u, Die de God des eeds en des verbonds zijt, Die Uw waarheid er voor verpand hebt, Die als de Adonai, de vaste en onwrikbare Grondsteen zijt, machtig om mij te dragen, Die als de Jehovah, de Onafhankelijke en Onveranderlijke zijt, hebt mij zo bij de hand genomen, dat u mij niet zult loslaten.
- Nog eens, het is een zinspelende op de handelwijze van een sterke, getrouwe en goedertieren Vader, Die Zijn kind bij de hand vat.
- Eindelijk, het is alsof Hij zeggen wil: U komt al de eer van mijn licht, kracht en sterkte toe. Ziedaar nu, wat Asaf wil uitdrukken, als hij zegt: u hebt mijn rechterhand gevat.

B. Laten wij nu zien, hoe hij het als een grond en reden opgeeft van zijn vertrouwelijk en gemoedig spreken. Zo vullen het genoegzaam al de uitleggers, ja zelfs sommige vertalingen aan, door het woordje "want" of "dewijl". En met recht, want Asaf is hier bezig om de reden van zijn keus te geven, hetzij:

- (1) men het neemt, als een reden van billijking van zijn keus, alsof hij zeggen wil: "Het is niet meer dan billijk, dat ik gedurig bij U ben. Immers, dat is het einde en oogmerk, waarom u mij de hand genomen hebt. Dit vordert het verbond, waarin ik met U sta. Dit eist die dankbaarheid, die ik aan U, Uw trouw en goedheid schuldig ben."
- (2) Hetzij men het liever neme als de grond van zijn vertrouwelijk spreken in deze zin: "Hoe kunt u zo vast en stellig zeggen: ik zal bij U zijn? Omdat de Heere mijn rechterhand gevat heeft. Uit mijzelf zou ik niet durven geloven, dat ik bij de Heere zou blijven. Maar nu Hij mijn rechterhand gegrepen heeft, zelfs toen ik nog Zijn vijand was, en naderhand, toen ik van Hem afdwaalde, zal Hij mij nu niet laten varen. Hoe zou dit mogelijk zijn? De genadegiften en roepingen Gods zijn onberouwelijk. Ben ik onder de verbondsband gekomen, dan zal dat grote goed des verbonds ook aan mij vervuld worden. En eindelijk, door dit vatten bij mijn rechterhand, heeft de Heere Zijn liefde aan mij betoond; maar die Hij liefheeft, die heeft Hij lief ten einde toe."

Uit deze korte uitbreiding ziet u met hoeveel recht Asaf zo vrijmoedig mocht zeggen: "Ik zal dan gedurig bij U zijn, u hebt mijn rechterhand gevat." Ziedaar, mijn vrienden, deze dierbare woorden een weinig opgehelderd en uitgebreid.

Toepassing

Laten wij nu nog een weinig, naar onze bijzondere stand en weg er mee naar binnen keren.

Hoe staan wij er bij, mijn lieve vrienden? Kunnen wij dit Asaf nu oprecht nazeggen: *ik*

zal dan gedurig bij U zijn? Is Asafs grondkeus nu ook de keus van u aller harten, om gezet, teder, ootmoedig bij, voor en met de Heere te leven? Welk antwoord geeft u daarop? Antwoordt toch onbedrieglijk en oprecht.

Dit kunt u immers niet zeggen, u, die zo weinig om de Heere denkt; u, die zo weinig van Hem spreekt; u, die het met Jezus' volk en zaak niet houdt. U, die het met des Heeren vijanden houdt, de duivel, de wereld en de zonde. U, die niets voor de Heere over hebt. Met één woord, u allen, die nog in uw natuurstaat zijt en leeft, nog onbekeerd en onverzoend, gerust en blijmoedig voortwandelt.

Bent u nog onbekeerd, dan kunt u geen gemeenschap met God oefenen. Daaraan is geen twijfel. Bedenk slechts, dat God door de zonde onze Vijand is en wij zijn Zijn vijanden. Nu kunnen wij als vijanden geen gemeenschap hebben met elkander. God, het is waar, steekt u in het Evangelie Zijn hand van vriendschap toe, maar neemt u die niet aan, gelijk u, onbekeerd mens, tot nog toe niet gedaan hebt, het is ter verzwarening van uw schuld en uw ongeluk.

Gij, van uw zijde, haat God. Hetzij u het ziet of niet, u staat in vijandschap regelrecht tegen God gekant. Hoe zou u het dan kunnen stellen, om gedurig met God, Die uw Vijand is, om te gaan? Dit zou u niet kunnen uithouden. Trouwens, de ervaring leert het ook, dat het u verdrieten zou.

Maar ongelukkigen, waar het zo mee gesteld is, u mist vooreerst dat zoete, dat aangename, dat heerlijke, dat verkwikkelijke, hetgeen er in Gods zalige gemeenschap hier reeds ondervonden en genoten wordt. Och, had u er ooit eens een proef van gehad, wat zou de aarde en het aardse op een lage prijs bij u staan. Had u ooit geproefd en gesmaakt, hoe goed de Heere is, u zou met geen hele wereld willen ruilen. Alles zou er u bij afvallen.

Maar hiervan zijt u nu verstoken. U mist de hemel op aarde. U mist dus ook alle steunsels en opbeuringen in ongelegenheden, waar u evenwel in deze wisselvallige wereld aan onderworpen zijt. Ja, ik zal meer zeggen. U ligt ogenblikkelijk bloot om te vergaan, naar het 27ste vers van onze Psalm. En bedenkt dit eens. Sterft u aldus, dan zult u eeuwig moeten afgescheiden blijven, wanneer u dat ontzaglijke: "gaat weg van Mij", zult moeten horen.

Och, gaf God er u enig besef van. Nu kunt u nog in vrede en vriendschap met God hersteld worden. Hij reikt u Zijn rechterhand in het Evangelie toe. Hij roept daar tot u: "Grimmigheid is bij Mij niet, u moet Mijn sterkte aangrijpen, en u zult vrede, ja vrede met Mij maken." Hij reikt u in Zijn liefde de rechterhand in Zijn Zoon toe. Arme zondaar, hoe zult u het ontvlieden, indien u op zulk een grote zaligheid geen acht geeft, en in erkentenis en diep besef van uw ellendige en verloren toestand, en in geloofseerbied uw hand niet uitsteekt? Hij reikt u de verbondshand toe, door u de welgeordendheid, de gepastheid en de noodzakelijkheid van het verbond, onder vriendelijke nodigingen te laten voorstellen. U mocht u in dat verbond begeven.

Och, mijn vrienden, zag u eens, dat uw verbond met de duivel, wereld en zonde u voor eeuwig rampzalig maakt, en kreeg u dit verbond eens in te stemmen, zoals het in Christus u wordt aangeboden!

Ik had nog een bijzonder woord tot u, zielen, die met Asaf, wat de keus betreft, wel zouden instemmen, tenminste wensen in te stemmen, maar die hem in zijn vertrouwend spreken niet durft navolgen. Ik bedoel u, die het uw zaligheid wilt rekenen, mocht u voor de Heere zijn en leven, hoe tederder en nauwer, hoe liever. Maar die zo geen vrijmoedigheid des geloofs hebt om te zeggen: *ik zal gedurig bij U zijn*, omdat u niet geloven kunt, dat de Heere uw rechterhand gevat heeft.

Ik zal nu aan u niet vragen, hoe u aan die uitzierende verlangens, aan die begeerten om

gemeenschap met God in Christus te oefenen gekomen zijt. Ik zal u nu niet vragen, of u zulke schone gedachten van uw verdorven natuur hebt. Of u denkt, dat men door zijn verbeterde natuurkrachten aan die begeerten komen kan. En of u tegen de Bijbel en de Hervormde leer in, denkt, dat er zulke vruchten in de akker van een onvernieuwd hart groeien.

Ik voor mij geloof liever met de Bijbel, en houd het met mijn Catechismus, die mij leren, dat ik zo geheel verdorven ben, dat ik gans onbekwaam ben tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, zodat ik zonder de Geest niet één geestelijke zucht tot God kan doen. Ik zeg, dat ik u dat niet wil vragen, hoewel u het ter uwer aanmoediging wel bedenken mocht.

Maar kom aan, antwoordt mij eens te goeder trouw, zou het niet uw grootste zaligheid zijn, als u voor de Heere leven mocht, en, hoe nauwer hoe liever gemeenschap met Hem oefenen mocht. Wat is uw antwoord? Ik weet, dat ondanks de vijand en het ongeloof, u het ja ontglipt, en dat u zegt: *ja, dat is zo.*

Wel, waarom staat u dan te dralen? Waarom vat u die hand niet aan, die u in het Evangelie wordt toegereikt?

"Ja", zegt u, "wist ik, dat de Heere mij Zijn hand toereikte."

Twijfelt u daaraan? Wel, kom, wat staat er in Jesaja 65 vers 2? Nu, wie steekt de Heere Zijn hand toe? Tot wie breidt Hij Zijn hand uit? Tot een wederstrevig volk. Wat u zijn of niet zijn mag, een wederstrever zijt u. Hoelang hebt u die kloppingen en roepingen, eer u de zonde en de wereld wilde verlaten, tegengestaan, en hoe staat u nu nog door ongeloof, de roeping van het Evangelie tegen? Ja, zelfs op dit ogenblik door te weigeren, te geloven. Ziet u dan niet, dat zelfs uw ongelovig handelen u aanstonds moest leren, dat de hand tot u wordt uitgebreid?

"Ja maar", zegt u, "ik kan nog wel geloven, dat de Heere Zijn hand mij toereikt, maar och, ik kan mijn lamme hand niet uitsteken om die te vatten."

Wel, hoe zalig is het dan, dat de Heere eerst u bij de hand wil nemen? Als u dan maar door ongeloof uw hand niet terugtrekt. Zucht toch veel om de Geest, dat de Heere de rechterhand vat, en u geeft uw hand door instemming. Och, roept dan veel om de Geest en steek uw geloofshand uit. Zeg met geloofsinstemming van uw hart:

*Nu geef ik op deez' uur en tijd,
Aan Jezus mij voor eeuwig.
Nu laat ik los, ik grijp nu aan,
't moet eeuwig met mij wel vergaan,
Dit zal mij nooit berouwen;
Ik geef mij weg, met al mijn schuld,
't Is Jezus, Die mijn hart vervult,
Nu mag 'k op Hem betrouwen.*

Gelukkige Asafs, ik had nog veel tot u te zeggen, maar de tijd is te ver heen. De volgende keer, indien de Heere wil, hoop ik mij wat breder met u op te houden, alleen nog maar kort het een en ander.

Asafs taal was nu niet vreemd. Zijt u nog niet bij een of andere betuiging bepaald, waar u van zeggen moest: dat is juist het bestaan van mijn hart? Is het zo niet? Immers, dat is klaar, God heeft u bij de hand gevat en op de weg gebracht. Hij greep u. O, welk een heil! Hij greep u aan en leidde u met een machtige arm en een sterke hand uit. De een wat harder, de ander wat zachter, de een greep Hij van de zonde af als een vuurbrand uit het vuur, rukte hem als met geweld en schielijk, de andere trok hij zacht en als met liefdekoorden. Hetzij hiermee zo het wil, u werd van de Heere aangegrepen. Wat werd u dikwijls op de weg bij de hand gevat! Iedere nieuwe

geloofsoefening is een grijpen van de Heere, want wij kunnen in het vervolg, zo min als in het begin, in het geloof de Heere aannemen, of wij moeten éérst wederom bij de rechterhand gevat worden. Met recht zegt vader Bernardus over Hooglied 3: "De bruid zegt: ik heb Hem vastgehouden, maar niettemin wordt zij vastgehouden door Hem, Die zij vasthield, van Wie zij elders zegt: u hebt mijn rechterhand gevat. Zij houdt vast door aangrijping en vasthouding des geloofs, maar hoe zou zij vasthouden, zo zij niet vastgehouden werd? Onveranderlijke barmhartigheid en Goddelijke trouw!" Een waarachtig, zowel als allernadrukkelijkst zeggen!

Hoe gemoedigd kunt en mag u dan zeggen: ik zal dan gedurig bij U zijn. Die zaken waren u ook niet onbekend.

"Ja maar", zal mogelijk de een of ander zeggen, "dat durf ik niet doen."

Waarom niet?

"Omdat ik er zo weinig van heb".

Och, laat dat u diep verootmoedigen voor de Heere, maar werpt er uw vrijmoedigheid niet om weg. Als u op uzelf ziet, ja, dan sta ik het u volkomen toe, dat u met een voornemen des harten niet bij de Heere zult blijven, och nee, alle ogenblikken was u van de Heere af. Maar ziet op Hem, Die uw rechterhand gegrepen heeft.,

Asaf zag ook niet op zichzelf, toen hij zo vertrouwend sprak, want zijn bevinding had hem reeds anders geleerd. Hij was niet bij de Heere, toen hij zo moedeloos en ongelovig redeneerde, nee, toen kende hij terdege zijn omzwerfend bestaan, want toen hij bij de Heere was in het heiligdom, sprak hij aanstonds anders. Is dat om en afzwerfend bestaan u tot een last, en wie van de oprechten, als hij niet al te ver van zijn hart is, is het dat niet? Ziet dan de oorzaak ervan. Die is alleen, dat u de hand te veel van de Heere, om zo te spreken, losrukt.

Het gaat ons als stugge kinderen. Zij willen de hand niet houden van hen, die hen vasthoudt. Zij zijn er te trots voor. Zij willen alleen gaan, en zij vallen gedurig. Ziet, dit is de enige reden. U moet door geloof vasthouden. Zodra laat u los, of u valt. Kom, hervat dan toch veel uw toevlucht des geloofs. De hand, die u gegrepen heeft, heeft dezelve zo vastgenomen, dat, wat het wezen der zaak betreft, u nimmer weer geheel los zult komen. U van uw kant mag de Springader des levenden waters voor een tijd willen verlaten, een allerdroevigste toestand voorzeker, evenwel zal het niet geheel zijn. De belofte ligt er: "Ik zal Mijn vrees in uw hart geven, dat u van achter Mij niet zult afwijken."

De Heere mag u al aan Zijn hand ook eens schijnen te verlaten, hetzij in de weg van plicht of troost, geen nood, het zal niet geheel zijn, want de belofte ligt er: "En Ik zal van achter hen niet afwijken". Het mag al eens zijn, dat u door het losrukken van uw hand struikelt, ja valt, er is een verborgen oog dat u nagaat, een verborgen hand die u blijft ondersteunen, ja, weer opricht. Is het al eens, dat u, op de holle baren van deze woeste zee niet kunnende wandelen, door ongeloof aan het zinken raakte, diezelfde hand, die Petrus oprichtte en hielp, zal u ook telkens toegereikt worden.

En bent u hier, uit kracht van dat vatten bij de hand, gedurig bij de Heere, de belofte ligt er, die ook zeker geschieden zal, dat Hij u opnemen zal in heerlijkheid. Dan zult u altijd bij de Heere zijn. Laat ons elkander altijd met deze woorden vertroosten.

Nu, ik eindig, Godzaligen, met u toe te roepen:

Komt, vromen, komt, verkoren vaten;

Jehovah is bij die Hem vreest,

God is bij u in alle staten,

*Gij zijt bij Hem, door Jezus' Geest;
Onthaalt Hem dan veel in uw harte,
Looft Hem met hart en mond te zaam,
Zijn bijzijn heelt uw zielesmarten;
Uw bijzijn is Hem aangenaam.
Bewoner van onz' ziel en harte;
Blijf u bij ons, vat onze hand,
Opdat ook wij in vreugd en smarte,
U blijven bij in elke stand.*

8. GODS GOEDERTIEREN EN GETROUWE LEIDING VAN ZIJN VOLK. II.

Voorgesteld uit Psalm 73 vers 24

"Gij zult mij leiden door Uw raad, en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen."

Onder al de zielbemoedigende benamingen, die de laag neerbuigende zondaarsliefde in betrekking van des Heeren arm en ellendig volk, gelieft op zich te nemen, is niet een van de minste die van Herder. O, dit is het zalige, het aangename Voorwerp van geloofsbeschouwing, verlustiging, roeming en prijzing. Deze herderlijke betrekking en verrichting is de begunstigde stof van hun lied en Psalm. Zo vond het David in de 33ste Psalm. Zo vinden het de vromen meermalen: *de Heer' is mijn Herder!* is hun gelovige roem en juichtaal.

U moet nu niet verwachten, dat ik mij breedvoerig over de betrekking, hoedanigheid, verrichting enz., die de Heere in Zijn herderlijke betrekking op en aan Zijn volk bewijst, zal uitlaten. Dit alleen zou stof genoeg zijn om de gewone tijd van onze bijeenkomst daarin met elkander door te brengen. Ik zal u maar alleen tot mijn oogmerk bepalen bij de weiding en leiding van een Herder. Immers, dit is Zijn voornaamste Herderwerk: de ganse dag door leidt en weidt Hij Zijn kudde, Hij bezorgt haar grazige weiden, frisse en klare wateren ter lessing van dorst. Deze weiding duurt de ganse dag tot aan de avond, en dan brengt Hij Zijn kudde kooiwaarts, brengt haar veilig wederom binnen.

Maar is dit niet even de handelwijze van Jehovah omtrent Zijn volk? Zo zingt immers de Godvruchtige David: "Hij leidt mij in grazige weiden, Hij voert mij aan stille wateren." De Heere leidt hen in al Zijn wegen, en dat zal zo voortduren, tot aan de avond van hun leven, wanneer Hij hen in de schaapskooi hier boven zal binnen brengen.

Dit was de geloofsbetuiging van Asaf in onze woorden. Hij erkent, dat de Heere hem zo Vaderlijk en herderlijk zou leiden en weiden de ganse dag door, en als de avond van zijn leven kwam, hem in de hemelse schaapskooi hier boven binnen brengen. Het is toch: "Gij zult mij leiden door Uw raad, en daarna in heerlijkheid opnemen."

Toen wij het vorige vers behandeld hebben, hebben wij ons breedvoerig over de maker, de inhoud, het oogmerk en de samenhang van deze nuttige Psalm uitgelaten.

Herinnert u zich maar, dat Asaf, de maker ervan, in het eerste vers zijn hoofdstelling opgaf, en zulks met zijn eigen voorbeeld bevestigde en uitbreidde, tonende van vers 2 tot 16 zijn geloofsstrijd, en van vers 17 tot 22 zijn overwinning, vervolgens vanaf het 23ste vers zijn triomflied opheffende, vers 23a. en de redenen en gronden van zijn geloofsroem vers 23b tot 28.

- De eerste grond was: *Jehovah, Elohim had zijn rechterhand gevat* (vers 23b). Die grond beschouwden wij toen tevens.
- De tweede en derde grond was: *Hij zou hem leiden door Zijn raad en daarna in heerlijkheid opnemen*. Zodat dit vers twee gewichtige redenen behelst, waarom Asaf zo gemoedigd en vertrouwelijk zeggen kon: *ik zal dan gedurig bij U zijn*.

- I. De eerste is: de Heere zou hem door Zijn raad leiden, en hierdoor zou hij hier gedurig bij de Heere zijn.

II. De tweede is: Hij zou hem hierna in heerlijkheid opnemen, en zo zou hij eeuwig, altoos bij de Heere zijn.

I. De eerste reden zal ons, indien de Heere ons licht en invloed belooft te geven, hetgeen wij ootmoedig van Hem afsmecken, stof genoeg voor dit uur aan de hand geven. De overige woorden zullen wij, indien de Heere wil en wij leven, de volgende keer behandelen.

Wij hebben dan de geloofsbelofte van de dichter: *Gij zult mij leiden door Uw raad*, zoals hij die als een reden van zijn gemoedige geloofstaal: *Ik zal dan gedurig bij U zijn*, aanvoert, wat nader in dit uur te beschouwen.

Om dit in enige orde te doen, letten wij:

1. Op zijn geloofsbelofte op zichzelf: *Gij zult mij leiden door Uw raad*.
2. Hoe het met recht als een reden voorkomt, dat hij zo gelovig en gemoedig kon zeggen: *ik zal dan gedurig bij U zijn*.

1. Zijn vertrouwende belofte is: *Gij zult mij leiden door Uw raad*.

Wij letten:

- A. Op het goed, hetgeen hij verwachtte.
- B. Op de wijze van voorstelling.

A. Het goed, dat hij verwachtte.

- (1) In het algemeen: *Gij zult mij leiden*.
- (2) Hiervan de wijze: *door Uw raad*.

(1) In het algemeen: *Gij zult mij leiden*.

a. "Gij Jehovah, Elohim, u Drieënig, zalig Verbondsgod, getrouwe Waarmaker en Vervuller van al Uw beloften, waar ik volkomen staat op kan maken, onafhankelijk van mij of van enig schepsel, Die tevens almachtig, wijs en goed zijt, en waar ik mij dus veilig met al mijn uit en inwendige belangen aan kan toevertrouwen, *Gij zult mij leiden!* Zo wendde hij zich weder tot zijn getrouwe Verbondsbod. Die was ook de enige, veilige en rechte Leidsman van hem. Trouwens, hij kon zichzelf niet leiden. Hij was te blind, en dus kon hij de weg niet zien, die hij gaan moest. Hoe zou een blinde aan zichzelf op een onbekende weg zijn toevertrouwd? Hoe zou zulk een niet gedurig verdwalen en van de weg afraken, of op de weg gedurig aanstoten en vallen? Hij was machteloos. Hij had niet alleen nodig gehad, om op de weg gebracht te worden, maar ook om de ganse weg geleid te worden. Hij was tot dwalen en hinken genegen, en dus lag hij gedurig voor afdwalen en vallen bloot. Daarom vertrouwde hij terecht de leiding niet aan zichzelf toe.

Andere mensen vertrouwde hij het ook niet toe. Zij konden trouwens zichzelf niet leiden, hoe zouden zij het dan anderen doen? Zij waren, zelfs de beste vromen in zichzelf aange merkt, hiertoe mede te blind, te bevooroordeeld, te machteloos.

Neen, hij keert zich terecht liever tot zijn getrouwe Verbondsgod, tot zijn Drie-enige Verbondsgod, want zo komt de Drie-enige God als Leidsman voor.

- De Vader zegt in Jesaja 48 vers 17: "Alzo zegt de HEERE, uw Verlosser, de heilige Israëls: Ik ben de HEERE, uw God, Die u leert, wat nut is, Die u leidt op de weg, die u gaan moet."
- De Zoon leidt hen. Hij wordt in Hebreeën 2 vers 10 uitdrukkelijk de overste Leidsman hunner zaligheid genoemd.

- De Heilige Geest leidt hen. Zo was de bede van de dichter in de 143ste Psalm:
"Uw goede Geest geleide mij in een effen land."

De Vader leidt door Zijn woord en Geest. De Zoon door Zijn verdiensten, kracht en voorbeeld, en de Heilige Geest door Zijn krachtdadige bewerking. Zo werkt de Drie-enige God samen ter heerlijkheid van Zijn arm en ellendig volk.

b. "Gij", zegt hij, "Gij *zult mij leiden*." Laten wij eerst zien:

1. Waarin de leiding van de Heere omtrent Zijn volk bestaat.
2. En dan bij uitbreiding in bijzonderheden wat nader beschouwen.

1. Er zijn er, die het woord vertalen door: *Gij vertroost mij*. Taalkenners hebben ons bericht, dat het eigenlijk "geleiden" betekent, en wel zulk een leiding, die allerzachtst en vriendelijk is. Leiden, weten wij, is iemand vergezellen in zijn gang, en langs een zekere weg naar een zekere plaats brengen. Het wordt gebruikt van iemand, die een blinde leidt in Handelingen 9 vers 8. Van het aanvoeren van een leger door een veldheer in Exodus 3 vers 1.

Van een vader, die zijn kind leidt, op welke laatste ik denk, dat hier bijzonder gezinspeeld wordt, omdat er even tevoren gezegd was: *Gij hebt mijn rechterhand gevat*. De Heere wordt gezegd Zijn volk te leiden, wanneer Hij hen door Zijn verborgen bestuur zo een weg doet kiezen, en op die weg zulke ontmoetingen doet voorkomen, die strekken moeten om hun Zijn oogmerk spoedig te doen bereiken, bijzonder als Hij hen door Zijn Geest bestuurt op de weg des levens, opdat zij niet afdwalen, noch ter rechter noch ter linkerhand.

Er is een tweërlei leiding van de Heere omtrent Zijn volk.

? Een leiding, als Hij hen op de weg brengt. Dit wordt ook voeren genoemd.

? En een leiding, als Hij hen verder op de weg onderwijst, regeert en bestuurt.

Op deze laatste leiding wordt hier gezien, omdat Asaf een begenadigde was, van wie de Heere de rechterhand gevat had.

2. U verlangt om deze leiding in de bijzonderheden te horen voorstellen. Volgt mij dan, wij zullen enige stukken er van opnoemen, die wij, wegens de korthed van onze tijd, te uwer verdere overweging zullen overlaten.

- (1) De Heere leidt Zijn volk vooreerst, als Hij hun onderwijs geeft, welke weg zij te gaan hebben. 's Heeren kinderen blijven in zichzelf dwazen en blinden, die gedurig als blinden de ganse weg moeten geleid worden. Zij moeten geen nieuwe weg, geen nieuw pad in, o, daar staan zij verlegen, niet wetende wat te doen. Zij weten niet, welke weg in te slaan, maar moeten met Thomas uitroepen in Johannes 14: "Heere! wij weten niet waar u heen gaat, en hoe zouden wij de weg weten?" Daarom is hun gedurige zucht:

*O Jezus! Leidsman van de blinden,
Wegwijzer van de dwaalgezinden,
Leer u mij toch Uw weg verstaan;
Ik dool, ik tast gelijk de blinden,
Kan 's levenspad, de weg niet vinden,
Wijs u de weg, die ik moet gaan.*

En met de Psalmist uit de 25ste Psalm zuchten zij meermaalen: *Heere, leer mij Uw weg*. De Heere leidt hen, als Hij hun door Zijn Woord en Geest die weg bekend maakt, hun aanwijzende de weg, die Hij wil dat zij zullen inslaan, hun toeroepende: Dit is de weg, wandelt in dezelve, zodat het hun zeer klaar wordt, welke weg zij moeten ingaan. Hetzij een weg, die hun uitwendige omstandighe-

- den, hetzij die hun geestelijke belangen betreft.
- (2) De Heere leidt hen, ten tweede, als Hij hen overbuigt om die weg, die Hij hun aangewezen heeft, in te slaan. O, mijn vrienden, dit moet er nog bij komen, zal de ziel de weg in slaan, welke weg het ook zijn mag. Dit doet de Heere, als Hij de wil overbuigt, zodat die een gelegenheid gevoelt om die weg in te slaan, en de Heere te volgen.
 - (3) Hij leidt hen verder, als Hij hen, ten derde, dadelijk kracht geeft, en doet treden, als Hij hen dadelijk werkzaam maakt. Zij zijn en blijven in zichzelf machteloos, en kunnen in de woestijnreis geen voet verzetten uit zichzelf, zonder de gedurige, voorkomende, medewerkende en achtereenvolgende genadeinvloeden. Zij kunnen door hun natuurkrachten, ja zelfs met hun hebbelijke genaden niet voort, maar moeten gedurig geholpen worden. De Heere leidt hen nu, als Hij hen gedurig met Zijn invloeden voorkomt, doende hen wandelen op de weg der gerechtigheid, in het midden van de paden des rechts, zoals de opperste Wijsheid in Spreuken 7 van Zich betuigt.
 - (4) Ten vierde, Hij leidt hen, als Hij in bezwijkende en moedbenemende omstandigheden vernieuwde kracht geeft. Het gebeurt meermalen, dat des Heeren kinderen een weg moedig zijn ingestapt. Zij zagen, dat die en die weg van de Heere was. Zij kregen lust en kracht om dezelve met de Heere in te stappen. Maar zie, er doen zich zulke zwaarigheden op de weg voor, dat zij wel moedeloos bij de pakken zouden gaan neerzitten, maar de Heere geeft de moeden kracht, Hij vermenigvuldigt de sterkte van die, die geen krachten heeft, zodat deze verwachters lopen zonder moede, en wandelen zonder mat te worden, naar de heilbeloften van Jesaja 40. Zo sterkt Hij Zijn erfenis, als zij mat geworden is (Psalm 48).
 - (5) Nog eens, de Heere leidt Zijn volk, wanneer Hij de duisternissen voor hen opklaart. Er kunnen dikwijls verscheidene duisternissen op de weg van Sions reizigers zijn. De bedeling van de Voorzienigheid kan wel eens zo donker lopen, dat Zijn weg is in de zee, en Zijn pad in diepe wateren, zodat Zijn voetstappen niet gekend worden. De vorst der duisternis kan zovele nevelen verwekken, en het ongeloof dezelve verzwaren, dat de ziel niet voort kan. Maar, de Heere leidt Zijn volk door de duisternissen op te klaren. Dit behoort tot de leiding. Trouwens, zo luidt de heilbelofte: "Ik zal de blinden leiden door de weg, die zij niet geweten hebben; Ik zal ze doen treden door paden, die zij niet geweten hebben; Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken, en het kromme tot recht; deze dingen zal Ik hun doen, en Ik zal hen niet verlaten" (Jesaja 42).
 - (6) Nog eens, ten zesde, de Heere leidt Zijn volk, als hij de struikelende knieën opricht. Het gebeurt niet zelden, dat Godzaligen, óf door vermoeidheid op de weg bezwijken, óf over deze of die struikelblokken, die zij op hun weg vinden, bijkans vallen. Asafs voeten waren bijna uitgegleden, maar de Heere richt deze weder op, naar de 145ste Psalm: Hij ondersteunt degenen, die vallen, de Heere ondersteunt de hand dezer rechtvaardigen, als zij vallen. O, getrouwe en ontfermende leiding! Trouwens, geschiedde zulks niet, en werden zij op elke struikeling weggeworpen, en niet wederom opgericht, zij kwamen er in eeuwigheid niet, maar geloofd zij des Heeren goedheid voor Zijn trouwe leiding!
 - (7) Ten zevende, de Heere leidt Zijn volk, als Hij hen van hun dwaalwegen telkens wederom opzoekt en terecht brengt. Des Heeren kinderen worden schapen genoemd, maar zij zijn dwalende schapen, ten minste dwaalzuchtige schapen. Bijzonder behoort tot dit leiden het opzoeken en gedurig wederom terecht brengen van verdwaalden. Het is meermalen de bede der oprechten: ik heb gedwaald als

een verloren schaap, Heere, zoek Uw knecht. De belofte is & tevens bij : het verlorene zal Hij zoeken, het afgedrevene wederbrengen.

(8) Nog eens, de Heere leidt Zijn volk, de kudde Zijner erfenis door hen Vaderlijk te dragen. Hij schikt Zich als Leidsman naar de gang van het werk. Hij legt hun niet meer op, dan zij dragen kunnen. In al hun benauwdheid is Hij benauwd. Dat deze dragingen en ondersteuning tot het leiden behoren, leert ons de ontfermende Godsbetuiging: Ik nu leerde Efraïm gaan, en droeg hem op Mijn armen (Hosea 11).

(9) Eindelijk, tot het leiden behoort ook de bewaring en bescherming op de weg. O, de Goddelijke beveiliging behoort mede tot deze leiding. De Asafs ondervinden in de woestijn, dat zij telkens bloot liggen voor de aanvallen van vele loze en boze vijanden, hadden zij geen Goddelijke Leidsman op de weg, Die hen beveiligde.

Ziedaar vrienden, ik zou hier nog verscheiden zaken kunnen bijvoegen, zoals de verzorging op de weg, de bemoedigende ontmoetingen enz., maar ik zou te lang wezen, om u het zalig voorrecht te tonen van zulken, die door de Heere geleid worden. Godzalige Asafs, wat oordeelt u van deze leiding? Kunt u daar niet veilig en gemoedigd de woestijnreis mede voortzetten?

B. De Psalmist blijft niet bij die algemene betuiging, maar meldt tevens de wijze, waarop hij zou geleid worden: Het was *door Uw raad* Jehovah Elohim.

Het is de Bijbelkundigen bekend, dat Jehovah's raad velerlei betekenissen heeft. Ik zal die niet noemen, maar mij alleen tot deze twee bepalen.

? Het betekent soms Jehovah's *verborgen* wil. Die raad Zijns willens, waarnaar Hij alles werkt, waarvan Hij zegt: Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al Mijn welbehagen doen (Jesaja 16).

? Soms wordt Zijn *geopenbaarde* wil Zijn raad genoemd. Uit velen zal ik die bekende plaats van Spreuken 1 maar herinneren: Terwijl gij al Mijn raad verworpen hebt.

Deze beide betekenissen houden wij hier, met de meeste uitleggers, dat bedoeld worden. Want om hier te denken aan de Zoon van God, Wiens Naam naar Jesaja 9 wel Raad zijn zou, maar die nergens Jehovah's Raad genoemd wordt, daartoe is geen grond, net zo min als om te denken aan de Heilige Geest, waar sommigen hebben heen gewild. Neen, ik blijf hier bij de twee gewone betekenissen, en neem die tezamen, gelijk zij met elkander tezamen kunnen genomen worden.

Nu, door deze raad *zou hij geleid worden*. Er zijn er, die de voorzetletter door "in" vertalen, anderen door "naar", weder anderen door "met" of "door", gelijk onze overzetters. Maar ik kan niet zien, waarom wij die niet zouden volgen, die allen deze betekenissen houden. Immers zij, die Asafs verwachting hebben, mogen op goede gronden verwachten, dat zij in, naar en door die raad zullen geleid worden.

"Gij zult", zegt dan zijn geloof, "mij leiden in Uw raad.

1. *In Uw verborgen raad*. Het is zo, dat de verborgen dingen voor de Heere zijn, en de geopenbaarde voor ons en onze kinderen. Evenwel behaagt het de Heere Zijn volk die bekend te maken. De verborgenheden, die voor de tijden der eeuwen zijn verborgen geweest, worden aan de kinderkens wel eens geopenbaard. Trouwens, Zijn verborgenheid is met de oprechten (Spreuken 3 vers 32) en met degenen, die Hem vrezen (Psalm 25).

*Gods verborgen omgang vinden
Zielen, daar Zijn vrees in woont,
't Heilgeheim wordt aan Zijn vrinden,*

Naar Zijn vreêverbond getoond.

Zoals onze nieuwe Psalmen alleraangenaamst hebben. Zou ik bij de bijzondere stukken aantonen, hoe de Asafs in Gods verborgen raad wel eens worden ingeleid? Waar begon, waar eindigde ik? Neem maar eens in de eeuwige verkiezingsraad, als zij zich te verblijden krijgen, dat hun namen geschreven zijn in de hemelen. In de oogmerken, einden en wegen van de Goddelijke voorzienigheid, gelijk Asaf zo in het heiligdom geleid werd. Ja, het gebeurt wel eens, dat de Heere voor de Abrahams niet verbergt, wat Hij doet, dat Hij Zijn kinderen bekend maakt de dingen, die gebeuren zullen en in Zijn raad verzegeld waren.

2. Maar Hij leidt de Zijnen ook *in Zijn geopenbaarde raad en wil*. Zonder de inleiding en inlichting is het als een verzegeld boek, dat zij niet lezen kunnen, maar wanneer de Heere hun in de waarheden leidt, verstaan zij dezelve. Daarom verstaat een eenvoudig, vroom Christen van de diepste waarheden van ons Christendom meer, dan de geleerdste, die onbekeerd is. Daarom moet men verstomd staan, als men zulken hoort spreken. Hoe menigmaal worden zij ook in de weg van hun plicht te hunner besturing ingeleid.

De Heere *leidt hen* ook naar Zijn raad. De Heere leidt hen:

1. *Naar Zijn verborgen raad*. O, wil Asaf zeggen, naar die eeuwige wijze en vrije bestelling, zult u mij leiden. Daar, in die eeuwige raad, waar niets dan enkele wijsheid in staat, hebt u mijn pad getekend, mijn weg afgebakend. Daar is op het allernauwkeurigst mijn weg beperkt, die ik betreden zal. Op welke weg, door welk pad, op welk een wijze Gij mij leiden zult, ja, elke voetstap zelf, die ik op de weg zal voortzetten, is daar zelfs bepaald. Geen kruisweg, of hij is daar in zijn zwaarte gewogen, in zijn lengte gemeten, en in zijn einde beperkt. Ik zal niet een kruis méér krijgen, dan daar bepaald is, maar ik zal er ook niet een mislopen, met al mijn woelen en tobben. Daar zijn al mijn wisselvallige ontmoetingen in natuur en in genade bepaald, en beperkt in tijd, maat, en trap.

Asaf toonde hiermede, dat hij in die raad en weg Gods ook met genoeg berustte. Het is, alsof hij met Job zich uitdrukte in Job 23 vers 14: "De Heere brenge over mij, hetgeen Hij bescheiden heeft." Immers Asaf wist, dat Zijns Vaders eeuwige wijsheid en oneindige goedheid in die raad had voorgezeten. De Vader had de weg bepaald, wie zou er niet in berusten? Wist de eeuwige Wijsheid niet, wat het beste voor hem zou zijn? Maar hoe zou ook de eeuwige Goedheid en Liefde dat niet het beste behartigd hebben?

Dit was hem genoeg, om er dan ook blindelings in te berusten. Och, hoe blij was hij niet, dat hij niet naar zijn raad geleid werd! Hij had achteraf zo dikwijls gezien, dat die dwaas, en voor hem allerschadelijkst was. Was hij naar zijn raad geleid, hij was in de plaats van die mensen van vers 4 en 5 gesteld, die hij zo benijdde. He menigmaal zal hij gedacht hebben: "Was ik ook zo gelukkig, die zijn gezond, sterk en voorspoedig!" Maar achteraf zag hij, hoe het met hen ging (vers 18 en 19). Dit deed hem verblijd zijn, dat de Heere hem naar Zijn raad leiden zou.

2. De Heere zou Hem ook *naar Zijn geopenbaarde raad leiden*. Dat kostelijke Woord zou de regel zijn, waarnaar de Heere hem in alle omstandigheden leiden zou. Al zijn bevindingen, ervaringen, ontmoetingen zou hij in de kostelijke Bijbel beschreven vinden. Het zouden geen dingen zijn boven, buiten, en tegen het Woord. Neen, het zou alles naar het Woord zijn. Het zou tot de wet en het getuigenis zijn. Dit zou hem de hele weg tot merkelijke sterkte zijn, dat zijn bevindingen met des Heeren woord overeenkwamen.

Maar hij zou ook *geleid worden*, gelijk de onzen het terecht vertalen, door Gods *raad*.

1. Door Gods *verborgen* raad. Die verborgen wil zou hem besturen. "Die zal mij zo regeren", wil hij zeggen, "als het meest tot des Heeren eer, en mijn geluk is strekkende. Door die raad zal ik met al het schepsel ongevoelig geleid worden."

*Raad waarna de hemel zweeft,
En zich voedt wat is of leeft,
Die de raderen en de snekken
Van dit machtig uurwerk drijft,
En bezorgt, dat geen gebrek en
Zij, of iets terugge drijft.*

2. Maar hij wordt geleid ook door de *geopenbaarde* raad. Die raad zal mij de weg wijzen, zal mij besturen, bemoedigen en vertroosten. Die inzettingen zullen mijn vermakingen zijn in de plaats mijner vreemdelingschap.

Ziedaar kort, zo zou Asaf geleid worden, in, naar en door die raad. Dit verwachtte hij, gelijk zijn uitdrukking leert: *Gij zult mij leiden door Uw raad*.

(2). Laten wij deze wijze van voorstelling eens wat nader zien. Verschillend is hier wederom de vertaling. Er zijn er, die het vertalen: *Gij hebt mij geleid*, ook in die moedeloze, en donkere weg, waarin ik heb omgezworven. Anderen: *Gij leidt mij door Uw raad*; o, ik ondervind thans Uw leiding, ook in die uitredding uit die diepe en donkere weg, waar ik nu ben uitgeholpen. Wederom anderen maken er een wens van: geleid mij! Doch de meesten hebben het in het toekomstige: *Gij zult mij leiden*.

Het is bekend, dat de Hebreeën gewoon zijn de tijden onder elkander te verwisselen, zodat de verleden, tegenwoordige en toekomstige tijd door één woord worden uitgedrukt. Waarom zouden wij dit dan ook hier niet tezamen mogen nemen? Het is een waarheid op zichzelf: Asaf was geleid, werd geleid, en zou nog verder geleid worden. Hoe drukt hij dan de aange naamste gestalten van zijn gemoed uit!

Ei komt, laten wij die eens een weinig nader zien.

- a. Vooreerst geeft hij de noodzakelijkheid te kennen, die hij in de leiding zag. Het is, alsof hij zeggen wil: "Heere, ik heb de leiding in en tot alles zo nodig. Ik ben zulk een blinde, machteloze, zwakke en dwaze, die zo in alles Uw leiding gedurig nodig heeft. Indien u niet telkens de hand aan mij houdt, waar bleef ik? Ik kan geen ogenblik op mijzelf bestaan, ai, geleid mij dan!"
- b. Ja, het zal ook een dankbaar bestaan uitdrukken. O, hij erkende al het goede met deze betuiging. Al de leidingen en weidingen, die hij op de hele weg ondervonden had, wat al leidingen en weidingen, wat al dragingen en reddingen! Het is, alsof de man zeggen wil: U hebt mij geleid van der jeugd aan! Dit erkent hij nederig met ootmoedige dankzegging.
- c. Nog eens, hij erkent inzonderheid, dat hij deze uitredding, die hij thans genoot, aan de Heere verschuldigd was! *Gij zult mij leiden*.
- d. Eindelijk, het is *bijzonder een uitdrukking van zijn gemoedigd vertrouwen*: Gij zult mij leiden. Ik vertrouw mij met al mijn belangen volkomen aan U toe. *Gij zult mij leiden naar Uw raad*.

Maar mogelijk denkt u: *hoe kan Asaf zo vertrouwend spreken?*

Vrienden, hier had hij onwrikbare gronden toe, die al de Godvruchtigen hebben, om dit gemoedigd te zeggen.

1. Hier hebt u vooreerst Gods beloften, en daar maakte Asaf staat op. De Goddelijke beloften, die op deze leiding zien, waar de Godvruchtigen staat op kunnen maken,

omdat zij door de getrouwe Waarmaker en Vervuiler zijn gesproken, zijn menigvuldig, een voor allen (Jesaja 58 vers 11) is de belofte: de Heere zal u gedurig leiden, Hij zal uw ziel verzadigen in grote droogte.

2. Ten tweede, Asaf wist het, en zag het vertrouwend tegemoet, uit kracht van het ingewilligde verbond, dat de Heere Zich als Leidsman aan hem verbonden had, zijn God geworden was. Hij zou hem verder geleiden. Hoort de Psalmist in Psalm 48 vers 15: Deze God is onze God, eeuwig en altoos, Hij zal ons geleiden tot de dood toe."
3. Eindelijk, hij wist dit uit Gods onveranderlijkheid. Hij toch was de Rotssteen, Wiens werk volkomen is. Had Hij hem bij de rechterhand gevat, en aanvankelijk geleid, Hij zou het werk Zijner handen niet varen laten. Hij mocht gemoedigd en vertrouwend zeggen: "De Heere zal het voor mij voleinden, want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid en laat niet varen de werken Zijner handen." Met recht dan zei Asaf met zulk een geloofsvertrouwen: "Gij zult mij leiden door Uw raad!"

2. Nu blijft er nog over, dat wij nagaan, met hoeveel recht dit door Asaf als een reden ter staving van zijn vorige betuiging: "Ik zal dan gedurig bij U zijn" gebezigd wordt.

Nam men dit wensenderwijze op, gelijk wij laatst zagen, dat men zulks kon doen, dan is dit een gepaste aandrang. Immers, dit was des Heeren raad, dat hij dicht bij de Heere bleef. "Welnu dan", wil Asaf zeggen, "Gij, Heere zult mij immers leiden naar Uw raad? Och, was ik dan zo gedurig bij U, om door U geleid te worden."

Doch liever, gelijk wij toen zagen, denken wij, dat het een vertrouwend spreken was: "Ik zal dan gedurig bij U zijn." Wel Asaf, hoe kunt u dit zo vertrouwelijk zeggen?

"Omdat de Heere niet alleen mijn rechterhand gevat heeft, maar ook omdat Hij mij gedurig in, door en naar Zijn raad leiden zal. Was ik aan mijn leiding overgelaten, ik zou zo vrijmoedig niet durven spreken. Maar nu ik in zulke goede handen ben, durf ik vrijmoedig spreken: "Ik zal gedurig bij de Heere zijn." Ja, al struikel ik al, al wankel ik gedurig, ik zal niet grotelijks wankelen, ik zal niet vallen, de Heere ondersteunt mijn hand. Ik zal gedurig bij Hem zijn, want Hij zal mij leiden naar Zijn raad".

Ziedaar, zijn vertrouwende en moedige verwachting omtrent de handelwijze van God, betreffende hem hier in de woestijn. Hoe betuigt Asaf hier gelovig:

*O, die leiding is zo veilig,
't Loopt zo recht op Kanán aan,
Al die wegen zijn zo heilig,
'k Sta op zulk een effen baan!
'k Wil mij dus dan laten leiden,
Door des werelds woestenijen,
Tot ik 's Heeren aangezicht
Zien zal in het eeuwig licht!*

Dat dit ook de zalige verwachting van Asaf was, hopen wij, zo de Heere wil, de volgende keer te zien.

Toepassing

Laten wij nu met het verhandelde naar binnen trachten te keren, en naar stand en weg nog een enkel woord zoeken te spreken van toepassing.

Wel vrienden, wat zegt u van de Asafs? Zijn zij niet gelukkig, die op goede gronden en met hun hart kunnen betuigen: "Gij, o mijn getrouwe, zalige Verbondsgod, Gij zult mij leiden naar Uw raad, in Uw raad en door Uw raad." Kan er wel een gelukzaliger

volk bedacht worden? Immers neen. Wat moesten wij er dan niet naar staan om onder deze gelukzaligen geteld te worden! Het is zo, dat wij allen onder Gods geleiding zijn, ik bedoel die van Zijn algemene voorzienigheid. Hij werkt toch alles naar de raad Zijns willens.

Maar wij zijn niet allen onder die bijzondere Vaderlijke leiding, waar Asaf hier van spreekt, en dat kunnen wij van zelf nagaan. Komt, laten wij ons eens eenvoudig bij de stukken neerleggen.

- Zulke mensen, waar wij in Jesaja 65 vers 2 van lezen, zijn nog niet onder die Vaderlijke leiding. Welke mensen zijn dat? Zij worden daar genoemd, *als wandelende op een weg, die niet goed is, naar hun eigen gedachten*. Dat zijn die mensen, waar de Heere van zegt, dat zij wandelen in hun raadsragen, die naar hun verdorven hart wandelen en de zonde dienen. Zulken, die door de raad van de wereld geleid worden.
- Mensen, die zich laten verleiden door dezen en genen, om mede de zonde en de wereld te dienen, die zich gedurig door dezen en dien laten aftrekken om mede te doen, en dat uitdrukkelijk tegen de, vermaning van de apostel in: "Wordt deze wereld niet gelijkvormig", en Salomo's raad: "Indien u de zondaars aanlokken, bewilligt niet." Zulken ook, die door de raad des duivels geleid worden.
- Mogelijk denkt u: wie zijn die mensen? O, zodanigen zijn al die mensen, die hun bekering uitstellen, die dezelve verwaarlozen. Het is altijd: dan en dan, morgen, morgen, en nooit komt er iets van, altijd nog tijds genoeg, als die of die tijd eens over is.
- U, die zo denkt, laat u door de duivel leiden, die uw zielen vermoordt. Zij, die naar hun verbeeldingen en begrippen de Heere dienen, als het hun eer, vermaak en gemak overeenkomt, worden niet geleid door des Heeren raad.
- Verder nog: zulken ook niet, die door hun werken en plichten de hemel trachten te verdienen, en daar hun zaligheid door zoeken. Dit strijdt ook geheel tegen Gods raad.
- En eindelijk, allen, die de raad Gods tot zaligheid niet opvolgen. Zulken zijn, waarvan in Spreuken 1 gezegd wordt, dat zij de raad van God verwerpen, die, hoe zij ook gebeden, gesmeekt en vermaand worden dezelfde blijven jaar en dag. Ja, de Heere weet, of er niet zulken zijn, die er mede spotten.
Ziedaar enige hoofdsoorten van mensen opgenoemd, die een ieder duidelijk ziet, dat zij niet onder deze zalige leiding behoren.

Toch willen wij nog wat nader komen. Komt, onderzoekte wij onszelf eens aan deze drie vragen:

- (1) Ben ik op de weg gebracht door hartveranderende genade, waardoor ik van stand en weg veranderd ben?
- (2) Heb ik de hand, die tot mij uitgebreid en aangeboden werd om mij te leiden, aangegrepen?
- (3) Is mijn hart instemmende geworden om mij met al mijn belangen aan de leiding van God, zoals die in Christus mij ter zaligheid leiden wil, over te geven?

Wel vrienden, wat antwoordt uw hart op deze drie vraagstukken? Ongelukkigen, die daar nu geen kennis aan hebben, weet u wel, dat u geen kind van God bent, want zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die, en geen anderen, zijn kinderen Gods (Romeinen 8 vers 14). Wat zijt u ongelukkig!

Wat u in de wereld ook overkomt, u hebt geen toevlucht, een schuilplaats, geen verbergung. O nee, Gods raad zal bestaan, en die luidt in het Evangelie, dat niemand zonder geloof en bekering God zal zien.

Ei, wat hebt u toch tegen de leiding door Gods raad? Die leiding is zo vaderlijk, vriendelijk, liefelijk en zalig. Och, nu biedt God Zich nog tot Leidsman aan u aan. Hij zegt Zelf, dat Hij Zijn handen de ganse dag uitbreidt tot een wederstrevig volk (Jesaja 65). Wel, laat God dan niet langer wachten. Hij is reeds genoeg door u versmaad. Och, het kon wel de laatste keer zijn, dat u genodigd werd!

Gevoelt u enige opwekking, volgt die dan op, verzondigt die niet, blust die niet uit. Denkt eens, hoe ontzaglijk het van de Joden aangetekend staat, dat zij de raad Gods tegen zichzelf verworpen hadden. Nu, ik weet, dat u deze raad ook verwerpen zult, zo de Heere niet krachtadig medewerkt.

Maar dat weet ik er evenwel bij, mijn lieve medemens, dat ik naar het licht, dat de Heere mij geeft, u heb zoeken te waarschuwen, en dat ook deze vriendelijke en broederlijke raad, óf tot uw oordeel, óf tot uw voordeel zal dienen. *Och, dat de Heere gave, dat het laatste aan uw bewaarheid werd! Hij drukke het daartoe op uw harten!*

Zielen, die het om zalig worden te doen is, en die het uw zaligheid zou rekenen, als u zo geleid mocht worden, ziet u wel, dat het door Gods raad moet zijn?

Mogelijk vraagt u: wat verstaat u daarmee? Dit, dat het niet naar en door de raad van uw ongelooft, van uw redeneerkundig verstand des vleses, noch naar de raad van uw zielevijand moet zijn. Die raad en Gods raad verschillen hemelsbreed van elkander.

Gods raad ligt eenvoudig in het Evangelie, dat u komen moet, zoals u zijt, zo ellendig, jammerlijk, mismaakt, onrein als het met u gesteld is. Dat Christus u zoals u zijt, aangeboden wordt, u in het bijzonder, en dat u Hem als een vrij geschenk moet aannemen, en ontvangen, Hem omhelzende en gebruikende in en tot die einden, waartoe u Hem nodig hebt, met toe-eigening als een Godsgeschenk Hem gelovig aannemende en omvattende. Zo ligt de raad Gods, waardoor en waarnaar de Heere u leiden wil.

Maar wat zegt nu de vijand en het ongelooft? "Neen, die weg is te gemakkelijk. Zo moet het niet zijn. U moet eerst zo diep vernederd, zo verbrijzeld zijn, er zo gevoelig over zijn, het moet er u zus en zo om te doen zijn. Met dat eenvoudig handelen zou ge u jammerlijk bedriegen. Ziet wel toe, wat u doet?" En wat dergelijke inboezemingen meer zijn, zo luidt de raad van de vijand en het ongelooft.

Maar ik bid u, zegt mij nu eens: welke raad volgt u? Is het niet de laatste? Is dat niet zo? Luistert u daar niet naar? Ach, hoe zieleschadelijk en verderfelijk is zulks niet! Och, mocht u eenvoudig de leiding van het Evangelie opvolgen, u zou reeds lang gered zijn, terwijl u nu jaar en dag staan blijft.

"Ja maar", zegt u, "moet het geloof niet in mij gewerkt worden?"

Ja zekerlijk, door de Heilige Geest, als een Geest des geloofs. Anders zult u in eeuwigheid niet geloven. Maar mocht u daar eens een oog in krijgen, dat u de Geest in Zijn leiding zo bedroeft. Al dat disputeren, al dat woelen, dat tegenkanten, dat bedenken, dat indringen om in zulk of zulk een gestalte te zijn, is alles een bedroeven van de Geest, en een tegenstand van des Geestes leiding.

Ach, kwam u daar eens toe, om eenvoudig het licht op te volgen, de Heilige Geest in u te laten werken, geen bepalingen of bedingen meer te maken, hoe schielijk zou u gered zijn! Komt, indien er nu enige overbuiging bij u is, ga dan op het eenvoudig woord aan. Volgt het op. Geeft Jezus de hand en u ter leiding aan Hem over. Vat de hand, die u toegereikt wordt.

Gelovige Asafs, u heb ik nog het een en ander te zeggen. Wat is deze taal van Asaf een zielbemoedigende, besturende en vertroostende taal. Dit gelovig betuigd en

praktikaal omhelsd, is genoeg om ge uw reis door de woestijn met blijdschap te doen wandelen. Is het niet zo, gelovig volk?

Maar laat ik meer tot bijzonderheden komen. Ik had u over drie zaken nog wat nader te onderhouden. Ik wilde u en mij bij onze tekortkomingen bepalen, uw verplichtingen u onder het oog brengen, en de onwrikbare troostbronnen, die er voor u in Asafs betuiging liggen, u herinneren.

A. Vooreerst Godzaligen, *hoe staat u met die leiding door Gods raad?*

Handelt u daar omtrent altijd recht? Billijkt u die raad, waardoor u geleid wordt altoos wel? Ik zal niet vragen, omtrent Gods voorgeschreven wet. Ik zal alleen maar blijven bij Gods handeling en bestuur omtrent u, en wel betreffende uw in en uitwendig bestaan. Des Heeren raad is, om u hoe langer hoe ellendiger, armer en behoeftiger in uzelf te maken. Hij slaat daartoe in Zijn leiding die wegen in, om u naar die raad te leiden. Daartoe leidt Hij u al dieper en dieper in de gruwelen van uw hart in, bepaalt u meer en meer bij uw schulden, laat u zelfs nu en dan door de verdorvenheid overrompeld worden, onttrekt u niet alleen somtijds de vertroostende en verkwikkende invloeden, maar zelfs ook die invloeden, die u gewoonlijk nodig hebt om uw plicht uit te oefenen. Ziet, dit alles geschiedt om u naar Zijn raad te leiden.

Hoe staat u er bij? Kiest u, omhelst u wel altijd die wegen? Keurt u ze wel heilig, wijs en goed? Het einde, ja, daar houdt Hij u nu en dan nog wel eens stil bij. Als u onder het oog krijgt, dat die wegen strekken om u armer te maken, keurt u dat goed. Maar de weg als weg er toe, wat staat uw hart daar dikwijls niet vlak tegen aan?

Al verder, *Gods raad is, om u meer door geloof dan door gevoel te doen leven, om u op een ongeziene Christus te doen vertrouwen.* Hij leidt u daartoe naar die raad. Hij onttrekt u Zijn gevoelige uitlatingen. Hij onthoudt u die genietingen, ja, zelfs brengt Hij u daartoe in duistere wegen. Hoe staan wij daar bij? Zijn wij nu daarmee tevreden? Stemmen wij die leiding volkomen met goedkeuring in? Hoeveel hebben wij nodig, om in die weg in te stemmen, er in te berusten.

Ziedaar maar twee stukken ten opzichte van uw inwendig bestaan opgenoemd. Is het niet zo, oprechten, dat u in deze vele tekortkomingen hier bespeurt? De raad als raad behaagt u, in beide de opgenoemde gevallen, maar betreffende de weg om naar die raad geleid te worden, wat zijn er dan dikwijls gemelijkheid, ongenoegen, treurige moedeloosheden, ongelovigheid.

Kom ik aan uw uitwendig bestaan, loopt Zijn raad, om ons eer, vermaak, genoeg, voordeel, gezondheid en gemak te bezorgen, en leidt Hij ons door en naar die raad, dan zijn wij tevreden, dan gaat het volgen gemakkelijk.

Maar loopt Zijn raad eens anders uit, wil Hij ons gespeender van de wereld, lossen van de aarde maken, kleiner, ootmoediger en nederiger doen leven, ons verlangen naar de hemel meer opwekken en wat dergelijke Vaderlijke en heilzame einden meer de hemelse Vader met de kruiswegen voor heeft, slaat Hij daartoe met ons een of andere weg in, o, hoe onvergenoegd zijn wij dan! Hoe weinig hebben wij dan van dat bestaan, dat die grote zelfverloochenaar, de Godvruchtige Lodensteijn bezat, die betuigde van de raad van God:

*Nutter ging dit ganse rond,
Dan een mijt er van te grond,
Daar, dunkt mij, verliest zich alle
Vrijheid, vrienden, rijkdom staat,
Laat het zinken, laat het vallen,
Als maar deze raad bestaat!*

O, wie is er van ons, die, als hij zijn hand in de boezem steekt, die er niet melaats wederom zal uithalen? Och, dat wij maar meer ons zelf gedood mochten krijgen, het

veel voor de voeten van Christus brengen! Waren wij meer aan ons zelf gedood, hoe gemakkelijk zouden ons al die wegen zijn!

B. Maar ik had, vromen, u ook nog een en andere plichten te herinneren, die uit het voorgestelde vloeien.

- (1) Tracht u toch veel en gedurig te herinneren, dat u naar, en door die raad geleid wordt, en verder geleid zult worden. O, het hartelijk, levend en dadelijk geloof van deze waarheid zal u ondersteunen, bemoedigen, helpen en lijdzaam en eenswillend met des Heeren weg maken.
- (2) Zult u zo naar die raad geleid worden, zoekt dan tegen vooruitlopingen te waken. Dit is zondig, en schandelijk. Wat vorderen wij met die onnodige zorg en kommer? Immers niets. Hoe menigmaal hebben wij al tevergeefs vooruitgelopen? Hoe menige vreze gevreesd, die nimmer gekomen, hoe menig kruis, als te zwaar om te dragen beschouwd, dat nimmer opgelegd is? En wat winnen wij er mede, dan onnodige bezwaren en verlegenheden?
- (3) Zoekt toch uw weg niet zelf te beschikken om te bestellen. Laat God werken. Wacht op Hem, en zijt sterk, het is in zulke goede handen. Het is des Vaders macht, wijsheid en goedheid wel toevertrouwd. Dit neemt echter het inslaan van geoorloofde wegen, en het gebruik der middelen niet weg.
- (4) Houdt u tevreden met de weg, die uw wijze en goede Leidsman inslaat, al had uw vlees het meermalen gaarne anders. Geloof toch, dat uw Leidsman soeverein is, en niet verplicht, om u reden te geven, waarom Hij u zo en niet anders leidt. Hij antwoordt niet van al Zijn daden (Job 33 vers 13).
- (5) Staat er naar om u zelfs met blijmoedigheid aan des Heeren leiding te onderwerpen. Al de wegen des Heeren zijn goedertierenheid en waarheid, zelfs die wegen, waar vlees en bloed van zeggen zouden: die zijn meest tegen ons!
Vromen, kent u niet zulke wegen, waarover u, er in zijnde, uitriep: *al deze dingen zijn tegen mij?* Achteraf zag u, dat uw Vader wijs en goed was, en dat zij nuttig voor u waren. Wel, laat de bevinding u dan hoop werken.
Vromen, als u de wegen eens nagaat, die de Heere door Zijn raad u geleid heeft, zijn er dan niet zulke merkelijke voetstappen van Zijn voorzienigheid, bijzondere uitkomsten en heerlijke uitredingen in te vinden, dat, als u er met licht eens bijkomt, u niet anders, dan God loven, danken en prijzen moet? Vertrouwt het Hem dan verder toe.

Kwaad zegt somtijds ons gevoel,

En zijn wijsheid mist het doel,

Daar als wij de reden zagen enz.

Veel liever dan

Prijzen, prijzen is ons plicht!

Niet vragen wat er goed of kwaad is? enz.

7. Eindelijk, geeft u niet alleen dikwijls bij vernieuwing aan des Heeren leiding over, maar let ook meer op de voetstappen van Zijn leidingen. Merkt er Zijn deugden in op, die, als wij nauwkeuriger opletten, meer door ons in Zijn wegen zouden bespeurd worden, zoals Zijn almacht, wijsheid, goedheid, heiligheid, ontferming, getrouwheid en waarheid. Deugden, die al Zijn leidingen zo klaar doorschijnen, als wij er meer op letten.

C. Eindelijk, vromen, deze waarheid levert eeuwige springbronnen van vertroosting voor u op, om gemoedigd en gelovig uw weg verder aan Hem toe te vertrouwen. Bedenkt eens, dat het uw Verbondsgod, de onveranderlijke en onafhankelijke Jehovah

is, Die uw Leidsman is en blijven zal.

De raad, waarnaar en waardoor u ook verder geleid zult worden, is door uw Vader bestemd, dus, let er eens op, dus heeft eeuwige wijsheid, onveranderlijke liefde, en Vaderlijke barmhartigheid die het beste voor u geoordeeld. Wat is dat bemoedigend! Die Leidsman zal u de ganse weg tot aan, tot in, ja tot over de dood blijven leiden. Nu, ik eindig met die zucht, waarop al het oprechte Godsvolk "amen" zeggen zal:

*Wij hebben de weg met U begonnen,
Aan Uw leiding ons verpand,
Ach, dat wij nimmer onbezonnen,
U verlieten, noch Uw hand!
Hebben we ons woord aan U gegeven,
Om naar Uw raad te leven,
Gij leidt ons langs 't rechte pad
Naar de grote hemelstad.*

9. DE VERTROUWENDE VERWACHTING DER HEERLIJKHEID VOOR GODS GUNSTGENOTEN. III

Voorgesteld uit Psalm 73 vers 24b.

"En daarna zult u mij in heerlijkheid opnemen."

"Zit stil, mijn dochter, totdat u weet, hoe de zaak zal vallen, want die man zal niet rusten, tenzij dat hij heden deze zaak voleind hebbe". Dit was de zielbemoedigende aanspraak van Elimelechs weduwe, Naomi, tegen haar getrouwe schoondochter, de vrome Ruth, in Ruth 3 vers 18.

Met het volste recht mocht zij dat van Boaz, die getrouwe lossen, verwachten. Had hij de belofte gedaan, ja reeds aanvankelijk dezelve beginnen uit te voeren, onze jonge Moabietische had maar stil en lijdzaam af te wachten, want het werk was in goede en getrouwe handen. Hij zou niet rusten, voordat hij haar dadelijk getrouwd, in zijn huis gebracht, en een volkomen deelgenoot van al zijn goederen gemaakt had. Maar nu hoger op, mijn vrienden! Is het zo niet met al het begenadigde volk ten opzichte van hun geestelijke Boaz, de ware Goël? Mag elk der Godzaligen zijn eigen ziel niet toeroepen: "Zit stil, mijn ziel! zit stil! laat in stilheid en vertrouwen uw sterkte zijn. Zwerf toch in zovele moedeloze en ongelovige redeneringen niet om, zit stil!" En waarom? Deze Goddelijke Lossen zal niet rusten, tenzij dat Hij de zaak van uw zaligheid voleind heeft. Hier reeds zal Hij alles aan u doen, wat er aan u te doen is. Hij zal niet rusten, totdat Hij u in Zijn huis gebracht, het huwelijk voltrokken, en u een volkomen deelgenoot van al Zijn volheerlijke goederen zal gemaakt hebben.

Deze aangename herinnering geeft zekere gronden tot geloofsrust. Laat het stormen zoals het wil, laten al deze en gene moedbenemende omstandigheden u overkomen, geen nood! Zit gij stil, Jezus zit niet alleen aan het roer, maar Hij zal het scheepje ook behouden de haven binnen brengen.

Ook Asaf begreep, dat deze bedenking een goede grond voor zijn geloofsrust opleverde. Had hij in stil bij de Heere te zijn, en in vertrouwen zijn sterkte gevonden, zoals wij de vorige keer zagen, een van de redenen, die hem zo stil en vertrouwend maakten, was ook deze, dat de Heere het voor hem voleinden zou.

Hij was niet alleen de Beginner en Aanvanger van het goede werk, Hij had zijn rechterhand gevat. Maar Hij was ook de Voortzetter. Hij zou hem leiden naar Zijn raad, ja, Hij was de Voleinder. Rusten zou Hij niet, voordat Hij hem boven gebracht had. Het is: "Daarna zult u mij in heerlijkheid opnemen."

Wij zullen:

1. De geloofsverwachting van Asaf op zichzelf zien.
2. Zien, hoe de dichter het aan het vorige hecht, en als een reden en grond van zijn vertrouwend spreken in het 23ste vers opgeeft.

1. Wat het eerste betreft, de dichter zegt: *Daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen.*

Wij zullen om tijd te winnen de verschillende overzettingen van deze woorden niet opnoemen. Zoals het door de onzen is overgezet, wordt het door de meeste en

geachtste uitleggers vertaald, want de kleine veranderingen in het een of ander woord, die wij bij de verklaring zien zullen, dienen meerder ter verdere uitbreiding, dan dat die enig wezenlijk verschil zouden geven.

Ik zwijg ook van de Grootiaanse verklaring. Die anderszins grote man Hugo de Groot namelijk, heeft hier wederom zijn neiging om de aanhangers van Socinus te begunstigen, vertoond, lezende deze woorden: "Gij hebt mij tot eer en heerlijkheid verhoogd", of: "met heerlijkheid opgenomen", menende dan, dat David deze Psalm gemaakt hebbende, hier spreekt van zijn verhoging op Israëls rijkstroon.

Mogelijk denkt u: "*Waarin begunstigt deze verklaring de Socinianen?*"

Deze tekst leert ons duidelijk, dat de gelovigen van de oude dag niet alleen de beloften van het eeuwige leven gehad hebben, maar dat zij zelfs met volkomen geloofsvertrouwen de eeuwige zaligheid hebben ingewacht. Om nu dit klaar bewijs te ontzenuwen, moet deze uitmuntende plaats verdraaid, en er een allerflauwste verklaring aan gegeven worden.

Doch men lette maar op deze twee eenvoudige bewijzen. Wij hebben reeds tevoren over het 23ste vers betoogd, dat Asaf en niet David de maker was, en spreker in deze Psalm is. Maar vooral: waar blijft men in deze verklaring met het woordje "daarna", ons bepalende bij het einde van des Heeren leidingen van de dichter?

Maar genoeg hiervan, laat ons liever tot de verklaring der woorden overgaan, en zien

A. De geloofsbetuiging op zichzelf: *Gij zult mij in heerlijkheid opnemen.*

B. de tijdsbepaling, wanneer zulks geschiedde: *Daarna* zult Gij mij in heerlijkheid opnemen.

A. Wat het eerste betreft.

1. De plaats of de staat, waartoe hij verhoogd zou worden, noemt hij: *heerlijkheid*.

Taalkundigen hebben ons bericht, dat het woord eigenlijk betekent iets dat zwaar, gewichtig en voortreffelijk is. Bijzonder wordt daardoor de gelukzaligheid van des Heeren volk hiernamaals uitgedrukt. Dit wordt door Paulus genoemd: *het gans zeer uitnemend gewicht van eeuwige heerlijkheid* (2 Korinthe 9).

Dus moeten wij hier ook verstaan: die eeuwige gelukzaligheid hiernamaals, die kroon der heerlijkheid, anders dat grote goed genaamd, hetgeen God weggelegd heeft voor degenen, die Hem vrezen, en voor degenen, die op Zijn Naam betrouwen! Dat goed, dat geen oog gezien, geen oor gehoord heeft, hetgeen God bereid heeft voor degenen, die Hem liefhebben (1 Korinthe 2).

Met recht wordt dit zo genoemd, want het is heerlijkheid, als u ziet:

a. op de plaats

b. op het genot

c. op het gezelschap

d. op de personen, die er deelgenoten van zullen zijn. Waar men hier ook het oog vestigt, men mag het met recht "heerlijkheid" noemen.

Kom, volg mij eens, natuurlijk mens, de Heere mocht u eens bij dat uitnemend gewicht bepalen. U mocht eens bij het ongenoegzame van de aarde, en van het ondermaanse bepaald raken, en de eeuwige dingen in haar rechte licht beschouwen. Vromen, de gordijnen der eeuwigheid mochten eens voor u opgeschoven worden, en uw geloofsoog het vergelegen land te zien krijgen, en de Heere u van die druiventrossen van Kanaän doen proeven en smaken.

Komt, volg mij dan biddende, en opziende om de Geest.

a. Vooreerst, zeiden wij, werd het recht "heerlijkheid" genoemd, als u ziet op de

plaats, waar het genoten zal worden.

Deze is niet minder dan de kostelijke en schone hemel. Geen aards paradijs, dit mocht voor Adams val zo heerlijk geweest zijn als het kon, maar dit is te gering voor deze verheerlijkte ziel, neen,

*De hemel zelf, dat schoon gewelf,
Daar dag is zonder nachten!
In 't hoog vertrek, daar de eng'lenschaar,
Al zingend ons verwachten.*

Dit is die stad, die fondamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is (Hebreeën 11), het paradijs Gods (Lukas 23).

Hoe heerlijk wordt die plaats in Openbaring 21 beschreven! Hoe heerlijk beschrijft de Bijbel overal deze plaats. Hier moeten evenwel alle aardse en lage gedachten ver van geweerd worden. Met hoeveel recht heet dit "heerlijkheid", als men op de plaats ziet.

b. Het is minder heerlijkheid, als u ziet op het genot, dat de verheerlijkten daar genieten zullen, hetzij u let op hetgene waarvan zij verlost zullen worden, of op hetgene zij verkrijgen zullen. Wat u ook in aanmerking nemen mag, het is heerlijkheid.

Gaan wij na, waarvan zij bevrijd zullen worden.

(1) Wat is er schandelijker dan de zonde? Maar daar zullen zij van dezelve ontheven, volkomen ontslagen zijn. Daar zullen de Asafs voor eeuwig van de zonde bevrijd zijn. O, hoe kwellen de bijliggende verdorvenheden hier meermalen des Heeren kinderen! Wat doet hun dat hier als een zuchtend volk leven! Ja, hoe maken de zonden hen hier meermalen onaanzienlijk, zodat het fijne goud er door verdonkerd en de aarden flessen niet zelden gelijk wordt. Maar vromen, houdt moed, dat zal daar geen plaats hebben. Het zal daar zijn zonder vlek en zonder rimpel of iets dergelijks. Het zal daar wezen:

*Leven in volmaakte deugden,
Tot des Heeren heerlijkheid,
Vrolijk in des Heeren vreugden,
Heilig in Zijn heiligheid,
Met zo een glans vereend,
Zonder zonden leven!
Ziet, wat de hemel u verleent.*

(2) Ja, daar zullen zij bevrijd zijn van alle droefheid, moeite en verdriet. Ja, hier zaaien zij meermalen met tranen. Hier gebeurt het niet zelden, dat zij met tranenbrood gespijsd worden, en met tranenwater als een drieling gedrenkt. Der Asafs bestraffingen zijn er wel eens elke morgen, maar dit zal daar een einde hebben. *Het Lam, Dat in het midden van de troon is, zal al hun tranen van hun ogen afwissen* (Openbaring 21).

(3) Nog eens, heerlijkheid, daar zullen zij bevrijd zijn van al de verzoeking en kwellingen van de wereld en de duivel. De wereld kan het hier de vromen wel eens benauwd maken, hetzij met haar verleidingen en verlokkingen, hetzij met haar bedreigingen, zodat een Godvruchtige hieronder wel eens gebukt gaat. Maar dit zal daar ophouden. Daar zal geen Kanaäniet meer zijn. Die zal daar niet inkomen. Wat de helse vijand betreft, die kan het u hier door zijn aanvechtingen en kwellingen meermalen zeer bang maken, zodat u ginds en derwaarts gejaagd wordt, en wel eens vreest: "Ik zal nog een of andere tijd door de hand van de helse Saul omkomen!" Daarvan zult u mede verlost zijn, Godzaligen! O ja,

Des duivels list, die zware strijd,

*Is niet in 't land daarboven,
De vijand zal in eeuwigheid
Gods volk hun troost niet roven.*

(4) Ja, heerlijkheid, terwijl de Asafs daar bevrijd zullen zijn van al de zorgen, moeite, kommer en angstvallige vrezen, van al die kommer en slommer, waarin zij hier hun kostelijke tijd besteden moeten, in slaven en sloven, in wroeten en werken om zichzelf en hun huisgenoten naar Gods ordinantie te voeden. Dit kan hun soms drukkend genoeg vallen, zuchtende de een onder een zwaar en moeilijk beroep, een ander onder een talrijk huisgezin, een derde onder een smartelijke tegenloop van allerlei onheilen, zodat zij wel eens hijgen naar de avondschemering. Dan kunnen ziel en lichaam verblijd zijn, dat de sabbat nadert, dankende de hemelse Vader voor Zijn wijsheid en goedheid, dat Hij hun zo'n dag der verademing gesteld heeft. Maar dit is daar alles ten einde. Daar zal het eeuwig Sabbat zijn. Daar zult u naar Openbaring 14 rusten van al uw arbeid.

*Wat u ook reeds op aard' mag smaken,
De wisseling der aardse zaken,
Mengt hel en hemel ondereen;
Wat Godsvrucht veelzins heeft te wachten,
Zijn zomertjes, winternachten,
Kort handgeklap, en lang gesteen.
Maar dan, o ziel, maar dan genaakt
Die zaal'ge tijd, die van uw rampen
Een onherroep'lijk einde maakt.
De zegen volgt op 't moedig kampen.
U gaat, door Jezus' mond gekust,
Ontheven van 't angstvallig zwoegen,
Ter plaats van ongestoord genoegten,
In 't strelend paradijs te rust!*

(4) Al verder heerlijkheid, want daar zullen de Asafs niet te klagen hebben over verdonkeringen van des Geestes licht, verbergingen van des Heeren aangezicht, gemis van des Heeren goedgunstigheid. Daar zal dat alles nimmer gebeuren: aldaar zal geen nacht zijn (Openbaring 22). Daar zullen zij altoos onder het genot en de bestraling van het eeuwige licht leven.

(5) Eindelijk, aldaar zullen de Asafs niet te klagen hebben over onkunde, harteloosheid, geesteloosheid, dodigheid, machteloosheid of een aan het stof klevend bestaan. Dat houdt daar alles op, vromen! Ja, hier is het uw gedurige stof van klagen over uw laagheid, traagheid. Al wil de ziel eens een arendsvlucht nemen naar de hoogte, hoe ras trekt het logge lichaam niet wederom naar de aarde. Het duurt niet lang, het zijn korte ogenblikken. Hoe ras is men hier door de beste en aangenaamste plichten vermoeid. Dat zwakke, broze en dikwijls ziekelijke lichaam wil zo niet mede, als men wel wenste. Neen, het is gedurig in de weg. Maar dat zal daar ook geen plaats hebben. Daar zult u in staat zijn, om storeloos, zonder vermoeiing, dag en nacht eindeloos God te dienen.

*O vromen, de dood
Die blijde boó van 't gunstrijk Alvermogen,
Zal, door zijn blijde komst, al onze tranen drogen;
Een einde maken van het treffendst ongeneugt!
En ons doen juichen in een eindeloze vreugd.
O driewerf welkom uur, het wenselijkst van allen!
Wie meldt de zaligheid, de ziel ten deel gevallen,*

*In 't oogenblik, dat zij, ontslagen van verdriet,
 Zich in het vol genot des waren vrijheid ziet,
 En 't logge lichaam, vol ellenden, smarten, kwalen,
 Blijmoedig in de schoot der aarde nederdalen!
 Terwijl zij juichend tot haar Schepper wederkeert,
 En eeuwig met de rij der zaal'gen triumfeert.
 Daar haar de Algoedheid kroont met paradijs laurieren,
 En boven de aardse smart verheugd, doet zegevieren!*

Ziedaar, met hoeveel recht heerlijkheid! Wanneer men de eilenden en kwalen nagaat, waar de ziel op het oogenblik van haar verscheiden bevrijd van zal worden, mag dat dan met het volste recht geen "heerlijkheid" genoemd worden?

Maar geen minder gewichtige redenen hiervoor, zal ons het genot opleveren, dat de zalige Asafs daar ervaren zullen. Let nog eens op:

- (1) Heerlijkheid, want daar zullen zij dat heerlijke, lievens- en dienenswaardige Wezen heerlijk kennen, zalig genieten, en volmaakt dienen. Wat was hun onkunde van God hun niet tot gedurige droefheid, maar hoort Johannes voor al de zaligen het woord voeren: "Dan zullen wij Hem kennen, gelijk wij gekend zijn. Want zij zullen Hem zien gelijk Hij is" (1 Johannes 3 vers 2). Niet alsof men God wezenlijk zien zou, want Hij een volmaakte, zuivere Geest zijnde, is en blijft de onzienlijke God (1 Timotheüs 1 vers 16). Zelfs zal God daar niet in alle opzichten zo volmaakt gekend worden, als Hij is, omdat het Opperwezen een oneindige volmaaktheid bezit, en de gezaligden, hoe groot ook hun volmaaktheid zijn zal, altoos eindig blijven zullen. Nu is de eindigheid nooit voor het oneindig volmaakte vatbaar, maar dit is zeker, dat de gezaligde Asafs tot zulk een trap en mate van kennis en genietingen zullen worden toegelaten in Gods onmiddellijke nabijheid, dat het zal zijn als een zien van Hem, van aangezicht tot aangezicht.
- (2) Heerlijkheid, want daar zal een volmaakt kennen en genieten van het verheerlijkte Troonlam plaats hebben. Daar zullen de Asafs het Lam zoals het geslacht is, in het midden van de troon mogen aanschouwen, met al die wonden en striemen, die Hij voor hen ontvangen heeft. Die zelfde, dierbare Verbondsmiddelaar, Godzaligen, Die u hier gezocht, geliefd en gediend hebt, op Wiens nabijheid u zo gezet waart, naar Wie u hier zo reikhalzende verlangde, en om Wiens gemis u hier dikwijls zo treurig en gebukt henen ging, Die zult u daar zien, genieten en dienen. Hoe verrukkend zullen die ontmoetingen daar zijn! O, is het hier zo goed, wanneer wij die dierbare Jezus niet ziende, maar gelovende, ons verheugen kunnen met een onuitsprekelijke vreugde, hoe zal het daar zijn!
- (3) Nog eens, heerlijkheid, wegens de blijdschap en eeuwige vreugde, die daar genoten zal worden. Een eeuwige vreugde (Jesaja 35), een verzadiging (Psalm 16), eeuwige blijdschap zal op hun hoofden wezen (Jesaja 61) en geen wonder.

*Kan 't beginsel der genade
 Hier verwekken zulk een vreugd,
 Hoe zal dan de ziele baden,
 Hoe zal 't harte zijn verheugd,
 Als de ziel geheel verzonken
 In der Godheid oceaen,
 Eeuwig zal van liefde dronken,
 Zijn, en voor de Heere staan?*
- (4) Heerlijkheid verder, wegens het heerlijke werk, dat zij daar verrichten zullen: eeuwig met de serafijnen in Gods lof bezig, om de Drieënige God hun vlekkeloze

dankzeggingen toe te brengen. Hoe heerlijk zal dat lied van Mozes en het Lam klinken, en hoe onnagaanbaar zal het gegalm tot des Heeren lof storeloos en vlekkeloos worden opgezongen!

- (5) Eindelijk, laat ik er dit ene nog bijvoegen, ik kan toch niet meer dan hiervan slechts stamelen, het is heerlijkheid, als de Asafs daar vervuld zullen worden met alle volheid Gods, zodat zij verzadigd, dat is wat te zeggen, verzadigd zullen worden met Gods beeld (Psalm 16), gedurig met vernieuwde gunst, genade, liefdesuitlatingen tot al de volheid Gods, zodat zij verzadigd en dronken zullen worden van de goederen en vettigheid van het Hemelhof, en gedrenkt zullen worden ter verzadiging uit de beken van Gods wellusten. Daar zal het zijn:

*Leven in 't volmaakt genot,
Van een eeuwig, zalig God,
In een zee van heil te zwemmen;
Zalig volk! dat na uw dood,
Wie kan zijn begeerte temmen?
Tot zulk leven zijt genood!*

Ziedaar, neemt u wederom deze zes zaken, die zij er genieten zullen in aanmerking, met hoeveel recht mag de zaligheid "heerlijkheid" genoemd worden?

c. Maar nog eens "heerlijkheid". Beschouwen wij het gezelschap, dat de Asafs daar genieten zullen.

Het gezelschap, te weten van een Drie-enig, zalig Verbondsgod, van de heilige Engelen, van al de volmaakte zaligen. Is het hier zo goed gemeenschap met de Godvruchtigen te houden, als de Heere in het midden is, hoe zal het daar gaan?

*Als die talloos grote schaar,
Eeuwig zullen met elkaar
In het Hemelhof verkeren,
t' zamen als Messias' bruid,
Tot de roem van haren Heere;
Leven zal, eeuw in, eeuw uit!*

d. Eindelijk, terecht "heerlijkheid", als u ziet op de personen, die daar komen zullen.

Dat zijn alleen de heiligen en heerlijken van de aarde, waarin Jehovah's lust is, waarop de Geest, de heerlijkheid hier al rust, en die nog eens geheel van hun overgebleven smetten zullen verlost, en dus volmaakt verheerlijkt worden.

Ziedaar, met hoeveel recht die zalige staat "heerlijkheid" genaamd wordt. Als u deze vier redenen nabij beschouwt, met recht zei dan Rutherford op zijn sterfbed: "*Heerlijkheid! Heerlijkheid? Heerlijkheid woont in Immanuëls land.*"

2. Tot die heerlijkheid verwachten zij te zullen worden opgenomen. Het is: *Gij zult mij opnemen in heerlijkheid*. Eigenlijk: wegnemen, innemen, want zo wordt ditzelfde woord meermalen onderscheiden door de onzen vertaald. Zo vertalen zij het door wegnemen in Genesis 5, alwaar van Henoch gezegd wordt: *hij was niet meer, want God nam hem weg*.

Hier hebt u hetzelfde woord in de grondtaal, en dan ziet het meer op de plaats van waar. Gij zult mij wegnemen van deze zondige, smartelijke, verdrietige en lastige aarde, van de smartende doornen, en weedoende distelen, waaronder ik wone, van die moeilijke en smartelijke verzoeking, van al die kruis en drukwegen. Het wordt ook door "innemen" vertaald. Zo hebben de onzen het vertaald in Esther 2 vers 8, waar van Esther gezegd wordt, dat zij genomen werd in 's konings huis. Dan is het: *Gij zult mij*

innemen in heerlijkheid. Zo werd er al van Messias' bruid in Psalm 45 gezegd, dat zij met gestikte klederen tot de Koning zou gebracht worden, dat zij zou ingaan in 's Konings paleis.

Doorgaans wordt het evenwel vertaald door "opnemen". Zo wordt het onder andere vertaald in 2 Koningen 2 vers 5 van Elia, dat hij opgenomen werd. Dan ziet het meer op de hoge plaats waar naar toe, naar de Hemel der heerlijkheid, boven, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, in tegenstelling tot de aarde, die beneden is. U ziet, dat het woordje "in" tussen twee haakjes staat. Dit wordt dus in de grondtaal niet gevonden. Evenwel geeft de afgebroken spreekwijze genoeg te kennen, dat er een aanvulling nodig is. Het is om het even, of wij met sommigen lezen: met heerlijkheid, zoals de Latijnse overzetting heeft, of: tot heerlijkheid, gelijk de Engelse, wanneer het meer op de staat zou zien, waartoe hij verwachtte gebracht te zullen worden.

Hoe men het ook nemen mag, het is zakelijk hetzelfde, met, tot, of in heerlijkheid. Van Asaf en aller vromen Hoofd wordt gezegd, dat Hij opgenomen is in heerlijkheid (1 Timothei s 3 vers 16).

B. Laten wij nu eens zien de tijdsbepaling, wanneer Asaf zulks verwachtte. Het is: daarna.

Eindelijk, heeft Luther vertaald. Dit woordje heeft tweeërlei betekenis in Gods woord, die hier beide te pas komen. Het betekent een onmiddellijk gevolg op iets, dat zo ogenblikkelijk op een zaak volgt b.v. Leviticus 14 vers 19: "De priester zal ook het zondoffer bereiden, en voor hem, die van zijn onreinheid te reinigen is, verzoening doen, en daarna, dat is: ogenblikkelijk daarop, zal hij het brandoffer slachten".

Soms betekent het ook een verdere afstand van tijd, dat pas na een geruime tussentijd komt. Zo vinden wij het in Genesis 10 vers 18: "Daarna zijn de huisgezinnen der Kanaiieten verspreid", dat is: in vervolg van tijden.

Die beide betekenissen hebben hier plaats. Immers, daarna, zo onmiddellijk er op, als u mij naar Uw raad zult geleid hebben, dan zult u mij aanstonds in heerlijkheid opnemen. Van stonde aan bij de dood zal mijn ziel door de engelen in Abrahams schoot gedragen worden (Lukas 16). Asaf wil zeggen:

- Ik zal hier geen ogenblik langer in de woestijn zijn, dan Uw eeuwige raad zulks bepaald heeft, en het voor mij nodig oordeelt. Geen minuut zal de tijd langer duren. Maar ook geen minuut korter, met al mijn hijgen en verlangen, met al mijn och en ach en: *Heere, wanneer komt die dag?* roepen, dat zal de tijd geen ogenblik korter maken. Uw tijd, Heere, die in die eeuwige raad bepaald is, moet ik uitdienen, en als ik Uw raad uitgediend heb, zal ik eerst, zowel als David, ontslapen (Handelingen 13 vers 36).
- Ja, ik wil ook geen ogenblik eerder. Het is zo, mijn verlangen is bij tijden groot. Ik heb er ook vele redenen toe, dat niet mijn, maar des Heeren wil geschiede. Ik wil van mijn post niet aflopen.
- Niet, wanneer de Heere mij naar mijn raad geleid heeft, maar naar Zijn raad. Dan zal Hij mij in heerlijkheid opnemen.
- Eindelijk, Asaf, hoewel een gelovige van het Oude Testament, wist van geen voorburg, geen plaats der reiniging, zoals de Rooms en leren, die zeggen, dat de oude vaders na hun dood in zonden zijn opgesloten, totdat Christus kwam. O neen, dit was Asaf onbekend. Zijn geloof verwachtte op goede gronden onmiddellijk bij zijn sterven, zaligheid. Het was in het Oude en Nieuwe Testament: "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven van nu aan", zonder voorburg in het Oude Testament, en zonder vagevuur in het Nieuwe Testament. *Van nu aan*, zegt de Geest (Openbaring 14).

- Maar ook daarna, in een verdere tijd, na de afloop der eeuwen, op die tijd daartoe door de Heere bepaald en bestemd, zult u mijn tot stof vergaan en verteerd lichaam wederom opwekken. Dan zal dit verderfelijke de onverderfelijkheid, en dit sterfelijke de onsterfelijkheid aandoen. Dan zal ik de Heere tegemoet gevoerd worden in de lucht, en alzo altijd bij de Heere zijn.

Ziedaar het geloofsvertrouwen van Asaf. Ik zeg: het geloofsvertrouwen, want dat het als een geloofsgetuigenis hier voorkomt, blijkt uit het woordje: *Gij* zult het doen, hetgeen een sterke betuiging van zijn verzekerde verwachting te kennen geeft.

"Gij", wil hij zeggen, "Gij, mijn drie-enige, zalige Verbondsgod, Gij zult het doen! Ik zal er nooit door mijn eigen kracht of waardigheid komen. Maar u, Die mijn rechterhand gevat hebt, Die mij leidt naar Uw raad, Gij zult het doen, Gij zult er mij brengen. U, Vader als die rechtvaardige Rechter, Die volkomen voldaan zijt; u, o Zoon, als Borg door Uw verdiensten; en u, o Heilige Geest, Die mij reeds als een onderpand dezer erfenis geschonken zijt, en Die mij reeds aanvankelijk de eeuwige vreugde in mijn hart doet gevoelen!"

Maar vraagt u, *welke gronden had Asaf, om dit zo vertrouwend te zeggen?*

Dezelfde gronden, die alle begenadigden hebben. Welke zijn die? Deze volgende.

- ? Hij vertrouwde het uit kracht van het verbond, waar dit één van de hoofdbeloften in is. Hij verwachtte dit heil uit kracht van de menigvuldige toezeggingen door God gedaan, en die overal voorhanden zijn.
- ? Ook uit kracht van de eeuwige verkiezing, want de verkiezing is tot zalige heerlijkheid, en die is met al Gods genadegiften onberouwelijk.
- ? Verder uit kracht van de roeping. God roept tot verkrijging der heerlijkheid.
- ? Men kan mede zeggen: uit kracht van het einde van de weg, waarop hij was. Die weg is toch de verstandigen naar boven leidende (Spreuken 15 vers 24).
- ? Verder: dit is het einde van het geloof, de zaligheid der zielen (1 Petrus 1 vers 9). Ook leidt daartoe Jezus' voorbeding in Johannes 17 uitgedrukt: Vader! Ik wil, dat waar Ik ben enz.
- ? Eindelijk volgt dit uit het geestelijk kindschap, dat Asaf deelachtig was, en indien hij een kind van God was, dan was hij een erfgenaam (Romeinen 8).

Ziedaar, enige gronden opgenoemd, waarop Asaf zo gemoedigd zeggen mocht: *Gij zult mij in heerlijkheid opnemen.*

Zo ziet u hier tevens, hetgeen wij tussendoor tegen de Socinianen, en die hun gezind zijn, aanmerken, dat zowel de gelovigen van de oude dag verzekerd waren van hun zaligheid, als die van het Nieuwe Testament, en dezelve ook met blijdschap tegemoet zagen. Zij ziet het ook in Job, die nog vroeger leefde (Job 19).

2. Dit bindt hij nu aan het vorige vast, door het woordje "en".

Sommigen hebben "opdat". Het is zakelijk hetzelfde. Het stelt het verband voor, dat er is tussen de leiding naar Gods raad, en het opnemen in heerlijkheid. Immers, zovelen als er door de Geest Gods worden geleid, die zijn kinderen Gods. Nu, indien zij kinderen zijn, zo zijn zij ook erfgenamen (Romeinen 8). Ja, door dit leiden naar Gods raad, was Asaf Gode dienstbaar. Nu, van de zonde vrijgemaakt, en Gode dienstbaar gemaakt, was zijn vrucht tot de heiligmaking, en het einde het eeuwige leven (Romeinen 6 vers 22).

Hij geeft het ook tevens als een grond en reden op van zijn betuiging: *ik zal dan gedurig bij U zijn.* Trouwens, merkte men dit aan als een wens, of als een geloofsbetuiging, gelijk wij gezien hebben, dat het in die beide opzichten genomen

kan worden, hier is voor beide reden.

Als een wens: *och, dat ik steeds bij u wone*. Dit is met recht een redegeving van die wens. Wie zou niet verlangen nabij zulk een zalig Verbondsgod te leven, Die Zijn knechten zo loont en kroont? Ja, de aanstaande heerlijkheid was hem een prikkel en spoor om hier naar een teder en gezet leven nabij de Heere te staan. Zo kwam hij hier de zaligheid al nader.

Maar wij namen het liever, gelijk wij toen gezegd hebben, voor een geloofsbetuiging. Hier hebt u dan ook een reden. Jehovah's leiding zou zo lang duren, totdat Hij hem in heerlijkheid opnam, en dus zou hij gedurig bij de Heere zijn. Ja, zou Hij hem in heerlijkheid opnemen, dan zou de dood zelfs geen scheiding maken, maar Hij zou altoos bij de Heere wezen.

Zo zagen wij deze dierbare betuiging van Asaf, deze kostelijke hartsterking voor al het begenadigde volk, door al de tijden, hetgeen hun tot zulk een troost, sterkte, steun en bemoediging kan dienen. In welke gevallen zij zich ook bevinden mogen, het loon verzoet de arbeid, de kroon aan het eind van de loopbaan gehangen, maakt de strijd aangenaam.

Toepassing

Gelukkige Asafs, ja driewerf gelukkige Asafs, die daaraan deel hebben, die zo gelovig, gemoedigd, op goede gronden zeggen kunnen en mogen: *daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen!*

Maar, mijn vrienden, dit kunt u vanzelf begrijpen, dat dit voorrecht niet aller is, en er zijn er maar weinigen, die dit op goede gronden kunnen nazeggen! O, wat moest u dat met bekommering en in verlegenheid doen vragen: "Ben ik het, Heere?"

En twijfelt u geen ogenblik, dat het nodig zou zijn, om uzelf zo nauwkeurig te onderzoeken, of u goede gronden van hoop op de heerlijkheid hebt? Legt u dan eens bij het volgende neder, om u ter onderzoeking aan te sporen. Er zijn er zovelen, die menen te zullen ingaan, en zullen niet kunnen. Denkt aan de dwaze maagden. Hoe beschamend, ellendig, en naar beklaglijk zou het zijn, als u ook bedrogen uitkwam. Daarbij, was het een klein verlies, het was nog toe te geven, dat u het los waagde, en niet nauwkeurig naar uw gronden zag, maar welk een groot verlies: de ziel verloren! En komt u in de eeuwigheid bedrogen uit, dan is het voor eeuwig onherstelbaar!

Nu wordt u nog van uw bedrogen weg overreed, u kunt nu nog goede gronden krijgen. Maar laat ik daar nu niet langer op aandringen. U zijt overtuigd, dat er niets betamelijker en billijker is, dan zulk een onderzoek, is het niet zo? Wel, laat ik er u dan liever in helpen, en daartoe enige kenmerken opnoemen: het mocht tot ogenzalf dienen.

Zijt gij in Christus? Christus is alleen de hoop der heerlijkheid (Kolossenzen 1 vers 27), en alleen die in Christus sterven worden zalig (Openbaring 14), dus die hier in Christus leven. Bent u de Heilige Geest deelachtig? Het is alleen door Hem, dat wij de hoop der heerlijkheid kunnen wachten (Galaten 5 vers 5). Hij is het Onderpand. Bent u wedergeboren mensen? Petrus zegt, dat wij wedergeboren worden tot een levende hoop (1 Petrus 1 vers 3). Bent u gelovige mensen? De zaligheid der ziel is alleen het einde des geloofs (1 Petrus 1 vers 9). Bent u geheiligde mensen? Want zonder heiligmaking zal niemand God zien. Bent u strijdende mensen? Strijdt u tegen de duivel, de wereld en de zonde? Die met Paulus zeggen kunnen: ik heb de goede strijd gestreden, die kunnen ook alleen zeggen: voorts is mij weggelegd, de kroon der rechtvaardigheid (2 Timotheüs 4 vers 8).

Ziedaar enige kenmerken, waaraan in Gods woord de zaligheid wordt vastgemaakt.

Wat ben u ongelukkig, die aan de opgenoemde zaken geen kennis, en dus geen gegronde hoop in de genade hebt, en van zulk een zaligheid verstoken, zulk een grote rampzaligheid te verwachten hebt. En dat voor eeuwig, eeuwig! Terwijl u de weg tot zaligheid ontsloten, ja voorgesteld, wat zeg ik, daar hij u aangeboden is en u toegeroepen wordt: *neigt uw oren en komt tot Mij, hoort en uw ziel zal leven!* Hoe zult u het ontvlieden, indien u op zulk een grote zaligheid geen acht geeft? De Heere drukke het op uw hart!

En u, die het om zalig worden te doen is, wat onthoudt ge u niet door uw lang omzwerven? Weet u dan niet, dat de dood nadert? Dat de tijd wanneer onzeker is? Bedenkt u dan niet, dat u een aller troosteloos leven leidt? Immers de zonde en de wereld kunt u met geen genoegen dienen, en in de Heere kunt ge u niet verblijden met de hoop der heerlijkheid. Ik weet, dat u mij dit alles toegeeft. Waarom blijft u dan maar zo lang staan? U weet, dat Christus alleen in u de hoop der heerlijkheid kan zijn. Waarom dan niet in eerbied des geloofs Hem omhelsd? Dit is de naaste, ja de enige weg om de heerlijkheid tegemoet te zien.

Gij herinnert u immers de eed wel, die de Heere gezworen heeft, dat die niet geloven, niet in de rust zullen ingaan? Pleit dan niet meer op uw ongelooft, laat Baal voor zichzelf twisten. Christus wacht om komende zielen aan te nemen, en Hij zal die geenszins uitwerpen. Maar zal het nu wederom dezelfde verwerping bij u zijn? Neemt dit eens in uw bedenking!

"Ja", zegt u, *"ik zou wel willen, kon ik maar geloven."*

Gaat met uw onmacht tot Christus. Zucht, dat de Geest u lere en geve te geloven. Geeft uw ongelovige ziel voor tijd en eeuwigheid aan Jezus over.

Gelukkige Asafs, deze stof is bijzonder voor u. Wat zijt gij een gelukzalig volk! Hoe groot is het goed, dat de Heere weggelegd heeft voor degenen, die Hem vrezen, dat Hij gewrocht heeft voor degenen, die op Zijn Naam betrouwen, en dat uit kracht van die kostelijke beloften, die u wederom in de gemeente aan de bondstafel verzegeld zijn.

Maar mogelijk is hier de een of andere oprechte, die zegt: *"Ja, kon ik mij maar in die hoop der heerlijkheid verblijden, die grote zaligheid met ruimte tegemoet zien! Maar dit staat bij mij zo ruim niet."*

Waarom niet?

De een zal mogelijk zeggen: "Het goed is zo groot, ik zulk een slechte, verkeerde, zo een rondom ellendige. Zou die hoop op de hemel hebben? Zou zulk een zich zulk een groot goed durven toeëigenen?"

Maar kom, daarom is het vrije genade, omdat hetzelfde het deel is van zulke slechten en onwaardigen, als u in uzelf zijt. Daarin blijkt de uitnemendheid van Gods liefde. Het is een gift van de grote God. Daarom kan zij ook niet klein zijn. Het is ook door Christus duur betaald. Laat dan de grootheid van die gift u niet ontmoedigen om het u toe te eigenen.

"Maar", zal een ander zeggen, "ik heb zo weinig van de voorproeven van die heerlijkheid. Indien ik van die beginselen der eeuwige vreugde in mijn hart gevoelde, zou ik mij in de zaligheid meer kunnen verblijden, en dezelve meer tegemoet zien."

Maar kom, hebt u nooit een druiventros van Kanaän geproefd? Hebt ge u nooit in de Heere kunnen verblijden? Hebt u nooit een tijd gekend, dat ge u verblijden kon, dat er zulk

een algenoegzaam, volzalig God was? Denk eens aan die tijd, toen u Christus en Zijn volheid, algenoegzaamheid en dierbaarheid onder het oog kreeg, aan die tijd, toen u de

gewilligheid van Christus voor u zag, aan die tijd, toen u Hem voor u omhelsde, toen u, niet ziende, geloofde. Is dit alles zo zonder blijdschap toegegaan? Ik weet beter.

"Ja maar", zal een ander zeggen, "ik vind zo weinig bereiding tot die heerlijkheid."

Maar ik vraag u dan: "Zijn evenwel de begeerten er niet naar uitgaande? Zou u durven ontkennen, dat u ergens groter heerlijkheid in zag, dan met God in Christus gemeenschap te oefenen? Zijn uw tekortkomingen en ongelijkvormigheden u niet tot een last? Ja, worden uw verlangens naar de hemel niet wel eens opgewekt uit aanmerking, dat u daar van een lichaam der zonde zult verlost zijn?"

Wel, oprechten, is dat zo? Vergelijkt het eens. Laat u dan door de duivel en het ongeloof niet van uw troost beroven.

Maar, Godzaligen, hebt u zulk een grote zaligheid tegemoet te zien, moogt u de Asafs na stamelen, wat liggen er dan een verplichtingen op u.

1. Vooreerst, zinkt weg in aanbidding, verwondering en dankzegging, waarom juist u, en dat met voorbijgaan van zo vele anderen? Immers, u had, zowel als zij, het recht tot de boom des levens verbeurd? De engel bewaakte, zowel voor u, als voor hen, het paradijs. Maar eeuwige liefde zag op u. Roept dan uw medevromen met verwondering toe:

*En waarom u, en waarom wij
Ter zaligheid verkoren?
Of onze deugd de rede zij
Dat wij niet gaan verloren,
Dat zulk een zondig Adamskind,
Op zulk een wijze wordt bemind.*

2. Zoekt veel uw geloof er op levendig te houden, uw betrekking er op, en uw deelgenootschap er aan vast te maken. Ziet daartoe op Christus. In en met Hem zijt u alleen erfgenamen. Ziet op Christus, zoals Hij de heerlijkheid voor u verdiend heeft, ja dezelve reeds voor u bezit in uw plaats, ja, zoals Hij die gedurig voor u eist: *Vader, ik wil, dat daar Ik ben ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt.* (Johannes 17).
3. Nog eens, zoekt u voor de eeuwigheid te bereiden. Waakt toch, u weet niet in welke ure de Heere komen zal. Staat er dan naar om met opgeschorte lendenen nuchter te zijn, en te waken tegen de toekomst van Christus. Het is zo, dat God er u toe moet bereiden naar Paulus' taal in 2 Korinthe 5. Maar laat Hem dan u bewerken. Geeft u daartoe gedurig aan Hem over.
4. Verder, wees toch hemelsgezind in uw wandel. De vermaning van Filippenzen 3 vers 20 zij telkens uw betrachting. Wat moesten de engelen en mensen niet aan u zien kunnen, dat u erwachters van zulk een heerlijkheid zijt! Hoe laag is het, dat ge uw hart zo dikwijls aan een niet hecht!
5. Verlangt veel naar de hemel. Trouwens, wat heb ik u daartoe op te wekken? Naar die mate, dat u het aandeel op de heerlijkheid klaar is, zullen uw verlangens meerder zijn. Ik zal dan liever zeggen: doet het met onderwerping, net als Asaf begeerde, eerst hier Gods raad uit te dienen. Onthoudt dat woordje "daarna".
6. Eindelijk, valt u het uitwonen al lang en bang, bezorgt u al vast veel van de hemel in uw hart. Brengt de hemel beneden bij u. Dat kunt u door deze vier dingen te verrichten:
 - ? Door het geloof. Het geloof vertegenwoordigt zich het toekomstig goed. Door het geloof houden wij vast, als ziende de Onzienlijke (Hebreeën 9). Daardoor worden de eeuwige en onzienlijke dingen ons nabij gebracht.
 - ? Door deszelfs dochter, om zo te spreken, de hoop. Wij zijn door hope zalig.

- ? Door de liefde. Verkeert veel in de hemel met uw genegenheden: *waar uw schat is, zal uw hart zijn*. Die ziel is meerder daar zij lieft, dan daar zij leeft.
- ? Eindelijk, door hier aanvankelijk veel van het hemelswerk te beginnen, de tonen van de Hallelujah's te stellen, en u hier met de gezaligden te verenigen.

Voorts Godzaligen, ik kan niet eindigen, zonder u de springbronnen van eeuwige vertroosting, die in deze woorden voor u liggen, aan te wijzen. Komt, laat het woord "daarna" door uw geloof eens achter al uw zwaarigheden gezet worden, hoe zullen zij niet verstuiven?

Zegt u: "Ik heb nog zo vele overgebleven verdorvenheden, een lichaam der zonden."

Zet er achter: *daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen*. Daar zal geen zonde inkomen.

Zegt u: "Ik ben zo zwak, en diep onmachtig tot mijn plicht".

Zet er achter: *daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen*. Daar zal ik storeloos en rusteloos God dienen.

Ja, klaagt u: "Ik zucht onder lichamelijk kruis, armoede, gebrek, droefheid, hoon, smaad, ziekte, of wat er ook onder het veel beduidend woord kruis, kan worden opgenoemd."

Laat het geloof er maar "daarna" achter zetten, dan zullen alle tranen van uw ogen zijn afgewist.

Zucht u onder aanvallen van de vijand, daar zullen geen pijlen vliegen of u treffen. Gaat u veeltijds onder verberging van des Heeren aangezicht heen?

Daarna, mag u verwachten, zult u God zien van aangezicht tot aangezicht.

Zegt u eindelijk: "Al heb ik hier al eens enige verkwikkelijke tijden, het is van zulk een korte duur, zo net hoorde ik reeds: *hier zijn zomertjes en winternachten*."

Zo is het, maar houdt moed. Daarna zal het eindeloos, eeuw in, eeuw uit, verzadiging zijn van vreugde voor des Heeren aangezicht, en liefelikheden aan Zijn rechterhand eeuwiglijk.

Nu, ik eindig, vromen, met deze hartelijke betuiging van een Godzalig dichter, die zijn verlangens nu reeds geniet, en waarmee u in de goede hoop op de genade gaarne zult instemmen:

*O, dat leven boven wolken,
 Schoner dan hier in de kolken,
 Daar 't al blinkt van heiligheid,
 Is de ziel in veiligheid.
 Daar geniet men U volkomen
 Jezus' lief, o Deel der vromen!
 Daar is de ziel niet meer bedroefd,
 Omdat zij niet meer behoeft;
 Ach, wat doe ik hier beneden?
 'k Zal hier nimmer zijn tevreden,
 Want hier maar een klein begin,
 Is van 't geen ik zoek en min.
 Wanneer zal ik in die kringen
 't Lied des Lams eens mogen zingen?
 Wanneer eens die tijd genaakt,
 Dat mijn ziel bij U geraakt.
 Mocht ik need'rig en verheven,
 Mocht ik hier maar voor U leven,*

*Steeds in Uwe raad gerust,
Blijven hier, zolang 't U lust!
Dit 's toch mijn troost, dat geen vijanden,
Mij rukken zullen uit Uw handen,
Want u, o Heer', mijn Schat
Hebt mijn rechterhand gevat.*

10. GOD, HET HOOGSTE GOED BOVEN ALLE SCHEPSELEN VOOR ZIJN LIEFHEBBERS

Voorgesteld uit Psalm 73 vers 25

"Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!"

"Hoewel onze uitwendige mens verdorven wordt, nochtans wordt de inwendige vernieuwd van dag tot dag, want onze lichte verdrukking werkt ons een gans zeer uitnemend, eeuwig gewicht der heerlijkheid, dewijl wij niet aanmerken de dingen, die men ziet, maar de dingen die men niet ziet", zo luidt de nadrukkelijke bepaling van Paulus in 2 Korinthe 4 vers 16 tot 18.

De uitwendige mens, dat is dit lichaam, werd verdorven, hetzij in zichzelf door ziekten, pijnen, smarten en andere ellenden, hetzij uitwendig door kruis en tegenspoeden. Maar hoewel dit zo was, de inwendige mens, de ziel geestelijk levende, werd van dag tot dag vernieuwd. Die nam toe, die groeide in sterkte en bloei. Dan gaat het goed, als onze geestelijke belangen bevorderd worden, en wij er door in het geloof, in de hoop en in de liefde worden versterkt.

Welke waren de redenen, dat niettegenstaande de verderving van de uitwendige mens, de inwendige toenam?

Die waren tweeledig. Het einde zou de heerlijkheid zijn (vers 17), en hun bedoeling, keus en begeerten waren geen zien en zinnelijke dingen (vers 18). De tijdelijke en zienlijke dingen maakten hun lust, vreugde, vergenoeging noch deel uit. Dus al misten zij die, zo konden zij nochtans met Habakuk (hoofdstuk 3 vers 17 en 18) zeggen: *Alhoewel de vijgeboom niet bloeien zal*, enz. En met de Psalmist van Psalm 4 spreken: *Gij hebt vreugde gegeven*, enz. Dit houdt het hoofd in allerlei omstandigheden boven, welke die ook zijn mogen. Dit was het ook, hetgeen Asaf het hoofd boven hield in de kruisweg. Was hij in de proefschool geweest en zijn hart toen in opstand en murmurering tegen de Heere. Hier was het, waar hij aan het vallen raakte.

Maar zijn inwendige mens werd vernieuwd, al werd hij de ganse dag geplaagd, en al was zijn bestraffing er alle morgen. Geen nood, de inwendige nam toe, zijn geloof werd gesterkt, zijn hoop levendig, zijn liefde brandende. Hij nam een vernieuwde geloofsvertrouwende keus. Het is: "Ik zal dan gedurig bij U zijn", waar hij zijn geloof, hoop en liefde in uitdrukt.

Maar welke waren er de oorzaken van? Juist die twee stukken: het einde van de weg zou eeuwige heerlijkheid zijn. Dit zagen wij de laatste keer. Hij aanmerkt niet de dingen, die men ziet, neen, zijn geloof hecht alleen aan zijn drie-enige Verbondsgod. Die hield hij vast, als ziende de Onzienlijke. Meer zeggen wij ook van de samenhang niet. Wij hebben zulks de vorige keren breedvoeriger gedaan.

Wij moeten nu de geloofs- en liefdesbetuiging van Asaf zien, waardoor hij de Heere voor het enige en hoogste Goed erkent, als een reden door hem opgegeven, waarom hij die geloofskeus gedaan had, gemeld in vers 23a. Waarlijk een allerge wichtigste en dierbare stof!

Och, mocht de Heere er ons met licht zo bij bepalen, dat wij in het zielvervullende en allesverzadigende, dat er in God is, zo werden ingeleid, dat al het ondermaanse, al het zienlijke en zinnelijke, het ganse schepsel ons in zijn eigen gedaante als een enkel niet voorkwam, en Hij, Die het enig en hoogste Goed is, ook het Deel van onze ziel, bij

aanvang of voortgang worden mocht! De Heere zij daartoe in ons midden.

Gij merkt, dat wij deze stof, net als de beide vorige stoffen aldus behandelen moeten. Wij gaan deze betuiging:

1. Op zichzelf beschouwen.
2. Zoals die in het verband, als een bevestiging van des dichters vertrouwende keus in vers 23a voorgesteld, voorkomt.

1. Wat de woorden op zichzelf betreft, dezelve behelzen een tweeledige vergelijking.

- A. Eerst klimt Asaf op in de hemel en beschouwt daar alles wat voortreffelijk en heerlijk is, maar betuigt er van: *nevens U heb ik er niemand.*
- B. Dan daalt hij op de aarde neder en beschouwt daar alle voor hem aangename genoegens, doch zet er ook dit getuigenis onder: *nevens U lust mij ook niets op de aarde.*

A. Wat het eerste betreft, ziet u, dat onze geëerde overzetters "nevens U" tussen twee haakjes gezet, en dit uit het tweede lid, waar het gevonden wordt, ingevoegd hebben. Eigenlijk staat er in het Hebreeuws: *wie mij in de hemel!* Dus is dit een afgebroken spreekwijze, die noodzakelijk aangevuld moet worden. Maar de vraag is: hoe?

- Dit geschiedt door de uitleggers onderscheiden. Er zijn er, die het als een wens opvatten: "Och, of ik in de hemel was met U, ik heb geen lust op aarde." Doch taalkenners merken aan, dat deze opvatting geen steek kan houden, omdat het woordje "wie" altijd in de eerste betekenis als een vraag, en nooit als in de tweede voor een wens gebruikt wordt, en dat er dan altijd een werkwoord bij staat, en de gehele zinsnede moet veranderd worden.
- Anderen zetten het over: "Want wie is mij in de hemel?"
- Sommigen: "Wie is U gelijk in de hemel?"
- De Latijnse overzetting heeft: "Want wat heb ik de hemel?"
- Enigen lezen dus: "Wat! heb ik U in de hemel? Onze oude overzetting heeft, net als onze oude rijm-psalm van Datheen. "Wanneer ik slechts U heb, vraag ik naar hemel of aarde."
- Maar de aanvulling van de onzen, ziet een ieder gemakkelijk, is eenvoudig en niet ver gezocht. Zij nemen die uit hetzelfde vers, zoals wij in het vervolg zullen zien. Dus zullen wij het dan ook zo nemen. U ziet dat Asafs betuiging tweeledig is.

(1) Hij betuigt: "Ik heb U in de hemel, o Jehovah! Adonai! Elohim!" Dat is: "Ik heb er U als mijn Verbondsgod, Die ik in Christus als mijn God heb mogen omhelzen, Die de God des eeds en des verbonds zijt. Ik heb er u als de Jehovah, de Onveranderlijke en Onafhankelijke, Die in al Uw wegen en handelingen met mij zulks tonen zult.

Ik heb er U, als mijn grote Weldoener, Die mij gedragen hebt van dat ik was tot nu toe, en Die mijn Leidsman blijven zult. Ik heb er U, Die mijn Schat, mijn Deel, mijn Alles zijt, het alverzadigend en alvergenoegend Goed. Ik heb er U, Die het grote en enige Voorwerp van mijn geloof, liefde, hoop, eer en aanbidding zijt. Eindelijk, ik heb er U, Die als mijn Beschermmer, mijn Toevlucht zijt, Die als de Adonai, de Rotssteen zijt, waar ik veilig al mijn belangen op aan kan laten komen.

(2) Maar dit was het niet alleen, dat hij betuigde, maar hij voegt er bij, dat hij nevens de Heere niemand had, want zo is toch de vraag: *Wie heb ik nevens U?* Hij had er naar zijn betuiging niemand.

- a. "Wel Asaf, u hebt immers de hemel zelf, is dat uw woning niet? Is dat uws Vaders

huis niet, en dus ook uw huis, die voortreffelijke woning, dat paleis der heerlijkheid? Zijn deze niet de zalige gewesten van onsterfelijkheid? Hebt u daar niets mede op?"

"Ja", zal Asaf antwoorden, "dat is mij groot en ik verblijd mij er in. Het doet mij wel eens verlangen, om met die woonstede, die uit de hemel is, bekleed te worden. Maar nevens God, o daar scheelt zeer veel aan, want door de Heere tot mijn God en Goed te hebben, heb ik er pas deel aan. Want wat zou mij de hemel aangenaam maken, als God er niet was? Waar Hij is, daar is de hemel".

- b. "Ja maar", zult u zeggen, "Asaf had in de hemel zoveel broeders en zusters, de reeds gezaligde geesten, die al voor de troon waren, die gemeente der eerstgeborenen, waarmee hij, toen zij hier nog op de aarde en dus gebrekkig waren, zo gul en gemeenzaam placht om te gaan, in wier gemeenschap en verkeer hier reeds al zijn lust en vermaak was, wel, hoe kon hij zich in dat vooruitzicht niet verblijden, dat zij hem eens vriendelijk verwelkomen en ontvangen zouden, en hij ongestoord gemeenschap met hen oefenen zou?" Immers ook dit zal een gedeelte van Asafs pelgrimslied geweest zijn, dat hem hier ter bemoediging diende en wel eens door de vromen in hun kruis en drukwegen wordt opgezongen, om hen in hun vreemdelingschap te ondersteunen:

*Hoe vriendelijk zal de welkomst wezen
Van lieve broeders onder een!
Hoe lieflijk, schoon en uitgelezen
De onthalingen, en al hetgeen
Wat aangenaam wordt uitgesproken,
Wanneer het broederlijke hart,
Door 't heilig liefdevuur ontstoken,
Tot een fontein van vrede wordt.*

Maar, zal Asaf zeggen, dit stem ik toe. Met die zalige troongeesten oefen ik ook soms gemeenschap, en het heugelijke vooruitzicht van er eens eeuwig mede te zullen omgaan, troost mij in mijn woestijnreis. Echter heb ik niets in de hemel nevens God, want zij kunnen mij niet helpen, niets mij toebrengen. Zij weten in dat opzicht van mij niet, zij kennen mij niet (Jesaja 63). Daarbij, wanneer ik hen bij de Heere vergelijk, o, hoe laag vallen zij dan.

- c. Nog eens. "Asaf", zult u denken, "had in de hemel de gediensstige troongeesten, die hem dienden als zulk een, die de zaligheid beërven zou. Hier oefende hij gemeenschap mede, hoe verblijdden zij zich over zijn geloof? Hoe verheugde hij zich in hun zaligheid, en vermaakte zich in hun gezelschap?" Maar in de twee zoëven opgenoemde stukken had hij hen ook niet, noch als voorwerpen van zijn vertrouwen, noch in enige vergelijking met zijn drieënige, zalige Verbondsgod. Och, hoever daalden zij niet beneden de Heere? Hoe riep hij niet uit: "Wie mag in de hemel tegen u geschat worden?" (Psalm 89).

Dit stelde hij nu vraagsgewijze voor: *Wie heb ik nevens U?* Hiermede wordt te kennen gegeven: een allerstrikste ontkenning, Romeinen 8: Wie zal beschuldiging inbrengen? De voortreffelijkheid van de zaak, Micha 7: Wie is een God gelijk Gij? De redelijkheid. Hij geeft het zelf elk in bedenken en aan zijn oordeel over. Hij doet deze vraag ook als een betuiging van zijn oprechtheid. Zijn getuigen was in de hoogte! Hij durft zich op Hem, Die harten en nieren proeft, beroepen. Met recht dan: "Wie heb ik nevens U in de hemel?"

- (3) Maar was er nu in de hemel, die voortreffelijke plaats, geen wonder, dat Asaf,

wanneer hij op de aarde nederdaalde, niets vond, dat hem enig genoegen en voldoening geven kon. Althans dit betuigt hij mede: "Nevens U lust mij ook niets op de aarde."

Hier betuigt hij eerst wederom, dat in de Jehovah, Adonai, Elohim, zijn lust hier op aarde was. Taalkenners berichten ons, dat het woord "gelusten" van een nadrukkelijke betekenis is.

Het betekent eigenlijk: iemand achteraan kleven, op het tederst iemand beminnen (Genesis 34), een welgevallen in iets nemen (Psalm 147 vers 10). Met één woord: iets dat begeerlijk is, met zulk een sterkte drift willen en begeren, dat men het boven alles stelt, reikhalzende begeert en er zijn vermaak en genoegen in stelt.

Nu, dat vond hij in zijn Verbondsgod. Laten wij eens nader zien, wat hij er mede wil uitdrukken. Dit volgende zal het behelzen:

- ? Mijn Jehovah, Adonai is het zalig Voorwerp van al mijn begeerten. Hij is het, waarnaar al mijn begeerten uitgaan. Zijn gemeenschap is mijn zaligheid. Een uur eenzaam met God gemeenzaam te mogen omgaan, is het hoogste genoegen. Verder, Hij is het grote Voorwerp van al mijn blijdschap. Als velen zeggen: "Wie zal ons het goede doen zien?" dan is mijn bede: "Verhef u, Heere, over mij het licht Uws aanschijns". Mag ik dat genieten, dan heb ik meer vreugde in mijn hart dan ter tijd, wanneer der goddelozen koorn en most vermenigvuldigd wordt.
- ? Nog eens, Hem te mogen dienen is mijn grootste zaligheid. In Zijn dienst is alle heil en vergenoegen. Hoe meer ik er in bezig moge zijn, hoe zaliger. Het was zijn betuiging:
 - Hoger heil ik niet en kenne,*
 - Dan te dienen deze Heer';*
 - Dat ik mij aan Hem gewenne,*
 - Is mijn lust, mijn schat, mijn eer.*
- ? Eindelijk, Hij is mijn Lust hier op aarde, omdat al mijn schatkamers door Hem vervuld worden, zodat ik volkomen in Hem vergenoegd en tevreden wezen kan.

B. Was God zo zijn God, zijn Goed, zijn Troost, Hij was dan ook zijn hoogste Goed, zijn enige Troost. Immers, zo voegt hij er bij : "Nevens U lust mij ook niets op aarde." Hij sluit alles uit, al de genoegens, vermakelijkheden, geriefelijkheden, al wat ons hier op de aarde dierbaar zijn kan, waar de natuur vreugde, vermaak en genoegen in vindt, en hetgeen de vromen het leven aangenaam doet zijn.

Niet, vrienden, dat Asaf de zegeningen Gods verachtte, dat hij dezelve niet in dankbare erkentenis gebruikte, neen, al het schepsel Gods was Asaf goed, met dankzegging gebruikt zijnde. Maar hij stelde er zijn hart niet op. Het was zijn wezenlijk goed niet. Het was niet iets, dat hem wezenlijk voldoen kon, noch zijn begeerten, die zich naar iets oneindigs uitstrekten, stillen kon.

Ik kan al de genoegens der wereld niet opnoemen, die ons met hun aantrekkelijkheden toelachen, maar waar de Asafs, die God bij zalige ervaring hebben leren kennen, hun wezenlijk geluk niet in kunnen vinden. Laten wij maar eens deze zes voorname opnoemen, waarnaar alles wat genoegen heet, toe gebracht kan worden:

- a. eer en aanzien
- b. goede vrienden
- c. schatten en rijkdommen
- d. spijs en drank
- e. gezondheid

f. alles, wat onze uitwendige zinnen kan aandoen

Beschouwen wij deze aardse genoegens van nabij, dan zal Asafs keus ras gebillijkt worden, dat hem nevens God niets op de aarde gelustte, en dat hij die zienlijke dingen niet aanmerkte.

a. Wij noemden U in de eerste plaats: *eer, aanzien en achting*.

Waarlijk op zichzelf wensbare dingen. Onder al de bittere klachten van Job beslaat deze niet de minste plaats, maar zelfs twee gehele hoofdstukken (Job 29 en 30). Hij had tevoren bovenaan gezeten, en was door een ieder geacht, maar nu was hij uit zijn hoge staat gevallen, en werd door een ieder gehoond, veracht en gelasterd.

Asaf erkende het als een voorrecht, dat hij aan Davids hof verkeren mocht, dat hij in de aanzienlijke waardigheid van opperzangmeester in de heilige tempel, de dienst bekleden mocht, maar kwam het in vergelijking bij de Heere, o, hoe laag daalde dat alles!

Trouwens, hoe kan dat onze lust zijn, hetgeen, vooreerst, zo ongelijk bedeed wordt. Immers worden eer, aanzien en achting niet altijd naar waardij en verdiensten gegeven. Ten tweede, hoe wisselvallig: heden een heer, morgen een slaaf. Eén boze lastertong neemt voor altijd uw goede naam weg. Eén argwaan doet u het aanzien verliezen, en één wenk bonst ge uit de aanzienlijkste eeraambten.

Neen, zegt Asaf, dat kan mijn genoeg niet zijn. Dit is niets minder, dan een eindig en onbestendig goed.

Al ben ik in staat en eer, ten hoogsten top,

Eén wenk, één wind werpt mij terneêr,

Een ander klimt er op.

Dat groot en klein zich voor mij buigt, is rots noch helm,

Die deze dag gezegend, juicht,

Roept morgen: kruist die schelm!

Hoe zou dat bij de Heere te vergelijken zijn? Die mij tot een lof, eer en sieraad is. De Zijne te mogen zijn, is mij staats genoeg. Zijn knecht te mogen zijn, is het grootste eeraamt, en des Heeren ellendige te heten, wil ik voor de grootste eernaam niet ruilen. Daarom kan ik in het midden van de verachting van alle hoon, smaad en laster juichen, omdat ik de Heere heb. O, de Asafs kunnen, als het geloof levend is, zeggen:

Der mensen haat, of nijd en smaad,

En kunnen ons niet bedroeven,

Hebben wij maar des hemels gunst,

Niets anders wij behoeven.

Noch haat, noch nijd, noch wraak en spijt,

Ons tot hun oefening tronen,

Maar als wij met een luchtige zin,

Het kwaad met goed doen lonen,

Mogen wij vrolijk zijn.

b. *Onder al de verkwikkingen in dit leven is voor een edelmoedige ziel niets groter, dan de vriendschap.*

Godvruchtige en getrouwe vrienden te mogen hebben, waaraan men door een nauwe band van innige hartvereniging verbonden is, is zekerlijk iets, dat de aangenaamste gewaarwording aan een gemoed veroorzaakt, dat voor enige aandoening vatbaar is. De wijze Salomo, die alle genoegens geproefd had, zegt er van: *Gelijk olie en reukwerk het hart verblijden, alzo is de zoetigheid van iemands vriend, vanwege de raad zijner ziel* (Spreeken 27 vers 9). En onder de bittere klachten van Heman in

Psalm 88 was ook deze klaagtoon: *Gij hebt vriend en metgezel verre van mij gedaan.* Dus zal Asaf met blijdschap en genoegten de vriendschap van zijn vrome vrienden gewaardeerd hebben. Hoe aangenaam zal hem het verkeer met David, Nathan, Ethan, Heman en andere vromen van zijn tijd geweest zijn.

Maar toch was daarin zijn rust en lust niet. Met en nevens God moesten zij dalen. Want, vooreerst, zijn beste en Godvruchtige vrienden bleven mensen. Hoe uitmuntend in Godsvrucht en wijsheid, toch behielden zij hun gebreken.

Ten andere waren zij in ongelegenheden, of onwillig om te willen, althans doorgaans te onmachtig om te kunnen helpen. Daarenboven zijn het veranderlijke mensen, die, óf door hun veranderlijkheid, óf door een opgevatte argwaan van belediging, óf door achterklap (gelijk Salomo getuigt, dat een achterklapper de voornaamste vriend scheidt) in een ogenblik hun vriendschap kunnen breken.

Nu, *daar de gemene lieden ijdelheid zijn, en de grote lieden leugen* (Psalm 62 vers 10), hoe zouden die dan bij de Heere in enige vergelijking kunnen komen? Bij Hem, Die een onveranderlijke, volmaakte, machtige en gewillige Vriend is! Een Vriend, Die altijd lief heeft, een Vriend in nood en dood, op Wie men zich gerust vertrouwen kan en mag, en Die als alle vrienden verlaten, nimmer verlaten noch begeven zal.

c. Wij noemden in de derde plaats *onder hetgeen hier op aarde waardig gekeurd werd, schatten en rijkdommen.*

Dit is het, waarvan de natuurlijke mens, wiens deel in dit leven is, meermalen zijn afgod maakt, en waarop hij zijn hart zet. Ook daarover heeft een Godzalige stof van nederige dankzegging, als de Heere zijn vermogen doet aanwassen. Het was een blijde zegen voor Abraham, Jakob, Salomo, Job en anderen, dat de Heere hen met goederen zegende. Asaf zal het ook erkend hebben, dat het een zegen was. Echter was ook het geld zijn vertrouwen niet. Zijn rust noch lust was er in. Asaf kon zeggen, gelijk een later dichter nadrukkelijk betuigt:

*Ons harte rust op schat noch lust,
Op gunst, op eer, noch staten;
Wil 't blijven, 't kan, wil 't vliegen, 't mag,
Wij kunnen het hebben en laten,
En nochtans vrolijk zijn.*

En geen wonder, hoe zou dat de vergenoeging van de Asafs kunnen uitmaken, dat van nog veel lager oorsprong dan de mens zelf is? Daarbij, hoe ongenoegzaam is hetzelfde om ons enig wezenlijk genoegten te schenken? Ik vraag dit en laat het aan uw eigen oordeel gerust over.

Als God eens wijkt, als de Heere Zich onttrekt, als ons geweten ons beschuldigt, of welke omstandigheden er ook wezen mogen, wat baat dan de gehele wereld, wat zal de mens geven tot lossing van zijn ziel?

Maar laten wij niet eens zo diep gaan. Kan al het geld en goed van de gehele wereld op zichzelf wel de minste smart stillen? Hoe zou het dan een wezenlijk goed zijn? Merkt men nog eens aan de vergankelijkheid van het geld en goed, hoe ras maakt het zich vleugelen, als de arenden. Dit was de drangreden, die Christus gebruikte om het hart Zijner jongeren van de aardse goederen af te trekken (Mattheus 6 vers 19). Hoe zou Asaf, die met een geestelijk oog de zaken beschouwde, dan daarin lust en rust kunnen vinden?

De Heere was zijn krachtig goud en zijn overvloedig zilver, en hij wist bij ervaring, dat het weinige, dat hij in Gods gunst hebben mocht, beter en meerder was dan de overvloed der goddelozen. "Die God", wil hij dan zeggen, "Die aan alles het wezen geeft, is mijn enig vergenoegen, nevens Hem lusten mij ook geen schatten".

d. *Nog minder waren lekkernijen hem begeerlijk, en waarin zij, die hun buik tot hun God maken, hun heil stellen.*

Neen, deze begeerlijkheid was veel te laag voor hem. Hij genoot de verkwikkelijke schepselen met dankzegging, maar hij stelde er zijn lust niet in. Dit was maar van zulk een korte duur en het kon zijn bederf wezen. O ræen, een droge bete en daar Gods gunst bij, is beter dan het huis vol geslachte beesten (Spreuken 17). Des Heeren genade, die smeer en vettigheid, waarmede de ziel verzadigd kan worden, het is de Godvruchtigen de verkwikkelijkste spijs, te doen de wil van de hemelse Vader.

e. *Een vijfde en niet een van de minste der aardse zegeningen is gezondheid en welstand naar het lichaam.*

Waarlijk een allerdierbaarste schat, door een begenadigde niet gering gerekend. Het was daarom, dat de lievende Johannes aan zijn geliefde Gajus zulks boven alle dingen toewenste.

Maar, nu dit ook eens bij de Heere vergeleken. Immers zal dan ook dit veel van zijn waardij verliezen. Want hoe wisselvallig is het. In een ogenblik is men het kwijt. Ja, hoe kan zelfs het lang achtereenvolgend genot der gezondheid bij ons de waardij er van klein doen achten.

Voegt hier vooral bij, hoe de ziel in het midden van de fleurigste gezondheid in een akelige toestand kan zijn ingedompeld, en hoe vrolijk, blijmoedig en juichende, in het midden van de akeligste krankheden. Zo kan ook dit geen wezenlijk voorwerp van de recht gestelde lust zijn.

f. *Laat ik eindelijk alles bijeen nemen wat onze zintuigen kan aandoen en wat verkwikkelijk kan bedacht worden.*

Alles wat enig genoeg geven kan, de grootste paleizen, de sierlijkste lusthoven, de vermakelijkste landouwen, de keurigste muziek, met één woord: alles wat oog of oor strelen kan, was in staat om Asafs zielsbegeerten te vervullen.

Trouwens, alles wat men missen kan, en waar men evenwel wezenlijk gelukkig mee kan zijn, en alles wat men in overvloed bezitten en waar men tevens wezenlijk ongelukkig mee kan zijn, is geen hoogste goed. Zo is het met al die opgenoemde dingen gelegen. Geen wonder dat het opschrift dan van alles is: *IJdelheid der ijdelheden, het is alles ijdelheid!*

Zijn heerlijke Verbondsgod integendeel, was alles in allen. Zo vond hij zelfs de Heere in de moedbenemendste omstandigheden, zoals wij bij een andere gelegenheid over het volgende vers hopen te betogen.

2. Laten wij nu nog met een enkel woord zien, hoe deze be tuiging van Asaf in het verband hier ter plaatse voorkomt.

Dit is klaar, dat hij zijn vertrouwende keus geuit had in vers 23a en die met redenen bekleed. Onder deze was ook, dat de Heere zijn alles overklimmend Goed was, dat Hij alles wat in de hemel en op aarde was, ver, ja zeer ver overtrof. Wel, wie zou dan niet met een voornemen des harten bij zulk een God blijven? Met recht riep Asaf dan in verrukking uit, gelijk wij toen gezien hebben: ik met U.

Gelukkige kruisschool, dierbare proefweg, waar deze les geleerd wordt! Hoe goed is de verdrukking voor Asaf geweest, waar hij zulk een honing uit deze streken, en spijs uit deze eter gezameld heeft! Zijn bestraffingen waren er elke morgen, hij werd de ganse dag geplaagd, hij was in moeite en verdriet geweest, maar het ergste was nog zijn ongestalte er onder. Maar hij kreeg bij Goddelijk licht, Gods wijsheid en goedheid

onder het oog. Hij raakte aan het vallen voor de Heere en hij vond dat al die dingen, die de goddelozen genoten, geen benijding waardig waren. Het was toch niet bij de Heere te vergelijken. Hij alleen was het enige en hoogste Goed.

Toepassing

Mijn vrienden, laat ons met het verhandelde nu tot ons zelf keren, en naar alle onderscheiden stand en weg ter toeëiging nog tot u een kort woord spreken.

Onbekeerd mens, is er een woord in de Bijbel, waaraan u geen kennis hebt, het is dit woord. In alles hebt u lust, behalve in God. Ga uw innige begeerten, uw bedoelingen, uw jagingen, uw werkzaamheden eens na, en waarop die gevestigd, waarmede die voldaan zijn, en oordeel dan, of dit zo gezegde niet waarlijk op u past, zonder dat ik het uitbreid.

Hoe ongelukkig zijt u, zulke nietige, schijnschone, vergankelijke dingen tot uw schat te hebben. Het is een rampzalig deel, dat van ons zeer schielijk kan genomen worden, of dat wij eens verlaten zullen, en dat in het uur van nood en dood geen aasje ware troost kan geven. Bedenk dit, schaam u en wordt bekommerd over uw staat en uw verwachtingen. Leer vragen en zoeken naar een beter goed.

Zijn er hier, die de ongenoegzaamheid van al het schepsel onder het oog hebben gekregen, die zeggen moeten: "Ik kan geen wezenlijke rust en lust in die dingen vinden, en ik moet een ware en voldoende troost hebben, zal ik ooit gelukkig zijn, maar nergens vind ik die".

Ziet hier de weg! Komt naar Asafs deel. Wendt u naar een algenoegzaam en zondaarsminnend God op Zijn eigen woord. Hij roept u toe: *Al gij dorstigen, komt tot de wateren*, enz., *uw ziel zal leven* (Jesaja 55 vers 1 tot 3). Wil Hij al de schatkamers uwer ziel vervullen, zoekt dan nergens rust buiten Hem.

Maar gelukkige Asafs, deze stof raakt in het bijzonder u, u allen, die met meerdere of mindere geloofsvrijmoedigheid Asafs betuiging doen kunt, staat liever eens opletterend stil.

Is er wel iets in de hemel of op de aarde, dat u die wezenlijke troost, dat bestendig genoeg, die innige blijdschap geven kan? Ja, is er wel iets, waar uw liefde zo op gevestigd is? Komt, stelt eens in uw gedachten alles wat in de hemel of op de aarde is in de ene, en een drie-enig, zalig God met al Zijn Godheid en goedheid in de andere schaal, waar zal de balans van uw liefde en lust naar overslaan?

Ik weet, dat het naar het bestendige deel zal zijn. Asafs betuiging zal, als u bedaard zijt, uw betuiging zijn: "Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!"

Wel, driewerf gelukkigen, de Ezau's mogen zeggen: "ik heb veel", u kunt en mag met Jakob zeggen: "ik heb alles". Dat deel, dat zegenrijk deel te hebben, dat nimmer van u zal genomen worden, dit is een alles overklimmend geluk.

Maar mogelijk is er hier wel de een of ander, die zegt: *"Wist ik dat de Heere mijn Deel was, maar zo ruim staat het bij mij niet"*.

De tijd loopt te ver heen om u dit breed te beantwoorden. Ook zal de volgende stof ons beter gelegenheid aan de hand geven om er over te spreken. Ik zal u dus maar alleen antwoorden, dat ik van Asafs betuiging sprak, voorzover die in deze woorden ligt: Nevens U lust mij ook niets op de aarde. Hetzij u nu met meerder, hetzij met minder bewustheid uw aandeel er aan zien mag, uw onvergenoegdheid en ontevredenheid onder dat gemis tonen klaar, dat u niets hebt, dat op aarde u gelust, dan een

drie-enig, zalig, algenoegzaam Verbondsgod.

Maar wat hebben wij ook uit deze woorden nog niet een en ander ter besturing en bemoediging op te zamelen.

Is het zo, dat wij met Asaf instemmen, wat moesten wij dan in voorspoed meer in de Schepper en Gever eindigen! Wat moesten dan de schepselen niet meer op een lage prijs staan! Foei ons, dat wij er zo meermalen nog ons hart aan geven!

Dat wij met onze daden toch meer tonen mochten, dat ons nevens God niets op aarde lust. Wat moesten wij in alles de wereld niet meer gebruiken als niets misbruikende, daar toch alles dit opschrift heeft: de gedaante dezer wereld gaat voorbij.

In tegenspoed, wanneer wij de dadelijke ervaring van de ijdelheid en nietigheid van de wereld hebben, wat moesten wij dan geen blijken geven, dat het ons wezenlijk goed niet is. Het moet dan niet zijn: zij hebben mijn goden weggenomen, wat heb ik nu meer? Neen, dan, als alles ons begeeft, dan, ja dan is het de tijd, dat wij met onze daden tonen, dat wij ons wezenlijk goed niet verloren hebben, en dat wij aan God genoeg hebben. Wij moesten dan betuigen:

*Veel schatten zijn boeien,
vertragen het spoeien,
Naar 't hemels paleis.
'k Heb alles mij nodig,
en al 't overbodig',
Belemmert op reis.
Met Hem wil ik sterven,
en 's werlds goed derven,
Wat geef ik om schijn?
'k Zoek schatten van waarde,
en wil hier op aarde
Een vreemdeling zijn.*

Met één woord, te allen tijd moest ons hart van de aarde gespeend en losgemaakt, verloochend aan alles zijn, en aan God meer genoeg hebben.

Voorts, wat moeten des Heeren kinderen ook meer bestendig in hun keus blijven. O vromen, hebt u de Heere boven alles verkoren, en hoe menigmaal hebt u dát gedaan, zodat u Hem, boven alles schattende, niet uitbedong, maar hartelijk, welmenend en oprecht betuigde, met Hem alleen voldaan en tevreden te zijn, zodat in welke weg of in welke omstandigheid u ook zou mogen komen, u verklaarde met Hem tevreden te zijn? Zou u dit nu intrekken? Denkt eens aan die tijd, toen u zulks zo ruim verklaren kon. De Heere houdt u bij uw woord vast, om zo te spreken. U hebt het gegeven, dus eist Hij ook in de gevallen, dat u het houden, en het voor engelen en mensen vertonen en openbaar maken zult.

Eindelijk, dit leren wij uit de tekst: *hoe zalig zijn de proefwegen in ons en in anderen, als zij die uitwerking hebben mogen, die wij hier in Asaf zien.*

Zijn wij zelf, of waardige vrienden van ons, in kruis en drukwegen, is de weg van de voorzienigheid donker, zuchten wij onder aanvallen van de vijand van ons heil, of moeten wij met het verkeerd redenerend verstand des vleses worstelen, dat toch altijd op de wegen der voorzienigheid iets te bedillen heeft, als dit het uitwerksel van het een en ander maar zijn mag, dat wij gelouterd uit de beproeving, in onze beste keus vernieuwd, er uit mogen komen, en daardoor bij vernieuwing aan de Heere verbonden zijn en nauwere banden op Hem verkrijgen, wie zou dan niet uitroepen: welkom kruis!

welkom geliefde lijdensschool, die mij zulk een dierbare leerschool zijt! Ja, welkom dan alles, wat mij nader tot God brengt, en mij de aarde in haar waardij meer verliezen doet.

Nu, is onze schat in de hemel, wij reizen er naar toe. Nog een stapje, dan zijn wij daar, waar wij eeuwig stoor en vlekkeloos het genot zullen hebben van datgene, waar wij hier naar reikhalsden en de eerstelingen reeds van smaakten: een volzalig, algenoegzaam God, Die het alles in allen van onze ziel is, en Die wij daar eeuwig genieten zullen!

Ik eindig met deze zucht:

*O, Heilig drie in Eén!
 Och, dat ons recht verscheen,
 Uw al vergenoegend aanzicht,
 En dat ons oog bij zon,
 Verheerlijkt aanzien kon,
 Dat wij nu zien bij maanlicht!
 Dit is ons aller beê, doch maakt
 Uw wil geen spoed,
 Nog zijn wij wel tevreê,
 En zingen toch goedsmoeds
 De Heer' is ons vreugd,
 De Heere ons verheugt
 Met algenoegzaamheden;
 Zend Heere! wat u wilt,
 Ons hart leeft in U stil,
 Met U zijn wij tevreden.*

11. GOD, HET BERUSTEND EN ONVERLIESBAAR DEEL VAN ZIJN VOLK IN DE HOOGSTE NOOD

Voorgesteld uit Psalm 73 vers 26.

"Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen van mijn hart, en mijn Deel in eeuwigheid."

"Hun rotssteen is niet als onze Rotssteen, zelfs onze vijanden rechters zijnde", luidde eens de blijde juich en geloofstaal van Mozes in Deuteronomium 32 vers 31, uit naam van al het begenadigde volk in Israël.

En waarlijk, mijn vrienden, zo mag en kan het gelovig volk juichen. Zij mogen hier hun vijanden zelfs vrijmoedig tot richters stellen, aan hun het oordeel overlaten, of er ergens zaliger, algenoegzamer, zielervullender, bestendiger en wezenlijker Deel kan gevonden worden, dan hun Deel en hun Goed is? De beste proef in nood en dood, als alles ontzinkt en ontvalt, als alles wijkt en begeeft, is, zeggen de vromen, onze Rotssteen, Die onwrikbaar is, ja, Hij ontdekt Zich dikwijls dan het meest als de Rotssteen.

Kunnen nu onbekeerde mensen zeggen, dat het zo met hun deel, met hun rotssteen is? Immers nee? Hun deel, hun rotsstenen vergaan, waggelen, vallen en doen hen, die op dezelve vertrouwden zo veel te akeliger neerstorten. Dit is dan immers de proef op de som.

Terecht brengt Asaf dit ook tot een bewijs en ter staving bij van zijn geloofskeus in het 23ste vers geuit: ik zal dan gedurig bij U zijn, zeggende in dit 26ste vers: *bezwijkt mijn vlees* enz. Meer zeggen wij thans van de samenhang niet. Wij hebben zulks breedvoeriger over de vorige verzen gedaan. Wij behoeven ook de woorden niet aan te prijzen. Haar nut en aangenaamheid erkent u vanzelf.

Och, dat de Heere Zich maar in het midden van ons openbaren mocht, ter bepaling van onbekeerde bij de ongenoegzaamheid van hun deel, en dat des Heeren kinderen hun keus eens vernieuwen mochten en in hun deel juichten! De Heere schenke dit. Amen.

Wij zullen wederom:

1. De woorden op zichzelf beschouwen.
2. Deze in hun verband, zoals die door Asaf ter bevestiging van zijn gedane geloofskeus als een reden daarvan voorkomen, nagaan.

1. Wat de woorden op zichzelf betreft, letten wij hier:

- A. Op de bezwijkende en moedbenemende omstandigheid, die de dichter veronderstelt. Het is: *bezwijkt mijn vlees en mijn hart*.
- B. Op de algenoegzaamheid en bestendigheid van zijn goed in dit geval, *dan nog was God de Rotssteen van zijn hart en zijn Deel in eeuwigheid*.

A. Asaf spreekt van *zijn vlees en hart*. Wij zullen om tijd te winnen de verschillende gedachten der uitleggers over deze woorden niet ophalen. De eenvoudigste, de klaarste opvatting en die ook het meest gevolgd wordt, is deze, dat wij hier onder

Asafs vlees, *zijn lichaam* moeten verstaan. Dit wordt meermalen zo in Gods woord genoemd, deels om deszelfs stoffelijkheid, deels om deszelfs sterfelijkheid en broosheid.

Bij dit vlees of zijn lichaam voegt hij nu *zijn hart*. Ik weet wel, dat er sommigen zijn, die hier om die vleesklomp, het eigenlijke hart des mensen denken, waarin ons bloed zijn omloop het eerst begint en wederom eindigt, dat het eerst leeft en het laatst in ons sterft. Maar ik voeg mij bij de meesten, waaronder ook onze geëerde kanttekenners en onze oude overzetting, die er onze ziel, onze redelijke geest onder verstaan, meermalen in de Bijbel het hart genaamd, omdat die als het edelste, binnenste, meest bewaarde deel, en vooral het beginsel des levens is.

Nu, van dit vlees en hart zegt hij, *dat het bezwijkt*. Het woord is van nadruk en betekent een vermindering van krachten, zodanig dat men allengskens afneemt en vergaat. Zo wordt van de wolken gezegd, dat zij vergaan en heenvaren (Job 7 vers 9), van rook, dat hij verdwijnt (Psalm 102 vers 4), van het gras dat het verdort (Jesaja 15 vers 6), alles met hetzelfde woord.

Dit leert ons, dat Asaf op een allertreurigste en rampspoedige gesteldheid ziet, waardoor lichaam en ziel als bezweken waren en er als onder verteerden, zoals wij nog die spreekwijze gebruiken : ziel en lichaam verteren er onder, als wij een diepe en zware kruisweg willen uitdrukken.

Voorts zal het weinig verschil geven, of wij met sommigen lezen, zoals de Franse en de algemene Latijnse vertaling heeft: *mijn vlees en mijn hart was bezweken*, of met de Engelse en andere vertalingen: *mijn vlees en mijn hart bezwijkt*, waarheen ook onze oude rijmzalmen van Datheen wilden:

*Maar ik worde nu gans versmacht,
Mijn hart verliest al zijne kracht.
Doch Gij zijt Heer' mijn Troost geheel;
Mij Borgt, mijn Toevlucht, mijn Erfdeel.*

Of liefst, als bij veronderstelling voor het toekomstige: *zo mijn hart en geest bezwijkt*. Zo heeft Luther, en onze oude Nederlandse vertaling heeft het ook: *wanneer ook mijn lijf en ziel versmachtte*. Het zal in de zaak op hetzelfde uitkomen.

De eerste vertaling behelst datgene, waarin Asaf geweest was, gelijk uit het vorige van de Psalm blijkt. Het tegenwoordig geval van Asaf kon ook wel zo zijn. Trouwens, hoe leert het de ervaring, dat hoewel onze geloofsroem in de Heere is, ons lichaam niettemin niet alleen bezwijken kan, dat zelfs onze ziel niet alleen door veel ongeloof en strijd, dat in onze beste tijden en aangenaamste standen nog in ons overblijft, maar zelfs ook door de nauwe vereniging van ziel en lichaam als onder de lichaamsnoden en lasten bezwijkt.

Maar wij nemen het het liefst, zoals de onzen het hebben, dat Asaf het in het algemeen voorstelt. Dan sluit het de tegenwoordige en toekomstige, zowel als de verleden tijd in. Dan is het: *op die tijd, als mijn lichaam en ziel bezwijken*.

Maar u verwacht, dat ik deze treurige gesteldheid wat meer verbijzonderen zal, welaan, laten wij dan eens sommige van die tijden nagaan, wanneer een vrome zeggen moet: *mijn vlees en hart bezwijken*. Ik zal niet al die omstandigheden kunnen opnoemen. Ik bepaal mij maar alleen bij de volgende.

1. Vlees en hart bezwijken en verteren, vooreerst, meermalen door ziekten, pijnen en ellenden. Hiervan schijnt Asaf gans niet vrij te zijn geweest, want onder die dingen, die hem stof tot nijdigheid in zijn ongestalte gegeven hadden, was ook deze, dat der goddelozen ogen van het vet uitpuilen (vers 6 en 7). Hoe hierdoor niet alleen het

lichaam verteerd wordt, maar ook de ziel, die met zulk een allernauwste band aan het lichaam verenigd is, en daar dikwijls als onder bezwijkt, leert de droevige ervaring het best aan zulke vromen, die met een zwak, ziekelijk en pijnlijk lichaam te worstelen hebben, bijzonder als er dan geen buigende en onderwerpene genade gegeven wordt. Hoe zucht de ziel dan in die bezwijkende omstandigheden:

*Ach Heer! mijn ongebogen hart,
Dat trotse hart, dat wil niet bukken
Voor U, nu u mij smart op smart
Vast toezend, en Uw hand komt drukken.
'k Ben zeer genegen om Uw raad,
Zo wijs, zo heilig, te bedillen;
Mijn hart bezwijkt, zo u verlaat,
Ei, geef mij toch als u te willen.*

2. Ten tweede, vlees en hart bezwijken meermalen onder het verlies van goede vrienden en dierbare nabestaanden. Hoe meermalen kunnen vlees en hart daaronder verteren. Jakobs geest bezweek, toen hij de naam van zijn teergeliefde zoon Jozef, die hij dood achtte maar hoorde noemen (Genesis 45 vers 26). Zulken, die ooit in dergelijke wegen geweest zijn, dat zij klagende moesten uitroepen: *Jozef is er niet!* Simeon is er niet! zullen het bezwijkende en treffende in deze weg het best verstaan.

3. Ten derde, ziel en lichaam bezwijken meermalen door hartdrukkende en zielgrievende rampen en tegenspoeden. Naar buiten, als dikwijls alles tegenloopt, als men dikwijls, hetzij in zijn goede naam, hetzij in zijn goederen lijden moet, als men dikwijls door deze of gene tegenspoed, bezwijken moet. Asaf was daar ook niet vrij van, want der goddelozen voorspoed was ook al een stof van benijding voor hem geweest (vers 12).

4. Nog eens, vlees en hart bezwijken meermalen onder inwendige, treurige en drukkende omstandigheden, hetzij door intrekking van het licht, van troost en blijdschap, hetzij door verberging van des Heeren aangezicht, hetzij door het stellen van de ongerechtigheden in het licht van het aanschijn, hetzij door bittere dingen tegen de ziel te schrijven.

Och, hoe vlees en hart onder die dingen bezwijken kunnen, leert de droevige ervaring. Dit was het geval van de Psalmist in Psalm 38 vers 4: "Daar is niets geheels in mijn vlees, vanwege Uwe gramschap. Daar is geen vrede in mijn beenderen vanwege mijn zonden." Zietdaar, het vlees bezweken. En in vers 7 en 9: "Ik ben uitermate zeer nedergebogen, ik ben verzwakt, uitermate zeer verbrijzeld, ik brul vanwege het gemis mijns harten." Zietdaar, het hart bezweken.

5. Verder, vlees en hart bezwijken meermalen door de menigvuldige, zware aanvallen van de vijand des heils. O, hoe bezwijkende zijn die bestrijdingen van de vorst der duisternis! Hoe verzwakken ziel en lichaam door de vurige pijlen van deze helse moordenaar! Is er iets, dat ziel en lichaam verteert, het is dit, als de ziel deze erbarmelijke klachten uit Psalm 143 moet opheffen: "De vijand vervolgt mijn ziel, hij vertreedt mijn leven ter aarde, daarom wordt mijn geest overstelpt in mij, mijn hart is verbaasd in het binnenste van mij." Dit doet de ziel uitroepen:

*Hagelbuien vol van pijlen,
Van de helse oorlogsheld,
Die omringen mij somwijlen.*

*Hierdoor ligt mijn kracht geveld.
 O, mijn ziel is nergens veilig,
 Bij Gods volk, of in zijn huis,
 Geen plaatsen zijn te heilig,
 Voor de satan, o wat kruis!
 Och, wat valt mij 't leven bang,
 Och, wat valt die strijd niet lang.*

6. Nog eens, vlees en hart bezwijken meermalen, wanneer ongerechte dingen de overhand over ons krijgen, wanneer ongelovige vrees en moedeloosheden de ziel aangrijpen, wanneer de inwonende zonde het hoofd begint op te steken en levend begint te worden. Hoe klaagt de ziel dan met Paulus: "Ach, ik ellendig mens". Wat ontbreekt het haar dan aan kracht om de strijd aan te binden, en gelukkig te volvoeren. Wat geraakt zij overmand en overwonnen voor een tijd!

7. Nog eens, vlees en hart bezwijken niet zelden bij de vrome Asafs, wanneer de Heere niet alleen Zijn beloften schijnt uit te stellen, maar als de weg van de voorzienigheid er geheel tegen in schijnt te lopen. Het gebeurt niet zelden, dat de Heere een of ander woord tot de ziel spreekt, waarop Hij haar doet hopen. Het ganse Bijbelwoord is vol beloften. Maar de Heere schijnt Zijn belofte te vertragen. De uitgestelde hoop krenkt meermalen het hart, zodat de Asafs wel eens klagen: "Houdt Zijn goedertierenheid in eeuwigheid op, heeft Zijn toezegging een einde?" zoals deze zelfde Asaf in Psalm 77 klaagt. Ja, meermalen is het Gods gewone weg om het eerst duister voor de ziel te maken, eer Hij het licht doet opgaan. De weg van de Voorzienigheid schijnt dikwijls geheel tegen de beloften in te lopen. Abraham, Jozef, David en vele anderen zijn hiervan ten bewijze. Dit op zichzelf beschouwd, kan niet anders dan vlees en hart doen bezwijken.

8. Eindelijk, om niet te lang te zijn, vlees en hart zullen eens bezwijken, in dat ontzaglijke tijdstip, wanneer zij van elkaar zullen gescheiden worden. Dan zal het lichaam geheel bezwijken en tot stof wederkeren, en hoewel de ziel niet zo bezwijken noch verteren kan, wegens haar onstoffelijkheid, zo kan echter, ten aanzien van het lichaam gezegd worden te bezwijken, omdat zij dan hetzelfde begeeft. Dan bezwijkt vlees en hart voor alles. Dan valt alles, verlaat en begeeft ons alles.

Ontzaglijk tijdstip zeker voor allen, die niets meer dan zienlijke en zinnelijke dingen hebben, die hun alle in een ogenblik begeven zullen. En hoewel Gods begenadigde volk een andere verwachting heeft, de dood is op zichzelf voor hen ook een koning der verschrikkingen, en de laatste strijd met deze vijand kan niet zelden de bangste zijn.

Ziedaar, uit de menigte van zaken enige bijzonderheden opgenoemd, waarin vlees en hart bezwijken. En waarlijk, wie is er van de Asafs, die niet in een mindere of meerdere trap die bezwijkende omstandigheid in een of ander geval ervaren heeft? Wat kan dan in die nood helpen? Roept dan de gehele wereld te hulp, al wat zij heeft en geeft kan niets baten: een verslagen geest, wie zal die opheffen?

B. Maar dan komt het deel van Asaf te pas. Laten wij het aan hem vragen. "Dán", zegt hij, is God de Rotssteen van mijn hart en mijn Deel in eeuwigheid."

(1) Laten wij dit heerlijk voorrecht, waarop hij roemt, op zichzelf en in het algemeen beschouwen.

(2) Zien, hoe hij dit in het bijzonder in de bezwijkende omstandigheden ondervond.

(1) Wat het eerste aangaat.

God, de Elohim, de God des eeds en des verbonds, Die met gestaafde en verzegelde eedbeloften Zichzelf aan Asaf geschonken en verbonden had, en Wie Asaf op Zijn woord geloofd en aangenomen had, door inwilliging in het eeuwig onveranderlijk zoutverbond. Die God was: *de Rotssteen van zijn hart*.

Sommigen lezen liever: de God van mijn hart is de Rotssteen. Dit komt wel in de zaak op hetzelfde uit, maar heeft die nadruk niet.

Anderen hebben: *Gij zijt de Troost van mijn hart*. Zo sluit onder andere onze oude overzetting: *Wanneer lijf en ziel versmachten, zo zijt Gij, God, toch te alle tijd mijns harten Troost*. Evenwel, taalkenners berichten ons, dat het Hebreeuwse woord doorgaans en bestendiger een steenrots betekent, en God wordt meermalen een *Steenrots voor Zijn volk* in de gewijde geschriften genoemd. De plaatsen zijn menigvuldig. Neemt Deuteronomium 32 vers 4; 2 Samuël 23 vers 3; Psalm 18 vers 3 en vele andere plaatsen meer.

Zo juichte Asaf ook hier: *Hij is de Rotssteen van mijn hart*. Vrienden, wat hadden wij hier een zee van zaken om aan te tonen in welke opzichten de gelovige Asafs de Heere de Rotssteen van hun hart noemen mogen.

Ik zal de voornaamste stukken aanstippen, en dezelve tot de volgende vier hoofdzaken brengen.

1. De Elohim is de Rotssteen van mijn hart, wil Asaf zeggen, tot mijn veilige overdekking en beschaduwing. In de Oosterse landen werden de steenrotsen daar meermalen toe gebruikt. Zo wordt de Goddelijke Heiland daarom voorgesteld als die man, die een verberging zou zijn tegen de wind en een schuilplaats tegen de vloed, als waterbeken in een dorre plaats, als de schaduw eens zwaren steenrots in een dorstig land (Jesaja 32 vers 2). Zo verklaart dan Asaf: de Heere is mij tot een Schaduw. O, steekt mij de zon van verdrukking en tegenspoeden, waaronder ik wel eens amechtig bezwijken zou, mijn Verbondsgod is mijn Schaduw, waaronder ik aangenaam en verkwikkelijk zitten kan.

- Rotsstenen waren oudtijds plaatsen van verberging. Zo verborg David zich in een steenrots voor Saul (1 Samuël 23). Zo, wil Asaf zeggen, is mij mijn Elohim. Bij Hem heb ik een veilige wijkplaats, waarin ik mij bergen kan. Bij mijn Verbondsgod schuil ik. Hij is mij een hoog Vertrek in mijn benauwdheden.
- Nog eens, rotsstenen zijn onbewegelijk, sterk, standvastig, waarop men zich veilig verlaten kan. Dat is mij ook de Elohim, Die niet alleen wegens de onveranderlijkheid van Zijn natuur bestaat en in Zichzelf onbewegelijk is, maar die ook uit kracht daarvan voor mij onveranderlijk en onwankelbaar Dezelfde is. Die, al veranderde de aarde van haar plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zee, onwankelbaar Dezelfde blijft, op Wie ik dus volkomen rusten kan. Hoe betuigt die ziel, die in Asafs stand is:

*Hoe kan ik steunen op Jehovah, mijn Vader,
Als op de Volheidsader!
Hij troost mij in 't verdriet,
Wanneer dat hart en oog geen schijn van hulpe ziet;
God zal mij nooit begeven:
De Naam mijns groten Gods.
Die is mijn een'ge en onwankelbare rots.*

2. Maar hier blijft het niet bij. De Heere zei eens tot Abraham: "Vrees niet, ik ben niet alleen uw Schild, maar ook uw Loon, zeer groot". Het was Asaf ook niet genoeg, dat hij in zijn Verbondsgod als zijn Rotssteen juichte, maar hij voegt er bij: "*Gij zijt mijn Deel in eeuwigheid.*"

Vrienden, deze betuiging van Asaf: *de Elohim is mijn Deel in eeuwigheid*, zou ons alleen al stof genoeg opleveren om ons een gehele avond bezig te houden, wilde ik dit naar eis behandelen. Maar wij zullen om de voortschietende tijd dit nu maar moeten schetsen.

Het Hebreeuwse woord, hier door "deel" vertaald, betekent: iemands portie, iemands loon. Zo wordt het voor een spijsdeel genomen in Deuteronomium 18 vers 8: zij zullen een gelijk deel eten.

Het wordt gebruikt voor een verdeling, die bij loting geschiedt, die iemand te beurt valt.

Maar bijzonder betekent het *een erfenis, een erfdeel*. Zo beschouwde en genoot Asaf zijn Elohim in het bijzonder ook als zijn Erfdeel, zo zeker, vrij onverdiend en ongehouden. Zo betuigde ook David, of liever de sprekende Messias in Psalm 16: "De Heere is het deel mijner erve en mijns bekens. U onderhoudt mijn lot. De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen, ja, een schone erfenis is mij geworden."

Dit was nu de Elohim voor hem uit kracht van het eeuwige, vrije genadeverbond, waarvan dit de hoofdbelofte was: "Ik zal u tot een God zijn." Maar zijn geloof erkende Hem ook als zodanig. Dat zei: de Heere is mijn Deel. O, wie zal kunnen uitspreken, wat Asaf daar al mede uitdrukte? Laten wij er iets van stamelen.

- a. Hij wil er zakelijk mede zeggen: ik heb God met al Zijn Godheid en goedheid tot mijn Deel, zover God Zich aan mij kan mededelen. Ook heb ik elk der hoogst aanbiddelijke Goddelijke personen tot mijn Deel: de Vader als mijn Schepper, vooral als mijn genadige Herschepper en Rechtvaardiger, Die de ganse zaligheid mij verordend en geschonken heeft. de Zoon als mijn Verlosser, Heer, Hoofd en Koning. De Heilige Geest als Trooster, Verzegelaar, Bewaarder, Leidsman en Inwoner.
- b. Ook is God mijn Deel, voorzover als Zijn deugden en volmaaktheden de mijne zijn. God, Die te mijnen nutte bezit en besteedt, alles wat Hij is. Zijn wijsheid, almacht, goedheid, waarheid, trouw en Zijn andere deugden dienen tot mijn heil.
- c. Eindelijk, de Elohim, God met al Zijn beloften is mijn Deel als de Vervuiler en Waanmaker van dezelve. Hij zal die allen ja en amen maken, Hem tot heerlijkheid door mij. Daartoe heeft Hij Zichzelf onberouwelijk verpand.
Ik breid dit met opzet nu niet uit.

3. Maar merkt liever aan, dat hetgeen dit Deel nog alles overklimmend maakt, is, dat het een Deel is *tot in eeuwigheid*. Trouwens, hoe groter het goed is, des te treffender en smartelijker is het vooruitzicht van het verlies. Maar dat Deel bleef eeuwig uit kracht van Gods duurgestaafde eed van Zijn verbond, en van de onwrikbaarheid van al deszelfs beloften, en wat zal er in het gemoed van Asaf al zijn omgegaan, toen hij dit getuigde? Hoe zal hij zijn geloofskeus vernieuwd, zijn omhelzende en mijnende geloofshand, om zo te spreken, op dit Deel gelegd hebben. Hoe vergeenoegd zal zijn ziel hierin berusten, maar hoe ook van vreugde wegens dit zijn Deel hebben opgesprongen.

4. Allerbijzonderst zal hij er mede uitdrukken: *zijn gebruik maken van dit zijn Deel, dat vanzelf tot gevolg had, dat Asaf hiervan de vruchten bij ervaring kende.*

Trouwens, wij moeten ter verklaring van deze stof ook nog een weinig nader zien, hoe

Asaf dit, dat de Heere zijn Rots en zijn Deel was, in het bijzonder in de omstandigheden ondervond. "Want", zo zegt hij, "bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen", enz.

Welk een ruim veld hadden wij hier wederom, wilde ik in al die tevoren genoemde bijzonderheden aantonen, hoe de Godvruchtige Asafs daarin ondervinden, dat de Elohim de Rotssteen van hun harten en hun Deel in eeuwigheid is? Maar dit zou de tijd niet gedogen. Ik zal de zaken tot deze drie voorname hoofden brengen.

a. Vooreerst, in lichamelijke ongelegenheden, gemis van goederen, vrienden, naastbestaanden, gezondheid, genoegens en wat al onder het veelbeduidend woord "kruis" kan betrokken worden. Bezwijkt in dat alles vlees en hart, God is mijn Rotssteen. Bij Hem, hoorden wij, heeft de ziel een wijkplaats, waar zij met haar droefheid heen kan vluchten. Het hart kan zij in Zijn schoot vrij en veilig uitstorten. Zo vertelde David al zijn wegen aan de Heere (Psalm 119). Bij de Heere vindt de ziel alles, wat zij in de schepselen verloren heeft. Hij is haar beter dan tien zonen. Hij is haar overvloedig goud en krachtig zilver, ja, de Heere wil in zulk een weg het wel eens met Zichzelf op een bijzondere wijze vergoeden, zodat men, als alles ons begeeft, in God zich echter verheugen kan, en in de Heere van vreugde opspringen.

b. Maar ten tweede, in geestelijke tegenheden, wanneer ziel en lichaam daaronder dikwijls bezwijken, zoals wij boven in de bijzonderheden zagen, wanneer het van buiten strijd en van binnen vrees is, hetzij door de aanvallen van de vorst der duisternis, hetzij door de inwonende zonde, hetzij door de verberging van Gods aangezicht en dergelijke, dan blijft de Elohim de Rotssteen en het eeuwig Deel. Maar u moet in het oog houden, dat wanneer het geloof mag staarogen op Hem, als op de God des verbonds, onder de verberging van des Heeren licht en gevoelige troost, wandelende in dat opzicht in de duisternis, het geloof zegt: de Heere is mijn Licht. Howel de Heere Zich verborgen houdt, is Hij nochtans de God Israëls, mijn Heiland. Onder aanvallen van de vijand vlucht het geloof ter verberging naar de Rotssteen. Het is: "Red mij, Heere, van mijn vijanden, bij U schuil ik," zoals David deed in Psalm 143 vers 9.

Onder de woedende kracht van de verdorvenheid zegt het geloof: *God is mijn Rotssteen*. Tot Hem vlucht het om door de vijand niet overrompeld, en in de strijd gesterkt te worden. Bijzonder, wanneer de uitgestelde hoop het hart krenkt, sterkt men zich in de onbezweken trouw en onfeilbare waarheid van de God des eeds, gelovende met Abraham op hoop tegen hoop. In een dergelijk geval is de Heere tot een hoog Vertrek, ook in zielsbenauwdheden, en men mag dan betuigen:

*Ik leg mijn hand dan op de mond,
Ik ben, 't is waar, wel diep gewond,
Gij zijt en blijft toch mijnen God,
Mijn Heil, mijn Troost, mijn Deel, mijn Lot,
Mijn hoog Vertrek, mijn vast Betrouwen,
Mijn sterkte Rots, mijn vaste Borgt,
Mijn Vader, Die steeds voor mij zorgt,
Hoe veilig mag ik op U bouwen!*

c. Eindelijk, ten derde, in de laatste bezwijking, als nood en dood aankomen, waarop de meeste uitleggers denken, dat Asaf bijzonder gezien heeft, en alles wijkt en begeeft, dan is God de Rotssteen en het eeuwig Deel.

Immers, in dat dal der schaduwen des doods is Hij bij Zijn gunstelingen, en ook in de

dorre doodsvallei is Hij hun tot een Rotssteen. O, dan komt het grootste genot van hun Deel eerst voor hen aan. Dan zullen zij eeuwig verzadigd worden met hun Deel. Dan zullen zij dit volkomen genieten. Zo juicht het geloof in het beschouwen van dit Deel: Hoe kan ik mij verblijden;

*Die laatste angst en nood,
Dat is mijn laatste lijden
En aller rampen dood.
De Vader dan mijn rust,
De Zoon is dan mijn lust,
De hemel dan mijn toegang,
De Geest met mij gemeen;
O Heilig, drie in één!
Der eng'len koor, mijn toegang.*

Ziedaar, mijn vrienden, deze volwichtige geloofsbetuyging van Asaf u kortelijk geopend, naar derzelver volzinnigheid bijna al te kort.

2. Laten wij nu met een enkel woord dezelve nog eens in haar verband beschouwen.

Dit is met weinige woorden af te doen. Had hij in vers 23 zijn keus geuit, om met een voornemen des harten bij de Heere te blijven, had hij vol geloof en liefde zijn keus verklaard: ik bij U, ik met U, ik voor U, zoals wij over die woorden zagen, had hij reeds verscheidene redenen opgenoemd, die zijn plechtige betuyging staafden, deze, die wij nu gezien hebben, is niet minder voldoende dan de vorige.

Immers ondervond hij in de gevallen zo bijzonder, dat de Heere zijn Rotssteen en Deel in eeuwigheid was. Wie zou het dan niet met God houden? In zulke zware ziel en lichaamverterende omstandigheden kon men het best de proef nemen, maar God was de Rotssteen.

Wijze en bedachtzame Asaf, billijk, allerbillijkst is uw handel en gedrag! Al het begenadigd volk, dat God als de Rotssteen des heils heeft leren kennen, stemt met u in, en zegt ook ieder voor zichzelf: ik met, voor en bij de Heere.

Toepassing

Sprekten wij nu nog kortelijk over de verhandelde woorden naar stand en weg een woord ter toeëigening.

A. Onbekeerd mens, ik heb u niet veel meer te zeggen, dan ik over de vorige woorden reeds tegen u gezegd heb. Alleen wilde ik u kortelijk het verklaarde herinneren.

Oordeel u zelf eens over dit deel. Is dit ook het uwe? Of bent u hieromtrent nog onverschillig, belang en werkeloos, en van het zoeken en omhelzen van dit deel nog geheel vervreemd? Wees zelf rechters. Hoe wijd verschilt dit van Asafs deel!

Hebt u ook geheel andere, zinnelijke en zienlijke dingen tot uw deel? Is uw deel zo onbewegelijk, bestendig, vast en duurzaam? Vervult het u, als vlees en hart bezwijken? Kunt u er in nood en dood staat op maken? Beantwoord dit eens voor de Heere. Och, ongelukkige mensen, waar zult u blijven, als eens alles u ontzinken, begeven en verlaten zal? Immers vindt u dan nergens toevlucht?

Bent u in uw oordeel van het onbestendige van het ondermaanse overreed, wel, zoekt dit deel en kiest het toch heden. Laat er geen uitstel bij u plaats hebben.

O, een drieënig God biedt Zich nog tot uw Deel aan u aan. Dat verbond, waarvan de hoofdbelofte is: *Ik zal u tot een God zijn*, wordt u nog voorgesteld. U wordt nog genodigd om dat verbond in te willigen. God is uw Deel in Adam geweest, maar ook in Adam hebt u alle aandeel aan God verloren. U hebt met de verloren zoon uw goed

doorgebracht. Och, kwam u met hem eens tot uzelf, en kreeg u dit bij des Geestes licht te zien. Dan verootmoedigde ge u en zocht de Heere.

Maar dan moet u ook uw schuilhoeken verlaten, waarin u nu uw heul, uw sterkte en uw troost nog vindt. U moet uw aandeel aan de wereld opzeggen, dat met dit deel onbestaanbaar is, en u moet de Heere kiezen met een volkomen hart.

B. Zielen, die niet zou durven ontkennen met Asaf in de keus van het 23ste vers: *ik bij U, met U, voor U*, in te stemmen, en dit ook in uw hoogschatting en begeerte, al ware het van verre, Asaf mocht nazeggen in het vorige vers: Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde! maar die hier staan blijft, die deze betuiging van Asaf kunt noch durft nazeggen: God is mijn Rotssteen, mijn Deel tot in eeuwigheid! tot u had ik een bijzonder woord.

Waar komt het vandaan, dat, daar u niets zaliger, niets wenselijker, niets begeerlijker voor u beschouwt dan een drie-enig God tot uw Deel te hebben, (in hemel of op aarde zou u immers niets meer lusten?), u evenwel niet met toeëigening durft zeggen: *God is mijn Rotssteen en Deel?*

Het komt daarvan, dat u de Heere niet beschouwt als de Elohim, de God des eeds en des verbonds, zoals Hij met ede gezworen heeft, dat Hij geen lust in uw dood heeft, maar in uw leven, en dat Hij dat verbond, met al Zijn Goddelijke heilbeloften zo beëdigd en bezworen, in Zijn Goddelijk Evangelie u laat toedienen. Hier aarzelt u. Daar staat u voor. God zo op Zijn Woord te geloven, die belovende, die eedzwerende God in de armen te vallen, en te zeggen: *Amen! mij geschiede naar Uw woord!* Durft u niet doen.

En waarlijk, hiertoe zal het evenwel met u moeten komen, zult u, als vlees en hart bezwijken, een toevlucht hebben. Och mijn vrienden, uw gestalten, uw voorkomingen, uw bemoediging en enz. met één woord: uw beste tijden zijn geen rotsstenen. Ver, ver is het daar vandaan. Niets is meer wankelbaar, niets is onvaster dan dit. Het hart behoeft niet eens te bezwijken, er behoeft niet eens zo veel te gebeuren of ziet, daar ligt u weder ter neder.

Ons geloof moet zijn grond buiten zich hebben in de onveranderlijke getrouwheid van deze God des eeds en des verbonds. Dit moet u verkrijgen door uitgaande werkzaamheden van uw geloof, komende niet alleen als armen en doodschuldigen tot de volle Verbondsborg, maar Hem ook omhelzende en mijnende als de uwe, zoals Hij in het ontsloten verbond, ik bedoel in het Evangelie, tot u komt, en zegt: "Hier ben Ik!"

"Ja maar", zal mogelijk iemand uwer bij wie vijand en ongeloof de meester spelen, denken: *"ik vrees, dat ik mij daarmede bedriegen zou."*

Maar ik antwoord aan zulken: is er mogelijkheid van bedrog, als u een getrouw en waarachtig God op Zijn getuigenis gelooft? O zalig bedrog, als ik met God te geloven, bedrogen was. God is waarachtig, vrienden, wat de duivel en het ongeloof u ook wijsmaken.

"Maar", zal een ander zeggen, "daar sta ik ook met mijn oordeel, dat ik tot die stap komen moet, zal ik rust vinden. Maar ach, die weg is zo steil, die is voor mij onmogelijk te bereiken!"

Dat is zo, en wij mogen de weg niet naar uw kracht maken, genade moet u naar de weg schikken, maar wij mogen de weg niet naar u schikken, daartoe moet u komen.

Maar kom, te goeder trouw, kunt u het met minder stellen, dan met deze Steenrots, met dit Erfdeel? Ik weet, dat u zegt: neen!

Nu, laat dan eens al het redeneren en pleiten voor uw ongeloof varen, en geloof, dat

voor verlegenen, zoals u zijt, deze Rotssteen openstaat. Geloof eens, dat het een erfenis is, die niet met werken verdiend wordt, maar die om niet ontvangen wordt, en neem zo het aanbod aan.

Zegt u: *ik ben er geheel onmachtig toe, ik lig geheel machteloos om te kunnen geloven.*

Och zag u dit recht! Waart u ook eens aan uw eigen werkelijk geloven dood gewerkt, wat zou u om de Geest des geloofs roepen! David was deze Rotssteen ook te steil, maar zijn zuchtend roepen was: Heere, voer mij op die Rotssteen, Die mij te hoog zou zijn!

C. Wat zegt u er van, gelukkige Asafs, die met min of meerdere geloofsvrijmoedigheid de dichter mag nastamelen? Heeft hij te veel van uw Rotssteen en uw Deel gezegd? Heeft hij er te veel van opgegeven?

Immers neen! Hoe dikwijls hebt u er de zalige ervaring in de gevallen van gehad, ja, in de smartelijkste gevallen, de moeilijkste, die vlees en hart deden bezwijken, het meest? Ik kan u wgens tijdsgebrek die tijden niet herinneren. Gaat u zelf uw weg eens na, wat er al geschied is. Waar en in welke bezwijkende weg heeft de Heere niet al zichtbaar getoond, dat Hij uw Rotssteen was?

Wel, is dat zo, wat moest u dan meer gelovig en moedig in al de weg ook verkeren! Och, hoeveel verschilt het er dikwijls van. Laten er, Godzaligen, dikwijls eens bezwijkende omstandigheden zijn, in plaats van dan tot de Heere met vertrouwen, als tot uw Rotssteen te gaan, en Hem tot uw Deel te stellen, is het wel eens het tegendeel. Ongeloof en vijand krijgen dikwijls zo veel de overhand, dat het is: *indien de Heere met mij was, zou Hij mij dan al deze dingen hebben doen ontmoeten?* Hoever is dat af van Asafs gedrag!

Ja, het behoeven zelfs niet eens zulke hartbezwijkende dingen te zijn. Wat kan men menigmaal zijn sterkte in zichzelf, en zijn vergenoegen in het schepsel stellen. Daarom, als wij het een of ander missen moeten, is het, alsof ons onze goden afgenomen worden. Hoe menigmaal is het hart onvergenoegd, als wij zulk een ruim deel van de goederen of genoegens dezes levens niet hebben als anderen, alsof wij niet genoeg hadden aan Levi's deel. Wij moeten immers als geestelijke Jakobs met mond en hart betuigen: *ik heb het al!*

Och, mocht u recht bij deze ongestalten bepaald worden. Mocht u er over verootmoedigd worden, en u schamen over de hoon, die ge uw alverzadigend en alvergenoegend Deel aandoet, en mocht ge u overeenkomstig uw zalig voorrecht, meer leren gedragen!

- a. Door het met nederige dankzegging te erkennen, en er u heilig in te beroemen, dat de snoeren u in zulk een liefelijke plaats gevallen zijn, en zulk een schone erfenis u geworden is.
- b. Door veel er bij stil te staan, wie u zijt, dat de Heere Zichzelf ten erve aan u gegeven heeft! Och, wat moest er een wegzinken, een verwondering, en aanbidding plaats hebben!
- c. Wat moest ge u dan ook verblijden! Hoe heilig vrolijk moest u leven! Wat zou uw blijdschap kunnen hinderen, als u veel gelovig uw Rotssteen en uw eeuwig Deel beschouwen mocht!

Met recht zong van Lodenstein:

*O kostelijk geloof, dat in dit pand ons geeft genoegten,
Laat vrij de wereld lachen in de lust, die na zal wroegen,
Wij zingen onbekommerd heen, in 't wankeloos vertrouwen,
En vrezten voor geen naslag van gewezen.*

*Die op deez' Rotssteen bouwen
O Rots! o Rust! Doe hart en lust, en hand en mond,
Die u verzadigt, U te dienst staan in 't verbond!*

- d. Dat onwankelbaar vertrouwen moest ook meer gevonden worden. Hoe heilig, hoe verkwikkelijk, hoe onwrikbaar is uw Rotssteen! Hoe veilig kunt u er op aangaan! Wat moesten wij ons daar meer op gronden en verlaten! Wat is uw Deel onveranderlijk eeuwig.
- e. Niet minder moest u dat vergenoegend berusten in uw Deel kennen. Och, u moest meer voor de wereld vertonen in de gevallen, dat uw Deel alverzadigend en alvervullend is. Wat moeten zij nu veeltijds van u denken? Of dat uw Deel zo groot en algenoegzaam niet is, als u er van opgeeft, óf dat het uw Deel niet is, als u zo in de gevallen, nog het een en ander er bij moet hebben, hetzij dat u met de aarde en het aardse te veel zijt ingenomen, hetzij dat u in omstandigheden en treurige wegen zo neerslachtig en bedroefd zijt, als zulken, die geen hoop hebben.
- f. Maakt toch ook veel gelovig gebruik van uw Rotssteen en uw Erfenis. Ik zeg: van uw Rotssteen, door er verberging in, en schuilplaats bij te zoeken, door er u meer in het geloof op te gronden, en te laten neerzinken. Ook van uw Erfenis, door er gelovig veel van te gebruiken. Een vrome moet geen geestelijke gierigaard zijn. Hij moet door genade veel trachten ruimschoots op de genade te leven.

Voorts zijn hier springbronnen van eeuwige vertroosting. De almachtige, onveranderlijke God is een onwankelbare rots. Laten nu alle stormwinden opkomen. De duivel mocht een wind doen opkomen van de vier hoeken om het huis van Jobs kinderen om te werpen, maar het huis van uw zaligheid, op deze Rotssteen gegrond, zal onwrikbaar staan: op die Petra gebouwd, zullen de poorten der hel u niet overweldigen.

Uw Deel en uw Erfenis zal noch mot noch roest bederven noch de dieven zullen doorgraven en stelen. Neen, het is dat Deel, Dat nimmer van u genomen zal worden. En komt die laatste bezwijkende omstandigheid, wanneer in de volkomenste zin zal kunnen gezegd worden, dat vlees en hart bezwijken, dan zult u eens uw Erfenis, waarvan u nu de interest alleen ontving, in volkomen bezitting ontvangen. Nu, ik moet eindigen met deze aangename verzen, waarin de verdere gronden van vertroosting, die voor u, Godvruchtige Asafs, in onze woorden liggen, u herinnerd worden.

Hoe dik bewolkt 't er uit mag zien,
*Hoe allen dobb'ren hobb'len, horten,
Hoe zeer het vlees U mag bespiên,
Om u ten afval neer te storten,
Hoe zeer de duivel u begrauwt,
De wereld u verdwaasde zinnen
Aantokkelt, om een niet te minnen,
Uw troostzon schijnt, al schijnt zij flauw,
Verban de vrees en hoop op God,
De Heer' is uwe eeuwige Erve,
De Godheid is uw Snoer en Lot,
't Zij in leven, 't zij in sterven,
Hetzij 't uw voor of tegen gá,
Zeg door 't geloof: u blijft de mijne,
Gij, duur gekochte ziel! de Zijne,
Uw troost berust in deez' gená:
Wat deert u dan een vluchtig kruis?*

*Al zwerft u nog als vreemdelingen,
De tijd genaakt, als 's Vaders huis
Ons hoort het heilig lamslied zingen;
Dat we al onz' worsteling doorgestreên,
Volop ons deel eens zullen smaken,
Waarnaar wij in verlangen blaken,
De rust in God, en God alleen.*

Amen.

12. DE GEESTELIJKE KOMST EN OPENBARING VAN CHRISTUS AAN ZIJN LIEFHEBBERS

Die Mij liefheeft zal van Mijn Vader geliefd worden; en Ik zal Hem liefhebben, en Ik zal Mijzelf aan hem openbaren. Johannes 14:21b.

Het is voor mij altijd een nadrukkelijk en zielbemoedigend woord geweest hetgeen wij vinden bij dezelfde Evangelist in hoofdstuk 13 : 1: "*Alzo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij ze liefgehad tot het einde*". O dierbaar en zielversterkend woord!

Trouwens, het kan niet anders, dit brengt het vrije, soevereine, onafhankelijke en onveranderlijke van Jezus' liefde mee. Heeft Hij de Zijnen, om niets dat in hen was, lief gekregen, Hij kan ook door niets dat in hen overgebleven is, worden afgetrokken van Zijn liefde. Maar gelijk dit al des Heeren kinderen ondervinden, zo zijn vooral de apostelen en Jezus' discipelen er levende toonbeelden van, die daar ook vooral bedoeld worden. Immers, hoe betoond Hij niet op het einde van Zijn leven Zijn onafgebroken liefde en trouw in die heerlijke lessen en leerredenen die Hij tot hen doet?

Hoofdstuk 14 levert er ons een allerduidelijkst bewijs van. Hier tracht de medelijdende Heiland de verslagen harten van Zijn leerlingen op te beuren, die ontroerd en bedroefd geworden waren op het horen dat Hij hen moest en zou verlaten. Jezus zal in deze leerredenen hun droefheid zoeken weg te nemen, door hen de zalige vruchtgevolgen van Zijn heengaan aan te tonen.

Wij kunnen dit hoofdstuk in drie delen verdelen, zodat wij:

- ? Ten eerste een korte en zakelijke inhoud vinden in de vier eerste verzen.
- ? Ten tweede de nadere uitbreiding en verdere vervolging vers 5 tot 29.
- ? Ten derde het slot vers 30 en 31.

Wat het tweede deel van ons teksthoofdstuk betreft, of de nadere uitbreiding en vervolging van Jezus vorige gezegde. Hiertoe gaven aanleiding drie uitspraken van drie van Zijn leerlingen, te weten Thomas, Filippus en Judas.

- De eerste, van Thomas, vinden wij in het vijfde vers. Jezus had namelijk om de zekerheid van Zijn beloften aan !het gemoed van Zijn discipelen te betogen gezegd *dat zij de weg wisten en waar Hij heen ging*. Hier belijdt Thomas zijn onkunde en zijn ongeloof, hetgeen Jezus door Zijn onderwijs zoekt weg te nemen in het zesde en zevende vers.
- Ja, maar niet alleen Thomas, maar ook Filippus toont zijn onkunde, nemende uit misvatting van de laatste woorden van Christus tegen Thomas, gelegenheid om een dwaas verzoek te doen, te weten om een lichamenlijk gezicht van de Vader. Niet dat hij geloofd zou hebben dat de Vader lichamenlijk en zichtbaar was, maar zoals de Godheid Zich wel meerdere malen 'in een menselijke gedaante vertoond had.

Dit beantwoordt Christus met een berisping, vers 9, gepaard met een hartelijk en allervriendelijkst onderwijs. En Zich vervolgens wederom tot al Zijn discipelen kerende, wekt Hij hen op tot een verdere aanwas van het geloof, vers 10 en 11.

Hierop hervat de Leraar der gerechtigheid Zijn redenen wederom, ter bemoediging van de Zijnen, zodat Hij verscheiden weldaden opnoemt die zij te verwachten hadden.

- ? De eerste weldaad was het doen van dezelfde werken als Christus deed, ja meerder, vers 1214.
- ? De tweede de zending van de Heilige Geest, vers 15 tot 17.
- ? De derde weldaad was de wederkomst van Christus, welke in het algemeen wordt voorgesteld in vers 18 en in nadere stukken uitgebreid, zodat Hij Zijn lichamelijke komst vermeldt in vers 19 en 20, en Zijn geestelijke komst tot hen, hetgeen zij met al de gelovigen gemeen hadden, in ons vers. Zodat onze woorden behelzen "een belofte van de zalige komst van Christus tot het gemoed van Zijn volk die Hem liefhebben". Waarlijk een heugelijke en heerlijke belofte, tot hartsterking niet alleen van Zijn discipelen, maar voor al des Heeren kinderen tot troost over het gemis van Zijn lichamelijke nabijheid.

De Heere Jezus Zelf zij bij de overdenking dezer heilbelofte met Zijn genade in ons midden tegenwoordig. Amen.

Laten wij op twee hoofdzaken letten:

- I. Ten eerste op de gelukkige onderwerpen van deze heerlijke belofte.
- II. Ten tweede op de heerlijke belofte zelf.

I. De gelukkige onderwerpen zijn dezulken die Jezus liefhebben.

Tot op dit vers toe had Jezus Zijn discipelen persoonlijk aangesproken, maar hier spreekt Hij in de derde persoon onbepaald, omdat dit ieder gelovige raakt, allen die Jezus liefhebben. *Die Mij liefheeft*. Derhalve moeten wij zien wie deze mensen zijn die Jezus liefhebben.

Kom, volg mij, het mocht tot ogenzalf dienen voor u, onbekeerd mens. U mocht ervan overtuigd worden dat u de liefde tot Jezus nog mist.

En liefhebbers van Jezus, ik verzeker mij van uw instemming dat het volgende in u omgaat:

1. Vooreerst, de liefde van Jezus veronderstelt kennis aan Hem. Onbekend is onbemind. Die Jezus zal liefhebben moet Hem kennen. Niet met een beschouwende letterkennis. O nee, vrienden, dit laat het hart koud en liefdeloos. Maar met een geestelijke en bevindelijke kennis, door de verlichting van de Heilige Geest, waardoor men Jezus in Zijn dierbaarheid, algenoegzaamheid en noodzakelijkheid te zien krijgt, wanneer Hij Zichzelf zo in Zijn eigen licht te zien geeft. Het kan niet anders of de ziel moet Jezus liefhebben, want wat ziet ze dan niet een schoonheid in Hem, zodat ze moet uitroepen: "Alles wat aan Hem is, is gans begeerlijk!" Hooglied 5.

2. Ten tweede het liefhebben van Christus zal vooral bestaan in Hem hoog te waarderen en te schatten. Niets is de ziel dierbaarder dan Christus. Hoe dikwijls is het haar uitroep: "Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!" Niemand kan, in haar oordeel, tegen Hem geschat worden, noch is aan Hem gelijk onder de kinderen der mensen. Hij is bij haar geschat boven alles, wat het ook betreft.

3. Maar niet alleen schat en waardeert de ziel Jezus hoog, maar ze gaat ook met de

innigste genegenheden naar Hem uit en al haar genegenheden zijn op Hem gevestigd. O, hoe betuigt ze niet meermalen:

*'t Is Jezus die de ziel vermaakt,
't Is Jezus waar de liefde naar haakt,
Waar mijn roem en heil in leidt,
't Is Jezus, 's werelds zaligheid!*

4. Hieruit vloeit vanzelf voort dat men verlangt naar gemeenschapsoefening met Hem. Geen wonder want de liefde zoekt vereniging. Dit doet des Heeren liefhebbers menigmaal uitroepen: "Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel naar U, o God". Ps. 42. Wat zou het antwoord van zulk een Jezus liefhebbend gemoed niet gereed zijn als het gevraagd werd: "Wat is uw begeerte, en wat is uw verzoek?" De Jezus liefhebbenden roepen eenparig uit: "Heere, wij wilden Jezus wel zien. Het is ons om de Heere Jezus te doen!"

5. Ontvangt de Jezus liefhebbende ziel in dezen haar begeerte, zodat ze Hem vinden en genieten mag, nu is zij voldaan, vergenoegt en tevreden met Hem. Nu vindt ze dat berusten in Hem. Nu gaat haar genoegen, haar blijdschap in Zijn gemeenschap haar alles te boven. O, nu zinkt ze weg in aanbidding, verwondering en ootmoedige dankzegging dat de Koning der ere op haar neerziet. Zo ging het met de Bruid in Hooglied 1. Nu is het:

*Uw gezelschap geeft mij vreugde,
Meer dan heel de wereld doet,
Die mij niet alzo verheugde,
Met haar vleiend bitter zoet.*

6. De liefde tot Jezus besluit ook in zich alles te doen om zich in de liefde te bewaren, om die gemeenschap levend te houden. Wie Jezus liefheeft schrikt wanneer hij aan scheiden van Hem moet denken. Een ogenblik Hem missen valt het gemoed, als het recht gesteld is, reeds bang. Veel meer dan wanneer dit een geruime tijd zou duren. Mist men de dierbare Heiland, men betreurt en beklagt het. Men zoekt Hem weer te vinden onder allerlei middelen, zowel openbare als bijzondere

7. Jezus liefhebben besluit in zich de wachthouding om Hem niet te vertoornen, maar Hem tot genoegen te zijn. Eerbiedig vraagt men: "Heere, wat wilt u dat ik doen zal?" Men zoekt een eerbiedig gehoorzamer van Zijn wil en wet te zijn. Zo getuigt Jezus Zelf hier: "Die Mijn geboden heeft en bewaart, die is het die Mij liefheeft". O vrienden, als dit niet bij u gevonden wordt, een hartelijke lust om naar al des Heeren geboden te leven, dan is het geen rechte liefde, maar een liefde met woorden. Nee, een rechte liefhebber van Jezus zoekt Zijn wil te doen.

8. Eindelijk, een liefhebber van Jezus is eer. voorstander van Zijn Naam, Zijn zaak, eer, dienst en volk. Zo iemand kan niet verdragen dat Zijn Naam aangetast, dat Zijn zaak en dienst benadeeld wordt. Nee, dan staat men pal en komt er voor uit in spijt van duivel en wereld, dat men het met Hem houdt, ja Zijn volk bemint en liefheeft om Zijn wil, en Zijn beeld in hen en omdat Hij ze Zelf bemint, want die liefhebben Degene die geboren heeft, die hebben ook lief degenen die uit Hem geboren zijn. 1 Joh. 5.

Ziedaar, vrienden, iets gezegd van wat het is Jezus lief te hebben. Deze liefde is een

hartelijke, alles overtreffende, duurzame, zorgvuldige, gemeenzame, gelijkmakende liefde. Hadden wij zoveel tijd als lust, wat konden we dit niet uitbreiden, maar we laten dit aan uw aandacht over.

Gelukkig hij, die Jezus liefheeft! Hij bemint het beste, het schoonste, liefde waardigste en dierbaarste voorwerp: de wellust des Vaders, de blijdschap der engelen, de vreugde der verheerlijkte zalige troongeesten. Deze liefde is op zichzelf allerbetamelijkst. Al was er geen belofte aan vastgehecht, de zaligheid is er op zichzelf in gelegen.

II. Ten tweede op de heerlijke belofte zelf.

Maar wat een laag neerbuigende goedheid. Hier worden nu ook nog beloften aan vastgehecht. Waarlijk, nergens dunkt mij, blinkt. het laag neerbuigende van Gods goedheid meer in uit, dan in dit stuk. Een zaligheid op zichzelf zo groot om Jezus lief te hebben. Een zaligheid die uit genade geschonken wordt (want het moet ons eerst gegeven worden Hem lief te hebben) die wordt nog met weldaden bekroond en beloond! Waarlijk, dit is verrukkend, omdat wij een gegeven zaligheid genieten. Daarom worden er nog zaligheden aan vastgemaakt. De hemel zal nodig zijn om dit enigszins te kunnen uitdrukken. Nochtans, de Heere Zelf openbaart het. Immers, zo vinden wij het hier. Jezus zegt: "**Hij zal van Mijn Vader geliefd worden; en Ik zal Hem liefhebben, en Ik zal Mijzelven aan hem openbaren**". De beloften zijn drieledig:

1. Hij zal van Mijn Vader geliefd worden.
2. Ik zal hem liefhebben.
3. Ik zal Mijzelven aan hem openbaren.

1. Wat de eerste belofte betreft, die is: *Hij zal van Mijn Vader geliefd worden.*

Dat wij door Jezus' Vader de eerste Persoon in het Drieenig Goddelijk Wezen moeten verstaan is duidelijk, die Zijn eigen Vader is, uit kracht van een eigenlijk gezegde, hoewel door geestelijke en bovennatuurlijke generatie, waardoor de eerste Persoon het eeuwige en zelfde Goddelijke Wezen op een onbegrijpelijke wijze heeft medegedeeld aan de tweede Persoon, Die Zijn Eigen Zoon genoemd wordt. Breder laten we ons nu over dit gewichtig leerstuk niet uit. Het is hier ook niet zozeer de plaats daarvoor. Het is genoeg dat de beminnelijke Christus met recht mocht zeggen: *Mijn Vader.*

Nu, van die Vader zouden zij geliefd worden. Om dit nu recht te begrijpen, moeten we onderscheid maken tussen een voorgaande en volgende liefde van God.

- De eerste is de voorkomende liefde, waarvan Johannes getuigt, dat daarin de grootheid der liefde is, *omdat Hij ons eerst heeft liefgehad* eer wij Hem liefhebben; die alleen bestaat in een liefde van willen en doen.
- Daar de volgende liefde waarvan hier gesproken wordt, en die op de liefde tot Jezus volgt, tevens een liefde van welbehagen en vereniging is.

Komt, laten wij de liefde van de Vader tot Jezus' liefhebbers, zoals die een volgende liefde is, wat nader beschouwen en waar ze in zal bestaan.

- ? Ten eerste. In een kennen van hen, niet met een algemene kennis zoals elk schepsel van Gods alwetendheid gekend wordt, nee, maar met een bijzondere kennis, zoals de Heere Abraham kende, zoals Hij de weg der rechtvaardigen kent. En degenen die de Zijnen zijn met een bijzondere kennis en een nauwkeurig gadeslaan van hun personen en belangen, en met een liefderijke kennis, waardoor Hij hun zuchten en begeerten weet.
- ? Ten tweede. Deze liefde van de Vader zal bestaan in een heilige hoogachting van des Heeren volk. Wie verliest zich niet in verwondering en aanbidding, dat hij bij

de God des hemels en der aarde in zo'n achting staat! Des Heeren kinderen heten nochtans de heiligen en heerlijken op de aarde, in wie Zijn lust is. Hij Zelf noemt hen: *Mijn lust is aan hen!* En van Efraim getuigt de Heere: *Is niet Efraim Mij een dierbare zoon? Is hij Mij niet een troetelkind?*

- ? Ten derde. Deze liefde zal bestaan in een dadelijk welbehagen dat Hij in hen heeft. Trouwens, hen in Zijn geliefde Zoon aanziende, met Wie zij door het geloof verenigd en ondertrouwd zijn, kan Hij niet anders dan hen geheel rein en zonder enig gebrek aanzien, want in Christus zijn ze volmaakt.
- ? Ten vierde. Deze liefde bestaat ook in een dadelijke gemeenschapsoefening met Zijn volk. De Heere is er als het ware op gesteld om gemeenzaam met hen om te gaan en hen een vrijmoedige en blijmoedige toegang tot Hem te vergunnen. Het is: *Zal Ik voor Abraham verbergen wat Ik doe?* Hij wil hen alles openbaren. *Zijn verborgenheid is voor diegenen die Hem vrezen, en Zijn Verbond om hen die bekend te maken.*
- ? Ten vijfde. Deze liefde zal bestaan in een heilige blijdschap en vergenoegen, wanneer het de liefhebbers van Jezus wèl gaat. Hoe groot dit is, ... de Bijbel zelf spreekt daarvan. Dat leest u in Zefánja 3. "Hij zal over u vrolijk zijn met blijdschap. Hij zal Zich over u verheugen met gejuich". En de Heere zegt in Jesaja 65: "Ik zal Mij verheugen over Jeruzalem, en vrolijk zijn over Mijn volk". En waarom? Omdat Jeruzalem verblijd en verheugd was.
- ? Ten zesde. Zijn des Heeren liefhebbers in droevige en ellendige omstandigheden, Hij heeft innig medelijden met hen, zelfs dan wanneer ze het zichzelf veroorzaakt hebben. Hoort de Heere eens medelijdend omtrent het getuchtigd Efraim verklaren: "Sinds Ik tegen hem gesproken heb, denk Ik nog ernstiglijk aan hem. Daarom rommelt Mijn ingewand over hem. Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen". Jeremia 31.
- ? Ten zevende. Deze liefde zal vooral ook bestaan in een dadelijke vervulling van de begeerten en wensen van Zijn volk, te weten, voor zover het betamelijk, God verheerlijkend en hen nuttig is. De begeerten der rechtvaardigen zal Hij geven, de wens der zachtmoedigen hoort Hij. Al wat zij begeren in het geloof zal Hij doen. Zo liefderijk wil de Heere handelen.
- ? Eindelijk. Deze liefde zal ook bestaan in een handhaven van de belangen en zaken van Zijn volk. *Die hen aanraakt raakt Zijn oogappel aan.* Hij ziet nauwkeurig welke mishandelingen en welk verdriet Zijn volk wordt aangedaan en Hij zal het wreken. Hiervandaan die nauwkeurige bewaring en beveiliging, zodat alle instrument dat tegen hen bereid wordt niet gelukt. Is er hier en daar een vervolgende Saul? De Heere weet hem wel te beletten en te stuiten. Het is: *Wat vervolgt u Mij? Het zal u hard vallen de verzenen tegen de prikkels te slaan!*

Ziedaar, kortelijk iets gezegd wat het is van de Vader geliefd te worden.

Dit wordt nu aan de liefde tot Christus vastgemaakt. Die allen, maar ook die alleen zullen zo van de Vader geliefd worden. Niet omdat zij die liefde verdienen, o nee, maar om deze redenen.

- (1) Omdat het Zijn eigen werk is, door de Geest in hen gewrocht, want van nature waren deze liefhebbers vijanden van Christus. Nu wil Hij Zijn eigen werk kronen.
- (2) Omdat het Zijn enige en geliefde Zoon is Wie ze liefhebben, die al Zijn vermaking is. Het kan dus niet anders, of men moet liefhebben degenen die ons beminde voorwerp liefhebben, en haten degenen die dat haten.
- (3) Hier ziet de Vader nu ook Zijn eigen beeld in hen. Dat beeld is liefde. God is toch liefde. Dit kan nu wederom niet anders of het moet door Hem bemind worden.

(4) Hij heeft dit ook uitdrukkelijk op verscheiden plaatsen hen beloofd. Neem Psalm 145 : 18 en 19. *De Heere is nabij allen die Hem aanroepen*, enz. Spreuken 8 : 17: *Ik heb lief die Mij liefhebben, en die Mij vroeg zoeken zullen Mij vinden*, en vele andere plaatsen. Nu, Hij is getrouw, Die, wanneer er een woord der belofte uit Zijn mond gaat, ook trouw en woord houdt.

2. De Heiland voegt er nog meer bij. Ook verzekerende: En Ik zal hem liefhebben.

a. Verwacht nu niet dat ik van de liefde van Christus tot Zijn liefhebbers in het bijzonder zal spreken. Ik zou al die zaken moeten herhalen die ik zo even van de liefde des Vaders gezegd heb. Dat hier ook van een volgende liefde, niet alleen van wèlwillen, maar ook van welbehagen en wèldoen gesproken wordt is duidelijk. Anderzijds is ook Jezus' liefde voorkomende vóór de liefde van Zijn volk tot Hem. Maar hier is ook die nauwkeurige kennis, die dierbare hoogachting, die innige gezetheid en begeerte naar vereniging; dat vergenoegend berusten in hen, dat delen in hun ontmoetingen, dat waarnemen en behartigen van hun belangen. Zaken, die wij zo breder behandelden, waarom ik met de enkele herinnering daaraan mij nu alleen vergenoeg.

b. Dit liefhebben van Jezus wordt nu wederom vastgemaakt aan de liefde van Jezus liefhebbers. Zeker met recht, daar deze liefde tot Hem reeds een vrucht is van Zijn verdiensten; een werk van Zijn Geest. En Hij belooft die met Zijn wederliefde te beantwoorden.

Ook wordt dit met recht door het woordje "en" aan de liefde des Vaders vastgemaakt, want de Vader heeft niemand lief dan de Zoon. En de Zoon heeft niemand lief dan die van de Vader geliefd is. Trouwens, daar deze beide Goddelijke Personen één in Wezen zijn, moeten ze ook één zijn in wil en werking.

3. Dit is de beminnelijke Heiland nog niet genoeg, maar Hij voegt er nog bij:

Een derde belofte: *En Ik zal Mijzelven aan hem openbaren*. Taalkenners berichten ons dat het woord *openbaren* ongemeen met nadruk is en zoveel betekent als een luisterrijk en buitengewoon verschijnsel dat in de ogen schittert en de aanschouwer in verwondering verrukt. Met recht mocht dan de Heiland dit woord van zoveel kracht hier gebruiken. Want waarlijk, deze openbaring is niet minder dan een verheven, luisterrijk en buitengewoon verschijnsel, hetwelk niet anders dan degenen die er mee bevoorrecht worden verrukt doet wegzinken in verwondering.

Het zal blijken wanneer wij nagaan waarin het bestaat wanneer Jezus Zichzelf aan Zijn liefhebbers openbaart.

Dat wij hier aan geen eerste openbaring van Jezus Christus moeten denken als die in en onder de bediening van het Evangelie, en de bewerking des Geestes tot zalige geloofsomhelzing daarvan aan het gemoed van een heilbegerige zondaar geschied, is wederom duidelijk. Wij moeten denken aan de verdere en nadere ontdekking van Christus aan het gemoed van Zijn liefhebbers. Bezien we derhalve wanneer en op welke wijze Jezus Zich openbaart aan Zijn liefhebbers.

(1) Hij openbaart Zich aan Zijn liefhebbers als Hij Zich aan hen in Zijn volheid en dierbaarheid ontdekt, zodat zij zo veel volheid in Jezus te zien krijgen, dat zij als wegzinken in verwondering, dat het des Vaders welbehagen is, dat in Hem al de volheid woont. Een volheid van licht, genade, vrede, heiliging, versterking, vertroosting en zaliging. En dit beschouwt men bij toeneming. Iedere nieuwe openbaring en ontdekking van Christus brengt wederom een nieuwe volheid van Zijn onuitputtelijke genade onder het oog.

- (2) Jezus openbaart Zich aan Zijn lievelingen als Hij de kracht van de betrekking die Hij op hen heeft aan hen openbaart en vertoont, zodat Hij Zich in kracht als hun Hoofd, Heere, Leidsman, Herder, en Leermeester openbaart, zodat ze Hem in Zijn graveerselen beschouwen, en Hij dat alles voor hen is.
- (3) Jezus openbaart Zich aan Zijn liefhebbers als Hij hen van hun aandeel aan Zijn gunst en gemeenschap op een meer bijzondere wijze nadrukkelijk verzekerd, door de vernieuwingen en vertroosting van Zijn Geest, door Zijn liefde in hun harten uit te storten, zodat ze daaraan niet kunnen twifelen, maar met verwondering en dankzegging Jezus liefde tot hen mogen vaststellen. Dan roemen ze vrolijk:
- Ik kan niets meer begeren,
En niets zal mij ontberen,
Want ik bezit het al.
Dit zal mij niet begeben,
Noch in 't toekomend leven,
Noch in dit tranendal.*
- (4) Jezus openbaart Zich aan Zijn volk als Hij hen sterkt met het Woord der beloften. Hen in drukkende noden, in moeilijke omstandigheden, in zware posten en wegen, wanneer ze nergens uitkomst of raad weten, wel eens zo voorkomt met deze of gene zielbemoedigende en hartsterkende beloften, die Hij uit Zijn ruim Woord hen herinnert, met kracht in hun ziel brengt. Zodat ze niet kunnen nalaten die aan te nemen. En die voor hen recht tijdig en nuttig zijn, waardoor de Heere hen op Zijn gesproken Woord doet hopen.
- (5) Jezus openbaart Zich aan Zijn liefhebbers wanneer Hij hen de toegang verleent tot de Genadetroon, in Hem met vrijmoedigheid, om met al hun begeerten tot Hem vrij te komen en die aan Hem bekend te maken. Het is 's Heeren woord: "Doet uwen mond wijd open, en Ik zal hem vervullen". Psalm 81. Hij vervult niet alleen dadelijk hun begeerten, maar geeft hen wel eens boven hun begeerten, en betoont Zich in de volle zin een Hoorder en Verhoorder van het gebed te zijn.
- (6) Eindelijk, Jezus openbaart Zich en zal Zich openbaren aan Zijn liefhebbers in de zalige heerlijkheid, wanneer Hij Zich onmiddellijk aan hen zal mededelen in Zijn nabijheid, tot hun volmaakte beschouwing en genieting Zich voor eeuwig aan hen zal overgeven, wanneer zij Hem volmaakt zullen kennen, liefhebben en dienen, en zich voor eeuwig volmaakt in Hem verlustigen.
- Ziedaar ook wederom iets van deze openbaring aangestipt en zonder uitbreiding opgenoemd.

Dit wordt nu weer aan de liefde des Vaders en van Christus gehecht door het woordje "en". En met recht, want die liefde des Vaders en des Zoons tot Jezus' liefhebbers was de bron van deze openbaring. O, de wereld zou die niet genieten. Het is die witte keursteen, die niemand kent dan die hem ontvangt. Het is dat grote goed dat weggelegd is voor degenen die Jezus vrezen en liefhebben. En behoort het tot de onderlinge liefde naar elkanders gemeenschap te verlangen, hoe zou de Heere dan die begeerte niet vervullen welk naar Hem is uitgestrekt? Immers, Hij wil al de schatkamers van Zijn liefhebbers vervullen. En deze gemeenschapsoefening is zelf een gedeelte van de onderlinge liefde. Geen wonder dan dat dezelve hieraan verbonden wordt.

Maar wat kon dit alles ook dienen tot bemoediging en ondersteuning van de bedroefde en versaagde harten van des Heilands discipelen! Hun beminde Jezus moest en zou hen voor een tijd verlaten. Evenwel met Zijn genade, Geest en gunstige tegenwoordigheid zou Hij hen als Zijn liefhebbers, gedurig met hen zijn. Zijn

lichamelijke tegenwoordigheid konden en mochten zij dan ook wel missen. Het was hen zelfs nut dat Hij heenging. Hun hart moest niet ontroerd worden. Dit zou het ook niet, als ze in geloof deze beloften ook omhelsden en zo ook in Hem geloofden gelijk ze in God geloofden.

Toepassing

Ziedaar, vrienden, deze woorden u een weinig toegelicht. Komt, laten wij er ons voordeel mee zoeken te doen en daartoe naar stand en weg nog een woord van toeigening zoeken te spreken.

Zetten wij ons hart op onze weg. De Heere Jezus heeft een vraag in Zijn kostelijk Evangelie, die Hij ons allen zoals wij hier zijn stelt: *Hebt u Mij lief?* Welk antwoord vinden wij? Is het antwoord: *Heere, u weet alle dingen, u weet dat ik U liefheb?* Vindt u dat antwoord? Ach, handel toch getrouw. Wij allen, zoals wij hier zijn, zullen dit immers niet kunnen getuigen!

Maar mogelijk denkt u: *Wie zou zijn Zaligmaker niet liefhebben? Zouden er zulke slechte mensen zijn?*

Ja, vrienden, zulke slechte mensen zijn er. En die bedenking toont dat ge voor uzelf Jezus nog niet lief hebt gekregen. Och, vrienden, ik zal meer zeggen: Wij zijn allen haters van God. Vijanden van God. Het bedenken onzes vlees is vijandschap tegen God. Hetgeen vrij wat meer wil zeggen dan vijandig. Vijandschap zélf. Dit is onze schilderij. Dat is onze naam. Dat is ons bestaan van nature. Zo worden wij geboren en zo komen wij in de wereld. Deze is onze Gereformeerde leer, onze Catechismusleer, en onze Bijbelse leer. Het is onze blindheid en diepe onkunde wanneer wij dit van onszelf niet geloven. Nu, is het zo dat wij van nature haters van Christus zijn, en is er geen derde, zodat u en ik op dit ogenblik een liefhebber of een hater van Christus zijn, dan is er immers niets noodzakelijker dan onszelf te onderzoeken tot wie wij behoren.

Laten we ieder voor onszelf ons hierbij bepalen.

Laat ik eerst tot u spreken, tot nog toe genadeloze zondaar. Wij zullen nu niet wederom herhalen wat wij van deze liefde tot Jezus in de verklaring gezegd hebben, maar wij zullen liever enige voorname en onafscheidelijke eigenschappen van deze liefde opnoemen, hetgeen aanstonds, als de Heilige Geest beliefde mee te werken, tot ontdekking kon dienen van zulken die voorwenden dat zij Jezus liefhebben en Hem evenwel missen.

1. Vrienden, wie Jezus liefheeft die heeft vooreerst de haat en vijandschap waarin hij van nature geboren was en leefde onder het oog gekregen. O, die weet wat het zegt een hater Gods bevonden te worden! Die moest met de vijandschap naar Christus heen vluchten om ze door Hem verbroken te krijgen. Zijn vijandschap werd zijn grootste last en smart. En hij rustte niet voordat hij een liefhebber Gods gemaakt was. Hoe staat u en u er bij, die er nog nooit bij bepaald werd en nog nooit geleerd hebt wat het is zijn vijandschap verbroken te vinden?
2. Wie Jezus liefheeft, die heeft Hem gewillig liefgekregen. Die is zeer gewillig geworden op de dag van Jezus heirkraft en behoeft tot die liefde niet gedwongen te worden. Hoe staat u er mede, vrienden? Immers, dan hebt u Jezus niet lief, als ge uit vrees voor straf of uit hoop van beloning alleen uzelf pijnigt en als dwingt (laat ik me zo eens uitdrukken) om Jezus lief te hebben?
3. Wie Jezus liefheeft die heeft Hem geheel lief. Die verstaat de taal van de bruid: "Alles wat aan Hem is, is gans begerlijk!" Wel, hoe staat u en u er mee, die in sommige delen Jezus nog wel schijnt te beminnen? Die Jezus nog wel als Zaligmaker schijnt lief te hebben, maar niet als Koning. Die Zijn beloften nog wel

- bemint, maar niet Zijn geboden. Een belovende Zaligmaker zou voor velen nog wel beminnelijk zijn, maar niet een gebiedende Heere.
4. Wie Jezus liefheeft, die heeft Hem oprecht lief. Zo getuigt de Bruid in Hooglied 1: *De oprechten hebben U lief*. Deze oprechtheid blijkt in de standvastigheid van de liefde. Overal en gedurig. Een oprechte heeft Jezus zowel lief in Gethsémané als op Thabor, zowel als hij er om gesmaad als dat hij er om geprezen wordt. Hij heeft Jezus zowel met zijn hart als met zijn mond lief. Hij heeft Hem altijd lief, niet bij vlagen. Niet als hij denkt Hem nodig te hebben in moeilijkheden, maar altijd. Ziet u wel, u en u die Jezus nogal schijnt lief te hebben. Als het u tot een of ander voordeel is, voor Hem uit te komen. U ook, die met uw mond dit voorgeeft en evenwel uw hart ver van Hem houdt. U ook die u naar de plaatsen en personen waar u komt, met deze liefde weet te schikken. Och, mijn lieve vrienden, hieruit blijkt dat u allen geen liefhebbers van Jezus zijt.
 5. Die Jezus liefhebben, die hebben Hem onverdeeld lief. Én boven alles. Niets paren ze in gelijke rang met Hem. Niets schatten ze zo dierbaar als Hem. Zij staan alles af voor Hem. Hoever zijt u en u dan hier niet vervreemd van, die zovele andere dingen bemint nevens Hem, ja zelfs boven Hem? Die de wereld en de zonde tegelijk aanhangt, en een plaats in uw hart en uw genegenheden inruimt, en zelfs daarin laat heersen? Wij mogen zeggen: *de liefde van Jezus is niet in u*.
 6. Eindelijk, wie Jezus liefheeft, die heeft alles lief wat Hem behoort. Zijn dag, Zijn dienst. O, dan maakt men geweten van de Dag des Heeren. Dan zoekt men die Gode betamelijk te houden. Des Heeren instellingen, Zijn Woord en de dierbare Sacramenten stelt men op prijs. Dan is het wel eens met David in Psalm 84: *Mijn hart bezwijkt van verlangen naar Uwe voorhoven*. Des Heeren volk bemint men. Geen vrienden zijn dan zo waardig als dat volk hetwelk door de wereld gesmaad wordt, maar in Gods ogen dierbaar is. Die zoekt men op, daar verkeert men mede om met hen tot lof van Jezus te spreken.

Nogmaals vrienden, hoe staat het hiermee? Immers, dan bent u nog vervreemd van Jezus' liefde, die Zijn dag nog niet eens wilt houden? Hoe hebt u deze dag verkeerd? Hebt u deze gehele dag de Heere geheiligd, u die Jezus instellingen versmaadt, de godsdienst verwaarloost? U die Jezus volk haat en smaadt. Die geen vrienden zijt of worden wilt van degenen die de Heere vrezen. Ik kan slechts enige stukken opnoemen.

Maar ziet u dan nu wel, allen die aan de genoemde stukken geen kennis hebt, dat u Jezus nog niet liefhebt? Ach, mijn lieve vrienden, wat zijt u dan rampzalig ongelukkig. U mist de grote zaligheid Jezus lief te hebben. Wist u wat een zaligheid er in ligt om dat allerbeminnelijkste Voorwerp lief te hebben, u zou niet kunnen nalaten om met hete tranen uw ongeluk te bewenen.

Hierdoor mist u nu ook dat de Vader u liefheeft. Hij kan geen welbehagen in u hebben. Hij kan Zijn liefde niet aan ge uitlaten, maar zo blijvende, zult u Zijn toorn moeten dragen en ondervinden! Jezus, Die beminnelijke en zachtmoedige Jezus Zelf heeft u niet lief, dat staat vast. Hebt u Hem niet lief, Hij ziet u met verachting aan. Hij zal Zich dan ook niet aan u openbaren! Och, van die zalige openbaring van Christus aan uw gemoed hebt u immers ook in het geheel geen kennis? Waren die klanken u ook zelfs niet vreemd? En dat moest ik ook niet vergeten ter uwer waarschuwing u te herinneren dat de apostel deze uitspraak gedaan heeft in 1 Kor. 16 : 22: *Indien iemand de Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking. Maranatha! De Heere komt!* Deze vervloeking staat in Gods onfeilbaar Woord en zal eeuwig aan diegenen

vervuld worden, die Jezus niet beminnen. En moet u dit niet verontrusten?

Ik bid u, wat hapert er aan dat u Jezus niet liefhebt? Is het omdat u Hem niet kent? Och ja, dat is de grondoorzaak! Zou u dat heerlijke, beminnelijke en dierbare Voorwerp kennen, uw hart ging naar Hem uit. Welnu, staat er dan toch naar om Hem te kennen, temeer daar Hij Zichzelf aan u aanbiedt. Hij nodigt, Hij roept, Hij smeekt U mág Hem liefhebben! Kunt u dit weigeren?

Maar het zal komen omdat u andere voorwerpen bemind. De zonde en de wereld staan nog bij u op hoge prijs. En daarom moet Jezus buiten blijven staan. Wel, hoe kan dat toch, zo'n ongelukkige keus te doen en die te houden? De wereld en de zonde, die het op uw verderf toeleggen; die u verlaten moet; ja, die u verlaten zullen als u de meeste troost zult nodig hebben; die voorzeker uw eeuwig verderf berokkenen, die kiest u, en dat boven Jezus! Die Naam zegt al genoeg om u met schaamte te bedekken. Boven de Zaligmaker, die troon en kroon verliet om zondaren te zaligen, en ook u laat bidden dat ge u door Hem moet laten zaligen, die dit al jaar en dag u heeft toegeroepen en u aanbiedt om Zijn liefde, de hemel op de aarde, in uw hart uit te storten en u hierna in de volmaakte hemel in te leiden die Jezus versmaadt u. Ziet uw onzinnige dwaasheid, uw ontaarde vijandschap, uw zielverdervende, ja zielvermoordende vijandschap in en zoekt er toch verlossing van! Nu, de Heere Zelf drukke dit op uw hart!

Zielen, die het om de Heere Jezus te doen is. Zijn er hier zulken die vragen: *Heere, wij wilden Jezus wel zien?*

Hier ziet u de weg daartoe, te weten, Jezus lief te hebben.

'Ja, zal uw antwoord zijn, dit is een stuk waar ik bij kan. Ik kan het niet ontkennen, hoe bedrieglijk ook mijn hart is – dat ik evenwel kan zeggen: *Heere, u weet alle dingen, u weet dat ik U liefheb!*

Wel, wat ontbreekt er dan nog aan?

U zegt: 'Ach, kon ik geloven dat Jezus mij liefhad!'

Hoort zielen, dit blijft een eeuwige waarheid: *Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad.* Niemand van ons zal Jezus liefhebben of hij is eerst van Hem bemind. Zijn liefde komt ons vóór.

'Ja, zegt u, maar kon ik weten dat de Vader en Christus mij liefhadden en mij waren voorgekomen met Hun liefde.'

Dat kunt u weten.

Hoe?

Alleen door het geloof, zoals de apostel Johannes spreekt in 1 Joh. 4 : 16: *Wij hebben Hem gekend, en geloofd de liefde die God tot ons heeft.* Het geloof is de enige weg om van de liefde des Vaders en Christus verzekerd te worden.

Komt, ziet de grote liefde des Vaders in Zijn Zoon! Hij is de wereld met Zichzelf verzoenende. Hij heeft u alzo lief gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft aan u, opdat wanneer u of wie het ook zijn mag, in Christus gelooft, niet zal verderven, maar het eeuwig leven hebben.

Zegt u: 'Ja, kon ik dat geloven, dat Hij mij Zijn Zoon gegeven heeft, dan zou ik ook geloven dat Hij mij liefheeft!'

Twijfelt u daar aan dat Hij u gegeven is? Wilt u God dan tot een leugenaar maken? Daar schrikt u immers voor? Nu, dat doet u door daaraan te twijfelen. Is niet tot u het woord der zaligheid, dit dierbaar en zalig Evangelie gezonden, welks inhoud is dat Christus is gekomen om u zalig te maken? U bent immers een zondaar, een verloren Adamskind, een heiden van nature, een slechte. Wel, zulken roept Hij. Voor zulken is Hij tot een Verbond gegeven, die zoekt en zaligt Hij.

'Ja, denkt u, hoe zou God zo'n slechte kunnen liefhebben. Er is niets dat Hem reden

zou geven om mij te beminnen. Zo'n slechte, walgelijke, vijandige, afkerige, zou God die beminnen?'

Ja, vrienden, er is er niet één van des Heeren volk of ze weten, ja wat zeg ik ze zijn nog in zichzelf even zo slecht. Dus is er reden en oorzaak, hoe slecht u bent, dat God u kan liefhebben. Niet in of om uzelf, nee, daar zal in eeuwigheid geen reden toe zijn. Die reden ligt in God Zelf, die ligt in Zijn Zoon. Die ligt in Zijn vrij welbehagen tot arme zondaren. Dezelfde reden waarom Hij de nu geliefdste van Zijn kinderen met Zijn liefde eerst voorkwam. Dezelfde reden ligt er ook voor u. Och, geloof op Zijn getuigenis Zijn liefde tot u. Nu op dit ogenblik vraagt Jezus om uw hart. Geef het Hem geheel over. Omhels Hem voor uw Deel en wordt voor tijd en eeuwigheid de Zijne.

Godzalig volk, heb ik wel teveel van de liefde Gods gesproken? Immers nee? U hebt meerder keren de bevinding van die liefde aan uw ziel genoten. Wat heeft de Heere Zijn liefde niet meermalen in uw harten uitgestort! Ja, hoe menigmaal heeft Jezus Zich aan u geopenbaard! Wat zijn er geen Bethels en Pniëls hier en daar op de weg daar u God gezien hebt en uw ziel gered werd? Menigmaal heeft Hij u liefelijk omhelsd. Meermalen zei Hij u op het onverwachts: *Zie, hier ben Ik*. Daar onder dat middel, onder dit of dat gesprek, in deze of die bijeenkomst. Ga het slechts na. Aan dit of dat Avondmaal, op deze of die tijd, toen u de Koning in Zijn schoonheid zag. Op deze of die plaats, daar Hij Zichzelf wel eens zo openbaarde dat u die *plaats een poort des hemels* moest noemen.

Ik weet het, Gij zult gaarne getuigen: *Ja, de Heiland heeft Zijn Woord vervuld, Hij heeft Zich geopenbaard en getoond dat Hij en de Vader mij liefhadden!*

Zink dan weg in verwondering en aanbidding. Laat die vraag die in het volgende vers voorkomt toch veel uw verlegen vraag zijn. Niet in die onkundige en ongelovige zin waarin het de discipelen meenden, maar met een heilige verwondering: *Heere, wat is het dat ge uzelf aan ons openbaart en openbaren zult, en niet aan de wereld?* Dit vragende als zocht u er de reden van: *Heere, wat is toch de reden?* Immers, alleen vrije, ontfermende en soevereine goedheid en genade? Ja, waarom aan mij en niet aan de wereld? Aan mij, zo'n slechte, snode en onwaardige als er een in de wereld is? Wie kan peilen en beseffen het grondeloze van Gods eeuwige ontferming en goedheid?

Maar mogelijk is hier wel iemand van Jezus liefhebbers die klagende denkt: 'Och, ik heb geen kennis aan de openbaring van Christus aan mijn ziel. Ik weet niet wat het is, zulke ontdekkingen aan de ziel te ontvangen. Ik zou daar door wel kunnen vrezen dat Jezus mij niet liefhad!'

Laat ik u eens vragen, hebt u nooit enige ontdekking van Christus gehad? Hoe hebt u Hem dan lief gekregen, als u Hem dan nooit in Zijn Goddelijke schoonheid gezien hebt, hebt u Hem nooit kunnen beminnen? Ziet u nu wel dat Hij Zich naar Zijn beloften aan u geopenbaard heeft?

'Ja, zegt ge, maar dat durf ik niet ontkennen, maar ik spreek over die gevoelige uitlatingen en ontdekkingen, waarvan gesproken is in de verklaring, dat die hiertoe ook behoorden en in deze belofte lagen.'

Dat is zo, maar kom, zou u durven ontkennen dat u nooit ook zo'n openbaring gehad hebt? Niet precies in zo'n hoge trap en mate, dat wordt ieder niet gegund. Daar is Jezus ook vrij in. En die het genoten hebben, genieten het ook niet gedurig.

*Wordt de Koning in Zijn schoonheid,
Hier beschouwd, 't is geen gewoonheid,
Nee, het is een zielsbanket
Bruiloftskinderen voorgezet.*

*'t Wordt een korte tijd genoten,
En daarna weer toegesloten.
't Is meest voor de eeuwigheid,
Voor de ziele weggeleid.*

Maar ik zeg, maat en trap is onbepaald. Zou u durven ontkennen ooit een gevoelige openbaring van Jezus gehad te hebben? Ga eens uw weg na, hetzij onder de bediening van het Woord en de Sacramenten, hetzij onder samenspreken met vromen, of in uw verborgen eenzame plaatsen, ... heeft Jezus Zich nooit met zoveel kracht en licht van Zijn Geest aan uw gemoed ontdekt, dat u die ondervinding niet gemakkelijk vergeten zal? Bent u niet ten volle voldaan maar wenst u meer ontdekking van Christus? Bedenk de soevereine bedeling van Jezus hoogste macht, die Zich op die tijd en in die mate openbaart aan Zijn gunstelingen wanneer Hij wil. Ook zullen er zeker redenen liggen aan uw zijde, welke hier invloed op hebben.

Laat ik u maar bij deze twee stukken bepalen: Bij uw geloof en bij uw liefde.

- Aan beide worden die openbaringen van Christus vastgemaakt. Indien u gelooft ziet u de heerlijkheid Gods. Nu, naar mate u ongelovig zijt, naar mate uw geloof zwak is, naar die mate geniet u dan ook weinig. Als u gelooft, dan moogt ge u verheugen met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde. 1 Petrus 1 : 12.
- Maar het hapert ook aan uw liefde. Die Mij liefheeft, zegt Jezus hier. Naarmate uw liefde tot Jezus is, moet dan ook Zijn openbaring zijn. Is er dan ook iets in de weg tussen Christus en u? Is de liefde bij u aan het verkoelen? Is uw liefde verdeeld? Hebt u iets naast Christus waar ge uw liefde op vestigt? Laat u dit met genoeg in u? O, Jezus is dan jaloers over Zijn liefde. Hij wil dan niet tot u inkomen! Mocht de Heere Zelf u bij een en ander bepalen en mocht u er naar staan om meer uw hart voor Jezus in te ruimen!

Liefhebbers van Jezus. Hebt u Jezus lief? Ach, staat er naar om Hem meer lief te hebben. Hebt de Heere lief, u Zijn gunstgenoten, roepen wij u met de Psalmist toe. Wat is Jezus niet beminnelijk. Wat, is Hij niet waard door ons geliefd te worden, waarin al de zalige troongeesten hun heerlijkheid en zaligheid stellen, dat ze Hem beminnen mogen! Wat is Hij onze liefde niet dubbel waardig! Ach, mochten Sions kinderen meer en meer daartoe aangewakkerd worden!

Klaagt u dat u Jezus zo weinig liefhebt? Wie van de oprechten zal daar niet over moeten klagen? Zoek Hem dan meer te beminnen en daartoe zal gezegend zijn:

- (1) Dat u naar meer kennis van Hem staat.
- (2) Veel aan Hem denkt. Hij is wel waard dat al onze gedachten op Hem gevestigd worden. Dachten en peinsden wij meer over Hem en Zijn schoonheid, wat zouden die overdenkingen zoet zijn! Vromen, wat is hier een stof als u overdenkt Wie en wat Hij is! Wat Hij werkt. Wat Hij voor u, om u, in u en aan u gedaan heeft en nog doet. Elke overdenking hiervan zal Jezus beminnelijker maken.
- (3) Verkeer gelovig veel met Hem. *Udan die geloofd, is Hij dierbaar.* **Watson** drukt het recht uit: Het woordje MIJN is de beste zeilsteen (magneet) tot liefde. Ja, hoe meer geloofsuitgangen naar Christus, hoe meer liefde tot Hem!
- (4) Smeek Hem veel dat Hij uw hart in liefde mag ontvonken! Het bidden is Jezus zo aangenaam. Toen Salomo om een verstandig hart bad, staat er bij: *Deze zaak nu was goed in de ogen des Heeren.* Zo zal het ook met dit verzoek zijn: *Geef mij toch een liefhebbend hart!*
- (5) Eindelijk, spreek veel van Jezus. Vertel veel van Zijn liefde. Prijst Hem anderen aan. Lokt de wereld uit en toont met uw gedrag dat u iets bemint dat al uw

genoegen en vermaak is.

Ja, is het hier zo heerlijk Jezus lief te hebben en zo aange naam dat Hij Zich openbaart, Hij zal Zich verder openbaren in Zijn toekomst. En dan, wanneer Christus zal geopenbaard zijn, zullen al Zijn liefhebbers met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid, wanneer zij Hem eeuwig volmaakt zullen kennen, liefhebben en dienen. Amen.